

RAPORT

Monitorizarea activității Parlamentului
de legislatura a XI-a
august 2023 – iulie 2024

#101 Parlamentul lucrează pentru tine?!

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri nonprofit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație. Conținutul raportului poate fi supus revizuirilor redacționale.

În perioada 2021 – 2025 Asociația Promo-LEX monitorizează activitatea Parlamentului, în special din perspectiva transparenței, legalității și eficienței procedurilor. Activitățile fac parte din Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, implementat cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Responsabilitatea pentru opiniile exprimate în cadrul acestui raport aparține Asociației Promo-LEX și nu reflectă neapărat poziția donatorilor. În cazul în care apar discrepanțe între textul în limba română și traducerea acestuia în altă limbă, va prevala varianta în limba română a raportului.

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	6
INTRODUCERE	10
REPERE METODOLOGICE	11
ABREVIERI	13
I. RESPECTAREA PROCEDURII LEGISLATIVE	15
1.1. Gradul de respectare a legislației privind transparența decizională.....	15
1.1.1. Considerente generale despre proiectele de acte normative	15
1.1.2. Consultarea publică	16
1.1.3. Avizarea și expertizarea proiectelor de acte normative.....	22
1.1.4. Elaborarea rapoartelor, corapoartelor comisiilor parlamentare	27
1.1.5. Depunerea amendamentelor	28
1.1.6. Dezbaterile și votarea proiectelor de legi.....	29
1.1.7. Regimul de urgență și prioritatea proiectelor.....	34
1.1.8. Respectarea programului legislativ	35
1.2. Activitatea deputaților prin prisma inițiativelor legislative	36
1.3. Monitorizarea organizării ședințelor, a prezenței deputaților și a procedurii de vot	38
II. ACTIVITATEA UNOR COMISII PARLAMENTARE PERMANENTE.....	49
2.1. Statutul și componența comisiilor parlamentare permanente	49
2.2. Respectarea prevederilor legale ce țin de activitatea comisiilor	50
2.3. Modul de asigurare a transparenței activității comisiilor parlamentare.....	56
III. EXERCITAREA DE CĂTRE PARLAMENT A FUNCȚIEI DE CONTROL PARLAMENTAR.....	59
3.1. Aplicarea funcției de control parlamentar și asigurarea transparenței în exercitarea acesteia	59
3.1.1. Informarea Parlamentului, întrebări și interpelări.....	60
3.1.2. Evaluarea ex-post juridică și de impact.....	61
3.1.3. Audieri și rapoarte.....	63
3.1.4. Ancheta parlamentară	66
3.1.5. Moțiuni simple și de cenzură	69
3.2. Exercițiul controlului parlamentar prin intermediul subcomisiilor	69
3.3. Monitorizarea modului de numire și demisie de către Parlament a persoanelor oficiale de stat.....	70
IV. COMUNICAREA PARLAMENTULUI CU CETĂȚENII ȘI PĂRȚILE INTERESATE	76

4.1.	Pagina web oficială a Parlamentului	76
4.2.	Mecanismele instituționalizate de comunicare a deputaților și instituției parlamentare cu cetățenii	77
4.3.	Cooperarea Parlamentului cu societatea civilă	83
V.	MONITORIZAREA MANAGEMENTULUI BUGETAR ȘI ADMINISTRATIV	89
5.1.	Aspecte generale privind aprobarea și executarea bugetului anual al Parlamentului	89
5.2.	Aspecte specifice privind remunerarea deputaților	93
5.3.	Deplasările în teritoriu și cele în interes de serviciu în străinătate	94
5.4.	Transparența achizițiilor publice efectuate	97
	RECOMANDĂRI.....	102
	ANEXE.....	106

SUMAR EXECUTIV

Capitolul I. Respectarea procedurii legislative. Pe parcursul compartimentului este analizat *gradul de respectare a legislației privind transparența decizională* pe parcursul inițierii, consultării, dezbaterii și votării proiectelor legislative. De asemenea, sunt reflectate *organizarea și desfășurarea ședințelor plenare*, precum și *activismul deputaților* în contextul procesului legislativ.

Concluziile referitoare la *gradul de respectare a legislației privind transparența decizională* reies din analiza celor 726 de proiecte de acte normative care au fost introduse în procedură legislativă sau erau în examinare pe parcursul perioadei monitorizate. Din cele peste 240 de proiecte care erau în examinare la începutul lunii august 2023, cel puțin 103 au devenit nule după 2 ani de la înregistrarea lor, majoritatea aparținând deputaților din opoziție.

Astfel, având în vedere că ponderea proiectelor de legi consultate public a rămas aceeași ca și în perioada precedentă, *transparența decizională* încă rămâne lacunară, iar în anumite etape, chiar grav afectată. Aceasta a fost afectată, spre exemplu, prin omisiunea elaborării/publicării documentelor aferente consultării cetățenilor, dar și prin rata scăzută a consultărilor publice, în special în privința inițiativelor deputaților.

De asemenea, deși numărul de acte normative adoptate în lipsa unor avize și expertize s-a diminuat, au fost identificate cel puțin 9 proiecte de acte normative adoptate în lipsa avizului DGJ sau al Guvernului ori a expertizei anticorupție. În același timp, se menține tendința de neexaminare a recomandărilor și obiecțiilor Direcției generale juridice, ale Guvernului și a celor formulate în expertiza anticorupție sau omisiunea elaborării și publicării sintezei acestora, fiind observate cel puțin 62 de cazuri de acest fel. În perioada monitorizată s-a observat o reducere considerabilă a avizelor acordate de comisiile permanente, fiind evidențiat în continuare caracterul formal al acestora.

Pentru prima dată de la începutul actualei legislaturi, Parlamentul a aprobat un program legislativ anual – pentru anul 2024. Promo-LEX apreciază că programul reprezintă sursa principală pentru asigurarea previzibilității procesului decizional și această experiență trebuie continuată și în anii următori. Până în iulie 2024, potrivit observațiilor Promo-LEX, programul legislativ a fost realizat în proporție de 48% din numărul proiectelor planificate a fi adoptate în sesiunea de primăvară 2024, sau 16% din totalul proiectelor incluse în program. Iar potrivit Secretariatului Parlamentului, în sesiunea de primăvară, programul a fost realizat în proporție de 24% din totalul proiectelor incluse în program.

În privința *activității deputaților în calitate de autori ai proiectelor legislative*, subliniem că ponderea proiectelor de legi înregistrate de deputați a scăzut la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, numărul acestora fiind mai mic decât numărul inițiativelor înainte de Guvern. Per fracțiuni, constatăm și în acest an un decalaj enorm dintre „rata de promovare” a proiectelor depuse de majoritate și cele depuse de opoziție. Astfel, cele mai multe proiecte de legi au fost înregistrate de deputații fracțiunii majoritare – PAS, doar proiectele acesteia fiind și adoptate. De cealaltă parte, niciun proiect de lege care îi are drept autori doar pe deputații din opoziția parlamentară nu a fost adoptat.

Cu privire la *organizarea și desfășurarea ședințelor plenare*, Promo-LEX a constatat că rulajul modificărilor la ordinea de zi a scăzut până la 47%, cu 20% mai puțin decât în perioada precedentă de monitorizare. Totuși, modificările asupra ordinii de zi afectează în continuare previzibilitatea și transparența procesului legislativ. Cauzele modificărilor și completărilor identificate de Promo-LEX sunt continuarea desfășurării ședințelor o dată la două săptămâni (40% din cazuri) și acceptarea includerii proiectelor care nu au un regim prioritar sau urgent de examinare. În context, atragem atenția și asupra incidenței ridicate a cazurilor de refuz al includerii pe ordinea de zi a subiectelor propuse de opoziție, dar și omisiunea organizării și desfășurării ședințelor dedicate proiectelor depuse de deputații din opoziție.

Un alt aspect monitorizat care merită o atenție aparte în contextul organizării ședințelor plenare ține de prezența deputaților la ședințe. Astfel, rata medie de participare a acestora la ședințele plenare este de circa 87%, însă participă la vot în medie 63-74 de deputați per proiect. Deputații independenți au înregistrat cele mai multe absențe de la ședințele plenare, aceștia, dar și alți trei deputați neafiliați, fiind sancționați cu privarea de salarii și indemnizații în sesiunea de toamnă 2023.

Capitolul II. Activitatea unor comisii parlamentare permanente. În cadrul celui de al doilea compartiment este examinată activitatea a trei comisii care se intersectează mai mult cu obiectivele/activitățile Asociației Promo-LEX: Comisia juridică, numiri și imunități (CJNI); Comisia drepturile omului și relații interetnice (CDORI) și Comisia administrație publică și dezvoltare regională (CAPDR). În perioada monitorizată componența numerică a Comisiei juridice numiri și imunități a scăzut de la 11 la 10 membri, fiind excluși mai mulți membri din partea opoziției parlamentare – deputați neafiliați și independenți. La situația din noiembrie 2024, CJNI este constituită doar din nouă membri din zece, dintre care șapte fac parte din majoritatea parlamentară și doar doi deputați reprezintă opoziția (BCS).

Privind *convocarea și prezența la ședințe* s-a constatat că, de regulă, ordinea de zi este publicată preliminar. Excepții în această privință au fost înregistrate pentru CJNI, în situațiile în care în aceeași zi erau desfășurate 2 sau 3 ședințe ale Comisiei, agenda nefiind publicată preliminar. La fel ca în perioadele precedente de monitorizare, în două comisii din cele trei analizate, unde președinția este asigurată de majoritatea parlamentară (CJNI și CAPDR), prezența deputaților din opoziție continuă să fie lacunară.

Referitor la *planificarea activității comisiilor*, și în acest an doar CAPDR și CDORI dispun de planuri de acțiuni. Reiterăm opinia că toate comisiile parlamentare trebuie să dispună de documente instituționale de planificare operațională/strategică a activității. Domeniul principal de activitate a comisiilor a rămas avizarea și întocmirea rapoartelor asupra proiectelor de legi. Apreciem că numărul ședințelor comisiilor transmise live a crescut considerabil (64% din totalul de 126 de ședințe), ceea ce indică o transparență mai mare pentru persoanele interesate.

Capitolul III. Exercițarea de către Parlament a funcției de control parlamentar. Capitolul conține constatări și concluzii ale monitorilor cu privire la gradul de utilizare de către deputați a funcției de control parlamentar. De asemenea, este analizat modul de numire și demisie de către Parlament a persoanelor oficiale.

Pe parcursul legislaturii actuale, o dinamică pozitivă a fost observată în asigurarea *audierii în plen a rapoartelor* prezentate de autorități, chiar dacă raportul anual de activitate al Guvernului a fost audiat doar o singură dată pe parcursul a trei ani – în sesiunea de primăvară 2024. În urma ședințelor monitorizate, a fost observată prezentarea a 13 rapoarte de către 11 autorități (79%) din lista celor care au sarcina obligatorie de prezentare în plen.

O evoluție negativă se observă în privința utilizării *întrebărilor*, chiar dacă interesul sporit pentru acestea a fost înregistrat la început de mandat al legislaturii actuale. În ceea ce privește interpelările, deputații nu au utilizat acest instrument pe parcursul legislaturii. Dacă e să analizăm și alte mecanisme de control politic, constatăm că s-a diminuat interesul pentru înaintarea *moțiunilor simple, moțiunilor de cenzură*.

Ancheta parlamentară este asigurată prin audierea reprezentanților executivului și a conducătorilor instituțiilor aflate sub control parlamentar și a rapoartelor tematice, precum și prin constituirea și desfășurarea activității comisiilor de anchetă și a celor speciale. La fel ca în cazul întrebărilor, legislativul a manifestat interes pentru utilizarea comisiilor drept mecanisme de control și intervenție asupra unor domenii doar în primul an de activitate a legislativului, constituind o comisie de anchetă și 3 comisii speciale, dintre care una activează permanent pe durata mandatului legislativului actual.

O dinamică pozitivă și un rezultat eficient se observă în realizarea *evaluării ex-post* juridice, care în ultimii doi ani înregistrează un nivel de realizare de 100%. Însă evaluarea *ex post* de impact rămâne a avea deficiențe în realizare, fiind executată în anul 2023 doar la 12% din planul aprobat.

Și în final, *privind monitorizarea numirilor și demisiilor persoanelor oficiale de către Parlament*, constatăm că, în perioada de referință, 44 de proiecte de acte normative au fost aprobate pe subiectul numirilor și demisiilor, iar 2 au fost respinse. Acest număr este comparabil cu numărul actelor de demisie și numire în perioada precedentă de monitorizare. Din totalul celor aprobate, 34 de proiecte (77%) sunt de numire, iar celelalte 10 (23%) se referă la demisia din funcție, fiind vizate 16 autorități și instituții publice. Cele mai multe hotărâri ale Parlamentului privind numirea sau demiterea au vizat Comisia de evaluare externă a integrității etice și financiare a procurorilor, Comisia Electorală Centrală, Curtea de Conturi și Consiliul Concurenței.

În același timp, în opinia Promo-LEX, informarea cetățenilor și a altor părți interesate cu privire la organizarea și desfășurarea concursurilor a fost lacunară, fiind necesară o revedere a modului de comunicare a informației prin intermediul paginii web a Parlamentului.

Capitolul IV. Comunicarea Parlamentului cu cetățenii și părțile interesate. Capitolul reflectă rezultatele monitorizării paginii web a legislativului și a modului în care subdiviziunile Parlamentului și deputații fac uz de *mecanismele instituționalizate de comunicare – audiențele și întâlnirile cu cetățenii, petițiile și cererile de acces la informație*.

În cazul *paginii web* www.parlament.md, Promo-LEX își menține, în mare parte, observațiile din raportul anterior. Site-ul rămâne a fi complicat, învechit și nu reflectă în măsură suficientă informațiile de interes public. Potrivit Secretariatului Parlamentului, o pagină nouă ar urma să fie lansată până la sfârșitul anului 2024.

La opt luni de la intrarea în vigoare a noii legi privind accesul la informații de interes public, Parlamentul înregistrează restanțe la implementarea ei la capitolul transparență proactivă. Astfel, din cele 13 categorii de informații de interes public care trebuie publicate, doar pentru șase categorii informația este publicată integral, pentru șase informația este publicată parțial, iar pentru o categorie informația lipsește. Totodată, subliniem caracterul lacunar al obligativității formatului deschis al informațiilor de interes public. În intervalul august 2023 – august 2024, au fost constatate cel puțin 20 de cazuri când pagina legislativului a picat, iar durata deficiențelor tehnice, cumulativ, a constituit cel puțin 16 ore.

Privind *audiențele*, monitorii au constatat că acest instrument rămâne în continuare lipsit de transparență în raport cu programul de audiențe al conducerii Parlamentului, președinților fracțiunilor parlamentare, dar și cele ale deputaților. Pagina web oficială a Parlamentului nu conține informații privind programul de audiențe, deplasările deputaților în teritoriu și audiențele acordate cetățenilor.

Cu referire la *petiții*, constatăm că acestea au înregistrat o scădere față de perioadele precedente de monitorizare, problematica principală abordată în petiții fiind în continuare asigurarea legislației. Totuși, monitorii au atestat un grad redus al petițiilor soluționate, iar activitățile întreprinse în vederea promovării mecanismului de petiționare online nu au reușit să genereze rezultatele așteptate.

În ceea ce privește *solicitările de acces la informații de interes public*, pe parcursul perioadei monitorizate, numărul cererilor s-a diminuat de două ori în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, atestându-se un grad mai redus de soluționare decât în perioadele precedente (59% în comparație cu 87%). Pornind de la experiența Promo-LEX de adresare a cererilor, atragem atenția că din 18 solicitări, 2 cereri au rămas fără răspuns, iar în cel puțin cinci situații răspunsurile au avut un caracter general sau incomplet.

În ceea ce ține de *cooperarea Parlamentului cu societatea civilă*, constatăm o lipsă a progresului. Promo-LEX reiterează că în vederea dezvoltării de politici relevante pentru cetățeni, colaborarea cu societatea civilă este fundamentală. Cu referire la *consiliile de experți*, menționăm că comisiile permanente au aprobat propriile regulamente cu privire la organizarea și funcționarea acestora, însă se remarcă un interes scăzut față de consiliile de experți. La situația din august 2024 doar șapte comisii permanente de profil au creat consilii de experți, însă doar unul și-a desfășurat activitatea în sesiunea de primăvară 2024.

Capitolul V. Monitorizarea managementului bugetar și administrativ. În acest compartiment al raportului monitorii au analizat informații de interes public ce țin de *aprobarea și executarea bugetului Parlamentului*, dar și alte aspecte importante, precum *remunerarea deputaților, costurile pentru deplasările de serviciu, transparența achizițiilor publice*.

Privind *aprobarea și executarea bugetului Parlamentului* salutăm faptul că, diferit decât în perioada precedentă de monitorizare, informația aferentă (bugetul aprobat, rectificările, gradul de executare etc.) este publicată pe pagina web a legislativului cu respectarea principiilor datelor deschise. Comparând ultimii cinci ani, s-a constatat că bugetul pentru anul 2024 al Parlamentului înregistrează o scădere față de bugetul aprobat pentru anul 2023, însă în creștere față de anii precedenți. Majoritatea resurselor financiare au fost planificate pentru cheltuielile de personal și prestații sociale.

În ceea ce privește *remunerarea deputaților*, Promo-LEX constată că în perioada august 2024 – iunie 2024, demnitarilor le-a fost acordat un salariu mediu lunar de 19 mii de lei, la care s-au mai adăugat și plățile compensatorii neimpozabile: indemnizația pentru transport (majorată începând cu septembrie 2023 de la 6.500 la 10.000 de lei lunar); pentru închirierea spațiului locativ (3.300 – 6.600 de lei lunar) și compensația pentru cheltuieli legate de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cheltuieli protocolare și de promovare (max. 13.000 de lei lunar). Reiterăm opinia Promo-LEX potrivit căreia autoritatea publică urmează să instituie instrumente eficiente de evidență și control al documentelor justificative în baza cărora sunt efectuate plățile compensatorii neimpozabile.

Informația privind *deplasările de serviciu în străinătate* efectuate de deputați și angajații Secretariatului Parlamentului este publicată periodic. La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, au fost implicați deputați din cele două fracțiuni parlamentare (PAS și BCS), însă cele mai mari cheltuieli revin deputaților din majoritatea parlamentară. Menționăm că numărul deplasărilor, precum și cheltuielile suportate pentru acestea au crescut comparativ cu perioada precedentă. Cele mai multe deplasări au fost efectuate în România (19), urmată de Belgia (18), Franța (12) și SUA (11). Totodată, în privința *deplasărilor în teritoriu*, în continuare nu este ținută o evidență de către legislativ.

Procesul de *achiziții publice* este transparent și accesibil agenților economici calificați. Similar anilor precedenți, cele mai valoroase achiziții au fost pentru utilitățile publice (distribuție de apă, gaze, energie etc.). Cu toate că nivelul achizițiilor efectuate în baza unei singure oferte s-a diminuat cu aproximativ 3% comparativ cu perioada anterioară de monitorizare, se menține tendința potrivit căreia în cazul contractelor de valoare mică, nivelul competitivității este redus. Totodată, în privința componenței grupului de lucru, monitorii Promo-LEX au constatat că în perioada monitorizată situația nu a suferit modificări. Astfel, contrar prevederilor legale, în componența grupului a fost inclus un deputat – reprezentant al fracțiunii parlamentare PAS.

INTRODUCERE

Asociația Promo-LEX este o organizație neguvernamentală, nonprofit și apolitică, ce urmărește beneficiul public și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare a Republicii Moldova. Misiunea Asociației Promo-LEX este de a contribui la dezvoltarea democrației în Republica Moldova prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

În vederea implementării prevederilor statutare, în perioada iulie 2016 – martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează Programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, cu susținerea financiară a Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). În anii 2016–2019 Promo-LEX a monitorizat activitatea Parlamentului, în special, din perspectiva realizării funcției de control parlamentar, dar și de asigurare a respectării cadrului legal privind ocuparea/încetarea funcțiilor publice în partea ce ține de atribuțiile legislativului. Pornind de la concluziile respectivei monitorizări, dar și de la necesitatea consolidării proceselor de luare a deciziilor și a asigurării unei transparențe proactive în activitatea legislativului, Promo-LEX a decis să extindă, dar și să aprofundeze eforturile de monitorizare a Parlamentului Republicii Moldova.

Monitorizarea activității Parlamentului este utilă și benefică în virtutea necesității de îmbunătățire a calității proceselor decizionale, a transparentizării continue a acestora, precum și în vederea responsabilizării actorilor implicați. În acest sens, metodologia elaborată de Promo-LEX ține cont de experiența anterioară de monitorizare a activității Parlamentului, inclusiv de eforturile de monitorizare desfășurate de alte asociații obștești din Republica Moldova, dar în special de bunele practici internaționale cu privire la monitorizarea activității legislativului și asigurarea unei comunicări eficiente cu cetățenii.

Activitățile proiectului sunt centrate pe patru piloni de intervenție:

- *monitorizare* – observarea activității Parlamentului realizată de monitori prin urmărirea directă a ședințelor legislativului, efectuarea de vizite și discuții/interviuri cu reprezentanții comisiilor Parlamentului, ai fracțiunilor parlamentare și angajații Parlamentului, scanarea și analiza surselor online de informare etc.;
- *analiză și cercetare* – elaborarea de studii analitice (opinii asupra proiectelor de legi; analize de politici etc.) în anumite probleme ce necesită o abordare separată;
- *informare* – comunicarea publică a rezultatelor monitorizării prin postări periodice pe rețele sociale, comunicate de presă, publicarea analizelor tematice etc.;
- *promovare & advocacy* – promovarea permanentă a concluziilor și recomandărilor deduse în urma monitorizării.

Raportul anual este unul dintre principalele rezultate/produse ale efortului de monitorizare, axat pe domenii precum: transparența procesului legislativ, organizarea și desfășurarea ședințelor plenare, activitatea comisiilor parlamentare, controlul parlamentar și managementul bugetar. Prin acest raport nu ne-am propus să evaluăm proiectele de legi în substanța lor, ci ne referim exclusiv la respectarea transparenței decizionale și a procedurilor în procesul de legiferare.

Perioada de monitorizare reflectată în cel de-al treilea raport de monitorizare cuprinde intervalul 1 august 2023 – 31 iulie 2024. Această perioadă include activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a din sesiunile de toamnă 2023 și primăvară 2024, dar și sesiunile extraordinare din perioada menționată.

Constatări Promo-LEX sunt raportate la legislația Republicii Moldova, la standardele internaționale și la bunele practici elaborate și consolidate de Uniunea Interparlamentară (UIP)¹, precum și de alte organizații regionale de referință în domeniu (ParlAmericas², Rețeaua de

¹ [Uniunea Interparlamentară](#) este o organizație internațională a legislativelor, fondată în 1889, care la ora actuală cuprinde 174 de parlamente naționale. Republica Moldova este membru al Uniunii Interparlamentare în 1992,

² [ParlAmericas](#) este o organizație regională panamericană, constituită din legislativele naționale ale celor 35 de state independente ale continentului american.

Transparență și Acces la Informații (RTA)³). Totodată, și Comisia Europeană monitorizează, în contextul aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană, funcționarea instituțiilor democratice, inclusiv a Parlamentului, ultimul Raport⁴ datând cu octombrie 2024.

La finalul prezentului raport, autorii au formulat un șir de recomandări pentru Parlamentul Republicii Moldova, alte autorități relevante și părți interesate vizate, cu scopul de a contribui la creșterea gradului de transparență și eficientizare a activității legislativului.

Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a XI-a a fost constituit în urma alegerilor parlamentare anticipate din 11 iulie 2021. În legislativ au acces două partide politice și un bloc electoral. Ca rezultat, au fost constituite trei fracțiuni parlamentare – Fracțiunea Partidul Acțiune și Solidaritate (63 de deputați), Fracțiunea Blocului Comuniștilor și Socialiștilor (32 de deputați) și Fracțiunea Partidului Politic „Șor” (6 deputați). PAS a format de unul singur majoritatea de guvernare.

În 2023 s-au produs evenimente care au determinat schimbarea numărului fracțiunilor parlamentare în Parlament. În urma declarării Partidului Șor⁵ ca fiind neconstituțional, fracțiunea respectivă din Parlament și-a încetat activitatea, deputații aceștia devenind independenți, fără dreptul de a se afilia la alte fracțiuni parlamentare.

De asemenea, potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada 2022-2024 componența numerică a fracțiunii BCS s-a redus de la 32 la 26, ultimul deputat care a părăsit fracțiunea fiind Veaceslav Nigai. Și fracțiunea PAS s-a redus cu un deputat, după ce Victoria Cazacu a fost exclusă din fracțiune și partid. Amintim că Regulamentul Parlamentului prevede, la art. 4, alin. (7), atât dreptul deputatului de a părăsi fracțiunea, cât și dreptul fracțiunii de a exclude din rândurile sale unii membri. În prezentul raport, Promo-LEX se va referi la deputații Nesterovschi, Lozovan și Nigai ca fiind neafiliați, chiar dacă potrivit paginii Parlamentului aceștia ar face parte din fracțiunea BCS.

REPERE METODOLOGICE

Metodologia utilizată pentru monitorizarea activității și transparenței Parlamentului a fost elaborată pornind de la practica internațională în domeniu, precum și de la experiența Asociației Promo-LEX de observare a proceselor democratice din Republica Moldova.

Scopul monitorizării Parlamentului este de a asigura o transparență sporită în activitatea instituției, a eficientiza procedura legislativă, dar și a responsabiliza părțile implicate.

Pentru realizarea scopului au fost dezvoltate următoarele *obiective*:

- stabilirea gradului de respectare a procedurii legislative;
- evaluarea eficienței și transparenței activității Parlamentului, inclusiv a unor comisii parlamentare permanente;
- aprecierea nivelului de realizare de către Parlament a funcției de control parlamentar;
- determinarea calității comunicării legislativului cu cetățenii și părțile interesate;
- evaluarea transparenței managementului bugetar al instituției.

Pe parcursul monitorizării au fost utilizate mai multe *instrumente* de colectare a datelor:

- observarea directă;
- analiza cadrului normativ și a documentelor aferente activității parlamentare;
- solicitarea de acces la informație;
- colectarea informației în baza chestionarului tipizat;
- analiza/documentarea surselor online (pagini web, rețele sociale etc.).

³ [Transparency and Access to Information Network \(RTA\)](#).

⁴ [Raportul](#) Comisiei Europene din 30 octombrie 2024

⁵ Hotărârea Curții Constituționale [nr. 10 din 19 iunie 2023](#) privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”.

Metodologia a fost prezentată și discutată la începutul monitorizării cu conducerea Parlamentului și reprezentanții secretariatului instituției. În general, Asociația Promo-LEX a sesizat deschidere din partea conducerii Parlamentului și a angajaților instituției. Pe această cale, mulțumim deputaților și funcționarilor publici care au asigurat o comunicare deschisă și au contribuit la desfășurarea monitorizării.

În procesul de observare monitorii au colectat informații privind proiectele de lege, ședințele Parlamentului și alte aspecte ale activității instituției și le-au stocat pe platforma www.data.promolex.md. Ulterior, datele introduse au fost verificate și analizate în mai multe etape. Totuși, admitem că unele dintre acestea ar putea fi afectate de eroarea umană și de publicarea tardivă pe pagina oficială a Parlamentului a actelor aferente proiectelor de legi, însă fără a influența tendințele evidențiate și concluziile formulate.

Monitorii Promo-LEX au fost instruiți privind conținutul și obiectivele metodologiei. De asemenea, ei au semnat Codul de conduită, obligându-se să demonstreze corectitudine și nonpartizanat în procesul de documentare și analiză.

Metodologia utilizată de Asociația Promo-LEX, pe lângă alte elaborări de acest gen, reprezintă un ansamblu structurat de obiective, instrumente și metode de cunoaștere, caracterizat printr-un grad anumit de generalizare. În acest sens, la necesitate, instrumentele metodologice ar putea fi adaptate pe parcurs, dar fără a afecta obiectivitatea procesului de monitorizare.

ABREVIERI

alin. – alineatul

ANSC – Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor

ANRE – Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică

APC – autorități publice centrale

APL – administrația publică locală

ARBI – Agenția de Recuperarea a Bunurilor Infractionale

art. – articolul

BCS – Blocul Comuniștilor și Socialiștilor

BNM – Banca Națională a Moldovei

CAPDR – Comisia administrație publică și dezvoltare regională

CDORI – Comisia drepturile omului și relații interetnice

CEEIEFP – Comisia de evaluare externă a integrității etice și financiare a procurorilor

CEC – Comisia Electorală Centrală

CJNI – Comisia juridică, numiri și imunități

CNA – Centrul Național Anticorupție

CSM – Consiliul Superior al Magistraturii

CtEDO- Curtea Europeană a Drepturilor Omului

DGJ – Direcția generală juridică

DPA – Direcția petiții și audiențe

lit. – litera

nr. – numărul

OSC – organizațiile societății civile

PAS – Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate”

pct. – punct

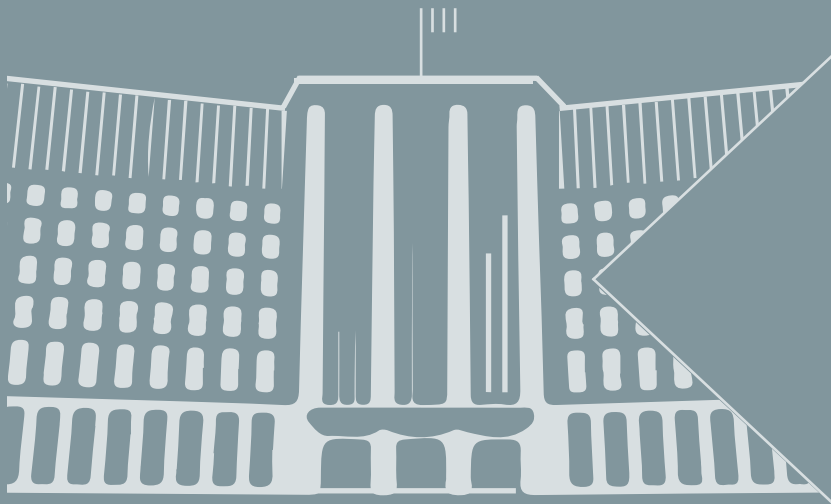
r. – raion

SIS – Serviciul de Informații și Securitate

USAID – Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

UTA – unitatea administrativ-teritorială

I. RESPECTAREA PROCEDURII LEGISLATIVE

I. RESPECTAREA PROCEDURII LEGISLATIVE

1.1. Gradul de respectare a legislației privind transparența decizională

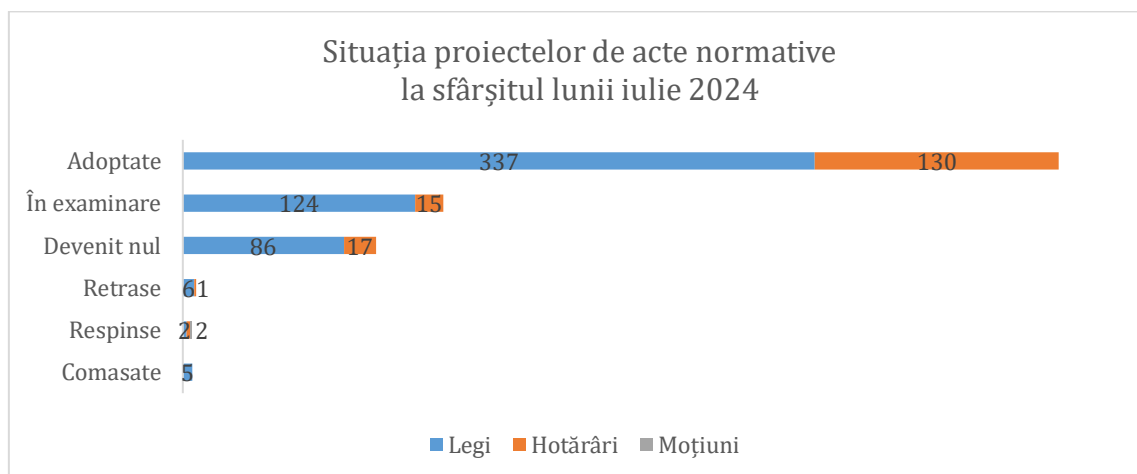
1.1.1. Considerente generale despre proiectele de acte normative

În perioada august 2023 – iulie 2024, în Parlament au fost înregistrate 484⁶ proiecte de acte normative, cu 53 de proiecte mai mult decât în perioada precedentă de monitorizare (august 2022 – iulie 2023). Totodată, amintim că peste 240 de proiecte, înregistrate în legislatura curentă, erau în examinare la începutul lunii august 2023, însă cel puțin 103 proiecte au devenit nule⁷ după 2 ani de la înregistrarea lor, acestea nefiind puse niciodată pe ordinea de zi a ședințelor plenare. Majoritatea proiectelor devenite nule au fost înregistrate de deputații din opoziție (74).

Astfel, din 726 de proiecte introduse în procedură legislativă și rămase în examinare în perioada monitorizată, 560 (77,1%) sunt proiecte de legi, 165 (22,7%) – proiecte de hotărâri și o moțiune de cenzură. Comparând cu perioada precedentă de monitorizare⁸, observăm că ponderea proiectelor de hotărâri și a proiectelor de legi a rămas aceeași.

La situația de la sfârșitul lunii iulie 2024, în timp ce 467 (64,3%) de proiecte au fost deja adoptate, 139 (19,1%) rămân încă în examinare⁹. Atragem atenția că, datorită survenirii nulității unor proiecte de acte normative în baza art. 47 alin. (14) din Regulamentul Parlamentului, ponderea proiectelor rămase în examinare s-a diminuat considerabil în comparație cu perioada precedentă de monitorizare - de la 34,3% la 19,1%.

Graficul nr. 1

La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, cele mai multe proiecte au vizat următoarele domenii:

- economie, financiar și fiscal;
- protecție socială, muncă și sănătate;
- numiri/demisii/desemnări;
- justiție, afaceri interne, securitate și apărare;
- infrastructură și dezvoltare regională.

⁶ Proiectele cu nr. 123/2024, 206/2024 nu sunt publicate pe pagina web a Parlamentului. De regulă, proiectele care nu sunt publicate nu au intrat în procedură legislativă.

⁷ Proiectele au devenit nule în baza art.47 alin. (14) din Regulamentul Parlamentului

⁸ În perioada august 2022 – iulie 2023 au fost înregistrate și rămase în examinare 464 (77,8%) proiecte de legi, 130 (21,8%) – proiecte de hotărâri și 2 (0,3%) – moțiuni.

⁹ Conform paginii Parlamentului, la situația de la sfârșitul lunii iulie, alte 19 proiecte au fost retrase, respinse, declarate nule sau comasate.

Totodată, în urma examinării notelor informative ale proiectelor de legi, potrivit monitorilor Promo-LEX, doar 51 (9,1%) din 560 de proiecte de legi au avut drept scop armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația UE. Evidențiem că ponderea proiectelor cu scop de armonizare a legislației a crescut cu circa trei puncte procentuale în comparație cu perioada precedentă de monitorizare (6,6%). În context, amintim că în iunie 2022 Republica Moldova a obținut statutul de țară candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană iar în decembrie 2023 Consiliul European a decis deschiderea negocierilor cu Republica Moldova. În acest sens, considerăm că efortul de legiferare ar trebui să se concentreze asupra armonizării cadrului normativ.

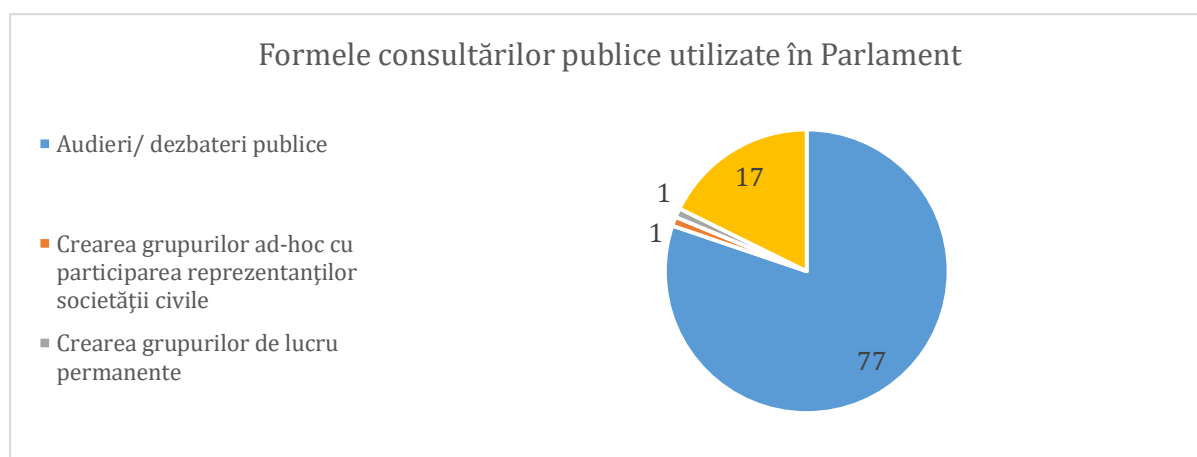
Reiterăm că în elaborarea rapoartelor anuale de monitorizare a activității Parlamentului, nu ne-am propus să evaluăm proiectele de legi în substanța lor sau necesitatea/oportunitatea adoptării acestora. Obiectul monitorizării a fost modul de respectare a transparenței decizionale, dar și a procedurilor legislative în procesul de creare și adoptare a legilor de către Parlament.

1.1.2. Consultarea publică

Încă în primul raportul de monitorizare a activității Parlamentului, Promo-LEX a constatat că dispozițiile Regulamentului Parlamentului cu privire la ordinea și modul de desfășurare a consultărilor publice nu sunt univoce, acesta nefiind ajustat la prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative¹⁰. Totuși, până în prezent nu au fost operate modificări la Regulamentul Parlamentului și nici nu a fost aprobat un nou act normativ care să clarifice incertitudinile, să adapteze normele legale și să uniformizeze practicile de organizare și desfășurare a consultărilor publice.

În urma analizei anunțurilor de organizare a consultărilor publice publicate pe pagina oficială a Parlamentului și a prelucrării informațiilor recepționate de la comisiile parlamentare care au răspuns cererii de acces la informații¹¹, observăm că doar în cazul a 90 de proiecte de legi (vezi Anexa nr. 2) sau în 16% din totalul proiectelor de legi adoptate și aflate în examinare în perioada monitorizată, au fost organizate consultări publice de către comisia permanentă sesizată în fond, autorul inițiativei legislative sau fracțiunea parlamentară. Aceeași pondere a proiectelor de legi consultate s-a atestat și în perioada precedentă de monitorizare, când au fost organizate consultări publice pentru 16,8% din proiectele de legi. Cele mai frecvente forme ale consultărilor publice în Parlament au fost audierile și dezbaterile publice.

Graficul nr. 2

¹⁰ [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2021–2022, p. 14-15.

¹¹ Comisia protecție socială, muncă și sănătate, Comisia economie, buget și finanțe, Comisia politică externă și integrare europeană, Comisia administrație publică și dezvoltare regională nu au răspuns solicitării de acces la informații privind consultările publice organizate în perioada august 2023 – iunie 2023.

Suplimentar celor 90 de proiecte de legi, au fost observate alte patru anunțuri de desfășurare a consultărilor publice asupra conceptelor de lege sau asupra proiectelor încă neînregistrate¹². *Promo-LEX apreciază în mod pozitiv practica consultării conceptelor de proiecte sau a proiectelor neînregistrate. În acest mod se asigură faptul că proiectele intrate în procedură legislativă vor avea o calitate mai bună și nu vor suferi modificări substanțiale sau de concept după înregistrarea, consultarea sau avizarea acestora.*

La polul opus, prezentăm câteva exemple de proiecte de lege sau amendamente care nu au fost consultate public, însă conținutul acestora a fost intens criticat de părțile interesate:

- **Proiectul de lege nr. 309 din 20 septembrie 2023** pentru modificarea Legii nr. 761/2001 cu privire la serviciul diplomatic¹³, înregistrat de un grup de deputați PAS a fost votat în prima lectură la 18 iulie 2024, fără a fi organizate audieri sau dezbateri publice. Proiectul prevedea inclusiv posibilitatea restituirii membrului misiunii diplomatice sau al oficiului consular până la 700 euro/lună pentru fiecare copil pentru perioada plasării în instituții de învățământ a copiilor până la vârsta de 23 ani. Urmare a votului din prima lectură această inițiativă a fost criticată de reprezentanții unor partide politice de opoziție parlamentare și extraparlamentare¹⁴. Deja la 24 iulie 2024, proiectul de lege a fost retras de către autori;

- **Proiectul de lege nr. 345 din 4 octombrie 2023** pentru modificarea Codului electoral¹⁵, înregistrat de O. Stamate a fost votat în două lecturi în ziua înregistrării proiectului, fără consultări publice și avizul Guvernului, CEC și expertiza anticorupție. Proiectul a fost elaborat după ce Curtea Constituțională, cu o zi mai devreme (3 octombrie 2024) a declarat neconstituțional art. 16 alin. (2) lit. e) din Codul electoral care prevedea restricții ale dreptului de a fi ales. Legea adoptată la 4 octombrie, la fel, institua restricții asupra dreptului de a fi ales. Evidențiem că legea a fost adoptată cu o zi înainte de începerea campaniei electorale pentru alegerile locale generale din 5 noiembrie 2023. Misiunea de observare Promo-LEX și-a exprimat îngrijorările cu privire la modul de adoptare a modificărilor la Codul electoral¹⁶, Misiunea de observare OSCE/ODIHR a conchis asupra incertitudinii eficacității măsurilor instituite¹⁷, iar Avocatul Poporului în Opinia sa Amicus Curiae¹⁸ a constatat lipsa dezbaterilor parlamentare efective. La 26 martie 2024, Curtea Constituțională a declarat neconstituțională și această lege¹⁹, constatând inclusiv că aceasta a fost adoptată într-o procedură legislativă care nu a asigurat respectarea art. 73 din Constituție (dreptul de puțaiilor de a formula propuneri și amendamente la proiect).

- **Amendamentul din 18 decembrie 2023** a fost depus de R. Marian și V. Pîslariuc după votarea în primă lectură a proiectului de lege nr. 400 din 10.11.2023 pentru modificarea unor acte normative²⁰. Deși proiectul se referea la asigurarea integrității și funcționalității energiei electrice, prin amendament se institua un mecanism de suspendare temporară a licențelor posturilor de televiziune în afara stării de urgență. Chiar dacă legea²¹ prevede necesitatea

¹² Concept de proiect de lege pentru modificarea unor acte legislative (Codul administrativ); Concept de proiect privind combaterea violenței în școli; Noul concept de organizare și exercitare a controlului parlamentar asupra activității Serviciului de Informații și Securitate al Republicii Moldova; Conceptul proiectului de lege cu privire la statutul artistului în Republica Moldova.

¹³ [Proiectul de lege nr. 309](#) din 20.09.2023 pentru modificarea Legii nr. 761/2001 cu privire la serviciul diplomatic

¹⁴ PSRM, PDCM, PNM- [Articolul Ziarului de Gardă](#) din 22 iulie 2024

¹⁵ [Proiectul de lege nr. 345](#) din 04.10.2023 pentru modificarea Codului electoral

¹⁶ [Raportul](#) Promo-LEX nr. 2 de observare a alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023

¹⁷ [Declarația](#) MO OSCE/ODIHR privind constatările și concluziile preliminare, alegeri locale, 5 noiembrie 2023

¹⁸ [Opinia](#) Ombudsmanului AMICUS CURIAE pentru Curtea Constituțională la sesizarea nr.226a/2023 referitoare la controlul constituționalității Legii nr.280 din 4 octombrie 2023 pentru modificarea Codului electoral

¹⁹ Hotărârea Curții Constituționale [nr. 9 din 26.03.2024](#) pentru controlul constituționalității Legii nr. 280 din 4 octombrie 2023 (interdicția de a candida la alegeri, aplicată unor persoane asociate partidelor politice declarate neconstituționale [nr. 2])

²⁰ [Proiectul de lege nr. 400](#) din 10.11.2023 pentru modificarea unor acte normative (asigurarea integrității și funcționalității pieței energiei electrice)

²¹ [Legea nr. 100](#) din 22.12.2017 privind actele normative, art.33 alin. (7)

remiterii repetate spre avizare și consultare publică dacă proiectul este completat cu aspecte și concepte noi, Parlamentul a neglijat această obligație legală. La doar patru zile de la înregistrarea amendamentului - 22 decembrie 2023, proiectul cu amendamentul integrat a fost votat în a doua lectură, iar la 23 decembrie 2023 actul normativ deja era publicat în Monitorul Oficial. Ulterior, în ianuarie 2024 mai multe organizații neguvernamentale au semnat o declarație prin care condamnă lipsa de transparență în procesul de elaborare, votare și implementare a noului mecanism de suspendare a licențelor posturilor de televiziune și solicită autorităților să renunțe la astfel de practici²².

- **Proiectul de lege nr. 491 din 28 decembrie 2023** pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (art.17)²³, înregistrat de deputatul I. Chiriac a fost votat în prima lectură în ziua înregistrării proiectului, fără a fi consultată opinia societății civile. Proiectul prevedea că, candidatul învingător la funcția de Procuror General se stabilește pe baza votului majorității membrilor Consiliului Superior al Procurorilor, fiind în același timp exclusă obligativitatea punctajelor. În urma votării în prima lectură a proiectului, la 16 ianuarie 2024 mai multe organizații neguvernamentale au semnat un apel public prin care au solicitat retragerea respectivului proiect de lege²⁴. Până la momentul elaborării prezentului raport (august 2024), proiectul nu a fost votat în lectura a II-a, dar nici nu a fost retras.

- **Proiectul de lege nr. 107 din 8 aprilie 2024** pentru modificarea Legii nr. 25/2016 privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale²⁵, înregistrat de un grup de deputați PAS, a fost votat în prima lectură la 12 aprilie 2024, fără a efectua consultări publice și fără a respecta termenul pentru prezentarea recomandărilor de către părțile interesate (minim 15 zile lucrătoare de la data publicării proiectului). Proiectul prevedea inclusiv retragerea cetățeniei Republicii Moldova subiecților restricțiilor internaționale, în urma sesizării de către SIS a Agenției Servicii Publice. Acest proiect a fost criticat de reprezentanții unor partide politice²⁶, organizații non-guvernamentale²⁷ dar și de alte persoane publice²⁸. Totuși, nici Comisia permanentă sesizată în fond, nici autorii proiectului nu au organizat consultări publice între prima și a doua lectură și au votat proiectul la 16.05.2024, fără a modifica în esență norma privind retragerea cetățeniei subiecților restricțiilor.

Luând în considerare situațiile prezentate supra, constatăm că omisiunea organizării și desfășurării consultărilor publice și adoptarea legilor în regim de urgență, fără luarea în considerare a opiniei publice afectează atât calitatea legii dar și imaginea legislativului.

Parlamentul continuă să publice informația despre organizarea audierilor și dezbaterilor publice doar la compartimentul *Anunțuri*²⁹. Respectiv, această informație, dar și procesele-verbale ale ședințelor în care au fost desfășurate consultările publice, iar uneori și sinteza recomandărilor lipsesc de la compartimentul privind proiectele de acte normative corespunzătoare. *Astfel,*

²² [Declarație](#) din 16 ianuarie 2024: Condamnăm noul mecanism de suspendare a licențelor posturilor TV și lipsa transparenței în procesul de legiferare a acestuia, semnată de CJI, APE, Promo-LEX, Centrul Acces-Info, CRJM, Amnesty International Moldova, Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic, Asociația Națională a Trainerilor Europeni din Moldova, Platforma Națională a Tinerilor pentru Participare Activă, Fundația pentru Educație și Dezvoltare-Moldova.

²³ [Proiectul de lege nr. 491](#) din 28.12.2023 pentru modificarea Legii nr. 3/2016 cu privire la Procuratură (art.17)

²⁴ [Apel public](#) din 16 ianuarie 2024: Solicităm retragerea proiectului de lege care prevede excluderea obligativității acordării punctajului în procedura de selecție a Procurorului general, semnat de Alianța INFONET, Amnesty International Moldova, Asociația Femeilor Profesioniste și de Afaceri din Moldova, ARIM, Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului Eco-Tiras, Promo-LEX, Expert-grup; CAPC; CAPEM CPR; CRJM; CJI; Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova; CJI; Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova, IPP; IPRE; Platforma Națională a Tinerilor pentru Participare Activă; Uniunea Organizațiilor Invalizilor din Republica Moldova

²⁵ [Proiectul de lege nr. 107](#) din 08.04.2024 privind aplicarea măsurilor internaționale

²⁶ [Comentariul](#) Vicepreședintelui PDCM asupra proiectului de lege, din 16 aprilie 2024; [Comentariul](#) Vicepreședintei CUB asupra proiectului de lege din 17 aprilie 2024

²⁷ [Expertiza CAPC](#) din 30.04.2024

²⁸ [Comentariul](#) lui T. Cârnaț din 16.05.2024; [Comentariul](#) lui N. Eșanu din 16 aprilie 2024

²⁹ Compartimentul [Anunțuri](#) de pe pagina oficială www.parlament.md.

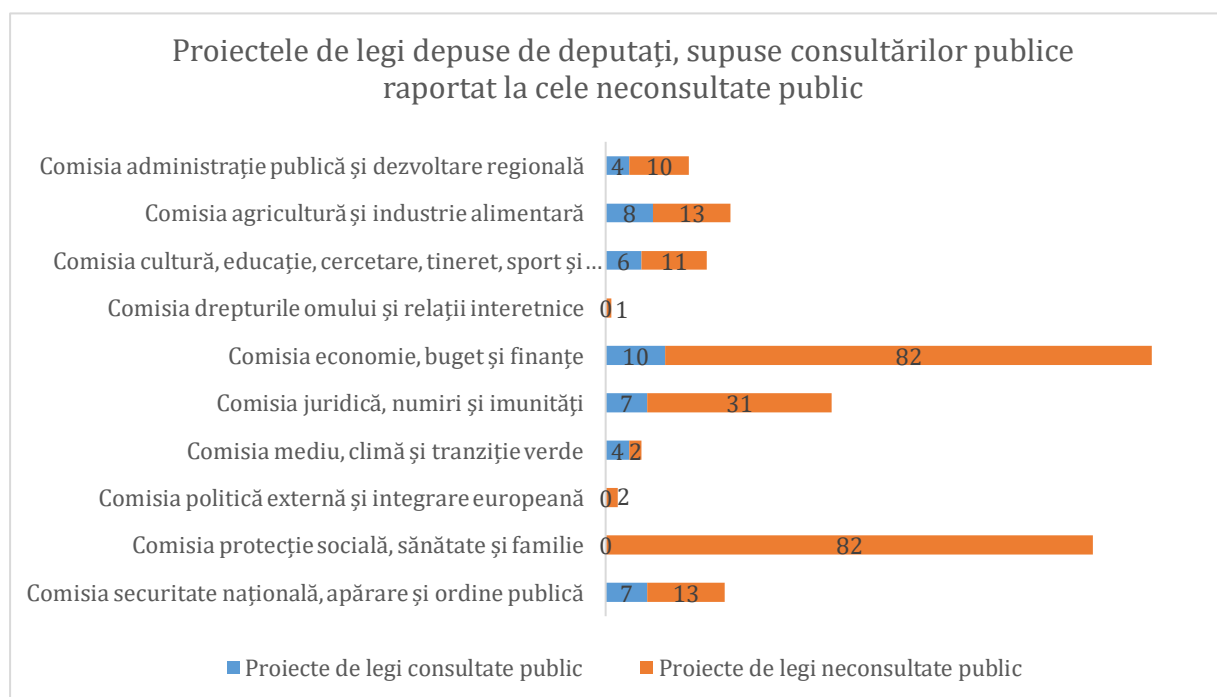
constatăm în continuare că transparența activității de consultare publică a proiectelor de acte normative în Parlament este lacunară.

Din 90 de proiecte de legi pentru care au fost organizate activități de consultare publică, cele mai multe proiecte au fost depuse de deputați – 46 (51,1%) și Guvern – 42 (46,6%). Alte consultări publice au fost organizate și desfășurate în privința a două proiecte de lege înregistrate la inițiativa Președintelui Republicii Moldova.

Evidențiem că, potrivit art. 11 din Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, consultarea cetățenilor, asociațiilor, altor părți interesate se asigură de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie, aceasta fiind obligată și să facă publice datele privind desfășurarea procesului decizional (art. 10 alin. (1) lit. o) din Legea 148/2023). Luând în considerare prevederile menționate, dar și faptul că în privința proiectelor de legi depuse de deputați pot fi organizate consultări publice doar pe platforma parlamentară, este relevantă raportarea numărului total de proiecte înregistrate de deputați la numărul proiectelor în privința cărora a fost anunțată organizarea consultărilor publice.

Astfel, constatăm în continuare o rată mică de organizare a consultărilor publice de către Parlament, atestându-se până la 15,6% din totalul proiectelor de legi depuse de deputați (294). Amintim că în perioada precedentă de monitorizare s-a atestat o pondere de 12% a proiectelor consultate public din cele depuse de deputați în primul an de mandat, și 17,8% în cel de-al doilea an de mandat.

Graficul nr. 3

Comparând situația din perioada precedentă de monitorizare cu cea din prezent, observăm că atât Comisia economie, buget și finanțe, cât și Comisia protecție socială, sănătate și familie continuă să dețină cel mai mare număr de proiecte care nu au fost supuse consultărilor publice.

Amintim că în perioada precedentă de monitorizare, în contextul desfășurării interviurilor cu reprezentanții comisiilor parlamentare, Promo-LEX a constatat că acestea dispun de o marjă largă de discreție în organizarea și desfășurarea consultărilor, utilizând modalități și instrumente de comunicare diferite. În acest sens, reiterăm că comisiile parlamentare ar trebui să dețină libertatea de a decide care sunt cele mai potrivite forme de consultare publică. Totuși, criteriile pentru organizarea obligatorie a consultărilor publice, modalitatea de comunicare despre consultări

organizate, termenele legale acordate pentru prezentarea obiecțiilor și recomandărilor, dar și procedura de acceptare sau respingere a obiecțiilor și recomandărilor trebuie să fie uniforme pentru întreaga instituție parlamentară. Aceasta ar crește transparența și previzibilitatea actului legislativ și ar acorda posibilitatea implicării efective în procesul decizional a părților interesate.

Potrivit art. 52, alin. (1) din Regulamentul Parlamentului, comisia permanentă sesizată în fond va dezbate proiectul actului legislativ și propunerea legislativă, asigurând consultarea publică a acestora, în decurs de cel mult 60 de zile lucrătoare, dacă Biroul permanent nu va stabili un alt termen.

Analizând termenele consultărilor publice desfășurate, observăm că pentru 77 din 90 (85,5%) de proiecte consultate, termenul de consultare publică a variat între șase și 84 de zile calendaristice, astfel încadrându-se în termenul prevăzut de Regulament. Totuși, în cazul a nouă (10%) proiecte de legi, consultările publice s-au desfășurat în termene care au variat de la 105 la 292 de zile calendaristice, ceea ce depășește termenul maxim de 60 de zile lucrătoare acordat pentru dezbateră proiectului³⁰.

Regulamentul Parlamentului nu leagă în mod expres desfășurarea consultărilor publice de adoptarea proiectului de lege în prima sau a doua lectură. Totuși, pornind de la faptul că timpul pentru pregătirea proiectului de lege pentru lectura a doua este dedicat pentru examinarea amendamentelor deputaților, a obiecțiilor și propunerilor fracțiunilor parlamentare, comisiilor permanente, a avizelor Guvernului, Direcției juridice³¹, ale Secretariatului Parlamentului, precum și a propunerilor reprezentanților societății civile (art. 65, alin. (1)), *concluzionăm că consultările publice trebuie organizate și desfășurate înaintea votării proiectului în prima lectură*. Astfel, se observă că consultările publice (prima rundă de consultări, după caz) s-au desfășurat:

- înainte de prima lectură – în 33 din 90 (36%) de cazuri;
- între prima și a doua lectură – în 58 din 90 (64%) de cazuri. Apreciem în mod critic anunțul³² privind desfășurarea consultărilor publice pe parcursul a 30 de zile (01.07.2024 – 01.08.2024) în privința proiectului nr. 200/2024 de către Comisia securitate națională, apărare și ordine publică și votarea proiectului în a doua lectură cu 14 zile înainte de expirarea termenului alocat pentru consultări – la 18.07.2024. Precizăm că o situație similară a existat și în perioada precedentă de monitorizare³³.

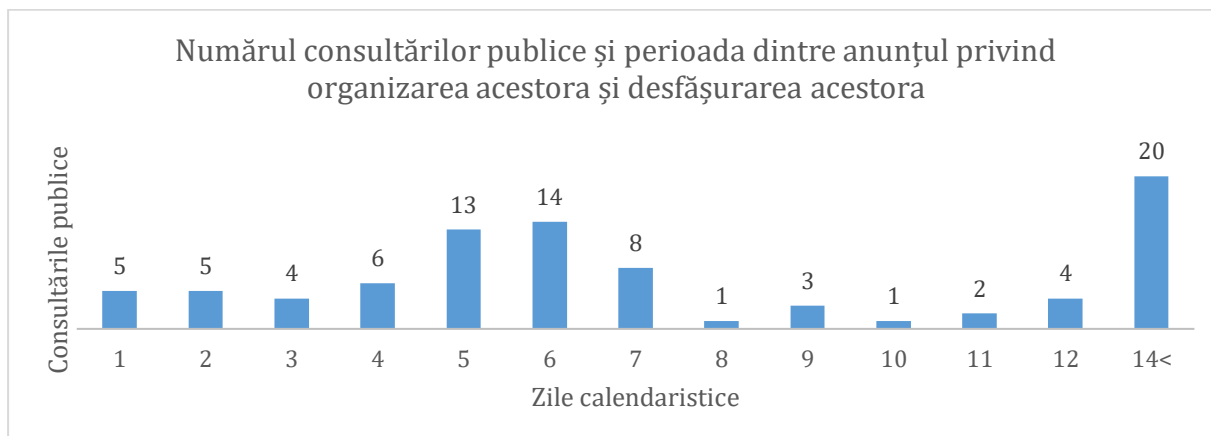
În altă ordine de idei, analizând termenul dintre anunțarea consultărilor publice și desfășurarea acestora, constatăm că acesta a fost în unele cazuri extrem de mic (până la trei zile – în 14 cazuri). În acest sens, desfășurarea consultărilor publice în termene restrânse de la anunțul acestora are drept efecte participarea unui număr redus de reprezentanți ai societății civile, dar și un nivel scăzut al contribuțiilor care sunt acordate, or, însăși analiza propunerilor legislative noi necesită timp suficient, cu atât mai mult formularea de opinii, obiecții și/sau recomandări.

³⁰ În cazul a cinci proiecte, autorii sau comisiile permanente au organizat și au desfășurat consultări publice înaintea înregistrării proiectelor de legi.

³¹ Direcția juridică a Secretariatului Parlamentului este denumirea subdiviziunii în conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului. Respectiv, va fi utilizată la citarea normei corespunzătoare. În același timp, conform organigramei actuale, denumirea la zi a subdiviziunii este Direcția generală juridică.

³² [Anunțul](#) Comisiei Securitate națională, apărare și ordine publică privind consultarea publică a proiectului nr. 200/2024.

³³ [Anunțul](#) Comisiei Securitate națională, apărare și ordine publică privind consultarea publică a proiectului nr. 212/2023.

Din graficul prezentat *supra*, la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, se observă că majoritatea consultărilor publice s-au desfășurat în termene mai mici de 10 zile lucrătoare (aprox. 14 zile calendaristice), contrar art. 12, alin. (2) din Legea nr. 239/2008³⁴. În acest sens, considerăm că termenul inclus în Legea nr. 239/2008 este un minim rezonabil pe care trebuie să-l ofere autoritățile societății civile pentru a asigura transparența în procesul decizional.

În același timp, și Platforma de dialog și participare civilă la procesul decizional al Parlamentului³⁵ prevede un termen-limită pentru prezentarea recomandărilor – 15 zile lucrătoare de la data publicării proiectelor de acte legislative pe pagina oficială a Parlamentului. Astfel, evidențiem că în perioada monitorizată au fost adoptate în două lecturi cel puțin 15 proiecte de legi³⁶ înregistrate de deputați, pentru care nu a fost anunțată desfășurarea consultărilor publice și al căror termen de adoptare a fost mai mic decât cel prevăzut pentru prezentarea recomandărilor – 15 zile lucrătoare (aprox. 21 de zile calendaristice).

Se păstrează tendința privind omisiunea elaborării sau publicării sintezelor obiecțiilor și recomandărilor în urma consultărilor publice. Din cele 90 de proiecte de legi care au fost supuse consultărilor publice, potrivit observațiilor Promo-LEX, doar în cazul a 27 (30%) de proiecte de legi au fost identificate sintezele consultărilor publice. În acest sens, atragem atenția că atât art. 49¹, alin. (4) din Regulamentul Parlamentului, cât și art. 12, alin. (5) din Legea nr. 239/2008 prevăd obligația plasării pe pagina oficială a sintezei recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice.

Mai mult decât atât, Legea nr. 239/2008 prevede și obligația întocmirii dosarului privind elaborarea proiectului de decizie, care va conține procesele-verbale referitoare la consultarea cetățenilor, asociațiilor, altor părți interesate, recomandările parvenite și sinteza acestora. Deși legea prevede că dosarul privind elaborarea proiectului de decizie este accesibil pentru toți cetățenii, asociațiile constituite în conformitate cu legea, alte părți interesate, pe pagina Parlamentului, de regulă, nu sunt publicate nici procesele-verbale privind consultarea cetățenilor, nici recomandările parvenite.

Amintim că urmare a interviurilor organizate în perioada precedentă de monitorizare, Promo-LEX a constatat că nu există o practică de a reflecta rezultatele consultărilor publice prin elaborarea unor sinteze sau procese-verbale ale consultărilor publice desfășurate. În acest sens

³⁴ Art. 12, alin. (2) din Legea privind transparența în procesul decizional: Termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului referitor la inițierea elaborării deciziei sau de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice. La solicitarea părților interesate, autoritatea publică poate prelungi termenul de prezentare a recomandărilor.

³⁵ [Hotărârea Parlamentului](#) nr. 149 din 09.06.2023 privind aprobarea Platformei de dialog și participare civilă la procesul decizional al Parlamentului, în vigoare din 20.06.2023.

³⁶ Proiectele de legi nr. [345/2023](#); [89/2024](#); [185/2024](#); [209/2024](#); [481/2023](#); [76/2024](#); [473/2023](#); [255/2024](#); [256/2024](#); [257/2024](#); [465/2023](#); [447/2023](#); [396/2023](#); [394/2023](#); [142/2024](#)

reiterăm că recomandările și propunerile acordate în cadrul consultărilor publice trebuie să beneficieze de o examinare eficientă din partea comisiei care organizează aceste consultări și nu de una superficială sau cazuistică – în cazul preluării sub formă de amendament. În cazul în care procesul legislativ nu permite examinarea și încadrarea directă a recomandărilor societății civile în proiectul de act normativ, aceste consultări ar trebui organizate într-o etapă anterioară înregistrării proiectului, cu întocmirea sintezei și argumentarea acceptării parțiale sau respingerii propunerilor.

În final, reiterăm că prin omisiunea elaborării/publicării sintezei recomandărilor, a proceselor-verbale privind consultarea cetățenilor și a recomandărilor în sine, este în continuare afectată transparența decizională.

1.1.3. Avizarea și expertizarea proiectelor de acte normative

Potrivit Regulamentului Parlamentului, după înregistrarea și introducerea în procedură legislativă, proiectele de acte legislative se distribuie spre avizare comisiilor permanente, Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului și, după caz, Guvernului, instituțiilor interesate (art. 48). Termenul maxim de avizare prescris atât pentru comisiile permanente, cât și pentru Direcția juridică a Secretariatului Parlamentului este de 30 de zile lucrătoare.

Avizarea de către Direcția juridică a Secretariatului Parlamentului. Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada supusă monitorizării Direcția generală juridică (DGJ) a oferit avize pentru 360 de proiecte de acte normative (16 – proiecte de hotărâri; 344 – proiecte de legi). La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, au fost identificate proiecte de legi care au fost deja adoptate, iar DGJ fie nu a oferit un aviz, fie nu a fost publicat acest aviz. Astfel, la situația de la începutul lunii august 2024, în cazul a 2 proiecte de legi adoptate (nr. 89/2024³⁷; nr. 229/2024³⁸), pe pagina Parlamentului nu a fost identificat un aviz al DGJ. Evidențiem că lipsa avizului este motivată de termenul redus sau practic inexistent de examinare a proiectelor, acestea fiind adoptate în două lecturi în ziua înregistrării proiectului (nr. 89/2024) sau în termen de 2 zile de la înregistrare (nr. 229/2024). Precizăm că proiectele respective nu aveau instituit regimul urgent sau modul prioritar de examinare.

Majoritatea avizelor DGJ (98%) au fost acordate în termenul prevăzut de Regulament, termenul mediu fiind de 13 zile calendaristice. Totuși, în cazul a șase proiecte de acte legislative termenul de acordare a avizului a variat între 45 și 71 de zile calendaristice. Avizul care a fost acordat în cele mai mare termen se referă la proiectul Codului funciar (71 zile).

Potrivit art. 54 din Regulamentul Parlamentului, avizul Direcției juridice se referă la concordanța proiectului sau propunerii legislative „cu prevederile Constituției, cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte, cu cerințele de procedură și de tehnică legislativă prevăzute de prezentul regulament, de Legea privind actele legislative și de alte acte legislative”. Reiterăm că normele Regulamentului Parlamentului nu au fost ajustate în urma abrogării Legii nr. 780/2001 privind actele legislative și a intrării în vigoare a Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, Regulamentul continuând să facă referință la legea abrogată.

Analizând avizele Direcției juridice, în special prin prisma obiecțiilor și recomandărilor privind procedura de întocmire și prezentare a proiectelor de acte normative, constatăm că obiecțiile se refereau în cele mai multe cazuri la proiectele de legi înaintate de deputați. Astfel, constatarea privind calitatea superioară a proiectelor de acte normative depuse de Guvern față de cele înaintate de deputați rămâne valabilă și în acest raport.

³⁷ Proiectul de lege nr. 89 din 21.03.2024 pentru interpretarea prevederilor articolului 17 alineatul (17) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură

³⁸ Proiectul de lege nr. 229 din 09.07.2024 pentru ratificarea Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea realizării Proiectului „Conectivitate rurală în Moldova”, semnat la 19 iunie 2024

Tabelul nr. 1

Nr.	Obiecții privind procedura de întocmire și prezentare a proiectelor de acte normative	Numărul de proiecte	Ponderea obiecției în avizele DGJ (%)
1.	Necesitatea avizării de autoritățile publice care au tangență cu implementarea prevederilor conținute în proiect	99	27,5
2.	Lipsa rezultatelor consultărilor publice	49	13,6
3.	Lipsa rezultatelor expertizelor și cercetărilor efectuate	46	12,7
4.	Modul de întocmire a notei informative	45	12,5
5.	Lipsa expertizei anticorupție	41	11,4
6.	Lipsa fundamentării economico-financiare	35	9,7
7.	Existența altor proiecte care au drept scop modificarea aceleiași legi	22	6,1
8.	Lipsa analizei impactului de reglementare	21	5,8
9.	Alte obiecții	14	3,8

Potrivit observațiilor Promo-LEX, la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, recomandările din avizul DGJ care propun modificarea unor norme din proiectul de lege propus, de regulă, sunt incluse în sinteza amendamentelor, obiecțiilor și recomandărilor. Totuși, au fost observate cel puțin 33 de cazuri în care fie sinteza obiecțiilor și recomandărilor nu era întocmită, deși DGJ a venit cu anumite obiecții și recomandări, fie obiecțiile și recomandările DGJ nu erau incluse în sinteză. În schimb, obiecțiile care reies din prevederile Legii nr. 100/2017 și care necesită efectuarea anumitor acțiuni din partea autorului proiectului sau a comisiei permanente sesizate în fond (ex. avizarea proiectului de către anumite autorități, consultarea publică a proiectului, completarea notei informative) în continuare nu sunt reflectate nicăieri și par să fie ignorate de cele mai multe ori.

Astfel, deducem lipsa unui mecanism clar și transparent care ar asigura examinarea eficientă a obiecțiilor și recomandărilor Direcției generale juridice.

Avizarea de către Guvern. Conform art. 58 din Regulamentul Parlamentului, proiectele de acte legislative și propunerile legislative înaintate de Președintele Republicii Moldova, de deputați sau de Adunarea Populară a UTA Găgăuzia se remit Guvernului spre avizare. Totuși, neprezentarea avizului în termen de cel mult 30 de zile sau într-un termen mai restrâns (regim de urgență sau în mod prioritar), stabilit de Președintele Parlamentului, nu împiedică examinarea proiectului de către Parlament. Excepție sunt proiectele de acte legislative și propunerile legislative care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare, caz în care avizul Guvernului este obligatoriu. În acest din urmă caz, adoptarea proiectelor de legi este condiționată de acceptul Guvernului.

Începând cu iulie 2024, Guvernul poate decide asupra inițiativelor sale legislative și asupra avizelor la inițiativa legislative și amendamentele la acestea, fără să adopte un act (hotărâre, ordonanță sau dispoziție). Astfel, decizia Guvernului se supune procedurii de votare stabilită de Regulamentul Guvernului, aceasta fiind consemnată în procesul-verbal al ședinței. Modificările respective au fost operate prin Hotărârea Guvernului nr. 447 din 26.06.2024³⁹, și Legea nr. 118 din 16.05.2024⁴⁰. Evidențiem că controlul constituționalității acestor modificări a fost solicitată de deputații fracțiunii BCS (V. Batrîncea și G. Novac)⁴¹, aceștia indicând în sesizare că amendamentele respective nu au fost supuse dezbaterilor parlamentare, avizării și expertizării

³⁹ [Hotărârea](#) Guvernului nr. 447 din 26 iunie 2024 cu privire la modificarea și abrogarea unor acte normative (eficientizarea procesului de elaborare și promovare a actelor Guvernului)

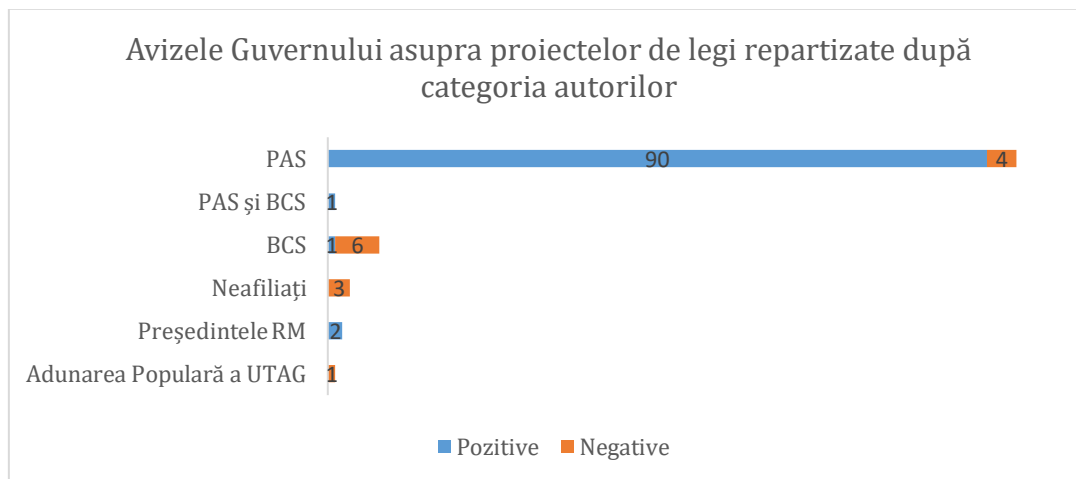
⁴⁰ [Legea](#) nr. 118 din 16.05.2024 pentru modificarea unor acte normative (cu privire la contractile de stat)

⁴¹ [Sesizarea](#) nr. 175a din 16 august 2024 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea cu privire la Guvern nr. 136 din 7 iulie 2017 și a unor prevederi din Hotărârea Guvernului nr. 610 din 3 iulie 2018

conform procedurilor legislative. Precizăm că până în noiembrie 2024, Curtea Constituțională nu a examinat această sesizare.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada supusă monitorizării Guvernul a oferit avize pentru 108 de proiecte de acte normative, dintre care 14 – negative, iar 94 – pozitive.

Graficul nr. 5

Raportând la diferite categorii de autori, în mod similar cu perioada anterioară de monitorizare, se observă că cea mai mare rată de susținere a proiectelor de legi de către Guvern o constituie cele depuse de deputații fracțiunii PAS. La polul opus, majoritatea proiectelor de legi ai căror autori sunt deputații din opoziția parlamentară nu sunt susținute de Guvern.

Atragem atenția că, spre deosebire de termenul instituit în zile lucrătoare pentru avizare de către DGJ și comisiile permanente, în cazul Guvernului, termenul instituit pentru avizarea proiectelor de acte normative este în zile calendaristice. Totuși, este important că termenul începe a curge din momentul recepționării proiectului spre avizare. Astfel, fără a cunoaște momentul transmiterii și recepționării proiectelor de acte normative și termenul stabilit, după caz, de Președintele Parlamentului, observăm că în termen de 30 de zile de la înregistrarea proiectului a fost acordat aviz pentru 61 (56,5%) de proiecte de acte normative. Evidențiem că termenul de acordare a avizului de către Guvern a variat între o zi și 439 de zile calendaristice, termenul mediu constituind 46 de zile. În acest sens, constatăm că termenul mediu în care Guvernul și-a acordat avizul a scăzut considerabil în comparație cu perioada precedentă de monitorizare - când s-a atestat o medie de 64 de zile.

Totuși, la situația de la începutul lunii august 2024, în cazul a cinci proiecte de legi⁴², care au fost deja adoptate, Guvernul fie nu a oferit un aviz, fie nu a fost solicitată oferirea acestuia. Observăm că doar un proiect avea instituit modul urgent de examinare.

În același timp, pentru cel puțin 43 de proiecte aflate încă în examinare avizul Guvernului, la fel, nu era publicat, inclusiv pentru proiectele înregistrate în perioada septembrie – decembrie 2021

⁴² Proiectul nr. [345/2023](#) pentru modificarea Codului electoral – adoptat în două lecturi în ziua înregistrării proiectului; proiectul nr. [423/2023](#) pentru modificarea unor acte normative - adoptat în trei lecturi în termen de 49 de zile calendaristice; proiectul de lege nr. [86/2024](#) pentru abrogarea alineatului (5) al articolului 44 din Legea nr. 288/2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne - adoptat în două lecturi în termen de 38 zile calendaristice; proiectul de lege nr. [89/2024](#) pentru interpretarea prevederilor art. 17 alin. (17) din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură- adoptat în două lecturi în ziua înregistrării proiectului; proiectul de lege nr. [185/2024](#) pentru interpretarea unor articole din Regulamentul Parlamentului- adoptat în două lecturi în ziua înregistrării proiectului.

(3 proiecte), pentru proiectele înregistrate în anul 2022 (8 proiecte) și pentru proiectele înregistrate în anul 2023 (13 proiecte).

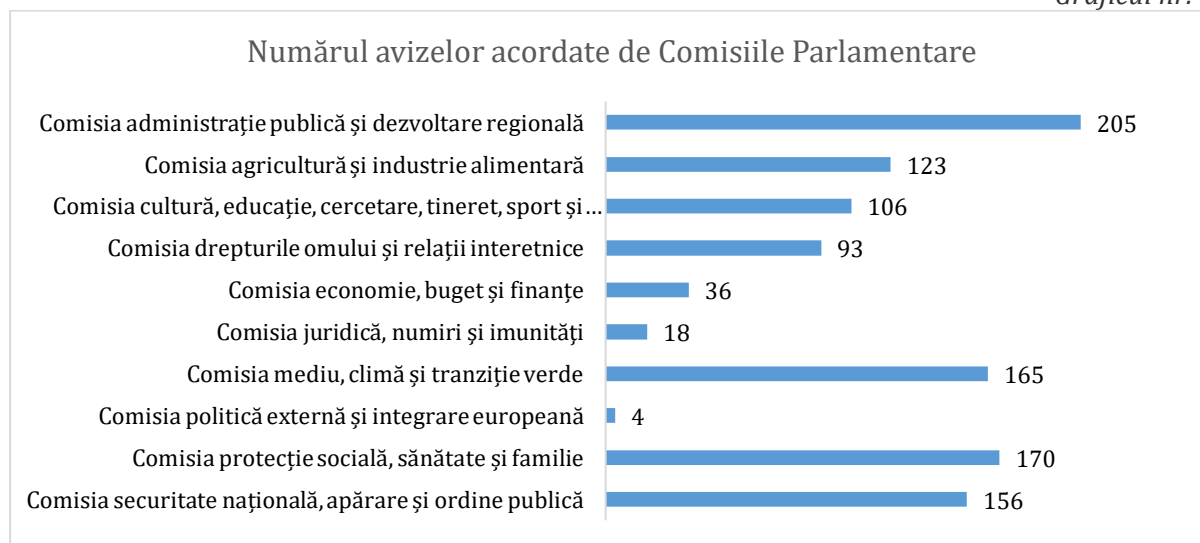
Ținând cont de cele expuse, reiterăm că tergiversarea acordării avizului Guvernului are drept efect întârzierea examinării și adoptării proiectelor de către legislativ, în special în cazul proiectelor care presupun majorarea sau diminuarea cheltuielilor ori veniturilor bugetare.

Totodată, în privința examinării avizului Guvernului, evidențiem că au fost observate cel puțin 14 cazuri în care fie sinteza obiecțiilor și recomandărilor nu era întocmită, deși Guvernul în aviz a prezentat obiecții și recomandări, fie acestea nu erau incluse în sinteză. În acest sens, reiterăm necesitatea examinării în mod eficient a tuturor avizelor, obiecțiilor și recomandărilor de către comisia permanentă sesizată în fond.

Avizarea de către alte comisii permanente. Potrivit art. 53 din Regulamentul Parlamentului, comisiile permanente care au primit spre avizare proiecte de acte legislative și propuneri legislative le supun dezbaterilor și vor prezenta comisiei sesizate în fond avize asupra lor în termen de cel mult 30 de zile lucrătoare. În caz de nerespectare a acestui termen, comisia permanentă sesizată în fond va redacta raportul său fără avizul sau avizele celorlalte comisii.

Evidențiem că în urma monitorizării, au fost observate cel puțin 61 de proiecte de legi adoptate care nu au fost avizate de nicio comisie permanentă sau nu au fost publicate avizele acestora, cu 23 de proiecte mai mult decât în perioada precedentă de monitorizare. Astfel, subliniem că nu sunt clare criteriile care determină transmiterea proiectelor spre avizare altor comisii. Remarcăm că, în majoritatea cazurilor, din cele 61 de proiecte de legi, comisiile permanente sesizate în fond erau Comisia economie, buget și finanțe și Comisia juridică, numiri și imunități.

Graficul nr. 6

Din graficul de mai sus se observă că cele mai multe avize asupra proiectelor aflate în examinare și adoptate în perioada monitorizată le-a acordat Comisia administrație publică și dezvoltare regională, Comisia protecție socială, sănătate și familie urmată de Comisia mediu, climă și tranziție verde. În comparație cu perioada precedentă de monitorizare se observă o reducere considerabilă a avizelor acordate de toate comisiile parlamentare, cele mai mari decalaje fiind observate la Comisia agricultură și industrie alimentară (de la 248 la 123) și la Comisia economie, buget și finanțe (de la 97 la 36).

La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, observăm că majoritatea avizelor comisiilor permanente nu conțineau propuneri de modificare sau obiecții la proiectul de lege formulat. Astfel, acordarea avizelor, cu mici excepții, devine o activitate formală, iar comisiile tind să se abțină

de la acordarea avizelor. În acest sens, nu este clară necesitatea păstrării acestei categorii de avize și a unui termen similar termenului acordat Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului pentru acordarea avizului, de maximum 30 de zile lucrătoare.

Expertiza anticorupție. Potrivit art. 36 din Legea nr. 100/2017, expertiza anticorupție este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative, și se efectuează în scopul identificării factorilor generatori ai riscurilor de corupție, precum și în scopul formulării recomandărilor în vederea înlăturării acestor factori.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada monitorizată expertiza anticorupție a fost acordată pentru cel puțin 250 de proiecte de acte normative. Dintre acestea, în cazul a 120 rezultatele expertizei anticorupție au fost oferite până la înregistrarea proiectului de act normativ în Parlament (ex. în cazul unor inițiative înaintate de Guvern și Adunarea Populară a UTAG). Alte 130 de expertize anticorupție au fost oferite începând cu ziua înregistrării proiectului până la 74 de zile calendaristice de la înregistrarea proiectului. La fel ca în cazul avizării de către Guvern, potrivit art. 33, alin. (4) din Legea nr. 100/2017, curgerea termenului începe în ziua intrării și înregistrării proiectului la CNA.

Astfel, nu cunoaștem dacă proiectele pentru care a fost recepționat raportul de expertiză în termene mai mari de 10 zile lucrătoare de la înregistrarea proiectului în Parlament, inclusiv în cazul celor patru proiecte⁴³ pentru care expertiza a fost acordată în termene de peste 40 de zile de la înregistrarea acestora în Parlament, au fost expertizate în mod tardiv de CNA sau au fost expediate cu întârziere de Parlament.

În același timp, în cazul a cel puțin patru proiecte de act normative⁴⁴ CNA a informat Parlamentul că proiectele respective au fost adoptate în ședința plenară în interiorul termenului de 10 zile lucrătoare acordate pentru efectuarea expertizei anticorupție. Prin urmare, proiectele respective nu se supun expertizei anticorupție, deoarece aceasta se efectuează asupra proiectelor de acte normative, nu și asupra actelor deja adoptate. Totodată, în cazul unui proiect de lege (nr. 237/2023 pentru modificarea Legii cu privire la tineret), expertiza anticorupție a fost remisă Parlamentului după adoptarea proiectului în două lecturi.

Aceste practici denotă formalismul cu care legislativul abordează expertizarea anticorupție și lipsește de valoare acest exercițiu. Constatarea se confirmă și prin practica comisiilor parlamentare de neinclușdere a obiecțiilor și recomandărilor din expertiza anticorupție în sinteza obiecțiilor și recomandărilor (cel puțin 15 cazuri).

În total, pentru 109 de proiecte de acte normative CNA a constatat existența factorilor de risc care pot genera riscuri de corupție, iar pentru alte 141 de proiecte, factori de risc nu au fost identificați. Excepțând proiectele de legi privind ratificarea acordurilor și tratatelor internaționale și aprobarea documentelor de politici și de planificare⁴⁵, Promo-LEX a identificat în perioada monitorizată circa 7 proiecte de legi care au fost adoptate fără acordarea sau publicarea expertizei anticorupție⁴⁶. Trei proiecte în care lipsește expertiza anticorupție se referă la interpretarea unor prevederi legale. Totuși, luând în considerare că nu există o normă care să excepteze respectivele proiecte de la efectuarea expertizei anticorupție, considerăm că aceasta este obligatorie și pentru această categorie de legi.

⁴³ Proiectele nr. [252/2023](#); [275/2023](#); [306/2023](#); [133/2024](#).

⁴⁴ Proiectul nr. [481/2023](#); [345/2023](#); [256/2023](#); [185/2024](#);

⁴⁵ Potrivit art. 28, alin. (2) din Legea nr. [82/2017](#) a integrității, agenții publici și entitățile publice cu drept de inițiativă legislativă, alte entități publice care elaborează și promovează proiecte de acte legislative și normative, precum și Secretariatul Parlamentului, în cazul inițiativelor legislative ale deputaților, au obligația de a supune expertizei anticorupție proiectele de acte, cu excepția: a) documentelor de politici și documentelor de planificare; b) actelor cu caracter individual de remanieri de cadre; (...) f) tratatelor internaționale, actelor de acordare a deplinelor puteri și de exprimare a consimțământului Republicii Moldova de a fi legată prin tratat internațional; g) actelor prin care se aprobă conceptele sistemelor informaționale.

⁴⁶ Proiectele nr. [481/2023](#); [345/2023](#); [256/2023](#); [185/2024](#); [89/2024](#); [255/2024](#); [371/2023](#).

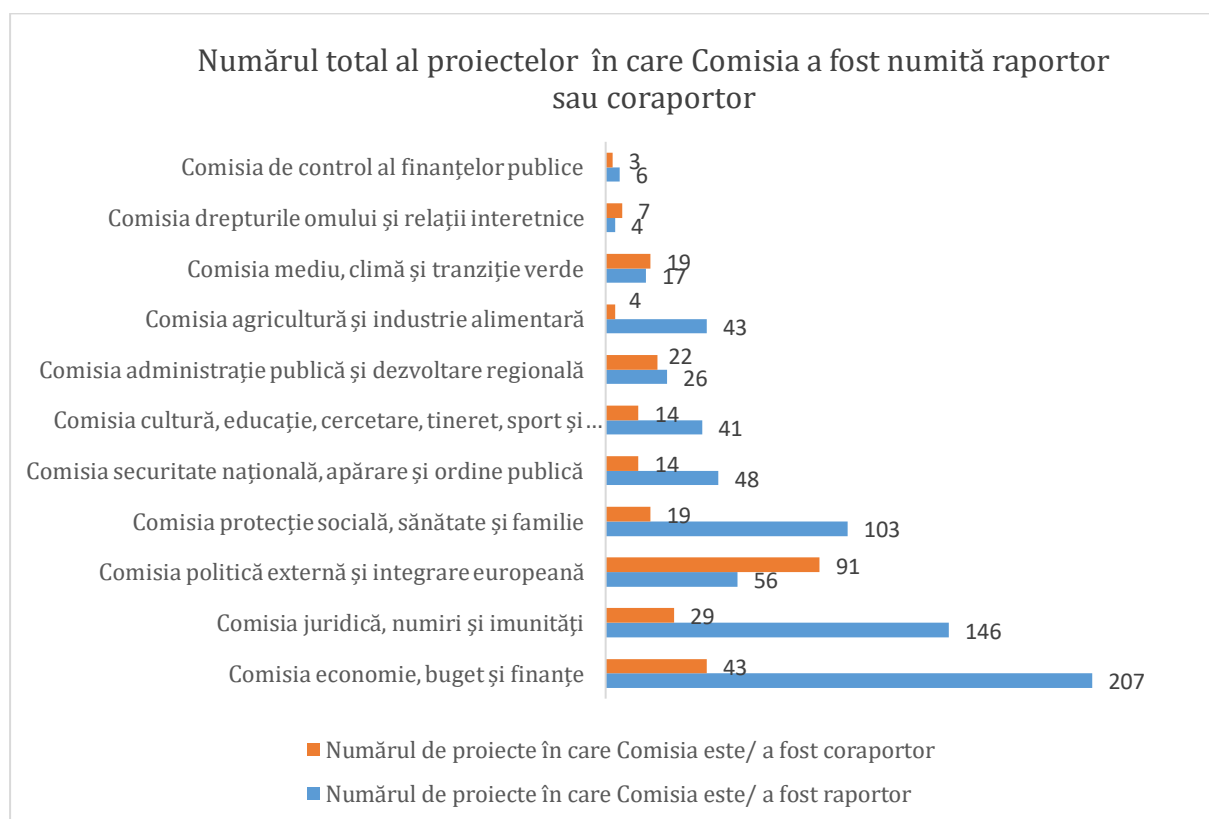
Luând în considerare cele menționate supra, concluzionăm că transparența procesului decizional a fost afectată prin nerespectarea termenelor prevăzute de legislație pentru obținerea expertizei dar și prin omisiunea examinării eficiente a obiecțiilor și recomandărilor semnalate în cazul identificării factorilor de risc.

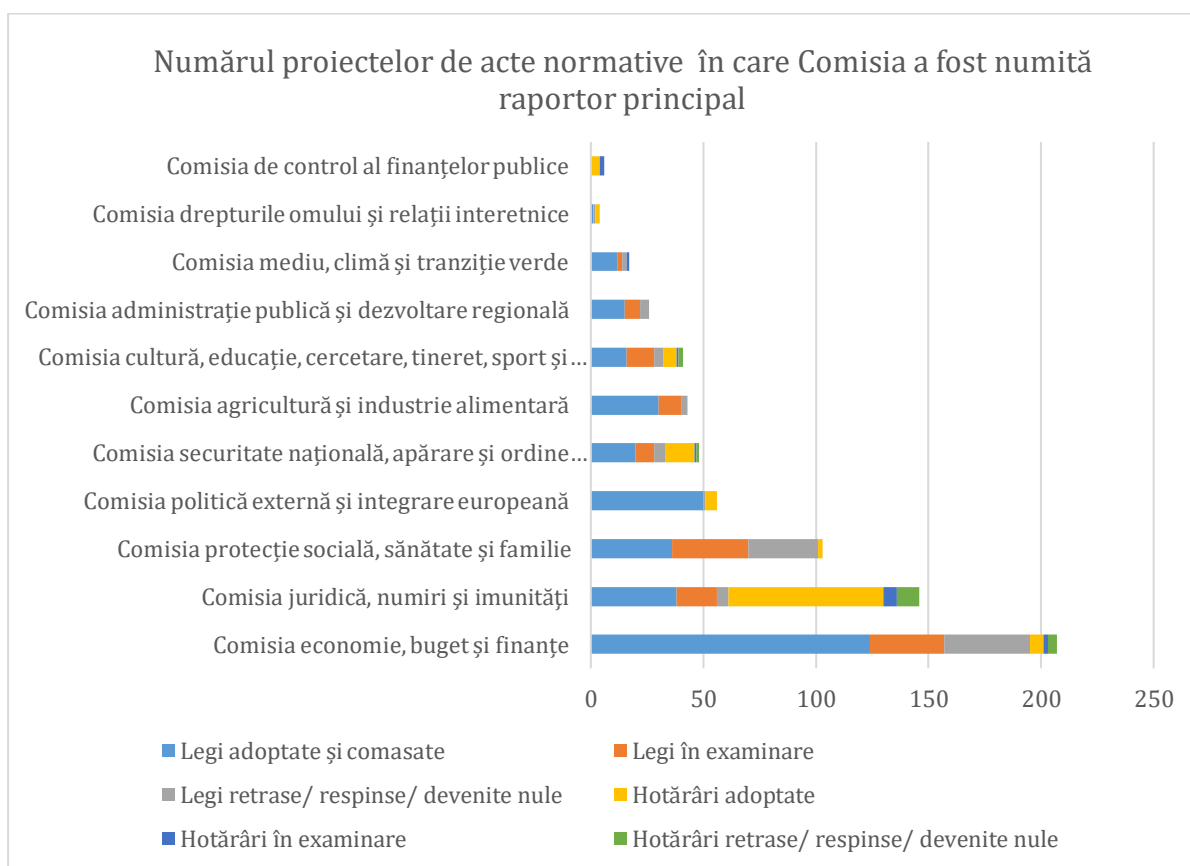
1.1.4. Elaborarea rapoartelor, corapoartelor comisiilor parlamentare

Conform art. 49 din Regulamentul Parlamentului, președintele Parlamentului înaintea proiectului actului legislativ sau propunerea legislativă spre examinare comisiei permanente sesizate în fond, de competența căreia țin acestea. Iar în caz de necesitate, Președintele Parlamentului solicită altor comisii permanente prezentarea unor corapoarte.

Astfel, Comisia economie, buget și finanțe a fost desemnată raportor pentru cele mai multe proiecte de acte normative (graficul nr. 7), aceasta având și cele mai multe legi adoptate (graficul nr. 8).

Graficul nr. 7

1.1.5. Depunerea amendamentelor

Potrivit art. 59 din Regulamentul Parlamentului, deputații, comisiile permanente și fracțiunile parlamentare au dreptul să prezinte în scris propuneri conceptuale și amendamente motivate pentru proiectul de act legislativ, care se transmit comisiei permanente sesizate în fond în termen de cel mult 30 de zile după primirea proiectului. Totodată, art. 65 prevede că în cadrul pregătirii proiectului de lege pentru dezbateră în a doua lectură, amendamentele pot fi prezentate comisiei sesizate în fond în termen de 10 zile de la data aprobării proiectului în prima lectură. Amendamentele la proiectul de act legislativ se examinează de comisia permanentă sesizată în fond și, numai dacă aceasta consideră necesar, și de o altă comisie.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada monitorizată deputații au depus amendamente pentru 144 de proiecte de acte normative. Remarcăm că cel puțin în cazul a 22 proiecte de acte normative au fost prezentate amendamente în primele zece zile după înregistrarea proiectului, iar termenul maxim dintre înregistrarea proiectului și depunerea amendamentelor a fost 578 de zile, pentru proiectele înregistrate în această legislatură. La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, constatăm că deputații nu se grăbesc să prezinte amendamentele în termenul prescris, or, în cazul a 82 (57%) din 144 de proiecte, deputații au depus amendamente în afara termenului de 30 de zile de la înregistrarea proiectului, iar în cazul a cel puțin 60 (42%) de proiecte, amendamentele au fost depuse inclusiv mai târziu de 10 zile de la data aprobării proiectului în prima lectură. Mai mult, în cazul a nouă proiecte acest termen a depășit 100 de zile de la votarea în prima lectură.

În acest sens, nu este clar cum comisiile permanente sesizate în fond respectă, pe de o parte, prevederea de la art. 58, alin. (3)⁴⁷ de transmitere a amendamentelor spre avizare Guvernului

⁴⁷ Art. 58, alin. (3) din Regulamentul Parlamentului: După expirarea termenelor pentru depunerea amendamentelor,

după expirarea termenelor prevăzute pentru depunerea acestora. Pe de altă parte, nu este clar cum comisiile permanente asigură drepturi egale tuturor deputaților, or, întârzierea transmiterii amendamentelor Guvernului oferă timp suplimentar celorlalți deputați să depună amendamente.

Avizul Guvernului asupra amendamentelor a fost publicat în cazul a 22 de proiecte de acte normative. Totodată, cu referire la termenele de depunere a amendamentelor, am constatat că în cazul a cel puțin cinci proiecte de acte normative au fost depuse amendamente în aceeași zi sau după emiterea avizului Guvernului asupra amendamentelor.

În altă ordine de idei, arătăm că dreptul deputaților, al comisiilor permanente și al fracțiunilor parlamentare de a depune amendamente a fost restricționat în cazul a 10 proiecte de acte normative⁴⁸, când termenul dintre data aprobării proiectului în prima lectură și data aprobării proiectului în a doua lectură a fost mai mic sau egal cu 10 zile.

Deși nu există o prevedere în Regulamentul Parlamentului care să oblige comisia să întocmească sinteza amendamentelor, aceasta deja a devenit o practică a legislativului, în special, luând în considerare că sinteza amendamentelor include și sinteza recomandărilor și obiecțiilor parvenite în timpul avizării și consultării publice. Observând modul de întocmire și publicare a sintezei amendamentelor, evidențiem că în cazul a 125 proiecte de acte normative sinteza amendamentelor a fost publicată. Totuși, în 14 cazuri⁴⁹ în care proiectul de act normativ a fost deja adoptat, sinteza amendamentelor nu a fost publicată, fiind în unele cazuri menționat despre acceptarea sau respingerea amendamentelor în raportul comisiei permanente sesizate în fond.

În cazul a 89 de proiecte de acte normative toate amendamentele au fost acceptate. În cazul proiectelor în care nu toate amendamentele au fost acceptate, refuzul acceptării amendamentelor a fost justificat sau parțial justificat pentru 32 de proiecte de acte normative. În celelalte 4 cazuri refuzul acceptării amendamentelor nu a fost justificat (2 cazuri – comisia permanentă sesizată în fond era Comisia protecție socială, sănătate și familie).

1.1.6. Dezbateră și votarea proiectelor de legi

Conform art. 60 din Regulamentul Parlamentului, proiectele de legi înscrise pe ordinea de zi a ședinței Parlamentului se dezbate, de regulă, în două lecturi⁵⁰. Totuși, proiectele de legi constituționale, proiectele de legi organice în problemele bugetului, finanțelor, economiei, care necesită cheltuieli financiare considerabile, proiectele de legi complexe, precum și proiectele de legi în alte probleme importante, la decizia Parlamentului, pot fi supuse dezbaterii și în a treia lectură.

În perioada monitorizată, proiectele de legi au fost adoptate în una, două sau trei lecturi.

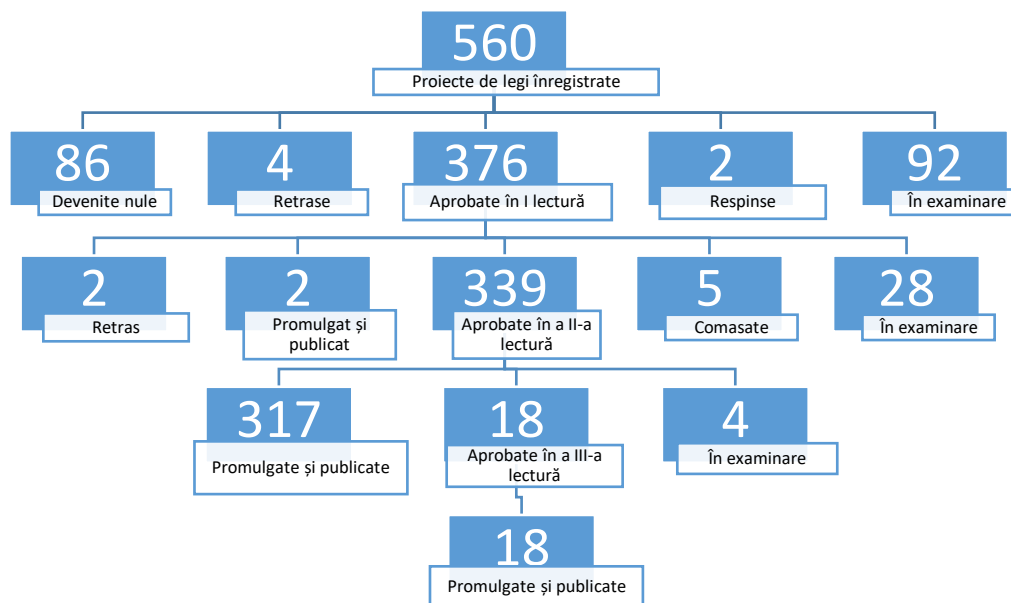
prevăzute la art. 59, alin. (1) și art. 65, alin. (2), comisia permanentă sesizată în fond transmite Guvernului, spre avizare, amendamentele care, la decizia comisiei, atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau a împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare.

⁴⁸ Proiectele de legi nr. 422/2023; 454/2023; 406/2023; 262/2024; 200/2024M 76/2024; 395/2023; 213/2024; 249/2024; 426/2023.

⁴⁹ Cazuri de nepublicare a sintezei amendamentelor: 7 – Comisia economie, buget și finanțe; 3 – Comisia protecție socială, sănătate și familie; câte un caz pentru Comisiile juridică, numiri și imunități; politică externă și integrare europeană; Securitate națională, apărare și ordine publică, administrație publică și dezvoltare regională

⁵⁰ Proiectele de legi ordinare, la decizia Parlamentului, pot fi adoptate într-o singură lectură. Proiectele de legi organice se adoptă numai după dezbateră lor în a doua lectură.

Graficul nr. 9. Situația proiectelor de legi înregistrate și aflate în examinare (august 2023 – iulie 2024)

La situația de la sfârșitul lunii iulie – începutul lunii august, **în prima lectură**, erau aprobate 376 proiecte de legi înregistrate în legislatura curentă, iar 178 de proiecte nu au fost adoptate în nicio lectură, 92 fiind în etapa de examinare, iar 86 devenind nule la expirarea a doi ani de la înregistrare.

Pentru cel puțin 19 proiecte⁵¹ din cele 92 nevotate în nici o lectură și aflate în examinare, comisia permanentă sesizată în fond a emis raportul său. În acest sens, nu este clar motivul tergiversării includerii acestora pe ordinea de zi, în special în privința a șapte proiecte, în cazul cărora raportul comisiei datează din anii 2021–2023. Evidențiem că, potrivit art. 57 din Regulamentul Parlamentului, raportul comisiei permanente sesizate în fond, însoțit de avizele celorlalte comisii, de rezultatele consultării publice, precum și de avizul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului se transmit deputaților și autorilor proiectului de act legislativ sau propunerii legislative, iar la ședința Biroului permanent se examinează chestiunea privind înscrierea pe ordinea de zi a proiectului de act legislativ. Atragem atenția că termenele pentru acordarea tuturor avizelor și desfășurarea consultării publice sunt depășite pentru majoritatea (13) din cele 19 proiecte.

Totodată, din celelalte 73 de proiecte de legi pentru care nu a fost emis niciun raport al comisiilor permanente sesizate în fond, 15 au fost înregistrate în 2022, iar 24 – în 2023. Mai mult, comisiile permanente sesizate în fond au depășit termenul de 60 de zile lucrătoare pentru dezbateră proiectului, stabilit de art. 52 din Regulamentul Parlamentului, pentru 51 de proiecte de legi (la situația de la sfârșitul lunii iulie 2023). Astfel, conform reglementărilor, Președintele Parlamentului poate desemna o altă comisie permanentă sesizată în fond pentru dezbateră proiectelor de acte legislative în cauză. Luând în considerare că pe pagina Parlamentului nu se regăsesc informații despre desemnarea altor comisii permanente sesizate în fond, se pare că normele legale, în continuare, nu sunt aplicate în mod eficient. Amintim că încă cel puțin 15 de proiecte de legi (Anexa nr. 1) înregistrate în perioada august – decembrie 2022 nu au fost votate în nicio lectură și astfel urmează să devină nule până la sfârșitul anului 2024, deoarece nu au fost incluse pe ordinea de zi și votate în nicio lectură.

⁵¹ Proiectele de legi nr. [224/2021](#); [257/2021](#); [291/2022](#); [21/2023](#); [101/2023](#); [115/2023](#); [143/2023](#); [144/2023](#); [145/2023](#); [49/2024](#); [50/2024](#); [57/2024](#); [80/2024](#); [187/2024](#); [225/2024](#); [251/2024](#); [253/2024](#); [263/2024](#); [265/2024](#).

Reiterăm că tergiversarea luării deciziilor (de adoptare, respingere sau retragere) în privința proiectelor aflate în etapa de examinare nu face decât să complice procesul legislativ și să diminueze transparența procesului decizional. Mai mult, aceasta afectează eficiența legislativului, având în vedere că au fost alocate resurse de timp și umane pentru examinarea și avizarea acestor inițiative.

Examinând 321 de proiecte de legi în care comisiile au emis raport pentru prima lectură (în perioada august 2023-iulie 2024), constatăm că în 5 cazuri (1,5%) comisiile permanente au emis raportul în ziua înregistrării proiectului, iar în cazul a 53 (16,5%) de proiecte – în termene de până la 3 zile. În comparație cu perioada precedentă de monitorizare⁵², observăm o ușoară creștere a ponderii proiectelor pentru care comisia permanentă emite raportul în termene extrem de scurte. Luând în considerare că tendința se păstrează, reiterăm că, potrivit art. 56, alin. (1), comisia permanentă sesizată în fond redactează raportul doar după dezbaterile proiectului de lege. Astfel, ar exista dubii rezonabile privind însăși existența dezbaterilor sau eficiența acestora în condițiile în care dezbaterile sunt organizate în termene atât de restrânse. În acest sens, pentru asigurarea transparenței decizionale, dar și pentru respectarea efectivă a procedurilor de legiferare, considerăm necesară stabilirea unor termene minime pentru dezbaterile proiectelor de lege.

La polul opus, constatăm că în cazul a cel puțin 15 (4,6%) de proiecte, se observă depășirea termenului de 60 de zile lucrătoare pentru dezbaterile acestora de către comisia sesizată în fond.

În ce privește termenul dintre data raportului comisiei pentru prima lectură și aprobarea proiectului în prima lectură sau respingere, acesta a variat între 0 și 190 de zile calendaristice. Din 310 proiecte supuse votului în prima lectură (în perioada august 2023 - iulie 2024), în cazul a 58 de proiecte de legi (18%) votarea în plen a avut loc în aceeași zi cu emiterea raportului de către comisia sesizată în fond, iar în cazul a 159 de proiecte (51%), votarea în ședința plenară a avut loc în următoarea zi după emiterea raportului comisiei. Luând în considerare că tendința se păstrează, *reiterăm că votarea și publicarea raportului comisiei cu doar o zi înainte de ședința plenară sau în aceeași zi nu asigură transparența în procesul decizional.*

Verificând dacă toate actele aferente proiectelor de legi au fost publicate înainte de votarea în prima lectură (ex. avizele, expertizele, raportul comisiei permanente etc.), Promo-LEX a constatat că în cazul a cel puțin 166 (53%) de proiecte de acte normative unele acte lipseau, ceea ce, în consecință, a afectat transparența procesului decizional.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, **în două lecturi** au fost supuse votului 339 de proiecte de legi. Dintre acestea, 80 (23,5%) de proiecte de acte normative au fost votate în două lecturi în aceeași zi, în baza prevederilor art. 63, alin. (3) din Regulamentul Parlamentului⁵³. Pentru celelalte proiecte termenul dintre votarea în prima lectură și votarea în a doua lectură a variat între cinci și 399 zile calendaristice.

Conform art. 65, alin. (4) din Regulamentul Parlamentului, dezbaterile proiectului de lege în lectura a doua va avea loc în cel mult 45 de zile de la data aprobării în prima lectură⁵⁴. În acest sens, constatăm că în cazul a 53 de proiecte de legi termenul dintre prima și a doua lectură a depășit termenul-limită de 45 de zile.

⁵² În perioada august 2022 – iulie 2023, s-a constatat că din 376 de proiecte în care comisiile au emis raport pentru prima lectură, în 4 cazuri (1,1%) comisiile permanente au emis raportul în ziua înregistrării proiectului, iar în cazul a 53 (15,6%) de proiecte – în termene de până la 3 zile.

⁵³ Art. 63, alin. (3) din Regulamentul Parlamentului: Proiectul actului legislativ poate fi supus dezbaterii și votării în lectura a doua (sau finală, după caz) în aceeași ședință, după votarea în prima lectură, dacă nu au parvenit amendamente care necesită examinare suplimentară.

⁵⁴ Dezbaterile proiectului de lege în a doua lectură constă în audierea raportului comisiei sesizate în fond; dezbaterile proiectului pe articole; votarea proiectului pe articole și, după caz, în ansamblu, dacă Parlamentul nu va hotărî altfel.

Pentru alte cel puțin 22 proiecte de legi⁵⁵ aflate în examinare, termenul de 45 de zile stabilit între lecturi a fost deja depășit la situația de la sfârșitul lunii iulie. Cu titlu de exemplu, arătăm că în cazul proiectului nr. 382/2021⁵⁶, acesta a fost aprobat în prima lectură în decembrie 2021 și, până la momentul elaborării raportului, nu a avut loc dezbateră pentru lectura a doua.

Luând în considerare cele menționate *supra*, nu este clar de ce unele proiecte se votează rapid în prima lectură, iar altele se tergiversează să fie adoptate în cea de-a doua lectură. În timp ce examinarea în mod prioritar a unor proiecte și procedura de urgență instituită reprezintă un temei prevăzut de legislație, pentru care ar putea exista acest decalaj, alte motive (precum importanța proiectelor, cine sunt autorii acestora și cât de insistenți sunt în promovarea proiectelor) nu sunt prevăzute de legislația în vigoare. *În acest sens, deducem necesitatea ca Parlamentul, în special comisiile permanente, să urmărească situația proiectelor aflate în examinare, dar și respectarea termenelor prevăzute în Regulamentul Parlamentului.*

În ce privește termenul dintre data raportului comisiei pentru a doua lectură și adoptarea proiectului în a doua lectură, acesta a variat între 0 și 43 de zile calendaristice. Dintre acestea, în cazul a 85 din 339 de proiecte de legi (25%), votarea în plen a avut loc în aceeași zi cu emiterea raportului de către comisia sesizată în fond, iar în cazul a 152 din 339 de proiecte (44%), votarea în ședința plenară a avut loc în următoarea zi, după cea în care a fost emis raportul comisiei.

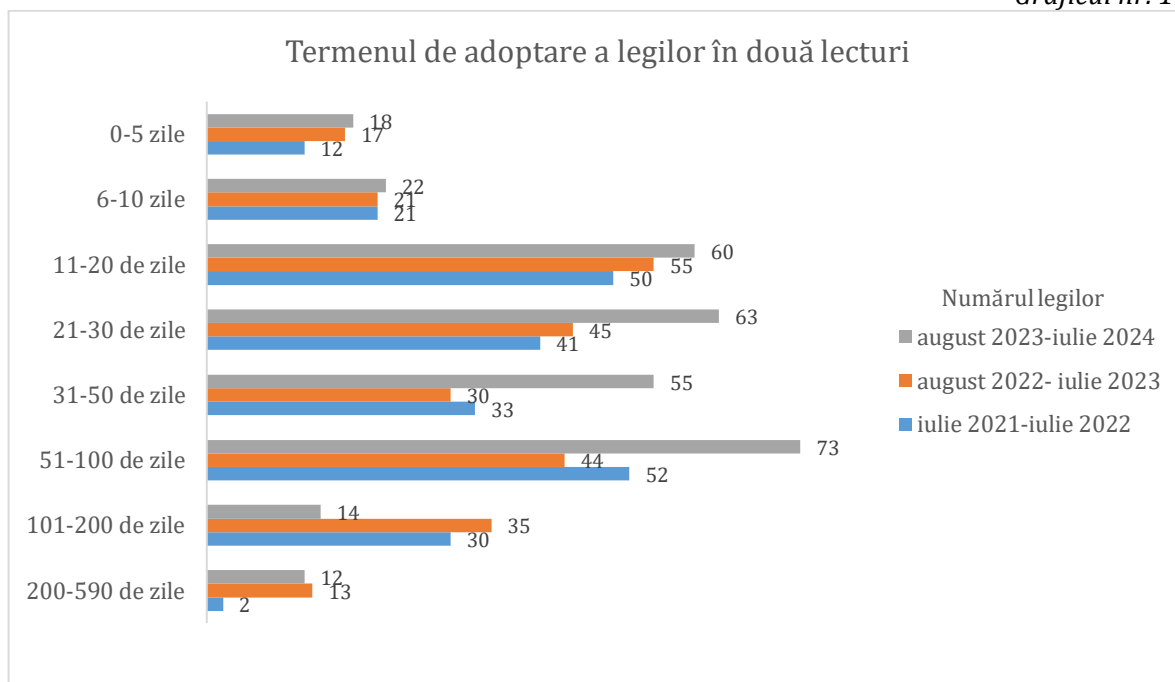
Ținând cont de practica aprobării și publicării sintezei amendamentelor, obiecțiilor și recomandărilor ca parte componentă a raportului comisiei, *reiterăm că votarea și publicarea raportului comisiei cu doar o zi înainte de ședința plenară sau în aceeași zi nu asigură transparența în procesul decizional.* Or, în astfel de condiții, un cetățean care este interesat de un proiect de lege specific, practic, nu are șansa să cunoască conținutul proiectului de lege înainte ca acesta să fie supus votării. Mai mult, în cazul unei agende încărcate cu proiecte de acte normative, există dubii rezonabile și în privința cunoașterii de către deputați a formei și conținutului proiectelor de legi, al căror vot se cere.

Verificând dacă toate actele aferente proiectelor de legi au fost publicate înainte de votarea în a doua lectură (ex. avizele, expertizele, sinteza recomandărilor, amendamentelor, rapoartele comisiei permanente etc.), Promo-LEX a constatat că în cazul a cel puțin 169 din 339 (49%) de proiecte de acte normative unele acte lipseau, ceea ce, în consecință, a afectat transparența procesului decizional.

Cu referire la termenul de adoptare, relevăm că proiectele de legi înregistrate și examinate în perioada de monitorizare au fost adoptate în două lecturi în medie în 50 de zile calendaristice. Totodată, în raport cu perioada precedentă de monitorizare, observăm că tendința de adoptare în termene restrânse a proiectelor de legi în două lecturi se păstrează, 163 (51%) de proiecte fiind adoptate în termen de până la 30 de zile.

⁵⁵ Proiectele de legi nr. 202/2021; 312/2021; 382/2021; 387/2021; 393/2021; 85/2022; 261/2022; 367/2022; 416/2022; 451/2022; 19/2023; 56/2023; 63/2023; 216/2023; 236/2023; 275/2023; 287/2023; 346/2023; 409/2023; 425/2023; 448/2023; 491/2023; 69/2024.

⁵⁶ Proiectul de lege nr. [382 din 02.12.2021](#) privind modificarea articolului 1 din Legea nr. 72/2020 privind unele măsuri de susținere a călătorilor și a agenților economici din industria turismului pentru atenuarea efectelor negative generate de situația epidemiologică (COVID-19).

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada monitorizată au fost aprobate în **trei lecturi** 18 proiecte de legi. Trei dintre acestea au fost pentru aprobarea Codului funciar și a Codului urbanismului și construcțiilor dar și modificarea Codurilor contravențional și penal. Alte proiecte de legi votate în a treia lectură sunt cu privire la taxa de stat, controalele oficiale în domeniul agroalimentar dar și modificarea unor acte normative din domeniul reformei justiției (4) economiei (2) mediului (2); elaborării și promovării a actelor normative (1); cadastral (1); funcției publice (1); drepturilor de autor (1); sectorului de alimentare cu apă și canalizare (1).

Termenul de votare a legilor în trei lecturi a variat între 22 și 365 zile calendaristice. În termen de 22 de zile calendaristice a fost votată Legea nr. 214/2024 pentru modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală și vamală). De cealaltă parte, Codul funciar și Legea privind modificarea Codurilor contravențional și penal au fost votate în termene de 231 și, corespunzător, 365 de zile calendaristice.

În final, evidențiem că la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, cel puțin 6 legi adoptate au fost transmise spre **reexaminare** Parlamentului de către Președintele Republicii Moldova. Motivele de transmitere spre reexaminare sunt:

- Neconcordanța cu normele și jurisprudența constituțională⁵⁷;
- Modul deficitar de reglementare, din care cauză legea⁵⁸ nu corespunde principiului previzibilității, fiind încălcată securitatea raporturilor juridice. Previzibilitatea și respectiv accesibilitatea legii sunt principii *sine qua non* pentru o legislație de calitate;
- Neuniformizarea cerințelor de integritate etică pentru judecători⁵⁹;
- Legislativul nu a ținut cont de ierarhia distincțiilor de stat, reglementările propuse fiind discriminatorii în raport cu titularii „Ordinului Republicii”⁶⁰.

Astfel, constatăm în continuare că viciile de procedură și omisiunile din examinarea și adoptarea proiectelor de legi au fost semnalate și de Președintele Republicii Moldova. Prin urmare, aceste omisiuni și vicii de procedură afectează nu numai transparența procesului decizional, ci și calitatea

⁵⁷ Proiectele de lege nr. [473/2023](#); nr. [423/2023](#)

⁵⁸ Proiectele de lege nr. [406/2023](#); [306/2023](#)

⁵⁹ Proiectul de lege nr. [220/2023](#)

⁶⁰ Proiectul de lege nr. [34/2024](#)

și constituționalitatea legii. Amintim că anterior Curtea Constituțională a declarat unele legi neconstituționale din cauza nerespectării procedurii de legiferare⁶¹.

1.1.7. Regimul de urgență și prioritatea proiectelor

Regulamentul Parlamentului prevede la art. 42, 43, 43¹ prioritatea, la întocmirea ordinii de zi, a mesajelor Președintelui Republicii Moldova, propunerilor Primului-ministru și a propunerilor opoziției – pentru prima ședință în plen din fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare. Totodată, art. 44 și 60, alin. (5) reglementează modul de instituire a procedurii de urgență.

Promo-LEX reiterează că stabilirea regimului de examinare cu prioritate a anumitor proiecte de legi nu justifică omiterea termenelor sau procedurilor, acestea având prioritate pentru a fi examinate doar în raport cu alte proiecte care au ajuns la aceeași etapă. Această convingere este susținută și de faptul că procedura de urgență este reglementată în mod separat de prioritatea proiectelor.

Totodată, evidențiem că Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional prevede că în cazul adoptării deciziilor fără consultarea cetățenilor, asociațiilor, altor părți interesate, autoritatea publică, în termen de cel mult 10 zile de la adoptare, urmează să aducă la cunoștința publică argumentarea necesității de a adopta decizia în regim de urgență, prin plasare pe pagina autorității publice, prin afișare la sediul acesteia într-un spațiu accesibil publicului și/sau prin difuzare în mass-media centrală sau locală, după caz.

Promo-LEX constată că legislativul nici în perioada august 2023 – iulie 2024 nu a respectat această normă, or, pe pagina autorității nu se regăsește niciun anunț de adoptare a proiectelor în regim de urgență. Totuși, este de apreciat că în comparație cu perioada de la începutul legislaturii, când pe pagina oficială a Parlamentului nu puteau fi identificate proiectele pentru care este stabilită examinarea în mod prioritar sau în regim de urgență, în prezent această mențiune este indicată expres pentru fiecare proiect de act normativ.

Potrivit observațiilor Promo-LEX, în perioada monitorizată, cel puțin 61 (8,4%) de proiecte au fost/sunt examinate și adoptate în mod prioritar și 3 – în regim de urgență. În comparație cu perioada precedentă de monitorizare⁶², se observă o ușoară scădere a ponderii proiectelor pentru care a fost instituit regimul prioritar sau urgent.

Totodată, subliniem că 11 proiecte examinate în mod prioritar vizează aprobarea și modificarea legilor bugetare anuale. În contextul în care aceste legi se aprobă cu o periodicitate exactă, fiind prevăzute termene exacte pentru prezentarea proiectelor de legi respective, nu este clară necesitatea instituirii modului prioritar. Analizând autorii proiectelor care au în prezent sau au avut instituit regimul prioritar sau de urgență, observăm că majoritatea proiectelor au fost înregistrate de Guvern. Totuși, la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, Promo-LEX a observat instituirea regimului de prioritate pentru proiectele înregistrate de alți subiecți decât prevede Regulamentul Parlamentului – opt proiecte⁶³ au fost înregistrate de deputați ai fracțiunii PAS. În acest sens, nu este clar nici temeiul juridic, nici motivele pentru acordarea priorității acestor proiecte.

Totodată, remarcăm că, potrivit constatărilor din alte compartimente ale raportului (consultările publice, avizarea și expertizarea, depunerea amendamentelor etc.), termenele și procedurile nu au fost respectate pentru mai multe proiecte decât cele declarate ca fiind examinate în mod prioritar sau în regim de urgență.

⁶¹ [Hotărârea](#) Curții Constituționale nr. 29 din 21.09.2023.

⁶² În perioada august 2022 – iulie 2023, cel puțin 56 (9,4%) de proiecte au fost examinate și adoptate în mod prioritar și trei proiect – în regim de urgență.

⁶³ Proiectele de legi nr. 76/2024; 423/2023; 85/2024; 68/2024; 12/2023; 346/2023; 345/2023.

1.1.8. Respectarea programului legislativ

Pentru prima dată de la începutul actualei legislaturi, Parlamentul a aprobat un program legislativ anual. Astfel în decembrie 2023, prin Hotărârea Parlamentului nr. 454, a fost aprobat Programul legislativ al Parlamentului pentru anul 2024⁶⁴, fiind stabilit inclusiv următoarele:

- Parlamentul va examina în mod prioritar proiectele de acte normative elaborate în scopul armonizării legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;
- Proiectele de acte normative neincluse în Programul legislativ, înaintate de către subiecții cu drept de inițiativă legislativă înaintate ulterior adoptării Hotărârii 454/2023 vor fi examinate de Parlament, la propunerea Biroului permanent, fără a fi modificat programul legislativ;
- Comisiile permanente vor monitoriza prezentarea către Parlament a proiectelor de acte normative în termenele stabilite și vor depune eforturi pentru realizarea acțiunilor prevăzute în programul legislativ.

Promo-LEX apreciază aprobarea unui program legislativ anual, care constituie sursă principală pentru asigurarea previzibilității procesului decizional dar și reprezintă o foaie de parcurs a autorităților în vederea implementării angajamentelor asumate. Considerăm că această practică trebuie continuată și în anii următori.

Și Comisia Europeană în Raportul său asupra Republicii Moldova din 30 octombrie 2024⁶⁵, a apreciat că aprobarea programului legislativ pentru 2024 a contribuit la creșterea transparenței și predictibilității procesului legislativ, însă publicarea preliminară a proiectelor de lege și a actelor aferente, cu termene mai lungi de consultare ar îmbunătăți procesul.

La șapte luni de la aprobarea Programului legislativ, Promo-LEX a monitorizat cum Parlamentul implementează prioritățile legislative stabilite și dacă respectă termenii incluși în program. Conform documentului, în perioada ianuarie – iulie 2024, în Parlament urmau a fi prezentate și înregistrate 52 de proiecte de acte normative. Doar 60% dintre acestea (31 din 52) au fost înregistrate în Parlament, fiind adoptate 25. Deși programul legislativ nu prevede termene exacte de adoptare, potrivit estimărilor Promo-LEX, până în iulie 2024, programul legislativ a fost realizat în proporție de 48% din numărul proiectelor planificate a fi adoptate în sesiunea de primăvară 2024, sau 16% din totalul proiectelor incluse în program. Menționăm că potrivit Secretariatului Parlamentului în sesiunea de primăvară 2024, Programul legislativ a fost realizat în proporție de 44,34% din cele planificate pentru această sesiune, sau 24,48% din totalul proiectelor incluse în program⁶⁶.

Circa 28% din numărul actelor adoptate au fost examinate în regim prioritar. Cele mai multe proiecte au fost înregistrate de Ministerul Justiției (5) și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (5). Cele mai multe restanțe în privința prezentării proiectelor sunt înregistrate de Ministerul Justiției (7) și Ministerul Muncii și Protecției Sociale (3). În unele cazuri, chiar dacă responsabil de prezentarea proiectelor este Guvernul (Ministerul Justiției și Ministerul Muncii și Protecției Sociale), deputații din fracțiunea PAS și-au asumat calitatea de autori la proiectele respective.

În spiritul asigurării transparenței decizionale și previzibilității procesului legislativ, recomandăm autorităților responsabile, în special Guvernului, să prezinte Parlamentului proiectele de acte

⁶⁴ [Programul legislativ](#) pentru anul 2024, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 454 din 28.12.2023

⁶⁵ [Raportul](#) Comisiei Europene asupra Republicii Moldova din 30.10.2024, pg. 22.

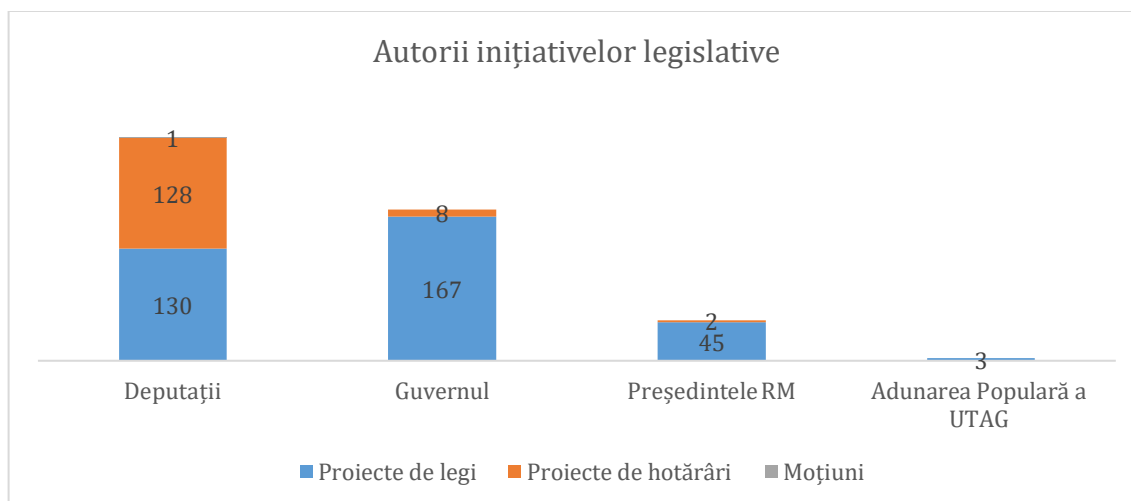
⁶⁶ Potrivit Secretariatului Parlamentului, la situația din 31 iulie 2024, din cele 192 de proiecte de acte normative (acțiuni de realizat) incluse în Programul legislativ au fost prezentate în Parlament 54 proiecte atribuite la 61 acțiuni din program, ceea ce constituie 31,77%, rămânând restante 131 de proiecte (acțiuni de realizat). Din cele 106 proiecte de acte normative preconizate a fi adoptate pe parcursul sesiunii de primăvară au fost înregistrate în Parlament 42 proiecte atribuite la 47 acțiuni din program, iar 59 proiecte rămânând restante.

normative în termenul prevăzut de programul legislativ, iar Parlamentului să asigure respectarea termenelor procesului decizional și să supravegheze implementarea programului.

1.2. Activitatea deputaților prin prisma inițiativelor legislative

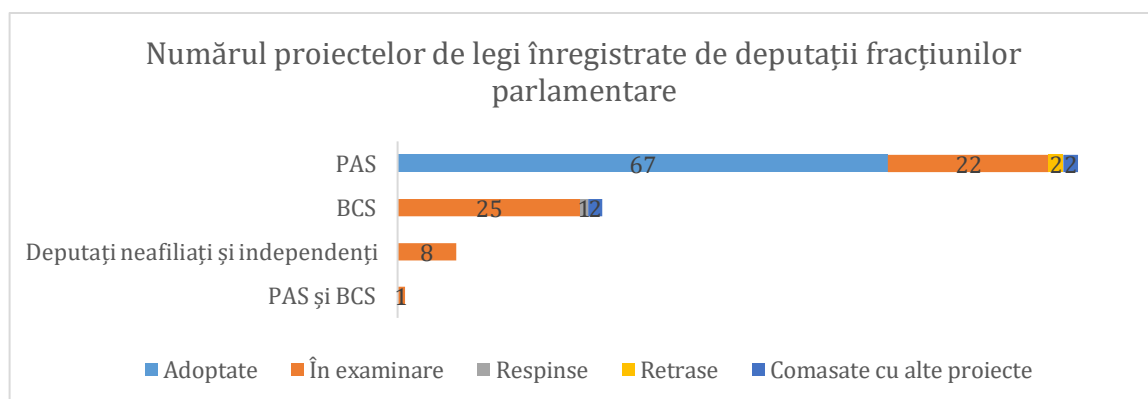
La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, cele mai multe proiecte de acte normative au fost înregistrate anume de deputați. Totuși, atât numărul, cât și ponderea proiectelor deputaților au continuat să scadă (la fel ca în perioada precedentă de monitorizare) de la 55,5% în perioada precedentă la 47,9%. Mai mult, numărul proiectelor de legi înregistrate de deputați este mai mic cu 37 decât numărul proiectelor de legi înregistrate de Guvern. Apreciem în mod pozitiv această tendință observată din perioada precedentă de monitorizare, deoarece inițiativa de modificare sau aprobare a legilor ar trebui să vină preponderent de la executiv.

Graficul nr. 11

Per fracțiuni, cele mai multe proiecte de legi au fost înregistrate de deputații fracțiunii majoritare – PAS, doar proiectele acestora fiind și adoptate⁶⁷. Pe de altă parte, niciun proiect de lege care îi are drept autori doar pe deputații din opoziția parlamentară (fracțiunea BCS, deputați independenți și deputații neafiliați) nu a fost promovat și adoptat. Luând în considerare întreaga perioadă de monitorizare, se constată că proiectele opoziției parlamentare sunt promovate doar în cazul comasării cu cele ale deputaților din majoritatea parlamentară. Această practică descurajează inițiativa legislativă a opoziției parlamentare.

Graficul nr. 12

⁶⁷ Amintim că pe lângă proiectele noi înregistrate, au rămas în examinare proiectele neadoptate din perioada iulie 2021 – august 2022. Aceste proiecte nu au fost luate în calcul în compartimentul privind activitatea deputaților.

În perioada august 2023 - iulie 2024 cel mai frecvent au semnat proiecte de legi în calitate de autori deputații fracțiunii PAS, însă spre deosebire de perioada precedentă de monitorizare și doi deputați BCS (Burduja Petru, Cunețchi Tatiana) a semnat un număr mare de proiecte de legi. Deputații PAS Carp Lilian și Chiriac Igor au fost în primii zece deputați care au semnat în calitate de autori cel mai frecvent un proiect de lege, atât în perioada precedentă (august 2022- iulie 2023), cât și în perioada august 2023-iulie 2024.

Tabelul nr. 2. Deputații care au semnat, în calitate de autori și coautori, cele mai multe proiecte de legi în perioada de monitorizare

Nr.	Numele, prenumele deputaților	Fracțiunea	Numărul proiectelor de legi înregistrate
1.	Chiriac Igor	PAS	19
2.	Roșca Veronica	PAS	18
3.	Carp Lilian	PAS	17
4.	Trubca Alexandr	PAS	15
5.	Pancu Maria	PAS	14
6.	Roșca Roman	PAS	14
7.	Burduja Petru	BCS	13
8.	Marcoci Boris	PAS	13
9.	Cătănoi Artemie	PAS	12
10.	Cunețchi Tatiana	BCS	12
11.	Stamate Olesea	PAS	12

În același timp, evidențiem că, potrivit art. 47, alin. (3) din Regulamentul Parlamentului, deputatul exercită dreptul la inițiativă legislativă personal sau în comun cu alți deputați. În acest sens, cele mai multe proiecte de legi semnate în mod individual de un singur deputat⁶⁸ au fost înaintate de Alexandr Trubca (PAS) – 11 proiecte și Olesea Stamate (PAS) – 7 proiecte (vezi anexa nr. 3).

La polul opus, deputații BCS Said- Muhmat Amaev, Veaceslav Nigai⁶⁹, deputații neafiliați Alexandr Suhodolski, Alexandr Nesterovschi și foștii deputați Adrian Lebedinschi⁷⁰ (BCS), Gheorghe Agheorghiesei⁷¹ (PAS) și Ana Calinici⁷² (PAS) nu au semnat în calitate de autori niciun proiect de lege în perioada august 2023 – iulie 2024 (vezi anexa nr. 3).

Astfel, observăm că la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, în cel de-al treilea an de mandat deputații din opoziția parlamentară au fost mai pasivi prin prisma numărului inițiativelor legislative, în comparație cu începutul mandatului.

În ce privește **exercitarea dreptului de depunere a amendamentelor** de către deputați, remarcăm că aceștia în continuare fac uz mai puțin de acest drept. În perioada monitorizată, 19 (30%) deputați ai fracțiunii PAS, 11 (42%) deputați ai fracțiunii BCS, 3 deputați neafiliați și un deputat independent nu au prezentat amendamente asupra niciunui proiect de act normativ. În comparație cu perioada precedentă, constatăm că în cel de-al treilea an de mandat, numărul deputaților care nu au depus niciun amendament a crescut la 34. Reamintim că în primul an de mandat 18 deputați nu au depus niciun amendament, iar în al doilea an de mandate - 22 deputați.

La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, în top zece deputați care au depus cel mai frecvent amendamente la proiecte de legi, majoritatea sunt deputați ai fracțiunii PAS și doar unul

⁶⁸ În total, 45 proiecte de legi au fost inițiate de câte un deputat în mod individual.

⁶⁹ În perioada monitorizată Veaceslav Nigai a declarat că părăsește fracțiunea BCS, devenit astfel neafiliat.

⁷⁰ Mandatul de deputat al lui Adrian Lebedinschi a încetat în decembrie 2023.

⁷¹ Mandatul de deputat al lui Gheorghe Agheorghiesei a încetat în decembrie 2023.

⁷² Mandatul de deputat al Anei Calinici a încetat în octombrie 2023.

face parte din opoziția parlamentară (BCS), iar rata de neacceptare a amendamentelor este cu mult mai mare în cazul deputaților din opoziție decât în cazul deputaților din majoritatea parlamentară.

Totodată, observăm în continuare că amendamentele sunt preponderent prezentate de deputații care dețin funcția de președinte al comisiei parlamentare (Radu Marian – Comisia economie, buget și finanțe; Alexandr Trubca – Comisia agricultură și industrie alimentară; Olesea Stamate⁷³ – Comisia juridică, numiri și imunități; Adrian Belii – Comisia protecție socială, sănătate și familie; Liliana Nicolăescu-Onofrei – Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, Larisa Voloh- Comisia administrație publică și dezvoltare regională, Lilian Carp – Comisia securitate națională, apărare și ordine publică). Acest fenomen a fost remarcat și în perioada precedentă de monitorizare.

Tabelul nr. 3. Top 10 deputați care au depus amendamente la cele mai multe proiecte de legi

Nr.	Numele, prenumele deputaților	Fracțiunea	Nr. proiectelor de legi la care au fost depuse amendamente	Nr. proiectelor de legi în care cel puțin un amendament al deputatului nu a fost acceptat	Rata proiectelor de legi la care cel puțin un amendament nu a fost acceptat (%)
1.	Marian Radu	PAS	30	2	6,67
2.	Trubca Alexandr	PAS	20	2	10,00
3.	Stamate Olesea	PAS	17	4	23,53
4.	Belii Adrian	PAS	14	1	7,14
5.	Grădinaru Vasile	PAS	12	2	16,67
6.	Nicolaescu-Onofrei Liliana	PAS	12	2	16,67
7.	Gagauz Fiodor	BCS	11	7	63,64
8.	Cușnir Mariana	PAS	10	0	0,00
9.	Voloh Larisa	PAS	10	0	0,00
10.	Carp Lilian	PAS	9	1	11,11

1.3. Monitorizarea organizării ședințelor, a prezenței deputaților și a procedurii de vot

Monitorizarea organizării ședințelor plenare are drept scop analiza corectitudinii respectării Regulamentului Parlamentului în procesul de desfășurare a ședințelor și responsabilizarea deputaților în exercitarea mandatului de aleși ai poporului.

Art. 102 din Regulament stabilește că Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an: de primăvară și de toamnă. În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta se poate întruni în sesiune extraordinară sau specială. Ședințele în plen ale legislativului se petrec, de regulă, în zilele de joi și vineri. Astfel, în perioada monitorizată (17.08.2023 – 31.07.2024) au fost desfășurate 36 de ședințe plenare⁷⁴, dintre care 2 extraordinare, majoritatea fiind desfășurate în zilele de joi.

⁷³ Olesea Stamate a fost președinta Comisiei juridice, numiri și imunități până în februarie 2024.

⁷⁴ Pentru analiza activității parlamentare în acest raport nu a fost inclusă ședința din 29 iulie 2024, din motiv că aceasta a avut un caracter solemn și diplomatic la care nu au fost adoptate acte normative.

Tabelul nr. 4. Numărul ședințelor plenare în perioada 17.08.2023 – 31.07.2024

Sesiunea	Perioada	Număr de ședințe	Durata ședințelor (ore)
Extraordinară	17.08.2023; 18.01.2024	2	2,39
Toamnă 2023	07.09.2023-28.12.2023	14	116,59
Primăvară 2024	01.02.2024 -31.07.2024	20	160,39
Total	-	36	280,17

Comparativ cu perioada precedentă de monitorizare (august 2022 - iulie 2023), observăm că, numărul ședințelor plenare a scăzut. Astfel, în perioada august 2023 – iulie 2024, au fost desfășurate cu șapte ședințe mai puține decât în perioada august 2022 - iulie 2023. Mai mult, dacă raportăm numărul total al orelor petrecute în ședințe plenare la opt ore de muncă, observăm că timp de un an, Parlamentul și-a desfășurat activitatea în plen în 35 de zile lucrătoare sau mai puțin de 2 luni.

În context, amintim că din sesiunea de primăvară 2023, programul de activitate al Parlamentului a fost schimbat la inițiativa Biroului permanent, fiind decisă desfășurarea ședințelor plenare o dată la două săptămâni. În perioada supusă monitorizării, în 40,6% din cazuri (sesiunile ordinare), ședințele plenare au fost desfășurate o dată la două săptămâni sau mai rar.

Întrucât Promo-LEX a constatat mai multe cazuri de încălcare a termenelor și omiterea unor etape ale procesului decizional (consultări publice, avizare și expertizare) dar și luând în considerare existența unui program legislativ ambițios pentru anul 2024, pare nejustificată întrunirea în ședințe plenare pe parcursul sesiunilor ordinare o dată la două săptămâni.

Reiterăm că, în spiritul transparenței, modificarea programului de activitate urma a fi efectuată prin punerea la vot a propunerii în cadrul ședinței plenare, prin adoptarea unei hotărâri de Parlament și prin comunicarea cetățenilor a noului program de activitate.

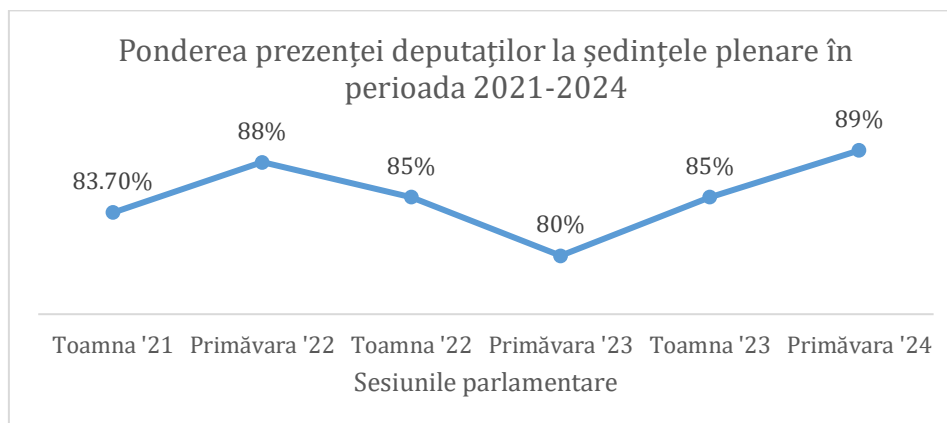
Cu referință la **prezența deputaților la ședințele în plen**, potrivit reglementărilor, aceștia sunt obligați să se înscrie pe lista de prezență până la începutul ședinței și să fie prezenți la lucrările Parlamentului. Deputatul care nu poate lua parte la ședință, din motive independente de voința sa, va trebui să informeze conducerea Parlamentului, menționând cauzele care îl împiedică să participe. Pe parcursul monitorizării, colectarea și contabilizarea datelor privind prezența deputaților la ședințele plenare a fost făcută în baza informației din stenogramele ședințelor plenare, din informațiile transmise de Secretariatul Parlamentului și din răspunsul la solicitarea de informații suplimentare cu referire la caracterul motivat sau nemotivat al absențelor.

Promo-LEX apreciază faptul că informațiile privind prezența și absența aleșilor poporului de la ședințele legislativului, dar și caracterul motivat sau nemotivat al acestora a fost publicat în mod proactiv pe pagina parlamentului⁷⁵, ceea ce contribuie la transparența activității instituției.

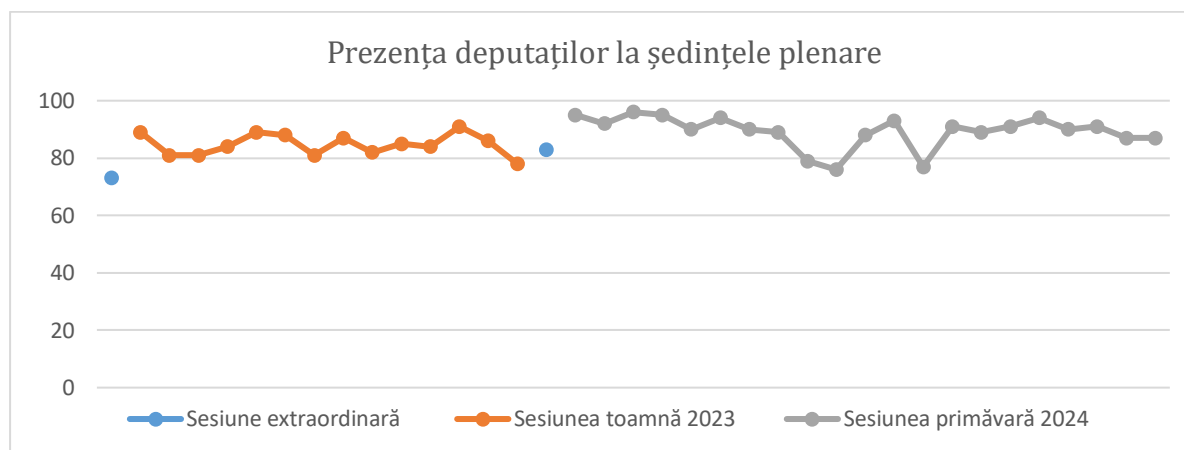
În sesiunea de toamnă 2023 și de primăvară 2024, ponderea deputaților prezenți la ședințe a fost în medie de 87%. Dacă e să comparăm prezența deputaților în sesiunea de toamnă cu cea de primăvară, se atestă că aceasta a crescut în sesiunea de primăvară, diferit decât în perioadele precedente de monitorizare⁷⁶.

⁷⁵ [Informație statistică](#) privind absențele deputaților la ședințele plenare ale Parlamentului de legislature a XI-a, sesiunea de primăvară 2024; [Informație](#) statistică privind absențele deputaților la ședințele plenare ale Parlamentului de legislatura a XI-a în anul 2023.

⁷⁶ În cel de-al doilea an de mandat al legislaturii a XI-a, rata medie de participare a deputaților la ședințele plenare a fost de circa 83%, în sesiunea de primăvară a anului 2023 prezența fiind de 80%.

În sesiunea de toamnă 2023 deputații au avut o prezență de 85%, iar în sesiunea de primăvară media a fost de 89%. Creșterea prezenței deputaților la ședințele plenare ar putea să se datoreze sancțiunilor pecuniare aplicate pentru absențele nemotivate ale deputaților și frecvenței reduse a ședințelor plenare.

Cea mai mică prezență s-a înregistrat pentru ședința din sesiunea extraordinară din august 2023 (73 de deputați) și ședințele ordinare din 28.12.2023 (78), 26.04.2024 (76) și 06.06.2024 (77).

Astfel, în perioada august - decembrie 2023, fracțiunea PAS (62⁷⁷- 63 deputați) a înregistrat 50 de absențe; BCS (25⁷⁸-26 deputați) – 59 de absențe și deputații independenți⁷⁹ (5 deputați) –75 de absențe, deputații neafiliați (5-7⁸⁰ deputați) - 50 absențe. Iar pentru perioada ianuarie - iulie 2024, fracțiunea PAS a înregistrat 83 de absențe; BCS – 83 de absențe; deputații independenți – 50 de absențe, iar deputații neafiliați-44 de absențe.

Potrivit datelor din tabelul nr. 5, cel mai mare număr de absențe, ca număr absolut, l-au avut deputații fracțiunii BCS – 142 de absențe, însă raportat la numărul de deputați, cele mai multe absențe au fost înregistrate de deputații independenți.

⁷⁷ În aprilie 2024 deputata Victoria Cazacu a fost exclusă din fracțiunea PAS.

⁷⁸ În octombrie 2023 deputatul Veaceslav Nigai a părăsit fracțiunea BCS.

⁷⁹ Deputații fostei fracțiuni Șor au fost declarați deputați independenți ca urmare a declarării neconstituționalității Partidului Șor.

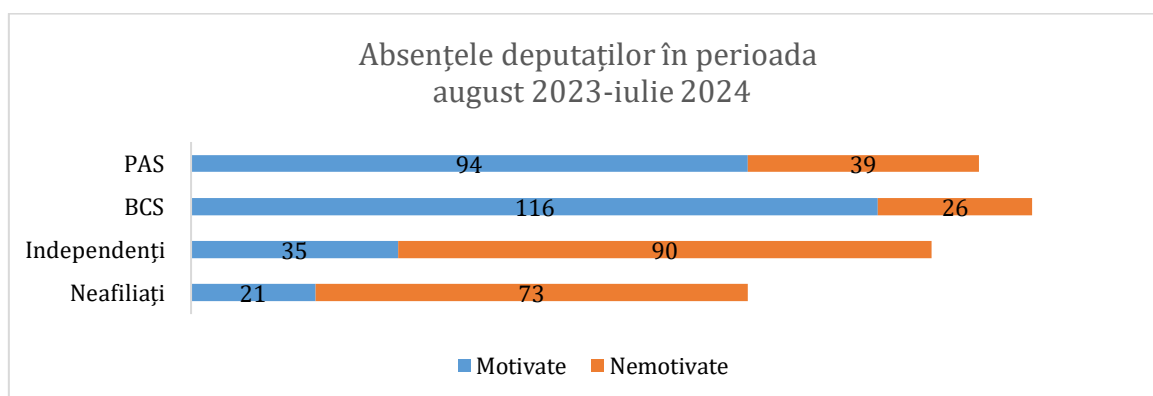
⁸⁰ După părăsirea fracțiunii și respectiv excluderea din fracțiune, deputații V. cazacu și V. Nigai au devenit deputați neafiliați.

Tabelul nr. 5. Absențele deputaților de la ședințele plenare

Perioada	FRAȚIUNEA		CATEGORIE		TOTAL absențe
	PAS	BCS	Independenți	Neafiliați	
2023 (17.08 – 28.12)	50	59	75	50	234
2024 (18.01 – 31.07)	83	83	50	44	260
Ponderea absențelor per fracțiune sau categorii	5,86%	15,17%	69,44%	37,30%	

Deputații BCS au boicotat sau au părăsit ședința în semn de protest în 10 cazuri din totalul celor 37⁸¹ zile de ședință, ceea ce constituie 29,41%. În acest context, Promo-LEX reiterează că neparticiparea deputaților, în special, a celor din opoziție, la dezbaterile proiectelor de acte normative afectează procesul legislativ, astfel nefiind asigurată o dezbateră autentică.

Graficul nr. 15

Comparând numărul absențelor deputaților, constatăm că cele mai multe absențe nemotivate le au 3 deputați neafiliați (Suhodolski Alexandr, Nesterovschi Alexandr și Lozovan Irina) și cei 5 deputați independenți (Apostolova Reghina, Fotescu Vadim, Jardan Petru, Tauber Marina), iar 14 deputați⁸² PAS și doi deputați⁸³ BCS nu au absentat de la nicio ședință plenară. Totodată, deputatul BCS Vladimir Voronin are cele mai multe absențe motivate.

Regulamentul Parlamentului prevede sancțiuni pecuniare pentru cei care lipsesc fără motiv de la ședințele plenare și cele ale comisiilor, și anume pierderea a 50% sau 75% din salariu și indemnizații⁸⁴. Astfel, în baza informației recepționate de la Secretariatul Parlamentului, observăm că în continuarea perioadei precedente de monitorizare, când achitarea tuturor drepturilor salariale, indemnizațiilor și compensațiilor au fost suspendate pentru opt deputați, acestea au continuat să fie suspendate până în februarie 2024 (data participării deputaților la ședințe). În plus, în perioada monitorizată au fost sancționați cu pierderea din salariu și indemnizații și compensații în proporție de 50% și 75% patru deputați neafiliați, un deputat al fracțiunii BCS și unul al fracțiunii PAS.

⁸¹ Ședința din 13 iunie a fost continuată pe 14 iunie.

⁸² Ion Babici, Lilian Carp, Gheorghe Cojoc, Evghenia Cojocari, Doina Gherman, Igor Grosu, Gheorghe Ichim, Mihail Leahu, Radu Marian, Ana Oglinda, Ersilia Qatrawi, Veronica Roșca, Vasile Șoimaru, Alexandr Trubca.

⁸³ Valeriu Muduc, Corneliu Furculiță.

⁸⁴ Potrivit art. 131 din Regulamentul Parlamentului, absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la trei ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 50% din salariu și din indemnizații pentru luna următoare. Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la patru și mai multe ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 75% din salariu și din indemnizații pentru luna următoare.

Tabelul nr. 6. Pierderile din salariu și indemnizații ale deputaților în perioada august 2023- iunie 2024

Frațiunea	Deputați	2023					2024			
		Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Ian	Mar	Apr	Iun
Independenți	Apostolova Reghina	100%	100%	100%	100%	100%	100%			
	Fotescu Vadim	100%	100%	100%	100%	100%	100%			
	Jardan Petru	100%	100%	100%	100%	100%	100%			
	Tauber Marina	100%	100%	100%	100%	100%	100%			
	Ulanov Denis	100%	100%	100%	100%	100%	100%			
Neafiliați	Nesterovschi Alexandr	100%	100%	100%	100%	100%	100%		75%	
	Lozovan Irina	100%	100%	100%	100%	100%	100%	50%		
	Suhodolschi Alexandr	100%	100%	100%	100%	100%	100%	50%	75%	75%
	Vasile Bolea			50%		75%			50%	
BCS	Starîș Constantin					50%				
PAS	Ana Racu								75%	

În sesiunea de primăvară, mai puțini deputați au fost sancționați pecuniar pentru absențele nemotivate, deși au fost organizate mai multe ședințe plene. Aceasta constatare ar confirma eficiența măsurilor aplicate.

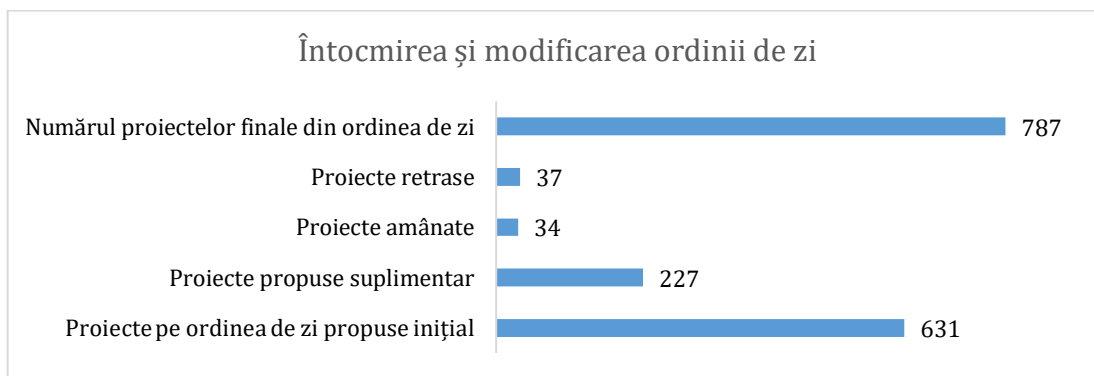
O altă constatare ține de decalajul dintre numărul deputaților înregistrați la începutul ședinței și cei care participă nemijlocit la procesul de vot. Dacă la începutul ședinței, în medie, au fost înregistrați 84 de deputați, atunci pe parcursul ședinței participarea la vot nemijlocit era în medie de 76 de deputați (Anexa nr. 5).

Un alt subiect al monitorizării activității parlamentare îl constituie procesul de **stabilire a agendei plenare**. Pentru evaluarea modului în care este construită agenda parlamentară și cât de organizată este activitatea legislativului la acest capitol, am cuantificat numărul total al proiectelor legislative incluse inițial în ordinea de zi de către Biroul Parlamentului, numărul proiectelor propuse pentru a fi incluse ulterior pe agendă în plenul Parlamentului, numărul proiectelor amânate de pe agendă și numărul de proiecte retrase de pe ordinea de zi. Aceasta oferă posibilitatea monitorizării fluxului integral de proiecte legislative în procesul de stabilire a agendei și este un indicator al stabilității, coerenței și previzibilității activității legislativului.

Regulamentul Parlamentului stabilește (art. 46) că modificarea și completarea ordinii de zi poate avea loc numai la prima ședință plenară a săptămânii de lucru, la cererea și în baza deciziilor Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare, a unei comisii permanente, la cererea unui grup din 5 deputați sau a autorului actului menționat în ordinea de zi. În cazuri de excepție Președintele Parlamentului poate propune, în orice ședință a Parlamentului, modificarea și completarea ordinii de zi din proprie inițiativă, la cererea Biroului permanent, a unei fracțiuni parlamentare sau a unei comisii parlamentare.

În perioada 17.08.2022 – 31.07.2023 au fost incluse în total 787 de proiecte pe ordinea de zi a ședințelor plene, cu circa 10 de proiecte mai puțin decât în perioada precedentă de monitorizare⁸⁵. Dintre acestea, 227 au fost incluse suplimentar pe ordinea de zi, 34 de proiecte au fost amânate pentru următoarele ședințe, iar 37 au fost retrase. Acest rulaj al modificărilor, raportat la 631 de proiecte incluse inițial în ordinea de zi, a constituit 47,3%, cu circa 20% mai puțin decât în perioada toamnă 2022 – primăvară 2023.

⁸⁵ În perioada 17.08.2022 – 31.07.2023 au fost incluse în total 798 de proiecte pe ordinea de zi a ședințelor plene.

Promo-LEX apreciază faptul că rulajul modificărilor a scăzut în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, însă eforturi suplimentare de asigurare a previzibilității și transparenței procesului decizional încă sunt necesare. În același timp, aprobarea programului legislativ pentru anul 2024⁸⁶ nu pare să fi contribuit semnificativ la stabilitatea și previzibilitatea agendei legislative, dacă acest program nu este respectat.

La fel ca în perioada precedentă de monitorizare, cele mai numeroase modificări erau efectuate în a doua săptămână din ordinea de zi bisăptămânală. Astfel, constatăm că deși se încearcă aprobarea ordinii de zi bisăptămânale și asigurarea unei previzibilități a procesului legislativ, Parlamentul nu reușește să asigure impactul așteptat, motivele rămânând aceleași:

- a) proiectele de acte normative sunt incluse în ordinea de zi în lipsa rapoartelor, avizelor, expertizelor necesare, rezultatelor consultărilor publice, în speranța că acestea vor fi obținute sau recepționate până la ședința plenară;
- b) ordinea de zi aprobată se completează cu proiecte care nu au un regim de prioritate sau de urgență;
- c) desfășurarea ședințelor plenare o dată la două săptămâni determină faptul că ordinea de zi bisăptămânală era, de fapt, întocmită pentru trei săptămâni. Astfel că până la ultima ședință din ordinea de zi bisăptămânală, se introduceau multe proiecte în procedura legislativă. Totodată, activând conform noului program de activitate, atât comisiile permanente, cât și fracțiunile parlamentare organizau ședințe preponderent în săptămâna în care aveau loc ședințele plenare, iar aceasta influența negativ continuitatea procesului de examinare și dezbateră a proiectelor de acte normative.

Monitorizând ședințele în plen ale Parlamentului, constatăm în continuare că toate proiectele fracțiunii PAS propuse pentru includere în ordinea de zi au fost acceptate, iar inițiativele opoziției, cel mai frecvent, au fost respinse.

Regulamentul Parlamentului prevede, conform art. 43¹, prioritatea propunerilor opoziției parlamentare la întocmirea ordinii de zi pentru prima ședință în plen din fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare. Biroul permanent va întocmi proiectul ordinii de zi a ședinței în care se includ chestiunile propuse de fracțiunile parlamentare din opoziție. Nici în sesiunile toamnă 2023 – primăvară 2024 nu au fost organizate și desfășurate asemenea ședințe, la fel ca în perioadele precedente de monitorizare. Potrivit observațiilor Promo-LEX, doar patru proiecte de legi ale opoziției au fost incluse în ordinea de zi a ședințelor plenare, rămânând în examinare 56 de proiecte de legi. Astfel, prin ignorarea normei de la art. 43¹ din Regulament, se anihilează eforturile deputaților din opoziție de pregătire, elaborare a proiectelor de acte normative și se descurajează contribuția acestora la procesul legislativ.

⁸⁶ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 454/2023 cu privire la aprobarea Programului legislativ al Parlamentului pentru anul 2024

Utilizarea sistemului de vot electronic în activitatea legislaturii curente a reprezentat o premieră pentru practica parlamentară din Republica Moldova. Sistemul electronic a fost creat pentru a eficientiza procedura de vot a actelor normative ale Parlamentului în cadrul ședințelor din plen și pentru a asigura corectitudinea numărării rezultatelor votului exprimat.

Chiar dacă scopul introducerii sistemului electronic este mărirea vitezei de procesare a rezultatelor votării și corectitudinea numărării rezultatelor votului exprimat, Promo-LEX a sesizat câteva deficiențe:

- a) în cadrul a două ședințe plenare⁸⁷ au avut loc deficiențe tehnice a sistemului electronic, timp în care cel puțin 7 acte normative au fost votate prin ridicarea mâinilor;
- b) în cadrul ședinței din 11.07.2024 au avut loc două întreruperi a câte 5-7 min fiecare din cauza deficiențelor tehnice.

Examinând rezultatele votului electronic⁸⁸ din cadrul ședințelor plenare asupra proiectelor de acte normative și de acte politice (Anexa nr. 4), constatăm că, la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, deputații PAS sunt cei care și-au exercitat cel mai des opțiunea de vot (care include votul *pentru, contra, nu a votat*), dar și cei care au votat cel mai des cu opțiunea *pentru*.

Tabelul nr. 7. Top 10 deputați care și-au exprimat cel mai frecvent opțiunea de vot

Nr.	Deputați	Frațiunea	Opțiunea de vot			Total	
			Pentru	Contra	Nu a votat		
1.	Grosu Igor	PAS	698	99,01%	5	2	705
2.	Bandalac Efimia	PAS	692	99,00%	4	3	699
3.	Babici Ion	PAS	692	98,02%	2	12	706
4.	Șoimaru Vasile	PAS	690	98,57%	4	6	700
5.	Gonța Maria	PAS	687	99,28%	3	2	692
6.	Frunze Petru	PAS	682	97,01%	4	17	703
7.	Munteanu-Pojoga Angela	PAS	679	98,55%	4	6	689
8.	Cușnir Mariana	PAS	678	98,69%	4	5	687
9.	Porțevschi Vasile	PAS	677	98,83%	5	3	685
10.	Trubca Alexandr	PAS	676	98,98%	4	3	683

Evidențiem că exercitarea opțiunii de vot arată inclusiv prezența deputaților la ședințele plenare, dar și participarea acestora la procesul de votare a proiectelor.

La polul opus, exceptând deputații care nu și-au exercitat niciodată opțiunea de vot în această perioadă, dar și pe cei care și-au încheiat mandatul sau al căror mandat a fost confirmat recent, deputatul BCS Vladimir Voronin și deputații independenți Denis Ulanov și Jordan Petru și deputații neafiliați Suhodolski Alexandr, Nesterovschi Alexandr și-au exercitat de cele mai puține ori opțiunea de vot. Totodată, opțiunea *contra* a fost cel mai frecvent aleasă de deputații BCS.

Tabelul nr. 8. Top 10 deputați care au votat cel mai frecvent contra

Nr.	Deputați	Frațiunea	Opțiunea de vot			Total	
			Pentru	Contra	Nu a votat		
1.	Reidman Oleg	BCS	112	112	28,28%	172	396
2.	Sibova Inga	BCS	154	101	20,74%	232	487
3.	Caraman Diana	BCS	89	91	26,53%	163	343

⁸⁷ Ședințele plenare în care au fost constatate deficiențe tehnice din data de 21.09.2023, 21.12.2023.

⁸⁸ Doar rezultatul votului care a fost publicat pe pagina oficială a Parlamentului până la 15 iulie 2024.

4.	Smirnov Eduard	BCS	104	79	18,41%	246	429
5.	Rusol Nicolai	BCS	110	71	16,99%	237	418
6.	Muduc Valeriu	BCS	138	70	15,22%	252	460
7.	Burduja Petru	BCS	124	70	13,59%	321	515
8.	Odnostalco Vladimir	BCS	86	60	12,63%	329	475
9.	Gagauz Fiodor	BCS	136	59	13,35%	247	442
10.	Novac Grigore	BCS	107	52	11,09%	310	469

Opțiunea de a nu vota, potrivit rezultatelor electronice, a fost cel mai frecvent aleasă, la fel, de deputații din opoziție.

Tabelul nr. 9. Top 10 deputați care au participat cel mai frecvent la procedura de vot, dar au ales să nu voteze

Nr.	Deputați	Frațiunea	Opțiunea de vot				Total
			Pentru	Contra	Nu a votat		
1.	Batrîncea Vlad	BCS	35	20	391	87,67%	446
2.	Mudreac Radu	BCS	90	39	356	73,40%	485
3.	Furculiță Corneliu	BCS	128	36	331	66,87%	495
4.	Odnostalco Vladimir	BCS	86	60	329	69,26%	475
5.	Burduja Petru	BCS	124	70	321	62,33%	515
6.	Țîrdea Bogdat	BCS	46	39	312	78,59%	397
7.	Novac Grigore	BCS	107	52	310	66,10%	469
8.	Greceanii Zinaida	BCS	147	52	307	60,67%	506
9.	Darovannaia Alla	BCS	111	44	290	65,17%	445
10.	Răileanu Adela	BCS	104	31	274	66,99%	409

Declarațiile politice ale deputaților. Potrivit cadrului normativ, deputații au dreptul la declarații în probleme ce nu sunt incluse în ordinea de zi a ședinței plenare. La începutul ședinței plenare, deputații se înscriu pe lista pentru declarații la președintele ședinței. În perioada monitorizată au fost înregistrate în total 15 declarații, cele mai multe fiind efectuate de către deputatul neafiliat Vasile Bolea – 4 și deputatul PAS Mihail Druță.

Tabelul nr. 10. Declarațiile politice ale deputaților

Frațiune	Deputați	Numărul declarațiilor	Total per frațiune
PAS	Mihail Popșoi	1	6
	Mihail Druță	4	
	Oazu Nantoi	1	
BCS	Inga Sibova	2	4
	Grigore Novac	1	
	Vladimir Odnostalco	1	
Neafiliați	Gaik Vartanean	1	8
	Alexandr Nesterovschi	1	
	Alexandr Suhodolski	1	
	Irina Lozovan	1	
	Vasile Bolea	4	
	Total		18

Constatăm că instrumentul declarațiilor nu este unul foarte frecvent utilizat. În perioada monitorizată opoziția a utilizat de 4 ori, iar fracțiunea majoritară – de 6 ori acest mecanism de prezentare a propriului punct de vedere pe anumite subiecte de actualitate politică.

Sanctiuni. Încălcarea de către deputați a prevederilor Regulamentului Parlamentului în cadrul ședințelor legislativului atrage următoarele sancțiuni: avertismentul; chemarea la ordine; retragerea cuvântului; lipsirea de cuvânt pe o durată de până la 5 ședințe; eliminarea din sala de ședințe; interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe.

Menționăm că în perioada monitorizată a avut loc aplicarea sancțiunilor în două cazuri, vizând deputații neafiliați și independenți. În primul caz a fost aplicată sancțiunea de lipsire de cuvânt și în al doilea caz sancțiunea de interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de până la 10 ședințe. Aplicarea ultimei sancțiuni a fost precedată de aplicarea avertismentului și lipsirea de cuvânt.

În primul caz, în timpul ședinței din 16 mai 2024 în timp ce deputatul neafiliat Vasile Bolea își exercita luarea de cuvânt, acesta a fost întrerupt de sunete emise de unii deputați ai majorității parlamentare, în consecință deputatul neafiliat a comentat: „*Luați-vă, vă rog mâinile de la butoane, că o să aibă consecințe*”. Acest răspuns a fost tratat Președintele Parlamentului ca o insultă și amenințare în adresa deputaților majorității parlamentare, rugându-l pe deputatul Bolea să părăsească tribuna parlamentului și i-a deconectat microfonul. Deputatul Bolea nu s-a conformat solicitării și timp de aproximativ 3 ore - cât a durat ședința plenară a rămas la tribună. Amintim că conform regulamentului parlamentului art. 132, lit. d², blocarea tribunei parlamentului este o încălcare și prevede sancțiune, însă pentru acest fapt deputatul Vasile Bolea nu a fost sancționat.

În cel de-al doilea caz, la ședința din 13 iunie 2024, deputații independenți Denis Ulanov, Marina Tauber, Reghina Apostolova, Vadim Fotescu și deputații neafiliați Alexandr Nesterovschi, Irina Lozovan, Vasile Bolea, au fost sancționați conform art. 133, alin. (1), lit. f, din Regulamentul Parlamentului – interzicerea participării la ședințele plenare pe o durată de 5 ședințe, pierzând și 10% din salariu pentru fiecare ședință, începând cu data de 14 iunie 2024⁸⁹. Această sancțiune a fost aplicată ca urmare a neconformării cerințelor repetate ale Președintelui Parlamentului de a respecta prevederile Regulamentului, chiar și după ce li s-au aplicat sancțiunile prevăzute de art. 133 alin. (1) lit. a) - c), inclusiv pentru că au blocat tribuna centrală a Parlamentului pentru 45 minute.

În concluzie, observăm că până în sesiunea de primăvară 2024 în actuala legislatură nu au fost aplicate astfel de sancțiuni, deși încălcări precum blocarea tribunii au mai fost. Considerăm că aceste sancțiuni pot contribui la păstrarea ordinii în timpul ședinței. Totuși sancțiunile trebuie aplicate în mod imparțial în privința tuturor deputaților care comit încălcări, indiferent de fracțiunea din care fac parte deputații.

Transparența organizării/reflectării ședinței plenare. Ședințele Parlamentului sunt publice, în afara cazurilor în care, la cererea Președintelui Parlamentului, a unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup din cel puțin 5 deputați, se hotărăște, cu votul majorității deputaților prezenți, ca acestea să fie închise.

La fel ca și în perioada precedentă de monitorizare, toate ședințele plenare au fost transmise live prin intermediul paginii parlamentului www.parlament.md, canalului de YouTube⁹⁰, pagina de Facebook a instituției⁹¹ și pe www.privesc.eu, astfel încât orice cetățean a avut posibilitatea să urmărească ședințele Parlamentului.

În ceea ce privește publicarea ordinii de zi, Regulamentul Parlamentului stipulează că Biroul permanent întocmește proiectul ordinii de zi în prima jumătate a săptămânii premergătoare

⁸⁹ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 146 din 13 iunie 2024.

⁹⁰ www.youtube.com/ParlamentulRepubliciiMoldova

⁹¹ www.facebook.com/ParliamentRM

perioadei pentru care se aprobă. La fel, ordinea de zi a ședințelor trebuie supusă spre aprobare Parlamentului în ultima zi din săptămâna de lucru ce precedă perioada pentru care a fost întocmită, trebuie publicată pe pagina web oficială a instituției și înmănată deputaților la începutul săptămânii de lucru. Conform monitorilor Promo-LEX, proiectul ordinii de zi bisăptămânale era de regulă întocmit și publicat în ziua de miercuri, iar joi sau vineri avea loc ședința plenară. Astfel, constatăm că în majoritatea cazurilor publicarea ordinii de zi bisăptămânale avea loc cu întârziere.

În ceea ce ține de publicarea proiectelor de acte de pe ordinea de zi până la desfășurarea ședinței, am constatat în majoritatea cazurilor publicarea integrală a acestora.

Stenogramele ședințelor publice trebuie să fie plasate pe pagina web a Parlamentului. În general, ele se publică, însă cu întârziere (până la o lună și jumătate din momentul desfășurării ședinței). Astfel, la începutul lunii august cel puțin stenogramele a șase ședințe plenare lipseau de pe pagina parlamentului.

În concluzie, ședințele Parlamentului au fost transmise live, transparența din acest punct de vedere fiind asigurată. Proiectele legislative incluse pe ordinea de zi au fost publicate până la desfășurarea ședinței în majoritatea cazurilor.

II. ACTIVITATEA UNOR COMISII PARLAMENTARE PERMANENTE

II. ACTIVITATEA UNOR COMISII PARLAMENTARE PERMANENTE

2.1. Statutul și componența comisiilor parlamentare permanente

În perioada de monitorizare s-au produs mai multe schimbări în componența numerică dar și a funcțiilor în cadrul comisiilor permanente (a se vedea tabelul nr. 11). Printre cele mai importante modificări evidențiem următoarele:

- a) La 16 ianuarie curent, deputata Olesea Stamate a depus cerere de demisie din funcția de președintă a CJNI. Astfel, la 1 februarie deputata Veronica Roșca a fost numită în funcția de președinte a comisiei. Totodată, în calitate de vicepreședinte a CJNI a fost desemnat deputatul fracțiunii PAS, Vasile Grădinaru. Tot din 1 februarie a fost exclus din comisie deputatul neafiliat Vasile Bolea. Amintim că la începutul sesiunii de primăvară, PromoLEX a constatat⁹² o reprezentativitate disproporționată a majorității și opoziției parlamentare în cadrul CJNI, 7 din 10 membri fiind de la PAS, și doar 1 membru de la BCS. În acest sens a fost recomandată fie completarea componenței cu 1 reprezentant al opoziției parlamentare fie reducerea numărului deputaților care reprezintă majoritatea parlamentară.
- b) Prin Hotărîrea nr. 142 din 06.06.2024 componența numerică a CJNI a fost redusă de la 11 la 10 membri iar CDORI a fost constituită din șapte membri, nu șase - câți erau până la acel moment. Totodată, din CJNI a fost excluși deputații neafiliați Denis Ulanov și Alexandr Suhodolski, iar deputatul din fracțiunea BCS Corneliu Furculiță a fost inclus în această comisie.

Amintim că potrivit Regulamentului Parlamentului, componența nominală a comisiilor permanente se stabilește în baza reprezentării proporționale a fracțiunilor parlamentare, iar membrii acestora sunt numiți de legislativ, cu votul majorității deputaților aleși.

Menționăm că la momentul redactării prezentului raport - noiembrie 2024, în CJNI activează doar nouă membri din zece, dintre care șapte fac parte din majoritatea parlamentară și doar doi deputați reprezintă opoziția (BCS). Deși reprezentativitatea BCS în comisie a crescut în comparație cu începutul sesiunii de primăvară, considerăm că Parlamentul ar putea să examineze posibilitatea cooptării încă a unui membru din opoziția parlamentară, pentru a asigura și proporționalitate între majoritate și opoziția parlamentară.

Tabelul nr. 11 Modificările operate în cadrul Comisiilor permanente CJNI, CAPDR, CDORI

Nr.	Deputat	Fracțiunea	Data modificării	Comisia permanentă	Modificarea operată
1.	Calinici Ana	PAS	26.10.2023	CJNI	A depus cerere de demisie din Parlament, și corespunzător a fost exclusă din poziția de membru
2.	Roșca Roman	PAS	26.10.2023	CJNI	Se include poziția de membru
3.	Lebedinschi Adrian	BCS	30.11.2023	CJNI	A depus cerere de demisie din Parlament, și corespunzător a fost exclus din funcția de vicepreședinte.
4.	Mudreac Radu	BCS	30.11.2023	CJNI	A fost inclus în poziția de vicepreședinte
5.	Stamate Olesea	PAS	01.02.2024	CJNI	A trecut din poziția de președinte în poziția de membru
6.	Roșca Veronica	PAS	01.02.2024	CJNI	A trecut din poziția de vicepreședinte în poziția de președinte

⁹² [Analiza](#) activităților CJNI, CAPDR, CDORI pentru lunile ianuarie - februarie 2024

7.	Grădinaru Vasile	PAS	01.02.2024	CJNI	A trecut din poziția de membru în poziția de vicepreședinte
8.	Bolea Vasile	Neafiliat	01.02.2024	CJNI	Se exclude din poziția de membru
9	Jacot Vitalie	PAS	16.05.2024	CAPDR	Se exclude din poziția de membru
10.	Grădinaru Grigore	PAS	16.05.2024	CAPDR	Se include în poziția de membru
11.	Furculiță Corneliu	Neafiliat	06.06.2024	CJNI	Se include în poziția de membru
12.	Ulanov Denis	Independent	06.06.2024	CJNI	Se exclude din poziția de membru
13.	Suhodolski Alexandr	Neafiliat	06.06.2024	CJNI	Se exclude din poziția de membru
14.	Ulanov Denis	Independent	06.06.2024	CDORI	Se include în poziția de membru

2.2. Respectarea prevederilor legale ce țin de activitatea comisiilor

Convocarea și prezența la ședințe. Potrivit Regulamentului Parlamentului, ședințele comisiei permanente se convoacă de președintele acesteia, iar în absența lui – de unul dintre vicepreședinți sau de 1/3 din membri. Ședințele comisiei sunt deliberative cu participarea majorității membrilor ei. La fel ca în sesiunile precedente, informația despre îndeplinirea condițiilor de convocare a ședințelor lipsește din spațiul public. *Astfel, această informație, în continuare, nu este menționată nici în cadrul ședințelor comisiilor permanente, nici specificată în procesele-verbale ale ședințelor.*

Totodată, menționăm faptul că toate ședințele au fost deliberative, deciziile fiind luate cu votul majorității membrilor. Totuși, au fost cel puțin șase cazuri când proiectele examinate în cadrul ședințelor nu întruneau numărul necesar de voturi pentru a fi adoptată o decizie, acestea fiind lăsate la latitudinea plenului Parlamentului⁹³. În majoritatea cazurilor (4 din 6) era vorba de proiectele opoziției parlamentare. În acest sens, reamintim despre faptul că majoritatea parlamentară nu trebuie să abuzeze de poziția sa dominantă⁹⁴.

Norma legală stabilește că participarea deputaților la ședințele comisiei este obligatorie. În cazul absenței membrului comisiei permanente, la ședință participă, cu drept de vot, membrul supleant, care face parte din aceeași fracțiune parlamentară. Analizând informațiile din procesele-verbale și din informația recepționată de la Secretariatul Parlamentului, am constatat că mai mulți deputați au absentat de la ședințe (a se vedea tabelul nr. 12). Respectiv, membrii supleanți au participat în cazurile în care era necesară asigurarea cvorumului ședinței sau numărul de voturi pentru adoptarea deciziilor, constatare efectuată și în cadrul primului, dar și în cel de-al doilea Raport de monitorizare a activității Parlamentului⁹⁵.

Tabelul nr. 12 Participarea membrilor supleanți la ședințele comisiilor permanente în perioada august 2023 - 15 iulie 2024

Nr.	Comisia permanentă	Numărul total de ședințe	Numărul (ponderea) ședințelor la care au participat membrii supleanți
-----	--------------------	--------------------------	---

⁹³ Proiectul nr. [435/2023](#) pentru modificarea unor acte normative (procesul de elaborare și promovare a proiectelor actelor normative)- raportul CJNI pentru I lectură; avizul CAPDR asupra proiectului; Proiectul nr. [339/2023](#) pentru modificarea Codului penal- raportul CJNI pentru I lectură; Proiectul nr. [87/2024](#) cu privire la modificarea și completarea unor acte normative- avizul CDORI asupra proiectului; Proiectul nr. [80/2024](#) privind unele măsuri în vederea amânării penalităților pentru întârzierea la plata impozitelor sau taxelor de către agenții economici în perioada stării de urgență din a. 2022 - 2023 - avizul CDORI asupra proiectului; Proiectul nr. [158/2024](#) pentru modificarea Codului penal (impunerea cenzurii în domeniul mass-media)- avizul CDORI asupra proiectului.

⁹⁴ [Parameters](#) on the relationship between the parliamentary majority and the opposition in a democracy.

⁹⁵ [Raport](#). Monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2021-2022, [Raport](#). Monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2022-2023.

1	Comisia juridică, numiri și imunități	66	24 (36%)
2	Comisia drepturile omului și relații interetnice	25	8 (17%)
3	Comisia administrație publică și dezvoltare regională	29	5 (11%)

Analizând datele tabelului nr.12, observăm că membrii permanenți ai Comisiei juridice, numiri și imunități absentează mai puțin decât în perioada precedentă de monitorizare, ponderea participării membrilor supleanți reducându-se de la 47% la 36%. Tot aici observăm creșterea numărului de ședințe a comisiei respective de la 44 în perioada precedentă de monitorizare la 66. Acest lucru este cauzat de întrunirea în ședință a comisiei de 2 ori în aceeași zi, iar în anumite situații chiar și de 3 ori pe zi. Astfel au fost cel puțin 10 cazuri când CJNI s-a întrunit de 2 ori pe zi și 2 situații când au avut loc câte 3 ședințe în aceeași zi.

Evidențiem că mecanismul de participare a membrilor supleanți, este utilizat, în continuare doar de majoritatea parlamentară, deși normele legale stabilesc obligativitatea prezenței la ședință a membrului permanent sau a celui supleant. Astfel legiuitorul a intenționat să asigure reprezentativitatea fracțiunilor în cadrul comisiilor.

Absențele deputaților de la ședințele comisiilor. Analizând absențele fiecărui deputat din procesele verbale ale ședințelor comisiilor, la fel ca în perioada precedentă de monitorizare, se constată absența constantă a deputaților din opoziție de la ședințele comisiilor. În cazul deputaților independenți Denis Ulanov și Marina Tauber se observă o dinamică ușor pozitivă comparativ cu perioadă precedentă de monitorizare. Însă se menține aceeași dinamică negativă la deputații Alexandr Suhodolski (neafiliat), și Vladimir Voronin (BCS). Pe de altă parte, se observă și prezența exemplară a unor deputați care nu au nici o absență de la ședințele comisiilor - Grigore Novac (0), Efimia Bandalac (0), Grigore Grădinaru (0) sau doar o absență - Cătănoi Artemie (1), Voloh Larisa (1), Qatravi Ersilia (1).

De remarcat că în CDORI acest fenomen este mai puțin prezent, cu excepția deputatului Ulanov Denis (care a devenit membru în comisie la 06.06.2024). La fel ca și în perioadele precedente de monitorizare, observăm că deputații din opoziție sunt mai responsabili în comisiile unde dețin președinția.

În tabelele de mai jos vedem o analiză efectuată din perspectiva informațiilor colectate direct din procesele verbale ale ședințelor comisiilor și din datele statistice primite de la secretariatul Parlamentului privind participarea deputaților la ședințele celor trei comisii permanente.

Tabelul nr. 13. Absențele deputaților la ședințele CJNI în perioada august 2023-iulie 2024

Comisia juridică, numiri și imunități (9 deputați)								
Nr.	Deputat	Funcția	Fracțiunea	Numărul ședințelor Comisiilor	Absențele conform proceselor verbale din perioada 16.08 2023 - 10.07 2024		Absențele conform informației recepționate de la Secretariat (august 2023 - iunie 2024)	
					Numărul total	Pondere ⁹⁶	Motivate	Nemotivate
1.	Roșca Veronica	Președinte	PAS	66	4	6%	0	3
2.	Grădinaru Vasile	Vicepreședinte	PAS	66	12	18%	9	3
3.	Mudreac Radu	Vicepreședinte	BCS	44	10	22,7%	4	6

⁹⁶ Ponderea absențelor fiecărui deputat a fost calculată, reieșind din perioada în care a fost membru al uneia dintre acestea trei comisii.

4.	Chiriac Igor	Secretar	PAS	66	7	10%	3	3
5.	Furculiță Corneliu	Membru	BCS	11	3	27%	0	2
6.	Cătănoi Artemie	Membru	PAS	66	1	1,5%	0	1
7.	Roșca Roman	Membru	PAS	55	3	5,4%	1	2
8.	Popa Boris	Membru	PAS	66	5	7,5%	2	5
9.	Stamate Olesca	Membru	PAS	66	4	6%	1	1
10.	Calinici Ana	Membru	PAS	11	5	45%	0	4
11.	Ulanov Denis	Membru	Independent	55	42	76%	4	33
12.	Bolea Vasile	Membru	Neafiliat	37	11	29%	0	9
13.	Suhodolski Alexandr	Membru	Neafiliat	55	39	71%	0	39
14.	Lebedinschi Adrian	Membru	BCS	28	9	32%	4	4

Tabelul nr. 14. Absențele deputaților la ședințele CDORI în perioada septembrie 2023- iulie 2024

Comisia drepturile omului și relații interetnice (7 deputați)								
Nr.	Deputat	Funcția	Frațiune	Numărul ședințelor Comisiilor	Absențele conform proceselor verbale din perioada 20.09 2023 - 10.07 2024		Absențele conform informației recepționate de la Secretariat (august 2023 - iunie 2024)	
					Numărul total	Ponderea ⁹⁷	Motivate	Nemotivate
1.	Novac Grigore	Președinte	BCS	25	0	0%	0	0
2.	Davidovici Natalia	Vicepreședinte	PAS	25	3	12%	1	2
3.	Munteanu - Pojoga Angela	Secretar	PAS	25	3	12%	1	1
4.	Cojocari Evghenia	Membru	PAS	25	3	12%	1	3
5.	Rusol Nicolai	Membru	BCS	25	7	28%	6	2
6.	Gavrouc Vitali	Membru	PAS	25	6	24%	0	7
7.	Ulanov Denis	Membru	Independent	4	3	75%	0	2

Tabelul nr. 15. Absențele deputaților la ședințele CAPDR în perioada august 2023- iulie 2024

Comisia Administrație Publică și Dezvoltare Regională (9 deputați)								
Nr.	Numele/ Prenumele	Funcția	Frațiune	Numărul ședințelor Comisiilor	Absențele conform proceselor verbale din perioada 17.08 2023 - 11.07.2024		Absențele conform informației recepționate de la Secretariat (august 2023 - iunie 2024)	
					Numărul total	Pondere	Motivat	Nemotivat
1.	Voloh Larisa	Președinte	PAS	29	1	3%	1	0
2.	Frunze Petru	Vice-președinte	PAS	29	2	6,8%	0	1
3.	Koksai Ivanna	Secretar	BCS	29	10	34%	4	5
4.	Lozovan Irina	Membru	Neafiliat	29	19	65%	0	17
5.	Bandalac Efimia	Membru	PAS	29	0	0%	0	0
6.	Grădinaru Grigore	Membru	PAS	9	0	0%	0	0
7.	Qatrawi Ersilia	Membru	PAS	29	1	3%	1	0

⁹⁷ Ponderea absențelor fiecărui deputat a fost calculată, reieșind din perioada în care a fost membru al uneia dintre acestea trei comisii.

8.	Tauber Marina	Membru	Independent	29	22	76%	7	16
9.	Voronin Vladimir	Membru	BCS	29	17	58%	12	4
10.	Jacot Vitalie	Membru	PAS	20	2	10%	0	2

Menționăm că în cazul CAPDR datele sunt procesate din 29 de procese verbale publicate pe pagina nouă în construcție a Parlamentului. Evidențiem că Promo-LEX nu avut acces la 6 procese verbale, nici în urma solicitării de informație. Totuși, apreciem în mod pozitiv faptul că, CAPDR este unica comisie care include în procesele verbale informații privind cererile deputaților prin care sunt motivate absențele acestora de la ședințe (spre ex. din cauza îndeplinirii unei sarcini a fracțiunii, deplasări de serviciu sau motive de sănătate). Astfel, în total au fost depuse 23 astfel de cereri, cele mai multe fiind ale deputaților Voronin Vladimir (7) și Tauber Marina (6).

În concluzie, observăm un decalaj mai mic, în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, dintre informațiile existente în procesele verbale ale ședințelor comisiilor permanente și informația deținută de Secretariat cu privire la absențele unor deputați, excepție fiind cazul deputatului Ulanov cu o diferență de 5 absențe. În acest sens, în continuare nu este clar mecanismul de transmitere a datelor de către comisii și de prelucrare a acestora de către secretariatul Parlamentului.

De asemenea, amintim că art. 131⁹⁸ din Regulamentul Parlamentului stabilește că deputații pot fi sancționați financiar (pierderea a 50% sau 75% din salariu) în cazul absențelor fără motiv. Conform informației recepționate privind absențele nemotivate, conchidem că au fost pasibili de sancționare doar pentru absențele de la ședințele comisiilor permanente următorii deputați: Marina Tauber, Denis Ulanov, Alexandr Suhodolski, Lozovan Irina, Vasile Bolea.

În privința deschiderii instituției parlamentare, remarcăm că spre deosebire de anul precedent, aceasta a fost mai receptivă în vederea oferirii informației solicitate. Dacă pentru raportul precedent ne-au fost oferite 113 (91,8%) procese verbale din 123 de ședințe, pentru această perioadă de monitorizare am avut acces la toate procesele verbale solicitate, cu excepția a 6 procese verbale ale CAPDR. În mod special, apreciem receptivitatea CJNI care a oferit informația completă, bine structurată și în termeni restrânși. Accesul la aproape toate procesele verbale se datorează și faptului că două comisii (CAPDR, CDORI) publică procesele verbale pe pagina nouă în construcție a Parlamentului.

Proiectele de pe ordinea de zi. Conform art. 19 din Regulamentul Parlamentului, președintele comisiei permanente asigură pregătirea ordinii de zi a ședințelor comisiei. În acest context, remarcăm că, de regulă, agenda proiectelor de pe ordinea de zi este publicată, preliminar, atât pe pagina nouă în construcție, cât și pe pagina oficială a Parlamentului, la rubrica *Comisiile permanente – Ședințe*.

Amintim că în perioada de monitorizare 2021-2022 a fost un caz când nu a fost publicată ordinea de zi a ședinței Comisiei Administrație Publică. La fel au existat situații în cadrul CJNI, când ordinea de zi era publicată în urma desfășurării ședinței. În asemenea cazuri, Promo-LEX a recomandat publicarea ordinii de zi în aceeași zi în care a avut loc ședința, chiar dacă au fost ședințe neprevăzute. La etapa actuală, timpul mediu de publicare a ordinii de zi este de 1-2 zile, Totuși, în cazul CJNI, când erau desfășurate câte 2 – 3 ședințe în aceeași zi, ordinea de zi nu putea fi publicată cu o zi sau două înainte de ședință. În acest context, amintim că spre deosebire de pagina actuală a Parlamentului, pe cea nouă în construcție sunt indicate mai multe detalii despre ședințele comisiilor, inclusiv procesele-verbale ale ședințelor.

⁹⁸ Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 3 ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 50% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare. Absența fără motiv întemeiat a deputatului pe parcursul unei luni la 4 și mai multe ședințe ale Parlamentului sau ale comisiei permanente din care face parte se sancționează cu pierderea a 75% din salariu și din alte indemnizații pentru luna următoare.

Planul de acțiuni (implementarea, publicarea). Planul de acțiuni este un instrument de planificare utilizat pentru gestionarea și controlul sarcinilor propuse de către comisii. Regulamentul Parlamentului nu prevede obligativitatea elaborării unui astfel de document, dar suntem convinși că un astfel de instrument este foarte util în activitatea comisiilor.

Studiind pagina oficială web a Parlamentului, am observat, la fel ca și anul trecut, că doar două comisii din cele monitorizate au elaborat planurile de acțiuni – CAPDR și CDORI – și le-au publicat. Ambele comisii au elaborat planuri de acțiuni atât pentru sesiunea de toamnă 2023, cât și pentru sesiunea de primăvară 2024. În cele ce urmează, vom prezenta punctul de vedere al Asociației Promo-LEX elaborat în urma analizei gradului de realizare a planurilor comisiilor monitorizate. De reținut că nu a fost analizată oportunitatea și calitatea activităților planificate, ci s-a urmărit modul de informare despre realizarea planurilor. Analiza se bazează pe informația disponibilă în spațiul public.

Astfel, dacă despre o anumită activitate nu este menționat nimic pe pagina web sau pe alte canale de comunicare ale Parlamentului, aceasta nu înseamnă că ea nu a fost realizată. Însă pornind de la ideea că aceasta trebuia să fie reflectată, în conformitate cu principiul transparenței decizionale, luăm ca bază a aprecierii activitățile de informare a cetățeanului despre acțiunile întreprinse. De remarcat, că pe pagina nouă în construcție a Parlamentului nu sunt publicate planurile de acțiuni ale comisiilor însă sunt publicate audierile/consultările publice și deciziile care au fost adoptate.

Gradul de realizare a planurilor Comisiei administrație publică și dezvoltare regională conform obiectivelor de activitate este prezentat în Anexa nr. 6, Tabelul nr. 6.1, 6.2. Menționăm că Planul de activitate pentru anul 2023 a fost aprobat la 15.02.2023⁹⁹, iar cel din 2024 a fost aprobat la 14.02.2024¹⁰⁰. Dacă Planul de acțiuni pentru 2023 conținea 3 obiective majore, cel pentru anul 2024 este constituit din 6 obiective majore fiind mult mai detaliat și bine structurat comparativ cu anii precedenți.

La analiza Planului de activitate pentru anul 2023 am luat în considerare activitățile/acțiunile care aveau ca termen de executare sesiunea de toamnă iar la analiza Planului de activitate pentru anul 2024 am luat în considerare activitățile/acțiunile care aveau ca termen de executare sesiunea de primăvară. Amintim că activitățile/acțiunile care aveau ca termen de executare sesiunea de primăvară a anului 2023, au fost analizate în Raportul de monitorizare a activității Parlamentului în perioada 2022-2023.

În urma analizei activității CAPDR, constatăm că informația privind realizarea obiectivelor propuse de comisie este disponibilă în spațiu public și astfel este mai accesibilă pentru subiecții interesați. Astfel, observăm că pe parcursul ambelor sesiuni, obiectivele propuse au fost parțial realizate în proporție de circa 55%, după cum urmează:

Planul de acțiuni pentru sesiunea de toamnă 2023:

- *Obiectivul nr. 1. Activitatea legislativă a comisiei* - din 13 activități planificate 13 activități au fost realizate -100%.
- *Obiectivul nr. 2 Cooperarea între comisie și autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și asociațiile reprezentative* - din 5 activități planificate avem informația despre realizarea unei singure activități - 20%.
- *Obiectivul nr. 3 Examinarea corespondenței adresate comisiei* - din 5 activități planificate avem informația despre realizarea unei activități - 20%.

⁹⁹ [Planul de activitate](#) pentru anul 2023, Comisia administrație publică și dezvoltare regională

¹⁰⁰ [Planul de activitate](#) pentru anul 2024, Comisia administrație publică și dezvoltare regională

Planul de acțiuni pentru sesiunea de primăvară 2024:

- *Obiectivul nr. I. Realizarea funcției legislative* - din 10 activități planificate avem informația despre realizarea a 9 activități - 90%.
- *Obiectivul nr. II. Realizarea funcției de control parlamentar asupra executării legilor; Activitatea de analiză ex-post a legislației* - din 4 activități planificate avem informația despre realizarea a 3 activități - 75%.
- *Obiectivul nr. III Realizarea procedurilor de consultări publice* - 2 activități realizate din 2 planificate - 100%.
- *Obiectivul nr. IV. Crearea consiliilor de experți pe lângă Comisia administrație publică și dezvoltare regională corespunzător domeniilor sale de activitate* - din 3 activități planificate avem informația despre realizarea a 2 activități - 66%.
- *Obiectivul nr. V. Cooperarea Comisiei permanente cu autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și asociațiile reprezentative, societatea civilă, comisiile permanente, subdiviziunile structurale ale Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova și comisiile de profil din alte state* - din 4 activități planificate avem informația despre realizarea a 2 activități - 50%.
- *Obiectivul nr. VI. Examinarea corespondenței parvenite în adresa Comisiei permanente, audiența cetățenilor* - din 3 activități planificate nu avem informații despre realizarea vreuneia - 0%.

Gradul de realizare a planurilor Comisiei drepturile omului și relații interetnice conform obiectivelor de activitate este prezentat în Anexa nr.6, Tabelul nr. 6.3. CDORI a aprobat Planul de acțiuni pentru anul 2023 pe 31.01.2023¹⁰¹ și conține 4 obiective de activitate, la fel ca și cel din 2024 aprobat la 31.01.2024¹⁰². La analiza Planului de acțiuni pentru anul 2023 am luat în considerare activitățile/acțiunile care aveau ca termen de executare sesiunea de toamnă sau permanent iar la analiza Planului de acțiuni pentru anul 2024 am luat în considerare activitățile/acțiunile care aveau ca termen de executare sesiunea de primăvară sau permanent.

În urma examinării activității CDORI, observăm că pe parcursul ambelor sesiuni, obiectivele au fost parțial realizate în proporție de circa 40%.

- *Obiectivul nr. 1 Realizarea funcției legislative* - din 10 activități planificate, avem informația despre realizarea a 6 activități - 60%.
- *Obiectivul nr. 2 Realizarea funcției de control parlamentar* - 3 activități realizate din 3 planificate - 100%.
- *Obiectivul nr. 3 Examinarea corespondenței parvenite pe adresa comisiei* - din 3 activități planificate nu avem informație despre realizarea vreuneia - 0%.
- *Obiectivul nr. 4 Efectuarea audienței cetățenilor comisiei* - din 3 activități planificate nu avem informație despre realizarea vreuneia - 0%.

În ceea ce privește activitatea Comisiei juridice, numiri și imunități, reiterăm că aceasta nu dispune de un plan de acțiuni/activități elaborat și aprobat pentru al treilea an consecutiv. În același timp, pornind de la obiectivele trasate de celelalte comisii permanente, putem concluziona că dacă activitățile ce țin de realizarea funcției legislative sunt reflectate/ publicate, atunci activitățile privind audiența cetățenilor și examinarea petițiilor nu sunt reflectate pe pagina web sau pe alte canale de comunicare ale Parlamentului (a se vedea Anexa nr. 6 Tabelul nr. 6.4.).

În concluzie, gradul de transparență al comisiilor, totuși, rămâne unul scăzut. Domeniul principal de activitate a fost avizarea și întocmirea rapoartelor asupra proiectelor de legi, a controlului parlamentar și a consultărilor/dezbaterilor publice. Informația despre comunicarea cu cetățenii, organizarea audiențelor și reacționarea la petiții, nu este reflectată deloc.

¹⁰¹ [Planul de activitate](#) pentru anul 2023, Comisia drepturile omului și relații interetnice

¹⁰² [Planul de activitate](#) pentru anul 2024, Comisia drepturile omului și relații interetnice

Controlul parlamentar exercitat de comisii. Din analiza informației privind realizarea controlului parlamentar, am constatat că cele mai multe activități în acest sens le-a avut CAPDR (18) urmată de CDORI (10) și CJNI (3). Trebuie să menționăm că în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, se observă o creștere substanțială a numărului de activități la CAPDR (*de la 4 activități la 18*), majoritatea fiind efectuate în sesiunea de primăvară 2024. În același timp, evidențiem că activitatea CJNI este dedicată inclusiv numirilor și revocărilor din funcții, organizării și desfășurării concursurilor dar și elaborării rapoartelor proiectelor de legi/hotărâri. Comparativ cu raportul precedent, în general, controlul parlamentar exercitat de comisiile monitorizate a înregistrat o ușoară creștere a numărului de acțiuni, inclusiv în privința evaluării ex-post de impact (a se vedea detalii la capitolul nr. III privind controlul parlamentar).

Egalitatea de gen. Remarcăm că această legislatură a fost aleasă în conformitate cu prevederile Codului electoral ce obligă ca listele candidaților pentru alegerile parlamentare și locale să fie întocmite respectându-se cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe. La momentul încheierii sesiunii de primăvară 2024, statistica parlamentară de gen era de 41 de femei și 59 de bărbați, observându-se o ușoară creștere a numărului de femei față de perioada precedentă de monitorizare, în urma depunerii mandatelor unor deputați. Referitor la comisiile permanente, proporția de 40% este respectată doar în cadrul CDORI, în celelalte două comisii fiind o disproporție în acest sens (a se vedea tabelul nr. 16).

Tabelul nr. 16. Statistica de gen în comisii

Denumirea comisiei	Bărbați	Femei	Total membri
<i>Comisia juridică, numiri și imunități</i>	7 (78%)	2 (22%)	9
<i>Comisia drepturile omului și relații interetnice</i>	4 (57%)	3 (43%)	7
<i>Comisia administrație publică și dezvoltare regională</i>	3 (33%)	6 (67%)	9

2.3. Modul de asigurare a transparenței activității comisiilor parlamentare

Gradul de detaliere a proceselor-verbale și întocmirea stenogramelor ședințelor. La fel ca și în perioada precedentă de monitorizare, Promo-LEX constată o diferență între modul de întocmire și conținutul informației în procesele-verbale aparținând diferitor comisii, procesele-verbale ale CAPDR și ale CDORI având un conținut mai detaliat decât cele ale CJNI. Chiar dacă Promo-LEX a formulat anterior mai multe recomandări, la acest aspect, totuși, nu a fost observat nici un progres privind calitatea proceselor verbale. Pe această cale încurajăm în continuare, comisiile permanente să atragă o atenție sporită la conținutul proceselor verbale întocmite.

Totodată, evidențiem că la fel ca și în sesiunile precedente, stenograme ședințelor comisiilor permanente nu au putut fi identificate de către monitori.

În concluzie, reiterăm, chiar dacă norma legală asigură accesul la procesele-verbale ale ședințelor comisiilor permanente, în cazul CJNI și parțial CAPDR accesul la procesele-verbale este limitat prin nepublicare. Cu referire la conținut, reiterăm că pentru asigurarea transparenței și reflectarea cât mai exactă a modului de activitate în ședința comisiei, este necesar ca în procesele verbale și fie specificate următoarele aspecte: detalii privind deputații absenți (inclusiv dacă acesta a părăsit ședința mai devreme sau a venit mai târziu); caracterul motivat/nemotivat al absențelor; subiectul care a convocat ședința; detalii despre prezența altor deputați sau persoane invitate; indicarea înregistrării sau neînregistrării video a ședinței și a informației despre desfășurarea consultărilor, audierilor sau dezbaterilor publice.

Caracterul public al ședințelor. Conform art. 24 din Regulamentul Parlamentului ședințele comisiilor sunt publice. La ședințele publice ale comisiei pot fi prezenți reprezentanți ai mijloacelor de informare în masă acreditați la Parlament. Informațiile oficiale despre lucrările comisiei se dau publicității și se plasează pe pagina web Parlamentului. Însă comisia poate hotărî, la propunerea unuia din membrii săi, ca ședința ei să se desfășoare în mod închis în cazul în care

dezbateră publică a chestiunilor poate să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională.

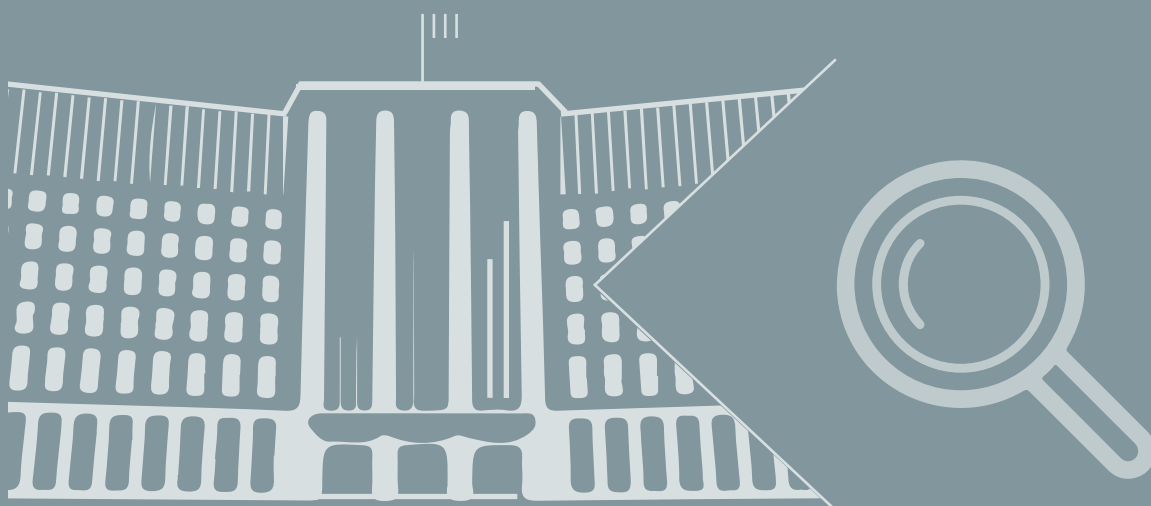
În perioada monitorizată majoritatea ședințelor s-au desfășurat în mod deschis, însă au fost și ședințe care au avut caracter închis. Din numărul total de 126 de ședințe monitorizate doar 4 au avut regim închis:

- În cadrul CJNI, ședințele din 14.03.2024 și 09.04.2024 au fost desfășurate cu caracter închis și au vizat decizii privind ridicarea imunității deputaților dar și decizii privind problemele și blocajele pentru elucidarea evenimentelor din 7 aprilie 2009.
- Cu referire la ședința din 18.10.2023 a CDORI comunicăm că membrii Comisiei au efectuat o vizită inopinată în izolatorul de detenție preventivă din cadrul Centrului Național Anticorupție. Necesitatea realizării acestei vizite a survenit urmare a unei petiții.
- Procesul verbal din 10.07.2024, în conformitate cu Anexa nr. 1 la Decizia CDO-06 nr. 94 din 13.03.2024, Regulamentul cu privire la constituirea Consiliului de experți pe lângă CDORI și stabilirea modalității de conlucrare cu acesta, la Capitolul IV - *selectarea experților*, pct. 19 prevede că dosarele depuse vor fi examinate în ședință închisă. În acest context, procesul verbal poate fi accesat pe pagina nouă în construcție a Parlamentului, dar acesta nu conține date privind pct. 13 din ordinea de zi.

În continuare, atragem atenția la faptul că nu toate ședințele comisiilor (*care au avut caracter deschis*), au fost transmise *live*. La fel și înregistrările video lipsesc de pe pagina oficială web a Parlamentului. O parte din ele pot fi găsite pe alte platforme utilizate de Parlament cum ar fi: <https://privesc.eu/>, <http://www.youtube.com>; <http://www.multimedia.parlament.md>. Din numărul total de 126 ședințe monitorizate au fost transmise live 81 (64%) de ședințe și au fost publicate 24 de înregistrări video. Spre deosebire de sesiunile trecute, a crescut considerabil numărul de transmisiuni live și de înregistrări video ceea ce indică o transparență mai mare față de părțile interesate și facilitează accesul părților interesate la ședințele comisiilor parlamentare.

Deși în Regulamentul Parlamentului nu este reglementat ca ședințele comisiilor permanente să fie transmise live, totuși pentru o îmbunătățire a procesului de transparență decizională, recomandăm ca ele să fie transmise live și în continuare iar înregistrările video să fie publicate pe pagina oficială web a Parlamentului la compartimentul - *Ședințele comisiei*.

III. EXERCITAREA DE CĂTRE PARLAMENT A FUNCȚIEI DE CONTROL PARLAMENTAR

III. EXERCITAREA DE CĂTRE PARLAMENT A FUNCȚIEI DE CONTROL PARLAMENTAR

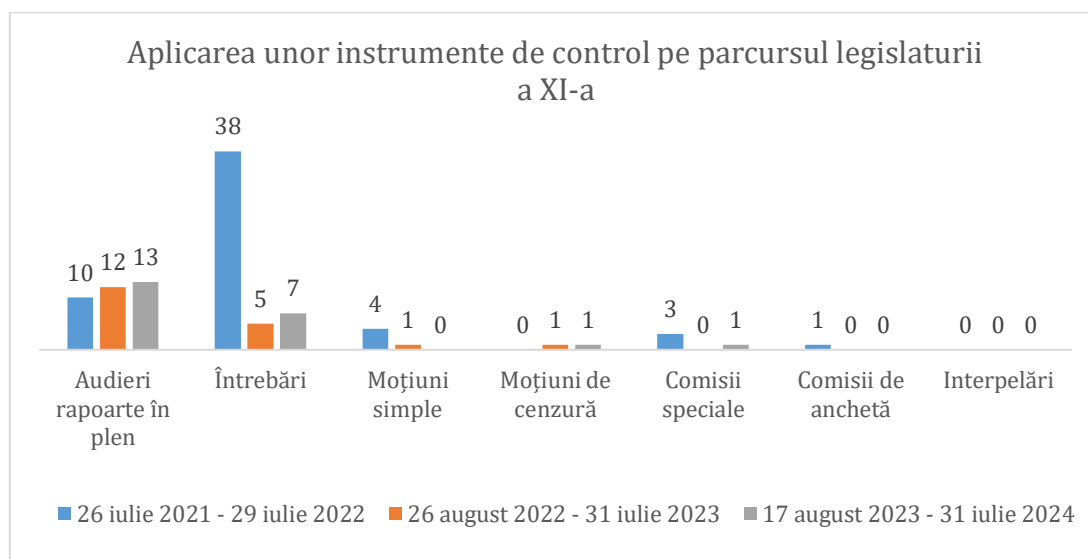
3.1. Aplicarea funcției de control parlamentar și asigurarea transparenței în exercitarea acesteia

Monitorizând procesul de exercitare a controlului parlamentar constatăm că legislativul, organele sale de lucru, cât și deputații nu folosesc pe deplin oportunitățile constituționale și legale pentru a exercita un control parlamentar veritabil.

Întru exercitarea funcției de control parlamentar, legislativul dispune de instrumente de control și intervenție. Nivelul de aplicare a instrumentelor de control parlamentar depinde în mare măsură de contextul și voința politică precum și de alte circumstanțe, cum ar fi situația economico-socială.

Pe parcursul legislaturii actuale, o dinamică pozitivă a fost observată în asigurarea audierii în plen a rapoartelor autorităților, chiar dacă raportul anual de activitate a Guvernului a fost audiat doar o singură dată pe parcursul a trei ani, în sesiunea de primăvară 2024 (a se vedea graficul nr. 17).

Graficul nr. 17

O evoluție negativă se observă în privința utilizării întrebărilor, chiar dacă interesul sporit asupra acestora a fost înregistrat la început de mandat al legislaturii actuale. În ceea ce privește interpelările, deputații nu au utilizat acest instrument pe parcursul legislaturii. Dacă e să analizăm și alte mecanisme de control politic, constatăm că s-a diminuat interesul pentru înaintarea moțiunilor simple, moțiuni de cenzură însă, fiind înregistrate în ultimii doi ani.

Ancheta parlamentară este asigurată de audierea reprezentanților executivului și a conducătorilor instituțiilor aflate sub control parlamentar și a rapoartelor tematice, precum și prin constituirea și desfășurarea activității comisiilor de anchetă și cele speciale. La fel ca și în cazul întrebărilor, legislativul a manifestat interes în utilizarea comisiilor drept mecanisme de control și intervenție asupra unor domenii doar în primul an de activitate a legislativului, constituind o comisie de anchetă și 3 comisii speciale, dintre care una activează permanent pe durata mandatului legislativului actual.

O dinamică pozitivă și un rezultat eficient este atestat în realizarea evaluării ex-post juridice care în ultimii doi ani înregistrează un nivel de realizare de 100%. Însă evaluarea ex-post de impact rămâne a avea deficiențe în realizare, fiind executată în anul 2023 doar în proporție de 12 la sută din planul aprobat.

3.1.1. Informarea Parlamentului, întrebări și interpelări

Întrebările și interpelările reprezintă cea mai răspândită formă de control parlamentar asupra Guvernului și administrației publice. Însă utilizarea acestora de către deputați este condiționată de mai mulți factori, precum realitățile social-economice și voința politică.

Conform rezultatelor monitorizării ședințelor în plen, în perioada 17 august 2023 – 31 iulie 2024, în cadrul a patru ședințe din cele 36 desfășurate, deputații au adresat șapte întrebări membrilor Guvernului și conducătorilor autorităților publice. Acestea au fost adresate de către deputații BCS Grigore Novac, Inga Sibova, Oleg Reidman și deputatul independent Vadim Fotescu. Întrebările au fost înaintate Guvernului, Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Sănătății, Cancelariei de Stat și Comisiei Electorale Centrale, și au vizat următoarele probleme: infrastructura terenurilor adiacente și condițiile de acces al instituțiilor de învățământ, desfășurarea agitației politice în instituțiile de învățământ, reorganizarea unor instituții publice și unele particularități de depunere a declarației de avere și interese personale.

Pentru a stabili care a fost gradul de receptivitate a autorităților vizate în acordarea răspunsurilor la întrebări și respectarea termenelor de prezentare a acestora, au fost expediate către Parlament cereri de acces la informații¹⁰³. În urma analizei informațiilor recepționate¹⁰⁴, constatăm că autoritățile publice au oferit răspuns la șase întrebări (86%). Examinând termenele de oferire a răspunsurilor, menționăm că trei (50%) au fost remise cu încălcarea termenului de 15 zile prevăzut de Regulamentul Parlamentului.

Subliniem că și în aceste două sesiuni ale legislativului a fost înregistrat un număr foarte mic de întrebări comparativ cu primul an de activitate al acestei legislaturi (26 iulie 2021 – 29 iulie 2022), în care deputații au adresat 38 de întrebări. La fel și în perioada sesiunilor de toamnă 2022 și primăvară 2023 deputații au adresat doar 5 întrebări. Monitorizând utilizarea acestui instrument de la începutul legislaturii a XI-a, constatăm că întrebările au fost adresate în majoritatea cazurilor de deputații din opoziție - 96% din totalul întrebărilor (48 din 50). Astfel, această tendință descendentă demonstrează diminuarea interesului opoziției parlamentare față de acest instrument de control parlamentar.

În concluzie, constatăm că instrumentul adresării întrebărilor în perioada monitorizată a fost puțin utilizat. Rata de răspuns la solicitări, conform informației publice disponibile, este de circa 86%, iar termenele de oferire a răspunsurilor au fost respectate parțial.

Interpelările. De la începutul activității legislaturii curente nu a fost înregistrată nici o interpelare de către deputați. Astfel, constatăm că interpelările nu sunt utilizate în calitate de instrument de control parlamentar din cauza lipsei de voință politică, deoarece o interpelare, conform procedurii, este urmată de dezbateri și poate declanșa inițierea unei moțiuni.

Din analiza expresiei practice a acestor forme de control, subliniem, în mod repetat, că întrebările și interpelările pot fi confundate. Acest lucru este determinat de faptul că atât întrebările cât și interpelările se adresează Guvernului și membrilor acestuia. Reamintim că, în majoritatea cazurilor deputații denumesc adresările înaintate Guvernului drept interpelări, deși acestea întrunesc doar exigențele cerute pentru întrebări. La fel, interpelările sunt confundate cu demersurile și solicitările de acces la informații adresate de deputați către autoritățile publice centrale.

În concluzie, interpelările reprezintă un instrument neutilizat de către deputați.

¹⁰³ Nr. 52 din 5 mai 2024 și Nr. 155 din 16 iulie 2024.

¹⁰⁴ La data de 6 martie și 24 iulie 2024, au fost recepționate două seturi de copii de pe răspunsurile remise deputaților, conform solicitărilor acestora.

În ceea ce privește **nivelul de accesibilitate și transparență a informației** referitor la întrebările și interpelările adresate, menționăm că informația respectivă poate fi dedusă din stenogramele publicate în urma desfășurării ședințelor plenare, sau prin monitorizarea directă a ședințelor. Pagina oficială a legislativului prevede o rubrică separată pentru controlul parlamentar, segregată conform formelor de control exercitate, însă care este parțial funcțională. Rubrica „Întrebări/Interpelări” ce include unele filtre de selectare a datelor, este nefuncțională. În acest context, amintim că Promo-LEX a dezvoltat pagina 101.promolex.md, unde cei interesați pot urmări într-un format accesibil informațiile despre întrebări și interpelări¹⁰⁵. Această informație a fost obținută în urma solicitării de acces la informații de la Secretariatul Parlamentului.

3.1.2. Evaluarea ex-post juridică și de impact

Metodologia de evaluare ex-post privind implementarea actelor normative a fost elaborată în anul 2018, astfel, fiind instituționalizate două modalități ale analizei ex-post: analiza juridică și analiza de impact. Conform Metodologiei, responsabilă de evaluarea ex-post juridică este Direcția Generală Juridică din cadrul Secretariatului Parlamentului, iar de evaluarea ex-post de impact sunt responsabile comisiile parlamentare permanente.

În fiecare an, Biroul Permanent aprobă Planul de evaluare ex-post a actelor normative. Astfel, pentru anul 2023, conform Planului de evaluare pentru anul 2023¹⁰⁶, a fost preconizată evaluarea ex-post juridică a 19 acte normative și evaluarea ex-post de impact a 17 acte normative. Iar pentru anul 2024¹⁰⁷ s-a planificat evaluarea ex-post juridică a 19 acte normative și, respectiv 14 acte prevăzute pentru evaluarea ex-post de impact.

În perioada 2023 – 2024, conform Planurilor de evaluare ex-post, Comisia administrație publică și dezvoltare regională, Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media și Comisia securitate națională, apărare și ordine publică și-au planificat cel mai mare număr de acte pentru evaluarea ex-post de impact. În ceea ce privește planificarea evaluării de către comisii, în cazul unora se observă o tendință descendentă a numărului actelor normative planificate spre evaluare, cum ar fi Comisia juridică, numiri și imunități, Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media, Comisia protecție socială, sănătate și familie (vedeți tabelul nr. 17).

Tabelul nr. 17. Planificare evaluare ex-post de impact în cadrul comisiilor permanente

Nr. d/o	Comisia permanentă	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024
		Numărul de acte planificate			
1.	Comisia juridică, numiri și imunități	4	3	1	1
2.	Comisia drepturile omului și relații interetnice	-	-	1	-
3.	Comisia administrație publică și dezvoltare regională	-	-	3	3
4.	Comisia economie, buget și finanțe	-	-	-	-
5.	Comisia securitate națională, apărare și ordine publică	-	1	5	5
6.	Comisia mediu, climă și tranziție verde	1	1	2	1
7.	Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media	5	4	2	2
8.	Comisia agricultură și industrie alimentară	1	2	1	1
9.	Comisia protecție socială, sănătate și familie	3	1	1	1
10.	Comisia de control al finanțelor publice	-	-	-	-
11.	Comisia politică externă și integrare europeană	-	1	1	-

¹⁰⁵ [Control parlamentar](#)

¹⁰⁶ [Hotărârea](#) Biroului Permanent nr. 23 din 23 decembrie 2022 privind aprobarea Planului de evaluare ex-post a actelor normative pentru anul 2023

¹⁰⁷ [Hotărârea](#) Biroului Permanent nr. 30 din 15 decembrie 2023 privind aprobarea Planului de evaluare ex-post a actelor normative pentru anul 2024

Menționăm că la fel ca și în anii precedenți Comisia economie, buget și finanțe și Comisia de control al finanțelor publice nu și-au asumat procesul de evaluare ex-post.

Analizând actele normative incluse în planurile de evaluare ex-post de impact pentru anii 2023 și 2024, constatăm că circa 57% (8 din 14) din actele planificate pentru anul 2024 au fost transferate din planul pentru anul precedent, din motivul neexecutării evaluării acestora.

Prin cererea de acces la informații adresată Parlamentului¹⁰⁸, a fost solicitată prezentarea informației referitor la nivelul de realizare a evaluării ex-post în perioada 2023-2024, conform hotărârilor Biroului permanent. Astfel, conform celor comunicate de Secretariatul Parlamentului și a monitorizării paginii oficiale, constatăm că evaluarea ex-post juridică pentru anul 2023 a fost realizată în proporție 100% (19 acte normative), iar pentru anul 2024, fiind în curs de realizare (21%).

În ceea ce privește evaluarea ex-post de impact, în anul 2023 au fost supuse evaluării doar 2 acte normative din cele 17 planificate, ceea ce reprezintă 12%. Pentru anul 2024, la sfârșitul sesiunii de primăvară, nu a fost realizată evaluarea ex-post de impact a nici unui act normativ planificat (vedeți tabelul nr. 18).

Tabelul nr. 18 Gradul de realizare a evaluării ex-post în perioada 2021-2024

Grad de realizare	Evaluarea ex-post juridică				Evaluarea ex-post de impact			
	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024 (până în iulie)	Anul 2021	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024 (până în iulie)
Realizat	20	20	19	4	1	4	2	-
	87%	100%	100%	21%	7%	33%	12%	-
Nerealizat	3	0	0	-	13	8	15	-
	13%	0%	0%	-	93%	67%	88%	-
În curs de evaluare	-	-	-	15	-	-	-	14
	-	-	-	79%	-	-	-	100%
Total acte normative planificate	23	20	19	19	14	12	17	14

Analizând datele privind gradul de evaluare ex-post de impact în perioada 2021-2024 observăm că realizarea acestora este în continuare una deficitară, în anul 2021 fiind evaluat doar un act normativ din cele 14 planificate, în anul 2022 – 4 din 12, iar în anul 2023 doar 2 din cele 17 planificate. Având în vedere că sesiunea de primăvară s-a încheiat, iar nici unul din actele planificate pentru 2024 nu a fost evaluat, putem anticipa faptul că nivelul de realizare a planului de evaluare pentru anul 2024 va și el unul redus. În acest sens, conchidem că planificarea evaluării este deficitară, unele comisii permanente planificând numărul de acte ce urmează a fi evaluate fără a ține cont de efortul necesar și posibilitățile acestora.

Referitor la respectarea termenelor de evaluare, menționăm că pentru anul 2023, în cazul a 18 din 19 acte normative care au fost supuse evaluării ex-post juridice a fost respectat termenul stabilit în plan. La fel și în cazul celor 2 acte normative¹⁰⁹ evaluate ex-post de impact au fost respectate termenele stipulate în hotărârea Biroului Permanent.

Menționăm că în continuare termenele de referință incluse în Planurile de evaluare, în majoritatea cazurilor sunt trasate printr-o abordare generală, se indică doar anul de referință,

¹⁰⁸ Solicitarea de acces la informații nr. 155 din 16 iulie 2024

¹⁰⁹ [Legea](#) nr. 299/2018 privind măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant, [Legea](#) nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale

fără o specificare mai concretă, cum ar fi luna calendaristică, semestre sau trimestre. În lipsa indicării unor perioade de referință concrete este dificil de a analiza nivelul de realizare a planului până la încheierea anului de referință. Totodată, stabilirea unor astfel de termene de referință mai exacte ar permite planificarea mai eficientă a evaluării cât și a monitorizării realizării recomandărilor înaintate.

În ceea ce privește **nivelul de accesibilitate și transparență a informației** subliniem că Planurile și Metodologia de evaluare, rapoartele de evaluare ex-post juridică și de impact pot fi consultate pe pagina oficială a legislativului la rubrica Control parlamentar.

În concluzie, deducem că Planul de evaluare ex-post juridică pentru anul 2023 a fost realizat de către DGJ în proporție de 100%, iar cel pentru 2024 – circa 21% și se află în curs de desfășurare. Procesul de organizare a evaluării și întocmire a rapoartelor a fost realizat în cea mai mare parte cu respectarea normelor și a cerințelor stipulate de Metodologie. Referitor la evaluarea ex-post de impact, subliniem că în pofida celor planificate, rezultatele monitorizării indică, în continuare, asupra unui grad absolut redus de realizare a evaluării de către comisiile permanente.

3.1.3. Audieri și rapoarte

Audierile parlamentare se desfășoară fie în plenul Parlamentului, fie în cadrul ședinței comisiilor permanente sau de anchetă. În perioada de monitorizare au fost organizate și desfășurate audieri a conducătorilor/reprezentanților autorităților publice.

Cea mai amplă și productivă audiere a fost desfășurată la solicitarea Comisiei economie, buget și finanțe. În urma audierilor pe platforma comisiei permanente, la ședința plenară din 21 decembrie 2023 s-au desfășurat audieri parlamentare cu privire la progresul acțiunilor în procesul de recuperare a mijloacelor financiare sustrase din sistemul bancar - evoluția dosarului „Furtul miliardului” cu participarea guvernatorului BNM, directorului SIS, directorului ARBI, directorului CNA și secretarul de stat al Ministerului Finanțelor. În urma dezbaterilor, deputații fracțiunii PAS de comun acord cu deputații fracțiunii BCS au solicitat o pauză pentru a examina proiectul de hotărâre referitor la rezultatele audierii.

Astfel, la inițiativa deputaților BCS și cu susținerea deputaților majorității parlamentare a fost inclus pe ordinea de zi și votată hotărârea nr. 412¹¹⁰, prin care s-a apreciat drept ineficientă și insuficientă activitatea conducerii Procuraturii Generale, Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, Procuraturii Anticorupție, CNA, SIS, ARBI și BNM. La fel, s-a solicitat conducerii instituțiilor implicate în recuperarea prejudiciilor aferente fraudei bancare să evalueze activitatea instituțiilor conduse în ceea ce privește eficiența în procesul de recuperare a mijloacelor financiare, iar în termen de 3 luni să prezinte în plenul Parlamentului rapoarte privind acțiunile întreprinse pentru recuperarea prejudiciilor și privind acțiunile ulterioare în vederea îmbunătățirii procesului de recuperare. Conform celor invocate de președintele Comisiei economie, buget și finanțe la ședința plenară din 21 decembrie 2023, această sesiune de audieri referitor la dosarul „Frauda bancară” urma să continue și la alte ședințe plenare. Însă conform observațiilor monitorilor, instituțiile vizate nu au prezentat în ședință plenară în termenul stabilit rapoartele privind acțiunile întreprinse pentru recuperarea prejudiciilor aferente fraudei bancare și privind acțiunile ulterioare în vederea îmbunătățirii procesului de recuperare.

La aceeași ședință, la inițiativa președintelui Parlamentului a fost inclus pe ordinea de zi și proiectul de hotărâre privind revocarea Guvernatorului BNM. Deputații au votat în consens și acest proiect. Astfel, conform hotărârii nr. 413¹¹¹ din 21.12.2023 s-a constatat activitatea insuficientă și defectuoasă a BNM în partea ce ține de auditul proceselor și al persoanelor

¹¹⁰ [Hotărârea nr. 412](#) din 21.12.2023 privind rezultatul audierii parlamentare cu privire la progresul acțiunilor în procesul de recuperare a mijloacelor financiare sustrase din sistemul bancar – evoluția dosarului “Furtul miliardului,”

¹¹¹ [Hotărârea nr. 413](#) din 21.12.2023 privind revocarea Guvernatorului Băncii Naționale a Republicii Moldova

implicate în dosarul „Frauda bancară”, precum și neîndeplinirea de către Guvernatorul BNM a condițiilor de exercitare a atribuțiilor stabilite de Legea nr. 548/1995. În acest mod, în temeiul art. 23 alin. (10) și (11) al legii menționate, a fost revocat dl Octavian Armașu din funcția de Guvernator al BNM.

Pe parcursul perioadei monitorizate, deputații au înaintat 100 de propuneri de audieri a conducătorilor/reprezentanților autorităților publice în cadrul a 22 ședințe plenare. În sesiunea de toamnă 2023 au fost înaintate 19 solicitări la 7 ședințe, iar la sesiunea de primăvară 2024 – 81 de solicitări în cadrul a 15 ședințe. Această majorare a numărului de solicitări este argumentată și de numărul mai mare de ședințe desfășurate în sesiunea de primăvară, 20 de ședințe plenare, comparativ cu 13 ședințe desfășurate în sesiunea de toamnă.

Astfel, a fost solicitată audierea conducătorilor/reprezentanților a circa 34 de autorități și instituții publice. Cele mai multe solicitări au fost adresate conducătorilor ministerelor – 41 (13 ministere), prim-ministrului – 10, SIS – 7, CEC – 5, Procurorului general – 4, Avocatului Poporului, ANRE, Consiliului Audiovizualului câte 2 solicitări.

Deputații din opoziție (fracțiunea BCS, deputații neafiliați și cei independenți) au înaintat 99 la sută din totalul propunerilor, doar 2 din acestea fiind acceptate - audierea Ministrului Agriculturii și Industriei Alimentare (30 noiembrie 2023) și a Ministrului Educației și Cercetării (15 decembrie 2023). Deputații din fracțiunea PAS au înaintat o singură propunere de audiere - a Ministrului Agriculturii și Industriei Alimentare, care a fost susținută (15 februarie 2024).

Așadar, în perioada monitorizată au fost desfășurate 3 audieri la solicitarea deputaților. Însă nici o sesiune de audieri nu s-a finalizat cu aprobarea unei hotărâri, pentru a stabili unele recomandări sau responsabilități autorităților sau domeniului vizat.

În concluzie, constatăm că în cazurile autorităților publice audiate a fost exercitat eficient controlul parlamentar. Desfășurarea audierilor pe fondul unui consens politic între majoritate și opoziție parlamentară produce un randament sporit în luarea deciziilor și exercitarea controlului asupra realizării recomandărilor și responsabilităților autorităților publice.

Rapoartele. Pe parcursul perioadei monitorizate, în plenul Parlamentului au fost audiate 24 rapoarte ale autorităților publice. Au fost audiate rapoarte ale autorităților care au obligația prezentării în plen a acestora, precum și a unor rapoarte a căror audiere nu este obligatorie conform legislației. Menționăm că au fost cazuri de audieri a unor rapoarte tematice, întocmite cu scopul monitorizării executării unor recomandări precum și de realizarea auditului.

În perioada monitorizată, în urma mai multor modificări a legislației, unele autorități publice nu mai sunt responsabile de prezentarea rapoartelor în ședință plenară, și anume Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Consiliul Concurenței¹¹² și BNM.¹¹³ Însă rapoartele acestora urmează în continuare să fie prezentate Parlamentului, și audiate, după necesitate pe platforma comisiilor permanente.

Consiliul Concurenței a prezentat cu întârziere în plenul legislativului rapoartele privind ajutoarele de stat acordate în RM pentru anul 2020 și pentru anul 2021 în sesiunea de toamnă 2023, iar raportul pentru anul 2022 la ședința din 18 iulie 2024 în cadrul sesiunii de primăvară. Până la modificările actuale la Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat, Consiliul Concurenței trebuia să prezinte acest raport în plen până la 1 iunie. După adoptarea modificărilor, raportul privind ajutorul de stat va fi prezentat Parlamentului și Guvernului până la 31 decembrie.

¹¹² Raportul privind ajutoarele de stat acordate în RM, modificări în vigoare din 13 ianuarie 2024

¹¹³ Raport anual care să include informații referitor la situațiile financiare confirmate de auditorul extern, activitățile și operațiunile sale pentru anul financiar încheiat și situația economică a statului, modificări în vigoare din 2 august 2024

Odată cu adoptarea Legii nr. 260/2023 cu privire la garantarea depozitelor în bănci, care a intrat în vigoare la data de 1 octombrie 2023, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar prezintă raportul de activitate doar comisiei permanente de profil în termen de 4 luni de la încheierea anului financiar. În perioada monitorizată, acesta a prezentat cu încălcarea termenului, Raportul de activitate pentru anul 2022 (ședința din 24 noiembrie 2023) și Raportul pentru anul 2023 (ședința din 6 iunie 2024), în afara obligației de prezentare în plen.

Conform modificărilor efectuate, cel puțin 14 autorități publice trebuie să prezinte rapoartele de activitate și de evaluare pe anumite domenii în plenul Parlamentului (Anexa nr. 7). În urma ședințelor monitorizate, a fost observată prezentarea a 13 rapoarte de către 11 autorități (79%) din lista celor care au sarcina obligatorie de prezentare în plen. Prezentarea rapoartelor s-a finalizat cu adoptarea hotărârilor privind principalele constatări și recomandări pentru autoritățile și domeniile audiate.

Reamintim că în perioada sesiunilor de toamnă 2022 – primăvară 2023, doar 50 % din autorități au prezentat rapoarte în plen, astfel observăm o dinamică pozitivă în asigurarea audierii rapoartelor.

Din cele 13 rapoarte, 12 au fost prezentate cu depășirea termenelor stabilite de legislație, ceea ce constituie circa 92%. În perioada anterioară de monitorizare la fel s-a constatat depășirea termenelor de prezentare la 92% din rapoarte, astfel constatăm că această problemă devine una perpetuă. Majoritatea rapoartelor sunt prezentate spre informare Parlamentului în termenele stabilite, însă inițiativele de includere pe ordinea de zi a subiectelor privind audierea acestora întârzie a fi promovate de comisiile permanente de profil care sunt responsabile de examinarea inițială a rapoartelor pe platforma acestora. La fel, audierea tardivă a rapoartelor în plen este influențată și de frecvența desfășurării ședințelor plene. Atât în sesiunea de toamnă 2023 cât și în sesiunea de primăvară 2024, Parlamentul a desfășurat în 40% de cazuri ședințe plene o dată la două săptămâni.

În sesiunea de primăvară 2024, la ședința plenară din 14 martie, pentru prima dată în această legislatură, a fost audiat raportul de activitate al Guvernului. În aceeași ședință prim-ministrul a prezentat și Raportul Comisiei pentru situații Excepționale privind acțiunile întreprinse pe perioada stării de urgență (22 octombrie 2021 - 30 decembrie 2023).

Unele autorități au prezentat rapoartele și pentru anii precedenți, cum ar fi Comisia Națională a Pieței Financiare și Consiliul Concurenței. Comisia Națională a Pieței Financiare a prezentat Raportul privind funcționarea pieței financiare nebancale pentru anul 2022 la ședința plenară din 15 februarie 2024.

Din categoria autorităților publice care au prezentat rapoarte de activitate sau tematice în plenul Parlamentului în lipsa obligativității audierii în plen a acestora, menționăm Comisia Electorală Centrală¹¹⁴, Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”¹¹⁵, Consiliul de Supraveghere și Dezvoltare a Instituției Publice Compania „Teleradio-Moldova”¹¹⁶ și Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.¹¹⁷

În acest sens, ținem să accentuăm că exercițiul de audiere publică a rapoartelor sporește nivelul de transparență și de informare a societății referitor la activitatea autorităților publice, dar oferă și posibilitatea legislativului de a supune discuțiilor probleme de interes public și de a interveni în unele domenii, în cazul depistării unor lacune.

¹¹⁴ Raportul pentru anul 2023 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale

¹¹⁵ Raportul anual de activitate pentru anul 2023, Raportul privind executarea bugetului furnizorului public național de servicii media pentru anul 2023

¹¹⁶ Raportul de activitate pentru anul 2023

¹¹⁷ Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anul 2023

Referitor la rapoartele ce se transmit cu titlu de informare Parlamentului, pe pagina oficială a autorității sunt publicate spre informare 50 de rapoarte ale instituțiilor publice pentru anul 2023 și 42 pentru anul 2024. Atragem atenția că circa 9% din rapoarte au fost prezentate cu întârziere pentru anul 2023 și 20% din rapoartele prezentate până la moment¹¹⁸ pentru anul de referință 2024.

În baza prevederilor legale¹¹⁹ și a rapoartelor publicate, a fost elaborată cronologia raportării a 25 de autorități publice. Așadar, constatăm lipsa pe pagina oficială a Parlamentului a cel puțin 4 rapoarte a autorităților publice pentru anul 2023¹²⁰ (a se vedea Anexa nr. 8), acestea nefiind publicate sau prezentate legislativului.

Parlamentul a asigurat accesul la informație prin publicarea pe pagina oficială a rapoartelor. Acestea sunt publicate și pe paginile-web ale autorităților responsabile. În ceea ce privește însă obligativitatea prezentării în plen, observăm că aceasta a fost respectată în proporție de 79%. Atragem atenția că, despre obligativitatea și termenele de prezentare a rapoartelor se poate afla doar prin consultarea prevederilor legislației de profil. În acest sens, Regulamentul Parlamentului prevede condițiile de prezentare doar a raportului anual de activitate a Guvernului și a rapoartelor Curții de Conturi.

3.1.4. Ancheta parlamentară

Reglementări normative și precizări terminologice. Desfășurarea anchetei parlamentare constă în însărcinarea unui grup de deputați cu exercitarea activităților de control asupra unui segment determinat, fie al legislativului, fie al executivului, a cărui activitate se finalizează cu informarea Parlamentului prin prezentarea unui raport, care oferă posibilitatea de a lua decizii referitor la problemele anchetate.

Potrivit art. 31 din Regulamentul Parlamentului, anchetele parlamentare, de regulă, se exercită de către comisiile parlamentare permanente, care, în cadrul competenței lor, pot porni o anchetă privitor la activitatea desfășurată de organele administrației publice. Parlamentul, de asemenea, poate constitui comisii de anchetă la cererea unei fracțiuni parlamentare sau a unui grup de deputați ce constituie cel puțin 5% din numărul deputaților aleși. Comisiile de anchetă parlamentară îndeplinesc, în principiu, două funcții: colectează date și informații pentru exercitarea dreptului la inițiativă legislativă sau pentru definitivarea rapoartelor cu privire la proiectele de lege pe care le examinează și verifică activitatea executivului, a administrației publice și a altor activități/procese de interes public.

Spre deosebire de comisiile de anchetă, cele speciale sunt constituite de Parlament pentru examinarea proiectelor de acte legislative, pentru elaborarea unor proiecte de acte legislative complexe sau pentru alte scopuri relevante. Astfel, comisiile speciale îndeplinesc funcția de control parlamentar atunci când scopul este analiza deficiențelor cadrului normativ ce vizează un anumit domeniu de intervenție.

Comisii de anchetă. În perioada de monitorizare nu a fost constituită nici o comisie de anchetă, deși au fost înregistrate patru inițiative de constituire a unor comisii de anchetă de către deputații BCS, care la momentul elaborării prezentului raport, se aflau în examinare¹²¹.

¹¹⁸ Ultima consultare a paginii oficială – 12 august 2024

¹¹⁹ Legislația specială ce reglementează activitatea autorităților publice sau a unor domenii de activitate prevede termenele și condițiile de prezentare a rapoartelor la Parlament.

¹²⁰ Serviciul de Informații și Securitate (2), Agentul guvernamental, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării

¹²¹ [Proiectul de hotărâre nr. 429](#) din 29.11.2023 privind instituirea Comisiei de anchetă privind modul de gestionare a situației de forță majoră ca urmare a intemperiilor din data de 26-27 noiembrie 2023 de către CSE și gestionarea mijloacelor Fondului rutier pentru anul 2023, [proiectul de hotărâre nr. 20](#) din 31.01.2024 pentru instituirea Comisiei de anchetă privind controlul parlamentar al activității CSE în perioada de la 24 februarie 2022 până la 30 decembrie 2023, [proiectul de hotărâre nr. 25](#) din 01.02.2024 pentru instituirea Comisiei de anchetă privind controlul parlamentar al activității SIS, [proiectul de hotărâre nr. 44](#) din 15.02.2024 pentru instituirea Comisiei de anchetă privind controlul

De la începutul legislaturii a XI-a și până la momentul actual, a fost constituită și a activat doar o singură comisie de anchetă, *Comisia privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului*¹²². Raportul comisiei a fost prezentat și aprobat la ședința plenară din 14 iulie 2022¹²³. Ulterior, în vederea exercitării controlului asupra executării prevederilor hotărârii, legislativul a adoptat hotărârea nr. 174¹²⁴ din 23 iunie 2023 privind executarea art. 2 al hotărârii Parlamentului nr. 200/2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă. Astfel, s-a considerat judicios ca Guvernul, în termen de 180 de zile, să raporteze Parlamentului despre asigurarea elaborării și aprobării actelor normative necesare, precum și implementării recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă, iar Procuratura Generală să prezinte în plenul Parlamentului un raport privind rezultatele investigațiilor efectuate, conform recomandărilor expuse, până la 1 decembrie 2023.

În urma analizei informației publicate pe pagina-web a legislativului, observăm că Procuratura Generală și Guvernul au prezentat Parlamentului rapoartele la data de 22 noiembrie 2023. Ulterior, la data de 5 decembrie 2023, acestea au fost audiate în cadrul ședinței Comisiei mediu, climă și tranziție verde. În urma audierii, comisia a aprobat un raport prin care a luat act de rapoartele prezentate și propune plenului Parlamentului spre examinare și adoptare proiectul de hotărâre cu privire la Raportul Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse. La fel, Comisia propune audierea Raportului Guvernului în plenul Parlamentului, iar referitor la audierea Raportului Procuraturii Generale se apreciază ca fiind suficientă prezentarea informației pe platforma Comisiei parlamentare permanente.

Conform proiectului de hotărâre nr. 64¹²⁵ înregistrat la 1 martie 2024 de președintele Comisiei-Valeriu Muduc (BCS), se constata că Guvernul a asigurat parțial elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și a asigurat parțial implementarea recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă. Însă acest proiect de hotărâre nu a fost promovat pe agenda ședințelor plenare, aflându-se la moment în examinare.

În acest mod, rapoartele Guvernului și Procuraturii Generale nu au fost audiate la ședințele plenare. Reamintim că potrivit hotărârii Parlamentului nr. 174/2023, Guvernul și Procuratura Generală urmau să prezinte rapoartele în ședință plenară până la 1 decembrie 2023, chiar dacă Comisia mediu, climă și tranziție verde prin raportul său asupra audierii rapoartelor a stabilit drept suficientă prezentarea raportului Procuraturii pe platforma comisiei.

În concluzie, apreciem că Comisia permanentă de profil a asigurat controlul asupra executării hotărârilor privind implementarea recomandărilor în urma prezentării raportului comisiei de anchetă, însă nu a fost asigurată finalitatea procesului, și anume audierea rapoartelor în plen.

În concluzie, constatăm că pentru perioada monitorizată nu a fost constituită nici o comisie de anchetă, deși opoziția a propus constituirea a patru comisii, a căror proiecte nu au fost incluse pe ordinea de zi. Referitor la Comisia de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului care a activat în perioada 2021-2022, Comisia

parlamentar al activității ANRE în perioada stării de urgență și corectitudinea stabilirii tarifelor reglementate la energie electrică, termică, gazelor naturale și transport al gazelor naturale în perioada anilor 2022-2024

¹²² [Hotărârea Parlamentului nr. 163](#) din 04.11.2021 cu privire la constituirea Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului

¹²³ [Hotărârea Parlamentului nr. 200](#) din 14.07.2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului

¹²⁴ [Hotărârea Parlamentului nr. 174](#) din 23 iunie 2023 privind executarea art. 2 al hotărârii Parlamentului nr. 200/2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului Republicii Moldova privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și impactul acestora asupra mediului

¹²⁵ [Proiectul de hotărâre nr. 64 din 01.03.2024](#) cu privire la Raportul Guvernului privind elaborarea și aprobarea actelor normative necesare, precum și implementarea integrală a recomandărilor expuse în Raportul Comisiei de anchetă

permanentă de profil a asigurat parțial controlul asupra executării hotărârii privind implementarea recomandărilor.

Comisii speciale. De la începutul legislaturii curente, conform prevederilor Hotărârii nr. 165/2021¹²⁶ activează *Comisia parlamentară specială de monitorizare și control parlamentar asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova*. Aceasta a fost constituită în scopul monitorizării și evaluării situației actuale privind politicile de reintegrare, elaborarea propunerilor/recomandărilor și informarea Biroului permanent și, după caz, plenul Parlamentului, cel puțin o dată pe semestru, despre activitatea sa și principalele subiecte de actualitate legate de politicile de reintegrare a Republicii Moldova.

Pentru a obține informații despre activitatea comisiei a fost expediată în adresa Parlamentului o cerere de acces la informații¹²⁷. Conform răspunsului oferit, în perioada monitorizată Comisia s-a întrunit în 5 ședințe, au fost înaintate 3 propuneri/recomandări în procesul de elaborare a actelor normative din domeniu și au fost consultate 3 acte în urma parvenirii solicitărilor din partea părților interesate. La ședințele comisiei au participat demnitari de stat și reprezentanți ai autorităților publice. De asemenea, președintele Comisiei speciale, împreună cu alți membri ai comisiei au participat la cel puțin 7 întrevederi cu parteneri de dezvoltare și societatea civilă.¹²⁸

Comisia parlamentară specială și-a început activitatea din 4 noiembrie 2021. Pe parcursul activității, membrii comisiei s-au întrunit în 8 ședințe.

Începând cu anul 2024, informația privind activitatea Comisiei poate fi consultată la compartimentul Reintegrare pe pagina web a instituției. La fel, informații referitor la activitatea comisiei pot fi găsite în comunicatele de presă publicate pe pagina oficială a legislativului. Totuși, chiar dacă este prevăzut compartiment separat pentru comisiile speciale, acesta conține doar informații generale despre activitatea unor astfel de comisii.

Până la momentul actual, comisia vizată nu a prezentat un raport în plenul Parlamentului, iar informația referitor la raportarea semestrială către Biroul Permanent nu este publicată.

În perioada monitorizată a fost constituită o singură comisie specială. Parlamentul, la inițiativa deputaților din opoziție (BCS) a constituit *Comisia specială pentru identificarea măsurilor privind depășirea crizei din domeniul agricol*. Conform hotărârii nr. 199¹²⁹ din 25 iulie 2024, comisia a fost constituită din 7 membri, 4 deputați din majoritatea parlamentară și 3 deputați din opoziție (BCS). Funcțiile de conducere la fel au fost repartizate, președintele comisiei fiind deputatul Iurie Păsat (PAS), iar funcția de secretar revenind deputatului Valeriu Muduc (BCS). Comisia specială urmează să elaboreze pachetul de măsuri privind depășirea crizei din domeniul agricol și proiectul de act normativ pe care le va prezenta Parlamentului în termen de 90 de zile de la data adoptării hotărârii. Considerăm că acest exercițiu de consens politic ar putea fi unul eficient.

Amintim că, în perioada 2021 – 2022 au fost constituite 3 comisii speciale care vizează realizarea funcției de control parlamentar în diverse domenii. Despre circumstanțele și condițiile constituirii acestora a fost relatat în Raportul privind monitorizarea activității Parlamentului în perioada 2021-2022¹³⁰.

¹²⁶ [Hotărârea Parlamentului nr. 165](#) din 04.11.2021 cu privire la constituirea Comisiei parlamentare speciale de monitorizare și control parlamentar asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova

¹²⁷ Cererea de acces la informații nr. 156 din 16 iulie 2024

¹²⁸ Misiunea OSCE în Republica Moldova, Serviciul European de Acțiune Externă, Fundația Soros Moldova și National Endowment for Democracy, Ministerul Afacerilor Externe al Ucrainei, reprezentanți ai Ministerului Educației și Cercetării, Oficiului Avocatul Poporului, Biroului politici de reintegrare, Asociația „Promo-LEX”, reprezentanți ai instituțiilor de învățământ cu predare în limba română din regiunea transnistreană etc.

¹²⁹ [Hotărârea Parlamentului nr. 199](#) din 25 iulie 2024 cu privire la constituirea Comisiei speciale pentru identificarea măsurilor privind depășirea crizei din domeniul agricol

¹³⁰ [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2021 – 2022, p. 68

În concluzie, constatăm creșterea nivelului de transparență referitor la reflectarea activității comisiilor speciale pe pagina oficială a instituției parlamentare. Însă rubrica dedicată controlului parlamentar și anume secțiunea privind Comisiile speciale rămâne a fi una parțial completată cu date despre activitatea acestora. La fel, observăm reducerea interesului față de acest instrument de control parlamentar.

3.1.5. Moțiuni simple și de cenzură

Printre mecanismele de control politic ale legislativului asupra activității Guvernului se regăsesc și moțiunile. Potrivit art. 105 din Constituție, Parlamentul poate adopta o moțiune prin care își exprimă poziția față de obiectul unei interpelări, iar prevederile art. 106 și 106¹ oferă legislativului posibilitatea de a exprima neîncredere Guvernului prin votarea unei moțiuni de cenzură.

În perioada monitorizată, a fost dezbătută în plenul Parlamentului o moțiune de cenzură, aceasta fiind înregistrată de deputații BCS. Moțiuni simple nu au fost înregistrate.

Moțiunea de cenzură asupra activității Guvernului a fost înregistrată în sesiunea de toamnă a legislativului, la 5 octombrie 2023. În ședința următoare, la 19 octombrie 2023, în urma examinării în plenul Parlamentului, moțiunea de cenzură a fost respinsă. Fiind analizată procedura de înaintare și examinare a moțiunii, constatăm că au fost respectate exigențele prevăzute de legislație. Menționăm că de la începutul activității legislaturii a XI-a, aceasta este a doua moțiune de cenzură. Prima moțiune de cenzură a fost la fel înregistrată de către deputații BCS, fiind respinsă în urma examinării.

Reamintim că în perioada 2021-2022, au fost dezbătute în plenul Parlamentului proiectele a 5 moțiuni simple, toate fiind înregistrate de deputații BCS. Toate proiectele au fost respinse în urma examinării.¹³¹

În concluzie, moțiunile reprezintă, de regulă, instrumentul de control parlamentar utilizat de opoziție pentru a-și prezenta dezacordul față de unele politici ale executivului. În contextul politic actual al legislativului o moțiune de cenzură ar putea fi votată doar cu sprijinul majorității parlamentare.

3.2. Exercițarea controlului parlamentar prin intermediul subcomisiilor

Regulamentul Parlamentului prevede expres activitatea a 2 subcomisii, și anume Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității Serviciului de Informații și Securitate și Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), precum și a hotărârilor Curții Constituționale.

În urma unei analize anterioare¹³² a activității subcomisiilor în perioada iulie 2021 – iulie 2023, monitorii au constatat că subcomisiile nu au desfășurat oarecare activități. Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor și deciziilor CtEDO din cadrul Comisiei juridice, numiri și imunități nu fusese constituită.

În lipsa informației pe pagina oficială referitor la activitatea subcomisiilor, în adresa Comisiei securitate națională, apărare și ordine publică, precum și a Comisiei juridice, numiri și imunități au fost expediate cereri de acces la informații¹³³ privind activitatea desfășurată în perioada de monitorizare august 2023 – iulie 2024. Conform răspunsurilor recepționate, Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SIS nu a desfășurat nici o activitate, iar

¹³¹ [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2021 - 2022, pag. 102, [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a (august 2022 – iulie 2023), p. 132

¹³² Pag. 77, [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a (august 2022 – iulie 2023)

¹³³ Cererile de acces la informații nr. 156 și nr. 157 din 16 iulie 2023

Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra executării hotărârilor și deciziilor CtEDO, precum și a hotărârilor Curții Constituționale a rămas a fi neconstituită.

Menționăm că, la 20 martie 2024, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică în comun cu Comisia juridică, numiri și imunități și Comisia drepturile omului și relații interetnice au desfășurat o ședință de consultări publice la care s-a discutat despre necesitatea elaborării unui nou concept de organizare și exercitare a controlului parlamentar. În urma consultărilor, s-a decis formarea unui grup de lucru care va analiza problemele și deficiențele cu care se confruntă actuala formă de control parlamentar, și va elabora în baza practicii statelor europene un mecanism mai eficient de control parlamentar asupra SIS. Grupul de lucru a fost format din 7 membri, dintre care deputați din cadrul comisiilor respective, reprezentanți ai SIS și a Procuraturii Generale. Conform celor invocate în cadrul consultărilor, grupul de lucru urma să elaboreze un proiect de lege privind noul concept de control parlamentar într-un termen de 30 de zile, care ulterior va fi supus consultărilor.

Conform informației prezentate de comisie, la situația din 18 iulie 2024 grupul de lucru desfășura activități de analiză și identificare a deficiențelor prezente în legislația națională ce reglementează controlul parlamentar asupra sectorului de securitate și de studiere a modelelor și bunelor practici internaționale.

În baza celor relatate constatăm că de la începutul acestei legislaturi, aceste două subcomisii nu sunt utilizate drept instrumente de control parlamentar, una din ele fiind inactivă, iar alta nici măcar nu a fost constituită.

Conform prevederilor art. 27 din Regulamentul Parlamentului, comisiile permanente sunt în drept să constituie subcomisii. Conform informației disponibile pe pagina oficială a Parlamentului referitor la activitatea comisiilor permanente, nu a fost identificată activitatea nici unei subcomisii în perioada de monitorizare. De la începutul legislaturii actuale doar Comisia economie, buget și finanțe a făcut uz de această oportunitate¹³⁴, constituind la data de 9 noiembrie 2022, Subcomisia pentru exercitarea controlului parlamentar asupra problemelor expuse în cererile consilierilor pentru soluționarea contestațiilor transmise în adresa Parlamentului. Această subcomisie și-a desfășurat activitatea în mod eficient și transparent.

În concluzie, remarcăm că subcomisiile pentru exercitarea controlului parlamentar ar putea fi un instrument eficient, dacă acesta ar fi aplicat. Lipsa voinței politice și diminuarea rolului acestor subcomisii în realizarea activității comisiilor permanente, dar și a legislativului, denotă faptul că subcomisiile sunt percepute doar ca instrumente opționale de control parlamentar.

3.3. Monitorizarea modului de numire și demisie de către Parlament a persoanelor oficiale de stat

Procedurile de numire¹³⁵ și/sau demisie¹³⁶ de către Parlament a persoanelor oficiale de stat sunt reglementate de Constituția Republicii Moldova (art. 66), de legile speciale și de Legea nr. 797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului. În cadrul acestui subcapitol, sunt vizate autoritățile publice din Republica Moldova cu referire la care Parlamentul numește/demite persoane în funcții oficiale.

3.3.1. Aspecte privind procedura legislativă

Potrivit monitorilor Promo-LEX, în perioada de referință, au fost aprobate 44 de proiecte de acte normative pe subiectul numirilor și demisiilor iar două au fost respinse. Din totalul celor aprobate, 34 de proiecte (77%) sunt de numire (inclusiv: alegere, desemnare și confirmare), iar

¹³⁴ Pag. 77, [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a (august 2022 – iulie 2023)

¹³⁵ Cererile de acces la informații nr. 156 și nr. 157 din 16 iulie 2023

¹³⁶ Pag. 77, [Raportul](#) privind monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a (august 2022 – iulie 2023)

celelalte 10 (23%) se referă la demisia din funcție. În proiectele respective sunt vizate 16 autorități și instituții publice. Diferența se datorează faptului că, în mare parte, funcționarii au fost numiți în locul persoanelor a căror mandat a expirat pe parcursul perioadei de monitorizare sau au completat funcțiile vacante existente de mai mult timp.

Cantitativ, cele mai multe hotărâri ale Parlamentului privind numirea sau demiterea au vizat Comisia de evaluare externă a integrității etice și financiare a procurorilor (CEEIEFP), Comisia Electorală Centrală (CEC), Curtea de Conturi și Consiliul Concurenței.

Cu referire la proiectele de hotărâri adoptate (8) în privința CEEIEFP, numărul mare al acestora se datorează faptului că instituția a fost completată cu personal anume în perioada de referință a prezentului raport. Comisia respectivă a fost constituită cu scopul de evaluare a integrității etice și financiare a procurorilor, inclusiv a membrilor familiilor acestora, în contextul procesului de reformare a justiției.

În ceea ce privește CEC (8 hotărâri adoptate), în perioada de monitorizare au fost desemnați și confirmați trei membri, iar în cazul a doi a fost adoptată hotărârea de încetare a calității de membru pe motiv de demisie. În acest fel, spre deosebire de anul precedent când lipsea un membru, la moment constatăm completarea componenței CEC - aspect important, inclusiv, din perspectiva scrutinelor naționale care urmează a fi organizate până la finalizarea mandatului Comisiei. De altfel, atragem atenția că pe parcursul primelor trei ani de mandat (din 5), componența inițială CEC a fost modificată în proporție de 56%. În opinia Promo-LEX acest fapt poate afecta eficiența activității instituției.

În ceea ce privește Curtea de Conturi și Consiliul Concurenței (câte 4 hotărâri de numire), în esență, este vorba de numirea de noi membri în locul persoanelor a căror mandate au expirat.

Evolutiv, prin comparație cu rezultatele monitorizărilor anterioare, constatăm că numărul actelor normative aprobate coincide în mare parte cu numărul celor din anul precedent de monitorizare. Însă, comparativ cu primul an de monitorizare, numărul proiectelor de acte normative aprobate s-a redus practic în jumătate¹³⁷. În acest fel, deducem că majoritatea numirilor în funcții au fost aprobate în primul an de mandat al Parlamentului, după care în următorii ani procesul este mai temperat, fapt ce denotă o anumită stabilitate în organizarea managementului autorităților publice.

Tabelul nr. 19. Statistica proiectelor de acte normative privind numiri și demisii per autorități publice

Autoritatea	Număr total de proiecte	Numiri	Demisii	Adoptate de parlament	Statut retras / respins
1. Comisia Electorală Centrală	8	6 ¹³⁸	2	8	0
2. Agenția Națională pentru Soluționarea Contestărilor	1	1	0	1	0
3. Curtea de Conturi	4	4	0	2	2
4. Consiliul de supraveghere al Băncii Naționale a Moldovei	1	1	0	1	0
5. Consiliul pentru egalitate	1	1 ¹³⁹	0	1	0
6. Plenul Consiliului Concurenței	4	4	0	4	0

¹³⁷ Pentru date comparative, a se vedea: [Raport Promo-LEX](#). Monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a în perioada 2021-2022. p. 71-73.

¹³⁸ Sunt șase acte normative dar care se referă la trei persoane, fiind vorba de trei hotărâri de desemnare, după care alte trei de confirmare a persoanelor respective.

¹³⁹ A fost numită o nouă componență formată din 5 persoane.

7. Banca Națională a Moldovei	3	1	2	3	0
8. Consiliul Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării	1	1 ¹⁴⁰	0	1	0
9. Centrul Național Anticorupție	3	2	1	3	0
10. Consiliul Superior al Magistraturi	3	2	1	3	0
11. Consiliul de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare	2	1 ¹⁴¹	1	2	0
12. Consiliul de administrație al Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar	3	2	1	3	0
13. Consiliul de supraveghere și dezvoltare al furnizorului public național de servicii media	1	1	0	1	0
14. Centrul pentru Comunicare Strategică și Combaterea Dezinformării	1	1	0	1	0
15. Comisia de evaluare externă a integrității etice și financiare a procurorilor	8	7	1	8	0
16. Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor	2	0	2	2	0

În privința a două proiecte respinse, ambele se referă la numirea în funcție a membrilor Curții de Conturi. În urma organizării unor proceduri repetate de concurs, funcțiile au fost suplinite.

Cu referire la termenele de aprobare a hotărârilor de numire, în cazul a 62% din proiectele de acte normative de numire în funcții adoptate de Parlament, ziua înregistrării inițiativei a coincid cu ziua adoptării, iar în cazul altor 18% termenul era de 1-2 zile. Considerăm că o astfel de practică parlamentară nu sporește transparența actului legislativ.

Un alt aspect la care atragem atenția este că în majoritatea absolută a cazurilor, persoanele numite în funcție au fost votate doar de către reprezentanții majorității parlamentare. Cu referire la această constatare, reiterăm recomandarea Promo-LEX de a fi instituit dreptul opoziției parlamentare de a organiza concursuri de selectare pentru autoritățile formate de Parlament (de exemplu, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Comisia Națională a Pieței Financiare, Consiliul Concurenței etc)¹⁴².

3.3.2. Gradul de ocupare a funcțiilor de către persoanele oficiale de stat a căror numire este efectuată de Parlament

În perioada 2023-2024, în total, pentru 16 autorități au fost numite 40 de persoane oficiale și demise 11. În acest sens, constatăm o îmbunătățire a situației privind suplینirea funcțiilor vacante.

Dacă în perioada precedentă de monitorizare (2022-2023) au fost identificate șase instituții pentru care Parlamentul nu ar fi desemnat numărul necesar de persoane oficiale, atunci, în baza informației disponibile public, atestăm că la etapa de față ar fi rămas doar trei. E vorba despre:

¹⁴⁰ Au fost desemnate 2 persoane prin aceeași hotărâre.

¹⁴¹ Numiți un vicepreședinte și un membru, în locul celor care și-au încetat mandatul.

¹⁴² [Studiu](#): Reglementarea statutului opoziției parlamentare în Republica Moldova. Asociația Promo-LEX, 2024, p.10.

Consiliul Superior al Magistraturii (patru din șase); Centrul Național Anticorupție (două din trei); Curtea de Conturi (șase din șapte).

În situația CSM tergiversarea suplínirii funcțiilor vacante se datorează în mare parte complexității procedurilor de verificare suplínentare, comparativ cu alte instituții. Facem referire la raporturile juridice aferente procedurii de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru al CSM ca etapă obligatorie a procesului de selectare a candidaților și de alegere sau numire a acestora în funcțiile respective¹⁴³.

3.3.3. Transparența organizării și desfășurării concursurilor publice

A fost monitorizată și procedura de informare cu privire la organizarea concursurilor publice pentru anumite funcții, precum și unele aspecte ce țin de organizarea și desfășurarea acestora. Astfel, constatăm că anunțurile privind organizarea și desfășurarea concursurilor de către Parlament (atât comisiile permanente, cât și comisiile speciale) au fost elaborate și publicate în cazul tuturor instituțiilor vizate: Consiliul de Supraveghere și Dezvoltare al furnizorului public național de servicii media; Consiliul Centrului pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării (CCCSCD); Curtea de Conturi; Consiliul pentru egalitate; Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC); Consiliul Superior al Magistraturii.

În același timp, atragem atenția că, în opinia Promo-LEX, informarea cetățenilor și altor părți interesate cu privire la organizarea și desfășurarea concursurilor a fost pe alocuri lacunară. Se impune o revedere a modului de comunicare a informației prin intermediul paginii web a Parlamentului.

Pe parcursul monitorizării am analizat datele atât de pe pagina oficială – parlament.md, cât și de pe cea nouă în construcție. Majoritatea informației cu privire la organizarea și desfășurarea concursurilor este publicată pe pagina oficială la rubrica „Anunțuri”. În același timp, atât pe pagina oficială cât și pe cea nouă în construcție există o rubrică separată intitulată „Concursuri publice”. Însă numărul articolelor plasate pe această pagină despre concursurile publice este cu mult mai mic decât la rubrica generală dedicată anunțurilor, care este cea mai informativă, din acest punct de vedere. De exemplu, pentru perioada monitorizată, la rubrica „Anunțuri” de pe parlament.md au fost identificate 18 postări dedicate concursurilor, pe când la secțiunea „Concursuri publice” de pe aceeași pagină – doar două. O situație similară se atestă și în cazul rubricii „Concursuri publice” de pe pagina nouă în construcție, unde au fost identificate doar patru anunțuri privind concursurile organizate. Anumite informații privind concursurile pe această pagină se regăsește, în mod de neînțeles, și la secțiunea „Consultări publice”¹⁴⁴.

În opinia Promo-LEX este necesar un singur canal de comunicare care urmează să asigure informarea plenară cu privire la etapele și rezultatele organizării concursurilor publice. În acest sens, recomandăm ca toată informația privind organizarea și desfășurarea concursurilor publice să fie reflectată în secțiunea „Concursuri publice”.

O altă problemă ține de gradul de suficiență a informației postate. La acest capitol constatăm că datele publicate nu au reflectat toate etapele procesului de organizare a concursurilor publice. De regulă sunt postate doar anunțurile cu privire la inițierea concursurilor și cu privire la admiterea la proba interviului, însă despre rezultatele interviurilor informația lipsește practic în toate cazurile. Pentru anumite concursuri a fost necesar de căutat informația în procesele verbale ale ședințelor Comisiilor permanente responsabile de proces, postate nu pe pagina web a parlamentului, ci pe pe pagina gestionată de Asociație Promo-LEX – 101.promolex.md, în procesele verbale ale comisiilor. Gradul de suficiență a materialelor publicate diferă de la o

¹⁴³ [Lege nr. 26](#) din 10.03.2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organelle de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor.

¹⁴⁴ [Anunț](#) privind organizarea concursului deschis pentru selectarea candidatului la funcția de Consilier pentru soluționarea contestațiilor al Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor.

comisie permanentă la alta, din care cauză considerăm necesar să fie elaborat un protocol/instrucțiune ce ar obliga comisiile responsabile de organizarea concursurilor să asigure publicarea informației despre toate etapele concursului organizat și desfășurat.

Cea mai completă informație a fost publicată despre desfășurarea concursului public pentru noua componență a Consiliului de egalitate organizat de o comisie specială de concurs. De asemenea, și concursurile organizate de Comisia economie, buget și finanțe, au fost reflectate în mare parte complet pe paginile web ale Parlamentului. La celălalt pol ar fi Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media și Comisia juridică, numiri și imunități, care oferă mai puțină informație despre desfășurarea etapelor concursurilor.

Din totalul de opt concursuri organizate pe parcursul perioadei de observare, șase s-au finalizat prin adoptarea hotărârilor de Parlament privind numirea în funcție. Cu privire la celelalte două, unul (pentru funcția de membru CSM) este în proces de desfășurare, iar unul (pentru funcția de consilier în cadrul ANSC) a fost organizat repetat pe motiv că persoana admisă pentru interviu în fața comisiei parlamentare permanente nu a acumulat punctajul necesar, respectiv nu a fost propusă Parlamentului pentru aprobare.

Cu referire la durata concursurilor, acestea s-au derulat de la publicarea anunțului și până la momentul aprobării de către Parlament a hotărârii de la 34 zile (membru al CCCSCD) la 154 de zile (membru al CSM din partea Parlamentului). Totuși cazul numirii membrilor CSM este unul particular. Motivul duratei lungi ar fi complexitatea etapelor. Spre deosebire de celelalte cazuri, concursul pentru selectarea candidaților la funcția de membru al CSM s-a desfășurat în trei etape – depunerea și admisibilitatea dosarelor, evaluarea integrității candidaților și interviul. Etapa de evaluare a integrității (vetting-ul) necesitând un efort mai complex și mai de durată. Dacă să excludem situația particulară cu selectarea membrilor CSM, atunci următoarea procedură ca durată a fost organizarea concursului pentru funcția de președinte al Curții de Conturi – 83 zile.

Comparativ cu perioadele precedente de monitorizare constatăm o îmbunătățire a gradului de ocupare a funcțiilor de către persoanele oficiale de stat a căror numire este efectuată de Parlament. Procedurile de concurs deschis organizate de comisiile permanente și cele speciale, în general, sunt transparente, însă informarea privind etapele concursurilor este incompletă și publicată „neprietenos” publicului interesat.

IV. COMUNICAREA PARLAMENTULUI CU CETĂȚENII ȘI PĂRȚILE INTERESATE

IV. COMUNICAREA PARLAMENTULUI CU CETĂȚENII ȘI PĂRȚILE INTERESATE

4.1. Pagina web oficială a Parlamentului

Conform rezultatelor ultimei ediții a sondajului sociologic Barometrul Opiniei Publice (septembrie 2023), internetul reprezintă cea mai importantă, și mai de încredere, sursă de informare a cetățenilor Republicii Moldova (70%, și respectiv 38,5%)¹⁴⁵. În aceste condiții, remarcăm că pagina Parlamentului www.parlament.md (canalul principal de comunicare) rămâne a fi una complicată, neasigurând pe deplin logica percepției și căutării rapide a informației. Aceasta nu reflectă în măsură suficientă, în timp util și în mod actualizat, informațiile de interes public despre întreaga activitate a legislativului și a deputaților, iar acest fapt impune cetățeanul să se adreseze instituției cu solicitări de acces la informații, fie să urmărească profilurile deputaților de pe rețelele de socializare pentru a afla despre activitatea acestora. De asemenea, cu unele excepții, pagina nu oferă utilizatorilor informații în format deschis care să poată fi reutilizate.

La același subiect menționăm că, în intervalul august 2023 – august 2024, au fost constatate cel puțin 20 de cazuri când pagina legislativului a picat (a se vedea Anexa nr. 9). Cumulativ, durata deficiențelor tehnice a constituit cel puțin 16 ore. Reiterăm convingerea că defecțiunile tehnice limitează accesul cetățenilor la informații.

În raportul precedent Asociația Promo-LEX a menționat despre concentrarea eforturilor Legislativului în vederea dezvoltării noii pagini a instituției, una mai accesibilă, intuitivă și mai prietenoasă publicului larg. Noua pagină web a Parlamentului reprezintă una dintre componentele sistemului informațional e-Parlament, conceptul căruia a fost aprobat încă în anul 2015¹⁴⁶. La analiza planurilor de acțiuni ale Secretariatului Parlamentului (2018-2024¹⁴⁷), observăm că, crearea și interconectarea paginii web cu celelalte două componente ale SI e-Parlament (sistemul electronic de management al documentelor și platforma de vot electronic) urma să se realizeze până în anul 2020, iar începând cu anul 2021 noua pagina urma să fie deja utilizată. Și pentru următorii trei ani planurile de acțiuni ale Secretariatului Parlamentului cuprind utilizarea noii pagini web a legislativului. Cu toate acestea, către luna august 2024, o astfel de pagină nu a fost lansată. Potrivit reprezentantului Parlamentului lansarea paginii va fi posibilă doar după contractarea serviciilor de mentenanță a acesteia, fiind planificată lansarea până la sfârșitul anului 2024.

Asociația Promo-LEX subliniază că cetățenii au dreptul de acces complet la informația cu caracter public privind activitatea Parlamentului și a deputaților, iar neajunsurile paginii web, soluționarea cărora ține de competența instituției, împiedică cetățeanul să se informeze plener. Considerăm că Parlamentul trebuie să-și consolideze eforturile în vederea lansării în termeni proximi a noii pagini web garantând astfel respectarea art. 34 din Constituție (dreptul la informație).

La același subiect menționăm că, de la intrarea în vigoare a noii Legi privind accesul la informațiile de interes public (8 ianuarie 2024), Asociația Promo-LEX a efectuat trei exerciții de analiză a modului în care aceasta este aplicată de către Parlamentul Republicii Moldova (februarie, mai, august). Spre regret constatăm că, la 8 luni de la intrarea în vigoare a noii legi, Parlamentul înregistrează restanțe la implementarea ei. Din cele 13 categorii de informații de interes public, doar pentru șase categorii informația este publicată integral, pentru șase – informația este publicată parțial, iar pentru o categorie informația lipsește (a se vedea anexa nr. 10). De asemenea, subliniem caracterul lacunar al obligativității formatului deschis al informațiilor de interes public. Formatul datelor publicate (PDF) nu permite prelucrarea automată, sistematizarea și redistribuirea datelor. Atragem atenția legislativului că aceste informații urmau

¹⁴⁵ [Barometrul Opiniei Publice](#), septembrie 2023.

¹⁴⁶ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 19 pentru aprobarea Conceptului Sistemului Informațional e-Parlament, din 18 noiembrie 2015.

¹⁴⁷ [Planurile de acțiuni](#) ale Secretariatului Parlamentului.

a fi publicate, din oficiu, pe pagina web oficială, iar instituția urma să fie un exemplu de aplicare eficientă a legii.

4.2. Mecanismele instituționalizate de comunicare a deputaților și instituției parlamentare cu cetățenii

Rezultatele exercițiului de observare și analiză¹⁴⁸ ne permite să constatăm lipsa unei evoluții în comunicarea deputaților și instituției parlamentare cu cetățenii.

Audiențele rămân, în continuare, un instrument lipsit de transparență. Similar perioadelor precedente de monitorizare, prezentarea unui tablou complet privind audiența cetățenilor a reprezentat o provocare deoarece, în continuare, nu se documentează și comunică gradul de realizare a programului de audiență. Pagina web oficială a Parlamentului și rețeaua de socializare a legislativului cu cea mai mare audiență (Facebook), nu conțin informații privind programul de audiențe al persoanelor de stat de rang superior, al președinților fracțiunilor parlamentare și al deputaților; deplasările deputaților în teritoriu și audiențele acordate cetățenilor. Mai mult, menționăm că, al doilea an consecutiv, agenda parlamentară nu conține informații privind zilele de audiență și deplasările în teritoriu, pentru care deputaților li se oferă o indemnizație lunară neimpozabilă pentru transport în valoare de 10.000 lei.

Informații lipsă la acest capitol, s-a constatat și în cazul paginilor de Facebook ale deputaților. Așadar, atestăm, în continuare, lipsa unui dialog deschis, sistemic și permanent între aleșii poporului și cetățeni. Pentru cele 12 luni monitorizate au fost identificate doar 75 de postări pe paginile de Facebook ale deputaților prin intermediul cărora cetățenii sunt informați despre programul de audiență și doar 7 postări despre audiențele desfășurate. La polul opus, postările privind activitatea de partid sunt net superioare. Pornind de la premisa că în exercitarea mandatului deputații sunt în serviciul poporului, reiterăm convingerea că activitățile desfășurate de aleșii poporului trebuie să fie reflectate deopotrivă, atât cele care au vizat interacțiunea cu cetățenii sub forma audiențelor, cât și cele care au vizat alte interacțiuni și discuții cu cetățenii, inclusiv cele pe linie de partid (politice).

Așadar, în baza informațiilor disponibile public constatăm că cele mai multe audiențe (33) au fost desfășurate în regiunea de centru a țării (Anenii Noi, Chișinău, Criuleni, Nisporeni, Orhei, Ungheni), urmată de regiunea de nord (30) (Bălți, Briceni, Edineț, Drochia, Florești, Sângerei, Soroca), și regiunea de sud (Ștefan Vodă - 4). Majoritatea audiențelor (39) au fost organizate în spațiile autorităților administrației publice locale (APL), 27 au avut loc la organizația teritorială PAS, patru – la Parlament, iar cinci în diaspora.

În perioada monitorizată monitorii Promo-LEX au identificat un caz de neasigurare de către APL a deputatului cu condiții necesare/ prielnice pentru audiența cetățenilor (cazul Istratii Dorian¹⁴⁹). Asociația Promo-LEX, atrage atenția autorităților administrației publice locale că, în baza art. 22, alin. (3) din Legea privind statutul deputatului în Parlament, acestea acordă deputatului sprijinul necesar pentru lucrul cu cetățenii, inclusiv oferă încăperi pentru întâlnirile cu ei. Considerăm că o comunicare asertivă între aleșii poporului și autoritățile administrației publice este indispensabilă.

Audiența cetățenilor este asigurată și de către angajații Direcției petiții și audiențe (DPA) din cadrul Secretariatului Parlamentului, programul de audiență fiind accesibil pe pagina oficială a instituției¹⁵⁰. Asociația Promo-LEX a solicitat legislativului date privind numărul audiențelor

¹⁴⁸ Au fost analizate pagina oficială a Parlamentului, paginile de Facebook ale deputaților și cea a legislativului, precum și solicitate informații privind audiențele cetățenilor, petițiile și cererile de acces la informații. S-a optat pentru analiza rețelei de socializare Facebook, deoarece aceasta rămâne cea mai utilizată platformă de socializare din Republica Moldova și întreaga lume, precum și pe motiv că aceasta este rețeaua de socializare a legislativului cu cea mai mare audiență.

¹⁴⁹ [Cazul Istratii Dorian](#).

¹⁵⁰ [Programul](#) de audiență a cetățenilor.

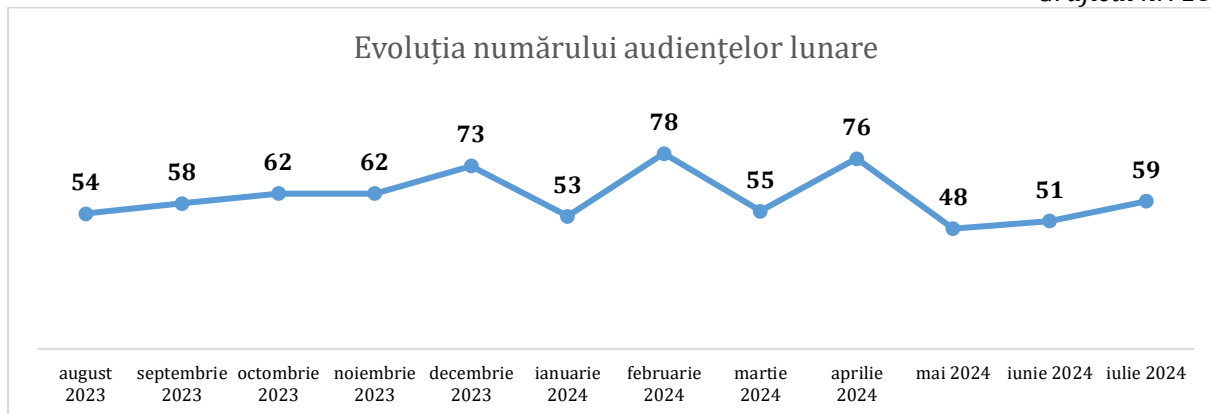
acordate cetățenilor în perioada august 2023 – iulie 2024. În baza răspunsului¹⁵¹ constatăm că acesta este într-o continuă și ușoară scădere (*a se vedea tabelul de mai jos*):

Tabel nr. 20. Numărul audiențelor acordată de DPA în perioada 2021-2024

Perioada	Nr. de audiențe acordate
2021 - 2022	929
2022 - 2023	798
2023 - 2024	729

Cele mai multe solicitări de audiență au fost constatate pentru lunile octombrie, noiembrie și decembrie 2023, și respectiv pentru lunile februarie și aprilie 2024 (*a se vedea graficul nr. 18*).

Graficul nr. 18

Constatăm că, și pentru această perioadă, populația rezidentă în regiunea centru a țării constituie majoritatea persoanelor primite în audiență, atât de către DPA, cât și de către conducerea legislativului, fapt ce confirmă că, la solicitarea unei audiențe, distanța poate reprezenta un obstacol (*a se vedea tabelul nr. 21*). Din acest considerent, susținem că Parlamentul urma să valorifice și să utilizeze din plin capacitățile oficiilor sale teritoriale de informare (Edineț, Leova, Orhei¹⁵²) care, deși preponderent în zona lor de reședință, au asigurat legătura între cetățeni, autoritățile centrale, locale și Parlament.

Tabel nr. 21. Numărul audiențelor acordate de conducerea Parlamentului

Regiunea	Nr. de audiențe acordate		
	DPA	Președintele (I. Grosu)	Vicepreședintele (D. Gherman)
Nord	52	30	45
Centru	615	108	125
Sud	51	27	17

Totuși, comparativ cu perioada anterioară, observăm anumite schimbări privind reprezentarea și diversitatea teritorială a persoanelor primite în audiență¹⁵³. Astfel, numărul locuitorilor r. Criuleni primiți în audiență a crescut de 6 ori, iar a celor din mun. Bălți a scăzut de 5 ori. Alte patru

¹⁵¹ Răspunsul DPA-04 nr. 04 din 22 august 2024.

¹⁵² Prin Hotărârea nr. 10 al Biroului permanent pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Secretariatului Parlamentului, a structurii și a efectivului-limită al acestuia, din 13 iulie 2022, oficiile teritoriale de informare cu reședința la Edineț, Leova și Orhei au fost lichidate.

¹⁵³ Mun. Chișinău – 520, r. Criuleni – 19, r. Ialoveni – 18, r. Hîncești și Orhei – câte 14, r. Căușeni - 13, r. Cahul și Strășeni – câte 11, r. Cimișlia și Edineț – câte 9, r. Drochia și Ștefan Vodă – câte 8, r. Dubăsari – 7, r. Donușeni – 6, r. Călărăși, Leova și Șoldănești – câte 5, mun. Bălți, Rîșcani, Soroca și Ungheni – câte 4, r. Anenii Noi, Briceni, Florești, Nisporeni, Ocnîța și Rezina – câte 3, UTA Găgăuzia și mun. Bender – câte 2, r. Cantemir, Fălești, Glodeni, Sîngerei, Taraclia, Telenești și UAT din stînga Nistrului – câte 1. Pentru comparație vezi [Raportul precedent](#) privind monitorizarea activității Parlamentului, p. 86.

localități, și anume, mun. Chișinău, r. Ialoveni, Orhei și Strășeni își mențin pozițiile de frunte cu cei mai mulți cetățeni care s-au deplasat în capitală pentru a fi primiți în audiență.

De asemenea, remarcăm că, similar perioadei anterioare, cele mai abordate aspecte în cadrul audiențelor au vizat asigurarea legislației, activitatea legislativului, protecția socială și activitatea administrației publice locale și centrale¹⁵⁴.

Potrivit art. 4 din Hotărârea Parlamentului nr. 104 din 2010¹⁵⁵, organizarea audiențelor Președintelui și vicepreședinților Parlamentului îi revine DPA. În context Promo-LEX a solicitat DPA date privind numărul audiențelor acordate cetățenilor de către persoanele de stat de rang superior menționate *supra* în perioada august 2023 – iulie 2024. Constatăm că, comparativ cu perioada precedentă de monitorizare, în cadrul direcției s-a dus, deși lacunar, o asemenea evidență. Totuși, atragem atenția legislativului că segmentul privind audiența și consultarea cetățenilor nu este reflectat în vreun material elaborat de instituție (ex. Raportul anual de activitate al Secretariatului, Raportul statistic privind activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a, buletinele informative lunare și cel anual, comunicatele și postările pe rețelele de socializare).

Subliniem că, răspunsul DPA¹⁵⁶ cuprinde doar informații despre audiențele acordate de Președintele Parlamentului și unul din vicepreședinți (D. Gherman) – reprezentanți ai Frațiunii parlamentare PAS. Amintim că conform prevederilor legale (art. 4, Hotărârea Parlamentului 104/2010) DPA urma să dețină, inclusiv datele privind audiențele acordate de către vicepreședintele (V. Batrâncea) – reprezentant al Frațiunii parlamentare BCS.

Așadar datele reflectate în răspunsul la solicitarea Promo-LEX relevă că Președintele Parlamentului a acordat cetățenilor din 33 de unități administrativ-teritoriale - 144 de audiențe în total. Cele mai multe audiențe au fost acordate cetățenilor rezidenți în regiunea centru a țării (108). În cadrul audiențelor au fost abordate subiecte ce au vizat: activitatea legislativului (72), asigurarea legislației (31), agricultura și industria alimentară (24) și activitatea administrației publice locale și centrale (17).

Cât privește vicepreședintele D. Gherman, în perioada monitorizată, a acordat cetățenilor din 36 de unități administrativ-teritoriale - 192 de audiențe în total. Și în acest caz, cele mai multe au fost acordate locuitorilor din zona de centru a țării (125). De această dată, cel mai frecvent a fost abordat aspectul asigurării legislației (53), urmat de activitatea legislativului (47), protecția socială (34), activitatea administrației publice locale și centrale (28), gospodăria fondului de locuințe (17) și activitatea de muncă (13).

Cu referire la audiențele acordate cetățenilor de către vicepreședintele V. Batrâncea și deputații fracțiunii BCS, menționăm că, similar perioadei precedente, conform răspunsului¹⁵⁷ asemenea date nu se colectează.

Reiterăm că evidența și informarea publică privind exercitarea de către deputați a atribuțiilor de bază, inclusiv lucrul cu alegătorii sub forma zilelor de audiență, trebuie să reprezinte una dintre prioritățile conducerii Parlamentului care ar susține dezideratul unei instituții parlamentare transparente, proactive, deschise și conectate cu cetățeanul. Astfel recomandăm Parlamentului informarea plenară a cetățenilor despre activitatea instituției. Preluarea practicii informării lunare

¹⁵⁴ Asigurarea legislației – 556, activitatea legislativului – 242, protecția socială – 110, activitatea administrației publice locale și centrale – 44, gospodăria fondului de locuințe – 33, activitatea de muncă – 26, gospodăria comunală – 20, chestiuni financiare, industrie și educație și ocrotirea sănătății – câte 19, transport și drumuri – 10, agricultura și industria alimentară – 9, cetățenia Republicii Moldova și comerțul – 3, diverse – 75. Pentru comparație vezi [Raportul precedent](#) privind monitorizarea activității Parlamentului, p. 86.

¹⁵⁵ [Hotărârea](#) Parlamentului nr. 104 din 28 mai 2010 privind asigurarea dreptului la petiționare și programul de audiențe în Parlament.

¹⁵⁶ În răspunsul său DPA menționează răspunsul fracțiunii BCS la solicitarea Promo-LEX, potrivit căruia o evidență a audiențelor nu se duce în cadrul fracțiunii parlamentare.

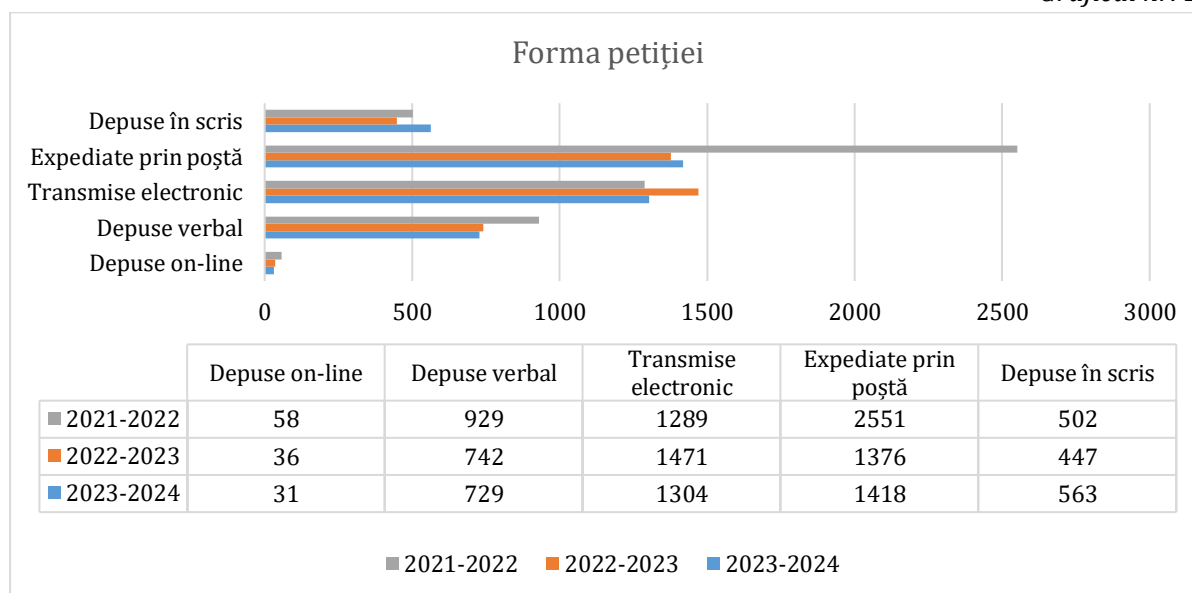
¹⁵⁷ Răspunsul VB₁ nr. 17 din 20 august 2024.

a cetățenilor, inclusiv, despre audiențele și vizitele de lucru în teritoriul ale deputaților (sub forma bilanțului legislativ lunar) este stringentă. În contextul transferului comunicării publice în mediul online, pagina web și paginile pe rețelele sociale sunt canalele de unde publicul se informează. Prin urmare, mesajele și informațiile necesită a fi actuale, corecte, complete și ușor accesibile.

Petițiile, la fel, înregistrează o continuă și ușoară scădere. Potrivit răspunsului DPA, în perioada august 2023 – iulie 2024, au fost înregistrate 4.045 de petiții, față de 4.072 și 5.329 înregistrate în perioadele precedente de monitorizare. Majoritatea (88%) au fost adresate de către persoane fizice, celelalte (12%) de către persoane juridice.

Comparativ cu perioada precedentă de monitorizare, de această dată, petiționarii au optat să se adreseze legislativului prin intermediul poștei (35%), urmată de instrumentele online (33% - poșta electronică și pagina web). De asemenea, constatăm că, în condițiile tendințelor de digitalizare a comunicării, gradul de utilizare de către cetățeni a mecanismului de petiționare online¹⁵⁸ este în declin constant (a se vedea graficul nr. 19). Aceasta denotă faptul că activitățile întreprinse în vederea promovării mecanismului de petiționare online nu au reușit să genereze rezultatele așteptate.

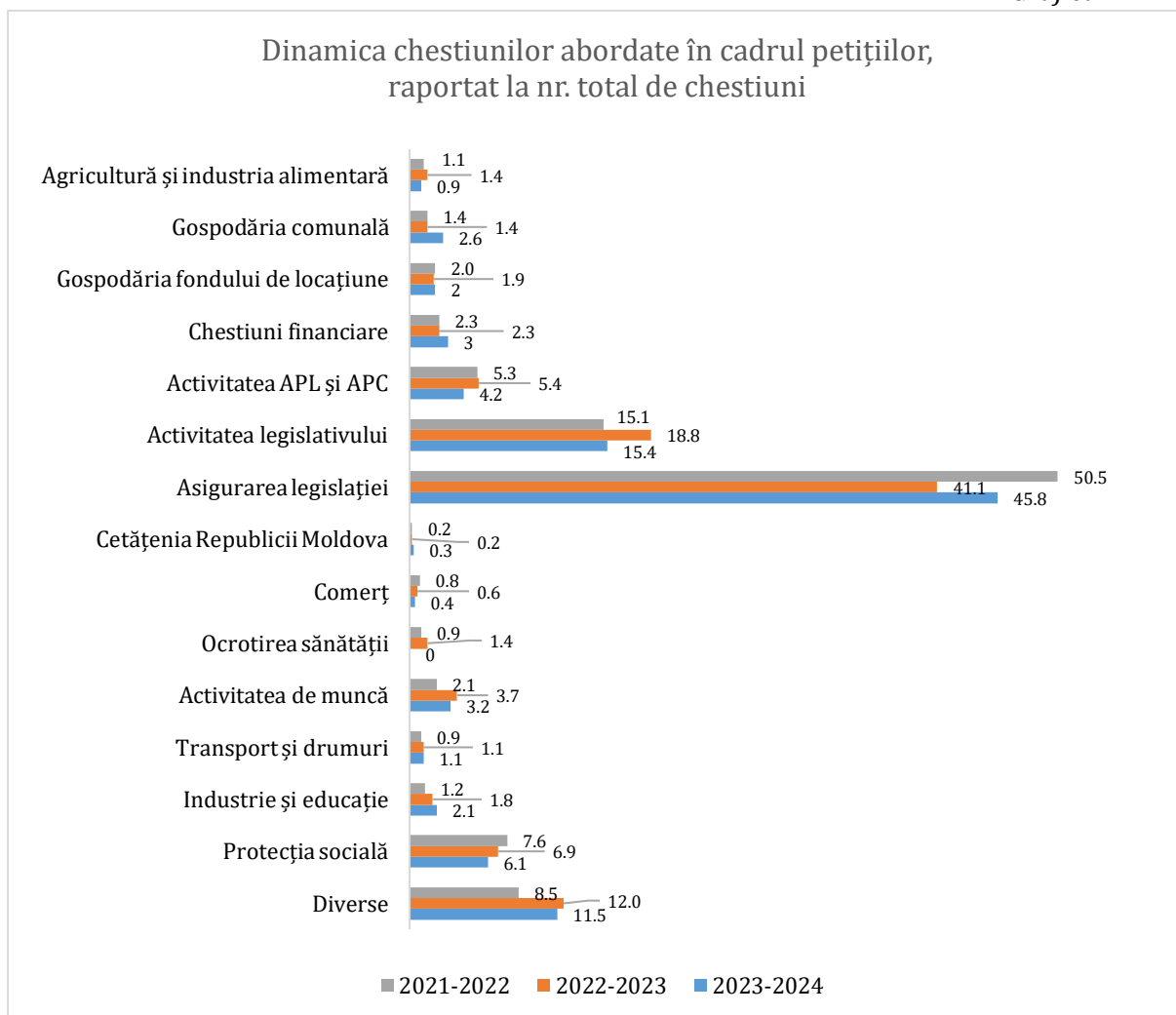
Graficul nr. 19

În cele 4.045 de petiții au fost abordate 6.196 de chestiuni, în creștere față de perioada precedentă. Observăm că printre cele mai semnificative preocupări ale cetățenilor rămân asigurarea legislației (încălcarea ordinii de drept și activitatea organelor de drept), activitatea legislativului, protecția socială și activitatea APL și APC¹⁵⁹. Mai mult, remarcăm că două subiecte au preocupat în mod deosebit cetățenii: asigurarea legislației (+474) și gospodăria comunală (dublu față de perioada anterioară) (a se vedea graficul 20).

¹⁵⁸ Prin intermediul paginii oficiale a Parlamentului.

¹⁵⁹ Asigurarea legislației – 2.836, activitatea legislativului – 952, protecția socială – 376, activitatea APL și APC – 261, activitatea de muncă – 199, chestiuni financiare – 186, gospodăria fondului de locațiune – 124, industrie și educație – 133, gospodăria comunală – 162, agricultură și industria alimentară – 56, transport și drumuri – 68, comerț – 22, cetățenia Republicii Moldova – 16, diverse – 710. Pentru comparație vezi [Raportul precedent](#) privind monitorizarea activității Parlamentului, p. 88 .

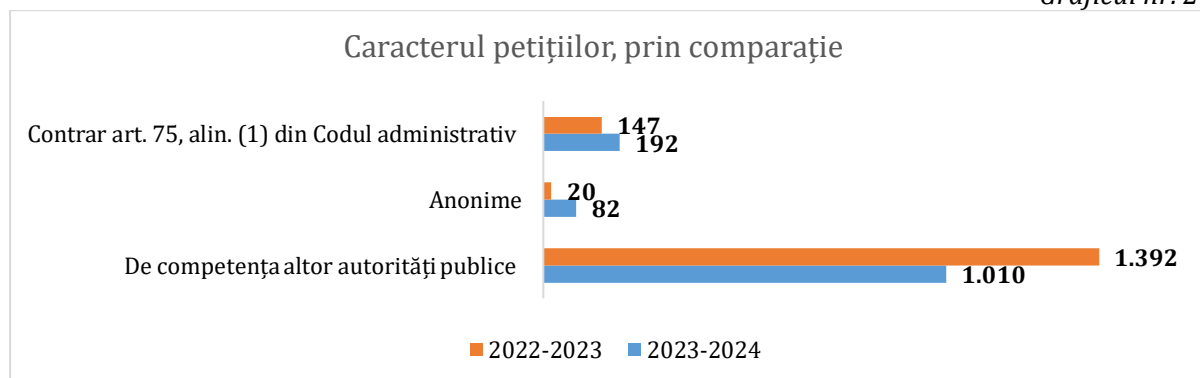
Cu referire la profilul teritorial al petiționarilor, în urma analizei datelor¹⁶⁰, constatăm că, în comparație cu perioada precedentă de monitorizare, într-un caz (Basarabeasca) numărul petiționarilor s-a majorat de 7 ori, în cinci cazuri (Criuleni, UTA Găgăuzia, Șoldănești, Telenești, Nisporeni) numărul petiționarilor s-a triplat, în șase cazuri (UAT din stânga Nistrului, Rîșcani, Ungheni, Călărași, Dubăsari, Ocnița) numărul petiționarilor s-a dublat, în două cazuri (Bălți, Orhei) numărul petiționarilor s-a diminuat de două ori, într-un caz (Anenii Noi) numărul petiționarilor s-a diminuat de trei ori, iar într-un caz (Cantemir) – de șase ori.

Examinând cifrele privind petițiile adresate Parlamentului reiterăm necesitatea stringentă a asigurării de către autoritățile publice locale și centrale a unei informări și educații eficiente a cetățenilor privind dreptul la petiționare (scrierea și depunerea petițiilor). Or, în total, 41% din petițiile adresate legislativului au fost depuse necorespunzător: 192 (5%) de petiții au fost depuse contrar art. 75, alin. (1) din Codul administrativ (anonim și formulate vag și neclar), 82 (2%) de petiții au fost anonime, iar alte 1.392 (34%) de petiții țineau de competența altor autorități publice.

¹⁶⁰ Mun. Chișinău – 1.885, mun. Bălți – 93, mun. Bender – 12, r. Anenii Noi – 15, r. Basarabeasca – 1, r. Briceni – 19, r. Cahul – 79, r. Cantemir – 2, r. Călărași – 21, r. Căușeni – 39, r. Cimișlia – 28, r. Criuleni – 81, r. Donușeni – 28, r. Drochia – 51, r. Dubăsari – 21, r. Edineț – 29, r. Fălești – 89, r. Florești – 19, r. Glodeni – 14, r. Hîncești – 55, r. Ialoveni – 58, r. Leova – 33, r. Nisporeni – 13, r. Ocnița – 21, r. Orhei – 83, r. Rezina – 34, r. Rîșcani – 265, r. Sîngerei – 12, r. Soroca – 31, r. Strășeni – 33, r. Șoldănești – 29, r. Ștefan Vodă – 24, r. Taraclia – 15, r. Telenești – 3, r. Ungheni – 25, UTA Găgăuzia – 51, UAT sin stânga Nistrului – 605, alte țări – 129.

Pentru comparație menționăm că, în perioada precedentă de monitorizare, 4% din petiții au fost depuse contrar art. 75, alin. (1) din Codul administrativ, sub 1% din petiții au fost anonime, iar 25% din petiții țineau de competența altor autorități publice (a se vedea graficul nr. 21). Considerăm că adresarea la organele competente este foarte importantă atât pentru cetățeni, întrucât ar asigura obținerea unui rezultat în timp util și ar exclude anumite cheltuieli financiare și de timp, cât și pentru funcționarii publici al căror volum de lucru s-ar diminua odată cu lipsa necesității de a examina petiții adresate incorect.

Graficul nr. 21

Cu referire la procesul de examinare și soluționare a petițiilor depuse conform prevederilor legale (3.771¹⁶¹), menționăm următoarele:

- 1.046 (28%) de petiții au fost soluționate, în descreștere față de perioada precedentă de monitorizare (33%);
- 68 (1,8%) de petiții au fost soluționate cu depășirea termenului legal, în descreștere față de perioada anterioară (2,6%);
- 1.392 (37%) de petiții au fost redirecționate către alte instituții, față de 25% în perioada august 2022 – iulie 2023;
- 213 (6%) de petiții au fost luate la control;
- 485 (13%) de petiții au fost cu titlu de informare, recomandare și propuneri.

În concluzie, ne exprimăm îngrijorarea față de gradul redus al petițiilor soluționate (28%), or petițiile reprezintă un instrument important de comunicare între Parlament și cetățean. Implicarea activă și completă în procesul de soluționare a petițiilor este esențială atât pentru cetățeni, cât și pentru credibilitatea instituției. Reiterăm că educarea și informarea, la toate nivelurile, a cetățenilor privind scrierea și depunerea petițiilor este imperativă. Deopotrivă, necesitatea unei promovări intense a sistemului e-petiții rămâne actuală.

Cererile de acces la informațiile de interes public. În baza informațiilor comunicate de Direcția petiții și audiențe, constatăm că numărul cererilor de acces la informație recepționate în perioada monitorizată s-a diminuat de 2 ori, de la 138 la 63. De această dată, cele mai multe, 39 (62%), au parvenit din partea persoanelor fizice și doar 24 (38%) din partea persoanelor juridice. În funcție de forma cererilor, majoritatea dintre acestea - 43 (68%) au fost transmise în formă electronică. În baza datelor prezentate de DPA constatăm, și în acest caz, un grad redus al cererilor soluționate (59%), comparativ cu 87% și 89% pentru perioadele precedente de monitorizare.

În vederea elaborării prezentului raport de monitorizare, Promo-LEX a adresat instituției parlamentare 18 cereri de solicitare a informației. Atragem atenția că numărul solicitărilor de acces la informații a fost caracterizat/influențat de lipsa informațiilor de interes public ce urmau a fi publice, din oficiu, pe pagina autorității, în conformitate cu art. 10 din Legea 148/2023. Așadar cererile au fost adresate secretariatului instituției, fracțiunilor parlamentare, cabinetelor conducerii Parlamentului și comisiilor permanente. Printre subiectele abordate menționăm: mecanismele instituționale de comunicare cu cetățenii (audiențele acordate cetățenilor, petițiile

¹⁶¹ Din numărul total al petițiilor depuse au fost excluse petițiile anonime și cele formulate vag și neclar (274).

și cererile de acces la informații publice), crearea și activitatea consiliilor de experți, solicitarea de transmitere a proceselor-verbale ale ședințelor comisiilor permanente, acțiunile de exercitare a controlului parlamentar, executarea bugetului și remunerarea deputaților, proiectele de acte normative supuse consultărilor, absențele deputaților etc.

Dintre cele 18 cereri de acces la informație Promo-LEX a recepționat 16 răspunsuri, toate în termenul legal prevăzut de art. 19 din Legea privind accesul la informațiile de interes public¹⁶² (10 zile). Dintre acestea, nouă au avut un caracter complet iar în cinci cazuri (31%) răspunsul a fost unul incomplet/parțial, în descreștere față de perioada precedentă de monitorizare (36%). La același subiect, subliniem lizibilitatea redusă a unor materiale oferite ca răspuns la solicitare, deoarece anumite părți din text nu puteau fi deslușite.

În concluzie, Asociația Promo-LEX reiterează că informațiile de interes public constituie un bun comun care aparține întregii comunități. Prin urmare, publicarea acestora, din oficiu, pe pagina autorității este o chestiune imperativă, fiind o obligație prevăzută de lege.

4.3. Cooperarea Parlamentului cu societatea civilă

Asociația Promo-LEX remarcă lipsa progresului privind asigurarea de către Parlament a unei cooperări autentice, instituționalizate și constante cu societatea civilă, în perioada monitorizată. În continuare, dialogul s-a rezumat, în mare parte, la consultarea actelor normative, deși platforma de dialog și participare civică în procesul decizional al Parlamentului¹⁶³ prevede drept forme de participare civică: consultarea părților interesate; crearea consiliilor de experți și a grupurilor de lucru; organizarea și desfășurarea conferinței anuale; memorandumul de cooperare. De asemenea, constatăm că, deși cooperarea permanentă, deschisă și eficientă cu societatea civilă reprezintă scopul declarat al Parlamentului, informațiile comunicate de către legislativ publicului larg nu includ acest capitol.

În vederea determinării gradului de cooperare a instituției parlamentare cu societatea civilă, monitorii Promo-LEX au analizat aspectul dat bidimensional. Așadar, a fost examinată informația comunicată de către Parlament pe paginile pe care le deține și materialele elaborate, precum și au fost chestionați actorii implicați (comisiile permanente și părțile interesate de procesul legislativ). Menționăm că pentru perioada supusă monitorizării a fost remarcat un interes sporit al organizațiilor societății civile (OSC) față de procesul legislativ. Astfel, dacă în luna august 2023 lista cuprindea 98 de organizații, atunci în aceeași perioadă a anului 2024 aceasta cuprinde 154 de organizații interesate de procesul legislativ¹⁶⁴.

Informarea publicului larg despre cooperarea cu societatea civilă. Pe lângă comunicatele de presă și informațiile plasate pe rețelele de socializare, Secretariatul Parlamentului elaborează și publică buletine informative lunare și câte un buletin informativ anual¹⁶⁵. Monitorii Promo-LEX au analizat cele 12 buletine informative lunare și buletinul informativ pentru anul 2023 și comunică lipsa informațiilor privind: participarea organizațiilor societății civile la procesul decizional (numărul OSC implicate, numărul contribuțiilor recepționate versus acceptate, numărul de proiecte care au fost îmbunătățite urmare contribuțiilor OSC); aportul organizațiilor societății civile în diverse domenii; numărul consiliilor de experți create pe lângă comisiile permanente și activitatea acestora; numărul evenimentelor de pe agenda legislativului cu implicarea OSC, inclusiv cele din teritoriu ș.a.

În susținerea tezei că Parlamentul nu asigură o informare proactivă în acest sens, menționăm că la momentul elaborării raportului (august 2024) în spațiul online nu a fost publicată o informație, cel puțin sistematizată sumar, privind cooperarea cu societatea civilă în anul 2024. O astfel de

¹⁶² [Legea nr. 148](#) din 09.06.2023 privind accesul la informațiile de interes public.

¹⁶³ [Platforma](#) de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului. Documentul substituie Concepția privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă.

¹⁶⁴ [Lista](#) părților interesate de procesul legislativ.

¹⁶⁵ [Buletinele informative](#) ale Parlamentului.

informație se regăsește doar în rapoartele anuale: privind transparența în procesul decizional și cel privind activitatea Secretariatului Parlamentului. Pe această cale, încurajăm Parlamentul să includă acest aspect în categoria informațiilor comunicate lunar publicului larg prin intermediul infograficelor sau buletinelor informative, în contextul în care fiecare comisie permanentă are câte un consultant responsabil de evidența contribuțiilor societății civile, precum și al evenimentelor de cooperare desfășurate la nivelul comisiilor.

Cu referire la conținutul buletinelor informative lunare și anuale, menționăm că acestea nu includ, de asemenea, informații privind vizitele și activitatea deputaților în teritoriu (ci doar vizitele în afara țării), audiențele acordate cetățenilor de către deputați și conducerea Parlamentului și ponderea problemelor cetățenilor soluționate prin implicarea aleșilor poporului.

Percepția cooperării Parlamentului cu societatea civilă. Similar perioadei precedente de monitorizare în adresa comisiilor permanente și a organizațiilor interesate de procesul legislativ a fost expediat câte un chestionar¹⁶⁶. Scopul chestionării a fost identificarea evoluției percepției privind cooperarea Parlament - societatea civilă. Prin comparație cu perioada precedentă de monitorizare remarcăm, pe de o parte interesul scăzut al comisiilor permanente de a se expune asupra cooperării cu organizațiile societății civile, pe de altă parte interesul sporit al OSC de a se expune asupra cooperării cu legislativul. Așadar, dacă în anul 2023 la chestionar au răspuns toate comisiile parlamentare și 14 OSC, atunci în anul 2024 la chestionar au răspuns doar două comisii parlamentare și 20 de organizații ale societății civile. Asociația Promo-LEX apreciază, și de această dată, deschiderea respondenților.

La sistematizarea celor 22 de răspunsuri tabloul general este următorul:

- majoritatea absolută a respondenților a remarcat existența unei cooperări între organizațiile societății civile și Parlament;
- atât în accepțiunea comisiilor respondente, cât și a organizațiilor societății civile cooperarea este una bună (50% fiecare);
- în timp ce interesul OSC față de procesul decizional a fost apreciat de comisiile permanente respondente drept unul scăzut, sau chiar lipsă totală (100%), organizațiile societății civile l-au apreciat drept unul moderat (55%);
- în proporție de 82% respondenții (17 OSC și o comisie permanentă) consideră că interesul față de procesul decizional este direct proporțional cu credibilitatea și deschiderea instituției parlamentare;
- interacțiunea cu OSC a fost realizată prin intermediul consultărilor publice, audierilor, grupurilor de lucru și a ședințelor de lucru;
- similar perioadei anterioare, doar 50% dintre OSC au rămas satisfăcute de procesul de consultare publică.

De asemenea, în baza chestionarelor, a fost identificată percepția parlamentului și a OSC vizavi de **transparența și accesul la procesul decizional**. Așadar, în timp ce legislativul comunică că transparența și accesul la procesul decizional a fost asigurat pe deplin, organizațiile societății civile subliniază că:

- termenul de 15 zile pentru prezentarea recomandărilor¹⁶⁷ a fost insuficient (65%);
- contribuțiile la un anumit proiect nu au fost acceptate din cauza termenului de 15 zile pentru prezentarea recomandărilor (15%);
- părțile interesate au dorit să-și prezinte recomandările la un anumit proiect dar au aflat despre acesta doar după expirarea termenului de 15 zile (55%);

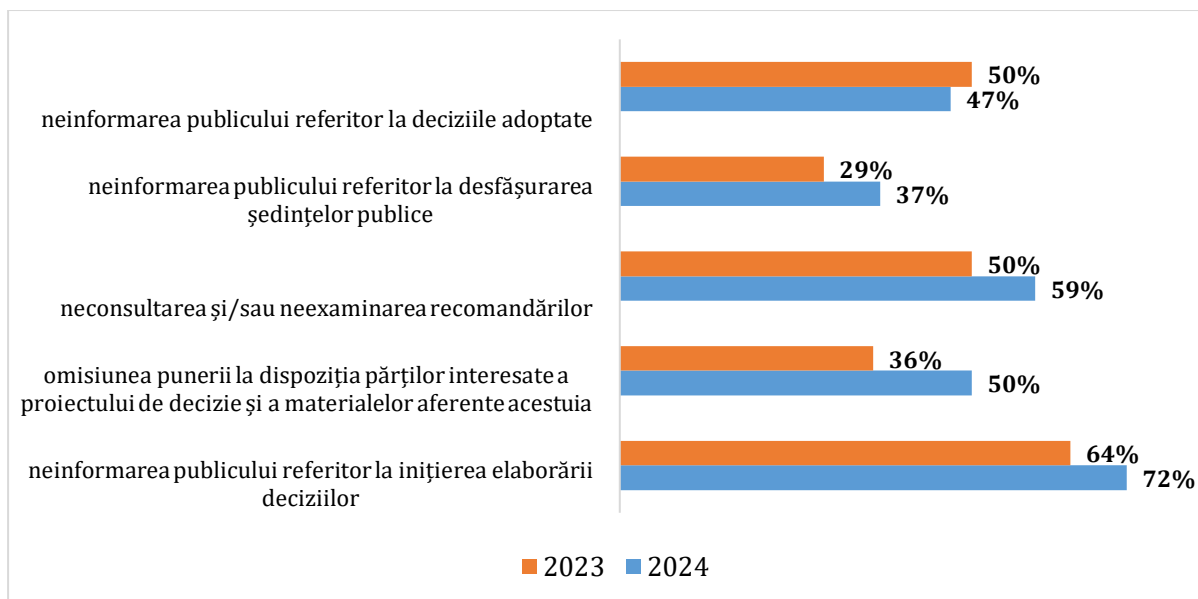
¹⁶⁶ Perioada de chestionare: august 2023 – iunie 2024.

¹⁶⁷ Conform pct. 7.2 din [Platforma](#) de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului, termenul de prezentare a recomandărilor este de 15 zile lucrătoare de la data publicării proiectului de act normative pe pagina web oficială a Parlamentului.

- părțile interesate nu au fost informate despre acceptarea sau neacceptarea recomandărilor formulate pentru proiectul de lege (55%).

Suplimentar, **OSC au evidențiat în răspunsurile lor din chestionar mai multe carențe ale procesului decizional** (a se vedea graficul 22).

Graficul nr. 22

Cu regret, constatăm în baza rezultatelor chestionarului că **problemele/impedimentele sau dificultățile evidențiate de OSC în cooperarea cu legislativul** au rămas aceleași:

- nerespectarea termenelor pentru consultările publice;
- practici discriminatorii față de cei care nu pot veni fizic la audieri/consultări;
- lipsa de comunicare din partea unor comisii permanente;
- lipsa predictibilității activității de legiferare;
- mimarea procesului de consultare;
- reticența/lipsa de deschidere față de alte opinii;
- nemotivarea deciziilor luate vizavi de subiectele de interes public;
- pagina web a parlamentului nu reflectă în măsură suficientă informațiile de interes public.

În opinia Promo-LEX cele menționate *supra* duc nemijlocit la încălcarea celor opt principii ale dialogului și participării civice (participării și implicării; transparenței, inclusiv financiare; eficienței; egalității de tratament; egalității de șanse; independenței; încrederii; parteneriatului)¹⁶⁸.

Cât privește opinia Parlamentului vizavi de dificultățile în cooperare, una dintre cele două comisii permanente respondente a menționat lipsa cunoștințelor unor OSC despre domeniul de competență al comisiei și nivelul de pregătire modest pe alocuri. La același subiect menționăm că, în cadrul unui atelier de lucru despre cooperarea cu societatea civilă¹⁶⁹, comisiile permanente au identificat un șir de impedimente în procesul de informare, implicare și participare a societății civile la procesul decizional al Parlamentului.

Și de această dată organizațiile societății civile au propus un șir de **soluții în vederea îmbunătățirii și consolidării relației cu Parlamentul**. În mare parte acestea sunt identice celor propuse în precedentul chestionar. Așadar menționăm asigurarea accesului online la toate

¹⁶⁸ [Platforma](#) de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului.

¹⁶⁹ [Atelierul de lucru](#) despre cooperarea Parlamentului cu societatea civilă, noiembrie 2023.

ședințele grupurilor de lucru; publicarea sintezelor propunerilor și recomandărilor; motivarea acceptării parțiale sau respingerii recomandărilor; implicarea societății civile în procesul de elaborare la nivel de concept a actelor normative; asigurarea unui dialog regulat între comisiile parlamentare și OSC, inclusiv în teritoriu; crearea comisiilor comune de lucru la nivel local; respectarea termenelor prevăzute de Legea privind transparența în procesul decizional; menținerea societății civile atât ca partener național, cât și ca observator activ la nivel european pe dimensiunea de integrare europeană; fortificarea exemplelor frumoase de cooperare parlament – societatea civilă; informarea proactivă și asigurarea accesului la toată informația produsă de Parlament, în format deschis; notificarea părților interesate despre proiectele plasate spre consultări publice.

Considerăm pertinente și soluțiile propuse în precedentul chestionar și anume: încurajarea accesului OSC locale la platformele consultative naționale; crearea unor platforme consultative regionale, inclusiv pe dimensiunea de integrare europeană; revizuirea termenului de 15 zile lucrătoare prevăzut pentru consultarea părților interesate, în sensul majorării acestuia; diversificarea implicării și participării societății civile la etapa elaborării politicilor publice; conjugarea eforturilor atât la nivel național cât și la nivel internațional; îmbunătățirea mecanismului de evaluare ex-post a legislației pentru a depista problemele în implementare și a veni cu ajustările necesare.

Cu referire la notificarea părților interesate despre proiectele plasate spre consultări publice/dezbateri/ședințe de lucru/evenimente pe domeniul de activitate, monitorii Promo-LEX au contabilizat invitațiile primite de Asociație în acest sens. Astfel, în perioada august 2023 – iulie 2024, pe adresa electronică a Asociației Promo-LEX au parvenit 33 de invitații (unice și repetate), fapt ce denotă că o informare a părților interesate este asigurată. Totuși, considerăm că mecanismul de notificare trebuie să fie unul eficient astfel încât să garanteze egalitatea de șanse și participarea activă la procesul decizional a tuturor celor interesați. Amintim că, 72% din OSC care au răspuns la chestionarul Promo-LEX privind cooperarea cu Parlamentul au menționat despre neinformarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziilor, 37% despre neinformarea publicului referitor la desfășurarea ședințelor publice, 47% despre neinformarea publicului referitor la deciziile adoptate, iar 50% despre lipsa accesului la proiectul de decizie și a materialelor aferente acestuia.

Platforma de dialog și participare civică în procesul decizional al Parlamentului. Amintim că, conform Planului de acțiuni¹⁷⁰ pentru implementarea măsurilor propuse Republicii Moldova de către Comisia Europeană în vederea aderării la Uniunea Europeană, aprobat în august 2022, Parlamentul urma să lanseze și **să operaționalizeze o platformă permanentă de cooperare cu societatea civilă**. Asociația Promo-LEX a remarcat mai sus că, în mare parte, dialogul s-a rezumat la consultarea părților interesate pe marginea proiectelor de acte normative.

Cu referire la *consiliile de experți* organizarea și funcționarea cărora este reglementată de Regulamentul-cadru aprobat de Biroul permanent¹⁷¹ în luna decembrie 2023, menționăm că comisiile permanente au aprobat propriile regulamente cu privire la organizarea și funcționarea consiliilor de experți și au demarat procedura de selectare a membrilor acestor consilii. În urma analizei paginii web, rubrica *Anunțuri*, constatăm că demararea procedurii a avut loc între 8 februarie 2024 (CAPDR) și 27 mai 2024 (CJNI). De asemenea, remarcăm că interesul față de consiliile de experți a fost unul scăzut, deoarece opt din cele 11 comisii au prelungit termenul de selectare a membrilor. Așadar, la momentul elaborării raportului (august 2024) doar șapte comisii permanente de profil¹⁷² au creat consilii de experți. Cel mai numeros consiliu de experți este cel creat pe lângă Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media (26 membri). La polul opus - în componența consiliului creat pe lângă Comisia drepturile omului și

¹⁷⁰ [Planul de acțiuni](#) pentru implementarea acțiunilor propuse Republicii Moldova de către Comisia Europeană.

¹⁷¹ [Regulamentul-cadru](#) privind organizarea și funcționarea consiliilor de experți pe lângă comisiile permanente ale Parlamentului Republicii Moldova.

¹⁷² CAPDR (6 membri); CPSSF (16 membri); CCECTSM (26 membri); CSNAOP (9 membri); CPEIE (4 membri); CEBF (9 membri); CDORI (1).

relații interetnice a fost selectat un singur membru. Menționăm că nici un consiliu de experți creat, cu excepția celui pe lângă Comisia economie, buget și finanțe, nu și-a desfășurat activitatea pe durata sesiunii de primăvară.

În plus, au fost analizate toate regulamentele cu privire la organizarea și funcționarea consiliilor de experți pe lângă comisiile de profil și evidențiem următoarele:

- consiliul este o entitate cu statut consultativ și un mandat pe durata legislaturii în care a fost creat. Corespunzător, consiliile de experți create urmează să-și desfășoare activitatea pentru cel mult un an.
- componența numără reprezentanți ai mediului academic, asociațiilor profesionale, societății civile și personalități notorii;
- activitatea se desfășoară în cadrul ședințelor de lucru sau ședințe publice, convocate, la necesitate, de către conducerea comisiei;
- participarea la ședințe a altor invitați (APL, APC, mediul de afaceri, societatea civilă) este binevenită;
- atribuțiile consiliului includ: informarea comisiei asupra problemelor sensibile și importanță majoră cu care se confruntă societatea; contribuirea la îmbunătățirea cadrului legislativ prin expertize, analize de impact, evaluări; prezentarea comentariilor și a recomandărilor asupra proiectelor de lege și alte documente ale comisiei.

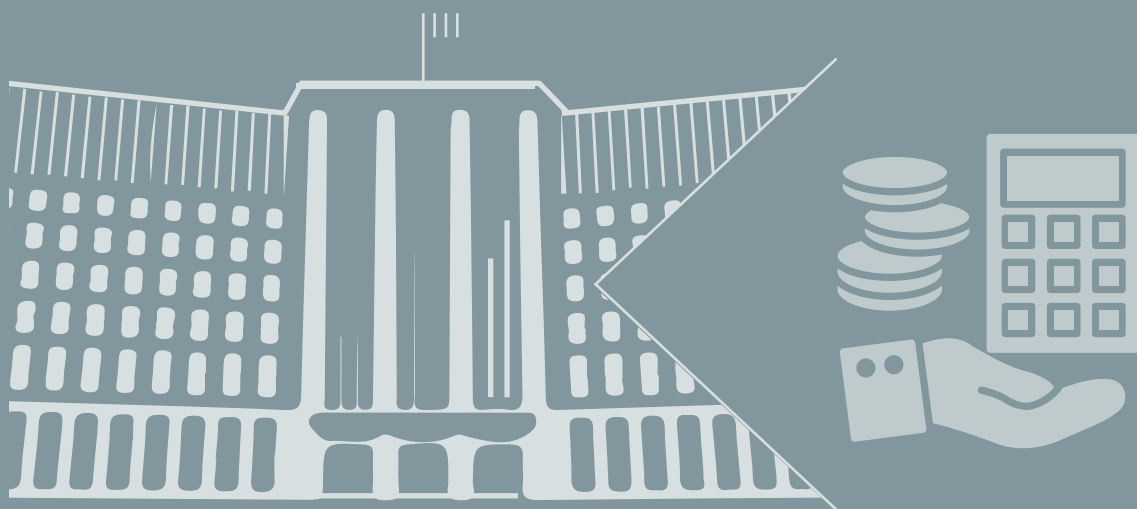
Pornind de la ideea că implicarea în componența consiliilor de experți este una benevolă, încurajăm instituțiile/persoanele interesate, care întrunesc condițiile de selecție și doresc să contribuie la îmbunătățirea activității comisiei, să se alăture consiliului prin participarea la concursul organizat de comisiile permanente.

Cu privire la *conferința anuală* menționăm că, în perioada ianuarie – august 2024, un asemenea eveniment nu a fost organizat. Amintim că desfășurarea conferinței din anul 2023, la aproape 7 ani de la precedentă conferință, a fost salutăată și apreciată de către participanți, evidențiind importanța și necesitatea organizării anuale a acestui eveniment. În același timp, avem încrederea că o asemenea situație nu se va repeta, or anume în cadrul evenimentelor de asemenea anvergură se discută pe larg aspectele bune și sensibile sau problematice ale cooperării, se fac schimb de opinii, se stabilesc obiectivele și direcțiile cooperării. De asemenea, considerăm necesar ca recomandările trasate în cadrul conferinței anuale din 2023 să fie implementate în termeni cât mai restrânși, iar conferințele să se desfășoare anual - așa cum prevede cadrul normativ.

Concluzionând atragem atenția Parlamentului că, în pofida relansării platformei de dialog, cooperarea cu societatea civilă a rămas una sporadică și limitată. Expertiza societății civile rămâne nevalorificată, unele procese sunt imitate, transparența procesului decizional și accesul publicului larg la informațiile produse de Parlament sunt și ele limitate, lipsesc instrumente care ar stimula și/sau impulsiunea cooperarea, iar informarea și comunicarea publică este una deficitară.

În același timp atragem atenția organizațiilor societății civile că pentru promovarea interesului public, dezvoltarea de politici relevante pentru cetățeni, soluționarea problemelor, transformarea proceselor imitate în unele naturale, dezvoltarea unei societăți democratice, este nevoie de o implicare mai largă a acestora, de expertiză relevantă dar și de o doză mai sporită de încredere și insistență în interacțiunea cu legislativul.

V. MONITORIZAREA MANAGEMENTULUI BUGETAR ȘI ADMINISTRATIV

V. MONITORIZAREA MANAGEMENTULUI BUGETAR ȘI ADMINISTRATIV

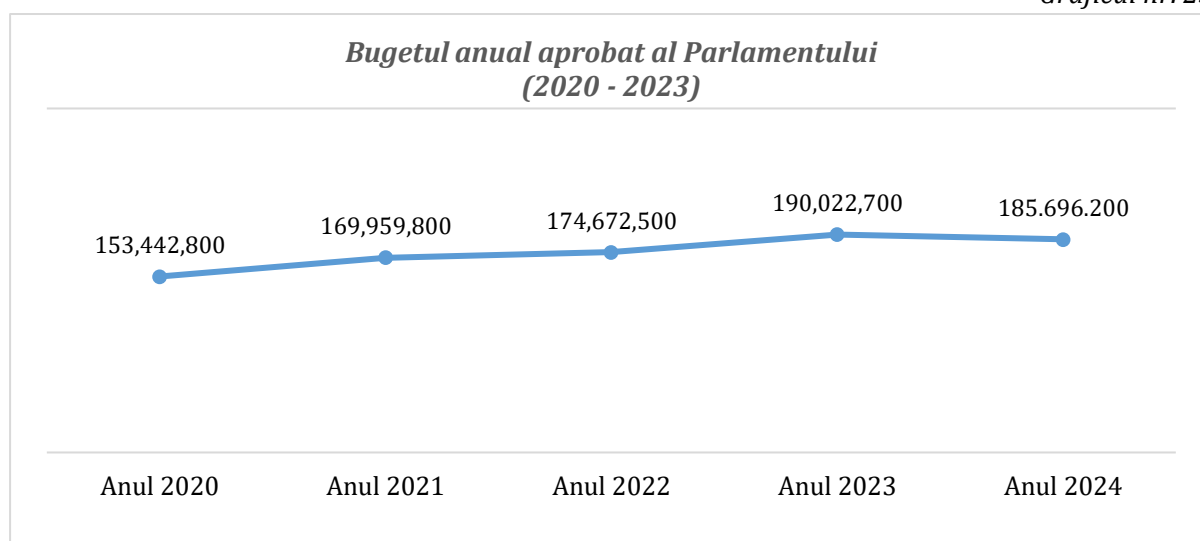
5.1. Aspecte generale privind aprobarea și executarea bugetului anual al Parlamentului

5.1.1. Aprobarea bugetului

Bugetul Parlamentului pentru anul 2024 a fost aprobat prin Legea nr. 418 din 26 decembrie 2023 a bugetului de stat pentru anul 2024¹⁷³. Amintim că, bugetul instituției este parte componentă a bugetului de stat și, respectiv, se elaborează, aprobă și administrează anual ca parte componentă a bugetului de stat. Promo-LEX salută publicarea, pe pagina Parlamentului¹⁷⁴, a bugetului aprobat în format deschis și reutilizabil (format excel).

Astfel, pentru anul 2024, bugetul aprobat constituie 185 mil. lei. Analizând evoluția bugetului anual al Parlamentului, constatăm că acesta a scăzut cu 2% sau 3,4 mil. lei față de bugetul aprobat pentru anul 2023, însă este mai mare decât în anii precedenți.

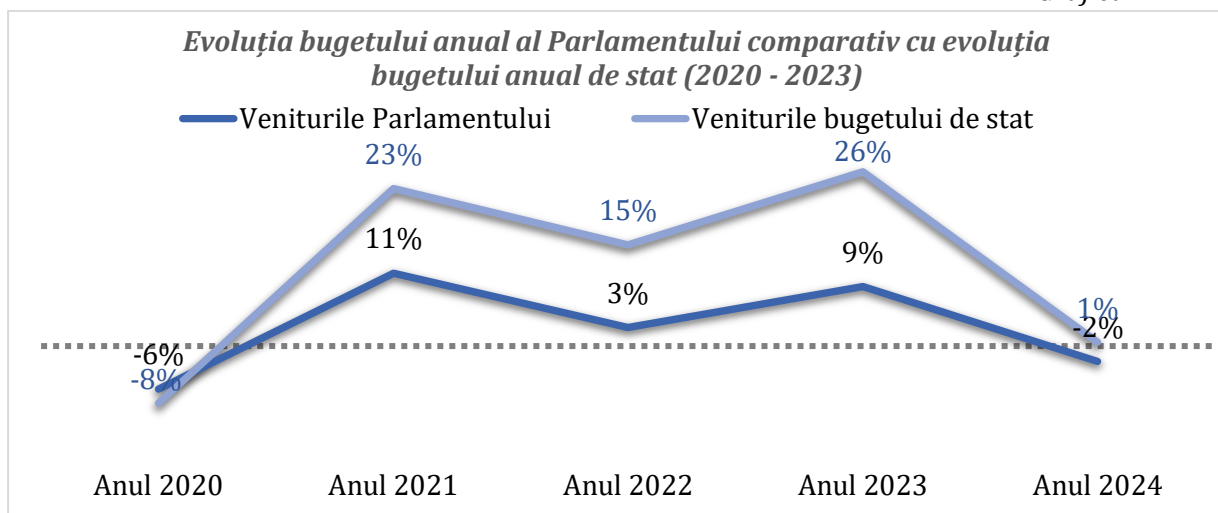
Graficul nr. 23

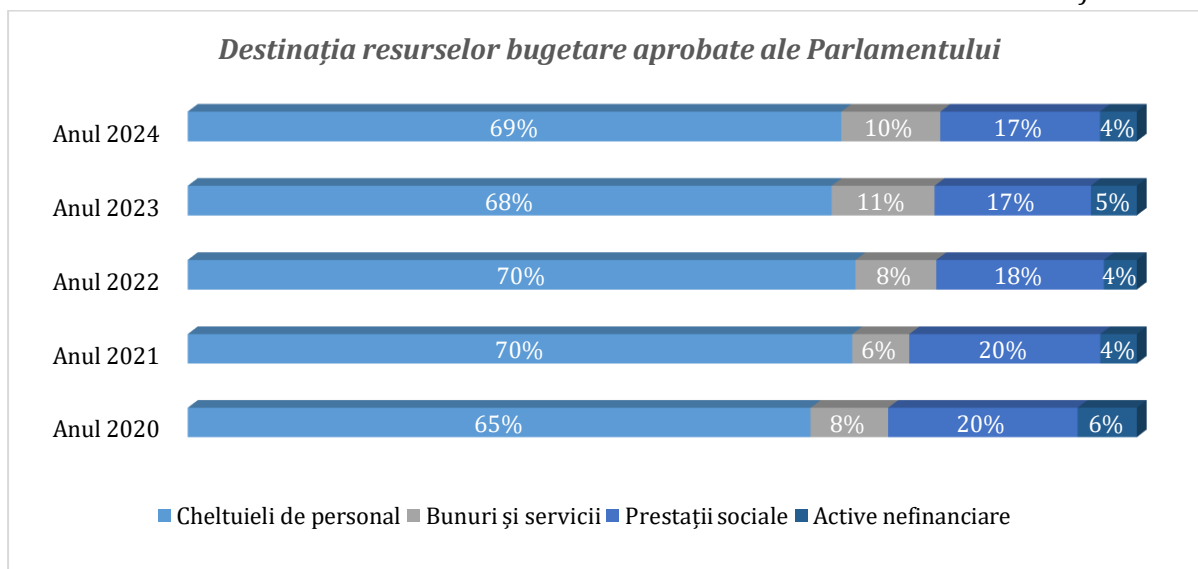
Menționăm că, fiind parte componentă a bugetului de stat, evoluția bugetului Parlamentului depinde de evoluția anuală a veniturilor aprobate la bugetul de stat. Pentru anul 2024 bugetul de stat a fost aprobat la venituri în sumă de 66 mld. lei, în creștere cu doar 1% sau 357 mln. lei. Prin urmare, bugetul anual al Parlamentului este unul mai mic. Amintim că, pentru perioada 2020 – 2023, cele mai mari creșteri ale veniturilor totale ale bugetului de stat au fost înregistrate în anul 2023 constituind 26% (a se vedea graficul nr. 24).

¹⁷³ [Legea](#) nr. 418 din 26 decembrie 2023 a bugetului de stat pentru anul 2024.

¹⁷⁴ [Bugetul](#) Parlamentului aprobat și precizat pentru anul 2024.

Observăm că destinația resurselor financiare aprobate, a rămas aceeași. Majoritatea resurselor financiare au fost bugetate pentru cheltuieli de personal și prestații sociale (vedeți graficul nr. 25).

Privind aprobarea bugetului fracțiunilor parlamentare. Și pentru anul 2024 constatăm că instituția parlamentară nu s-a conformat prevederilor legislației¹⁷⁵ privind aprobarea bugetului celor două fracțiuni parlamentare¹⁷⁶. În opinia Promo-LEX, ar fi fost firesc ca Parlamentul, cel care adoptă cadrul normativ, să fie instituția exemplu/model care îl aplică.

Astfel, similar perioadei anterioare de monitorizare, autoritatea publică a accentuat faptul că fracțiunile parlamentare beneficiază doar de mijloace financiare pentru cheltuieli protocolare. În opinia Promo-LEX, un buget pentru fiecare fracțiune parlamentară urma a fi aprobat, indiferent de numărul liniilor bugetare pe care le conține.

Conform prevederilor Regulamentului Parlamentului, bugetul fracțiunii se aprobă în funcție de reprezentarea numerică a acesteia în Parlament. Astfel, fracțiunii PAS i-au fost alocate lunar câte

¹⁷⁵ [Regulamentul](#) Parlamentului, art. 6, alin. (6).

¹⁷⁶ Amintim că fracțiunea parlamentară ȘOR a fost dizolvată, respectiv, nu beneficiază de alocații pentru cheltuieli protocolare.

9.450 lei, iar fracțiunii BCS – 4.350 lei. Amintim că potrivit Parlamentului, începând cu semestrul II 2023 fracțiunea parlamentară BCS numără 29 de membri, respectiv, alocațiile pentru cheltuieli protocolare au fost ajustate (- 450 lei)¹⁷⁷.

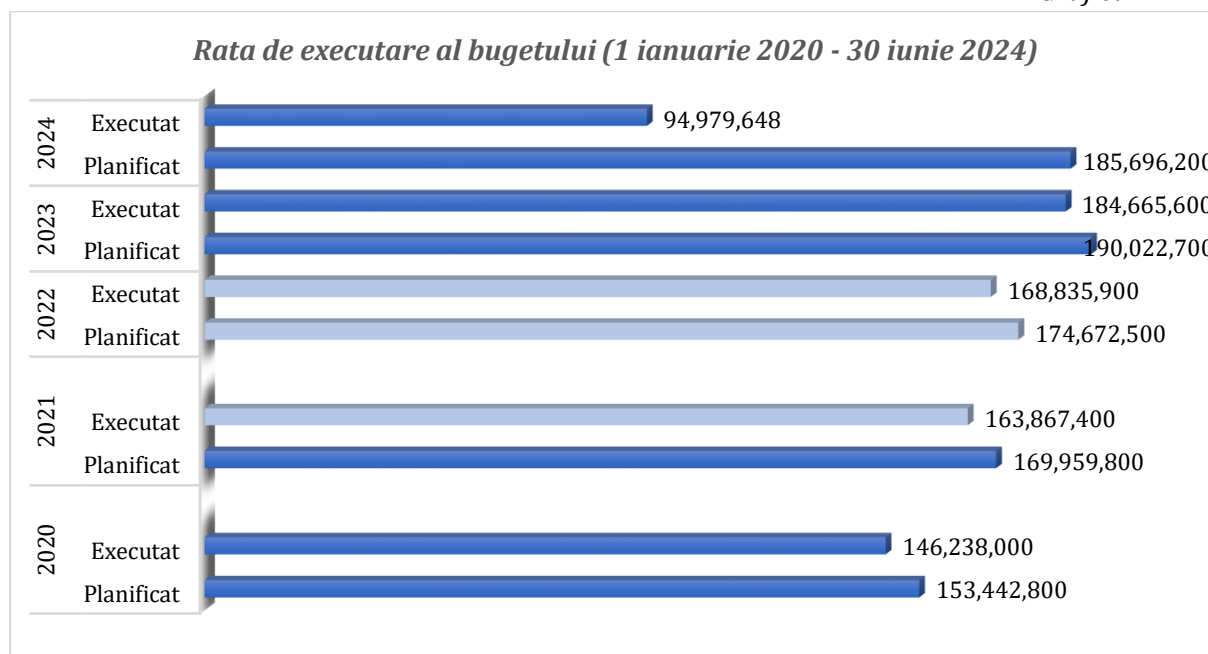
Promo-LEX a realizat un calcul privind cheltuirea mijloacelor financiare destinate acțiunilor protocolare și constată că, în semestrul II 2023 PAS a cheltuit 43.315 mii din mijloacele financiare alocate pentru perioada respectivă (47.250 mii lei), iar BCS a cheltuit 25.685 mii lei, puțin peste mijloacele financiare alocate pentru perioada respectivă (21.750 mii lei). Subliniem că, mijloacele financiare alocate lunar neutilizate în semestrul I 2023 au putut fi transferate către o altă lună din semestrul II 2023. Cât privește cheltuielile protocolare pentru semestrul I 2024 acestea au constituit 53.131 mii lei din 56.700 mii lei alocate pentru perioada respectivă – în cazul PAS și 25.530 mii lei din 26.100 mii lei alocate pentru perioada respectivă – în cazul BCS.

5.1.2. Executarea bugetului anual

Informația privind executarea trimestrială a bugetului anual al instituției este publicată pe pagina oficială a Parlamentului. Promo-LEX salută publicarea gradului de executare a bugetului în format deschis și reutilizabil (format excel)¹⁷⁸.

Astfel, potrivit informației publicate și prezentate de Parlament, până la 30 iunie 2024, rata de executare a bugetului a constituit 51%, în creștere cu 7% față de aceeași perioadă a anului 2023. În medie, rata anuală de executare a bugetului instituției, pentru perioada 2020 – 2023, este una foarte bună, constituind 96%¹⁷⁹.

Graficul nr. 26

* Pentru anul 2024, informația este la situația din 30 iunie (semestrul I 2024).

Remarcăm că raportul de executare a bugetului, inclusiv în funcție de destinația resurselor alocate, nu a suportat modificări semnificative față de anul 2023. Cea mai ridicată rată de executare a fost atestată pentru prestațiile sociale și remunerarea personalului. Datele privind

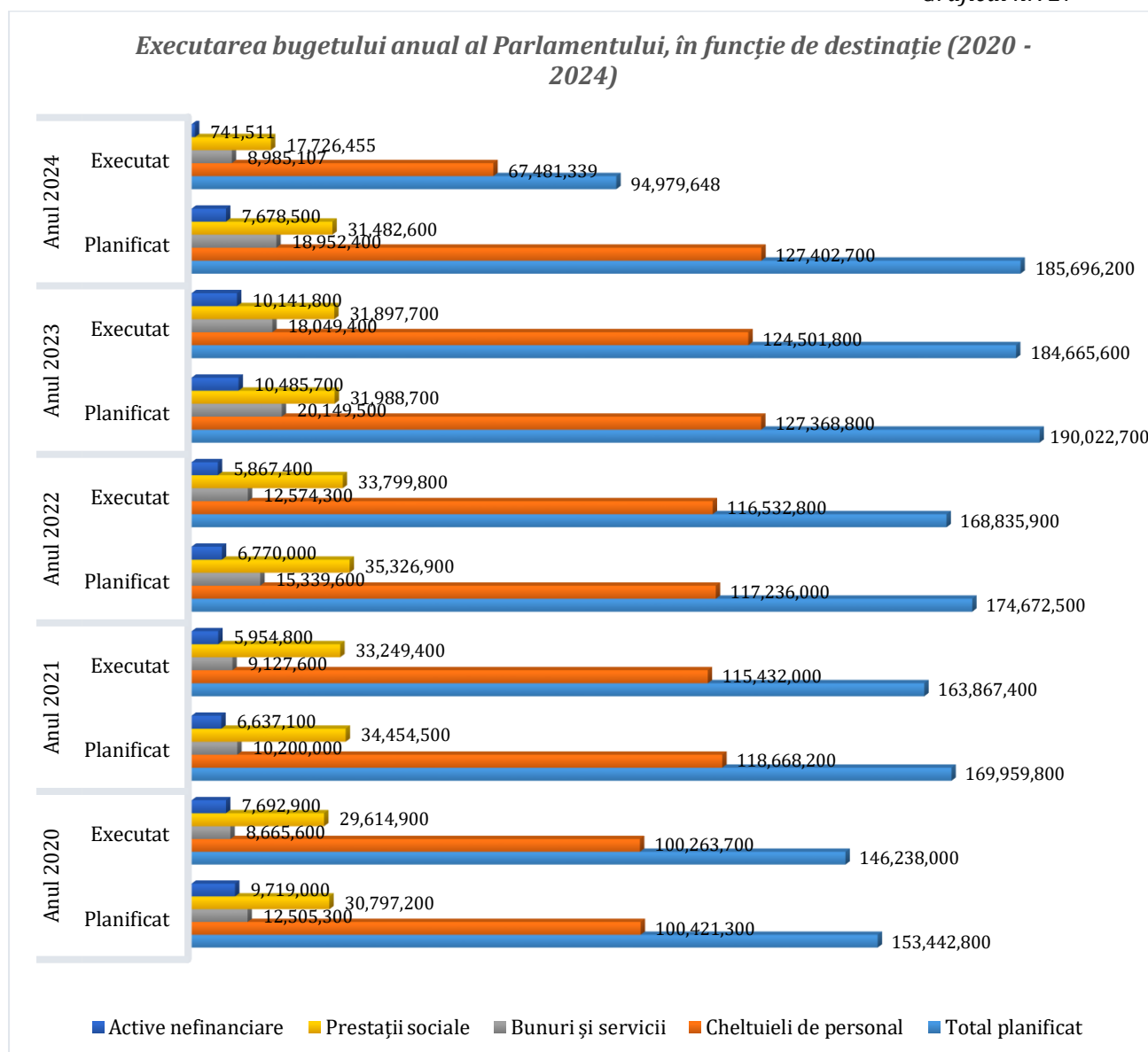
¹⁷⁷ Până în luna mai 2023 fracțiunea BCS a fost constituită din 32 membri, iar suma lunară alocată constituia 4.800 lei.

¹⁷⁸ [Bugetul](#) Parlamentului aprobat și precizat pentru anul 2024.

¹⁷⁹ Rata de executare a bugetului pentru anul 2020 – 95%, 2021 – 96%, 2022 – 97%, 2023 – 97%.

bugetul planificat în funcție de destinație și nivelul de executare, pentru perioada supusă analizei comparative (2020 - 2024), sunt reflectate în graficul de mai jos.

Graficul nr. 27

* Pentru anul 2024, informația este la situația din 30 iunie (semestrul I 2024).

Potrivit calculului, partea majoră din cheltuielile bugetului instituției, continuă să o dețină cheltuielile de personal (peste 80%). Potrivit informației prezentate de Parlament, la 30 iunie 2024, din cele 355 de unități ale efectivului-limită al Secretariatului Parlamentului – 46 (13%) erau vacante (3 funcții de conducere și 43 de execuție). Menționăm că, în baza Hotărârii de Guvern nr. 1096 din 29 decembrie 2023¹⁸⁰, pentru 44 din cele 46 funcții vacante a fost suspendată încadrarea personalului. Repartizarea celor 309 de unități suplinite este următoarea: 31 (10%) funcții de conducere și 278 (90%) de execuție. Menționăm că, pe lângă cele 309 persoane angajate, din bugetul Parlamentului sunt remunerați și cei 100 deputați aleși.

¹⁸⁰ [Hotărârea](#) de Guvern nr. 1096 din 29.12.2023 pentru stabilirea moratorului temporar privind încadrarea personalului din sectorul bugetar pe funcțiile vacante înregistrate.

La un an distanță constantă, în continuare, cele mai multe funcții vacante sunt în Direcția generală administrativă (18 unități din 102), urmat de Cabinetul președintelui Fracțiunii PAS (4 unități din 19) și Direcția tehnologiei informaționale și comunicații (4 unități din 12).

5.2. Aspecte specifice privind remunerarea deputaților

Amintim că remunerarea lunară a deputaților are la bază două tipuri de plăți: salariul de bază și plățile compensatorii neimpozabile.

Salariul de bază. Analizând informația detaliată furnizată de Secretariatul Parlamentului constatăm că, suma totală alocată pentru perioada august 2023 – iunie 2024 a rămas aproape aceleași ca și anul precedent - 21 mil. de lei. De asemenea, remarcăm că remunerarea a nouă deputați¹⁸¹ a fost realizată în mod parțial, pe motiv de neparticipare la ședințele plenului și ale comisiilor.

În anexa nr. 11 sunt reflectate datele privind salariile achitate fiecărui deputat în perioada august 2023 – iunie 2024. Totodată, menționăm că datele privind veniturile achitate deputaților pe parcursul anului 2023 sunt accesibile pe pagina oficială a autorității¹⁸².

Plățile compensatorii neimpozabile au fost acordate sub trei categorii, și anume:

- Indemnizația lunară neimpozabilă pentru transport (10.000 lei);

Analiza informațiilor prezentate de Secretariatul Parlamentului denotă majorarea, începând cu luna septembrie 2023, a indemnizației lunare neimpozabile pentru transport de la 6.500 lei la 10.000 lei. Analiza comparată a datelor ne permite să constatăm drept rezultat majorarea de 1,5 ori a cheltuielilor totale alocate pentru transport. Astfel, pentru perioada supusă analizei cifra a atins 8,5 mil. de lei, comparativ cu 5,5 mil. de lei pentru perioada anterioară. De aceasta au beneficiat, integral sau parțial, 101 deputați în total, din momentul preluării mandatului și până la încetarea raporturilor de muncă. La polul opus, numărul deputaților care optează pentru utilizarea mașinii de serviciu în schimbul indemnizației lunare pentru transport este în continuă scădere, de la 15 (2021) la opt (2022), iar acum doar 5 deputați (2023).

Regretabil însă, la trei ani distanță de la primul raport de monitorizare, verificarea transparenței cheltuielilor pentru transport rămâne imposibilă, deoarece lipsește o reglementare a deplasărilor în teritoriu ale deputaților precum și o evidență a acestora. Asociația Promo-LEX își reiterează convingerea că, întrucât resursele financiare sunt alocate din bugetul public, autoritatea publică urmează să examineze posibilitatea contabilizării, evidenței și prezentării în atenția opiniei publice a informațiilor privind delasările în teritoriu ale aleșilor poporului. Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit.

- Indemnizația lunară neimpozabilă pentru închirierea spațiului locativ (de la 3.300 – până la 6.600 lei/lunar¹⁸³);

De peste două ori s-au majorat și cheltuielile totale alocate pentru închirierea spațiului locativ. Așadar, dacă pentru perioada precedentă de monitorizare, plățile de care au beneficiat 20 de deputați au constituit 818 mii de lei, atunci pentru perioada august 2023 – iunie 2024 cheltuielile totale alocate pentru închirierea spațiului locativ a atins cifra de 1,7 mil. lei. De aceasta au beneficiat, de această dată, 22 de deputați, din momentul preluării mandatului și până la încetarea

¹⁸¹ Apostolova Reghina, Fotescu Vadim, Jardan Petru, Lozovan Irina, Nesterovschi Alexandr, Suhodolski Alexandr, Tauber Marina, Ulanov Denis, Voronin Vladimir.

¹⁸² [Informația](#) privind venitul achitat în anul 2023.

¹⁸³ Potrivit [Regulamentului](#) Parlamentului privind atribuirea apartamentelor de serviciu/de manevră și acordarea indemnizației pentru chirie deputatului în Parlament care nu dispune de spațiu locativ în municipiul Chișinău, plata indemnizației pentru chirie se stabilește în funcție de numărul de persoane din care este compusă familia (1-2 persoane – 3 300 lei, pentru 3 persoane – 4 840 lei, iar pentru o familie din mai mult de 4 persoane – 6 600 lei lunar)

raporturilor de muncă. Tabloul comparativ al beneficiarilor de indemnizație lunară pentru închirierea spațiului locativ se prezintă mai jos.

Perioada	Nr. deputați care au beneficiat de plăți
2021 - 2022	16 deputați
2022 - 2023	20 deputați
2023 - 2024	22 deputați

Simultan, s-a constatat micșorarea, de la 17 la 13, a numărului deputaților care au beneficiat de apartament de serviciu oferit de autoritate în blocul locativ deținut de aceasta lângă clădirea Parlamentului. Pentru comparație menționăm că în perioada anilor 2021- 2022 de apartament au beneficiat 19 deputați, în 2022 - 2023 – 17 deputați, iar în 2023 - 2024 – 13 deputați.

- Compensația lunară neimpozabilă pentru cheltuieli legate de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cheltuieli protocolare și de promovare¹⁸⁴ (plafon maxim – 13 000 lei/lunar).

Constatăm că, nivelul cheltuielilor totale alocate pentru îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, cheltuieli protocolare și de promovare au rămas practic la nivelul perioadei anterioare de monitorizare constituind 12,8 mil. de lei. De asemenea, observăm că, în continuare, majoritatea deputaților au beneficiat de suma maximă alocată în acest scop (13.000 lei/lunar). Doar în cazul a 6 deputați sumele solicitate au fost mai mici decât plafonul limită stabilit (a se vedea anexa nr. 12). Amintim că aceste compensații se alocă în baza unei declarații pe proprie răspundere depuse de fiecare deputat la Secretariatul Parlamentului, cu indicarea exactă a sumei solicitate. Astfel, accentuăm că nici pentru această categorie de plăți nu a fost posibilă verificarea transparenței acestora – unicul document justificativ fiind declarația pe proprie răspundere a deputatului.

Reiterăm că dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit. În opinia Promo-LEX, în scopul asigurării transparenței cheltuielilor, este imperios instituirea unor instrumente eficiente de evidență și control a documentelor justificative în baza cărora sunt efectuate plăți din bugetul public.

5.3. Deplasările în teritoriu și cele în interes de serviciu în străinătate

Deplasările în teritoriu. Asociația Promo-LEX constată că informațiile prezumate a fi publice și de interes pentru cetățeni sunt, în continuare, parțial accesibile. Deplasările deputaților în teritoriu, prevăzute de art. 102 din Regulamentul Parlamentului, rămân netransparente, evidența acestora nefiind asigurată, contrar recomandărilor formulate anterior. Amintim că, începând cu luna septembrie 2023, deputații beneficiază lunar de 10.000 lei – indemnizație neimpozabilă pentru transport, iar cheltuielile totale alocate în acest scop au atins cifra de 8,5 mil. de lei.

Deplasările de serviciu¹⁸⁵ în străinătate. Informația privind deplasările de serviciu în străinătate efectuate de deputați și angajații Secretariatului Parlamentului este publicată pe pagina oficială a autorității publice¹⁸⁶. Subliniem ignorarea, în continuare, a principiilor datelor deschise la publicarea informațiilor de interes public (documentele sunt publicate în format pdf., nefiind posibilă reutilizarea datelor).

Analizând informația aferentă perioadei supuse monitorizării, constatăm că numărul deplasărilor, precum și cheltuielile suportate pentru acestea au crescut comparativ cu perioada precedentă (a se vedea graficul nr. 28). Astfel, cheltuielile entității pentru deplasările în străinătate au constituit 4,4 mil. de lei – cu 993,8 mii lei mai mult decât în perioada anterioară de

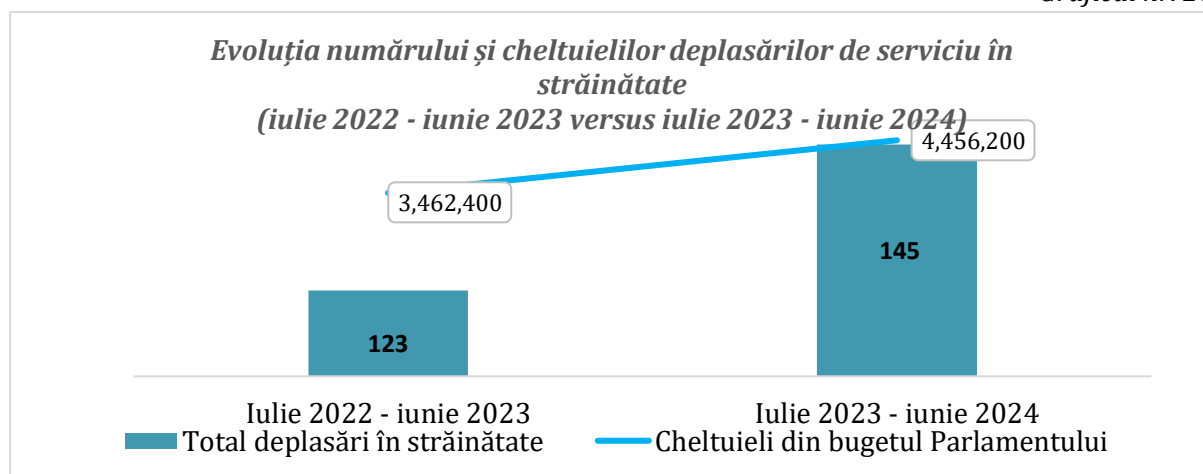
¹⁸⁴ Potrivit art. 25 din [Regulamentul](#) Parlamentului, deputatul poate încheia contracte de prestări servicii cu experți în domeniu, în limitele bugetului alocat.

¹⁸⁵ Potrivit Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova, deplasare în interes de serviciu constituie delegarea salariatului, conform ordinului (dispoziției, deciziei, hotărârii) angajatorului, pe un anumit termen, pentru executarea obligațiilor de muncă în afara locului de muncă permanent.

¹⁸⁶ [Rubrica](#) "Transparența decizională/Rapoarte".

monitorizare. Menționăm că, începând cu 1 ianuarie 2024, la delegarea personalului entitățile aplică noile prevederi ale Hotărârii de Guvern nr. 10 din 5 decembrie 2023¹⁸⁷, documentul fiind ajustat urmare majorării prețurilor la produsele alimentare și a tarifelor la serviciile de cazare. De asemenea, observăm că anumite costuri de deplasare au fost suportate integral sau parțial de către organizatori (87 cazuri – 60%).

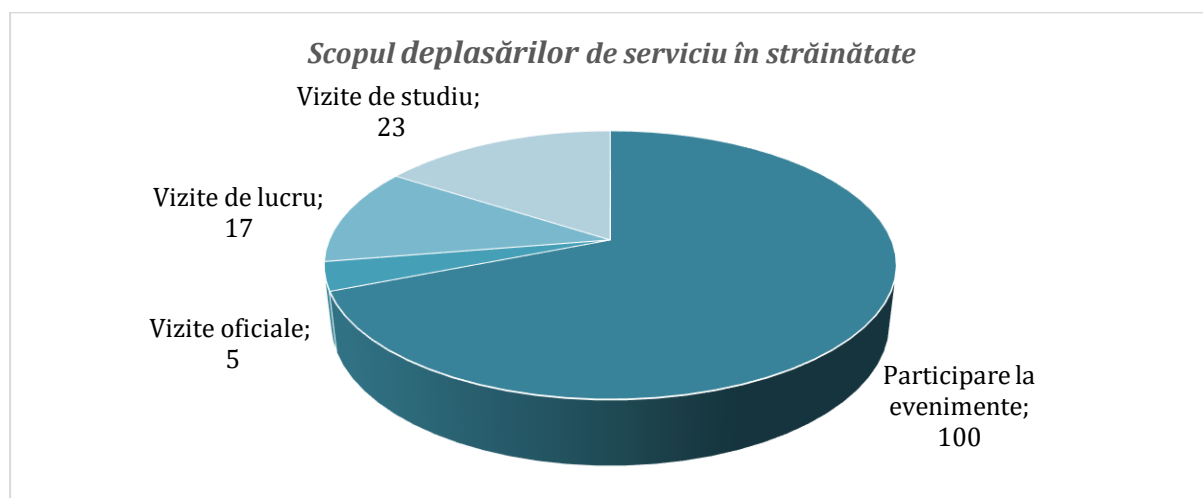
Graficul nr. 28

*Pentru anul 2024, informația prezentată este la situația din luna iunie (semestrul I 2024).

Pentru delegarea participanților (deputați și personal al Secretariatului Parlamentului) la cele 145 de deplasări au fost emise 191 de dispoziții. Din totalul deplasărilor, 69% (100 de deplasări) au avut drept scop participarea la diverse evenimente regionale/internaționale, iar 16% (23) au fost vizite de studiu (a se vedea graficul nr. 29).

Graficul nr. 29

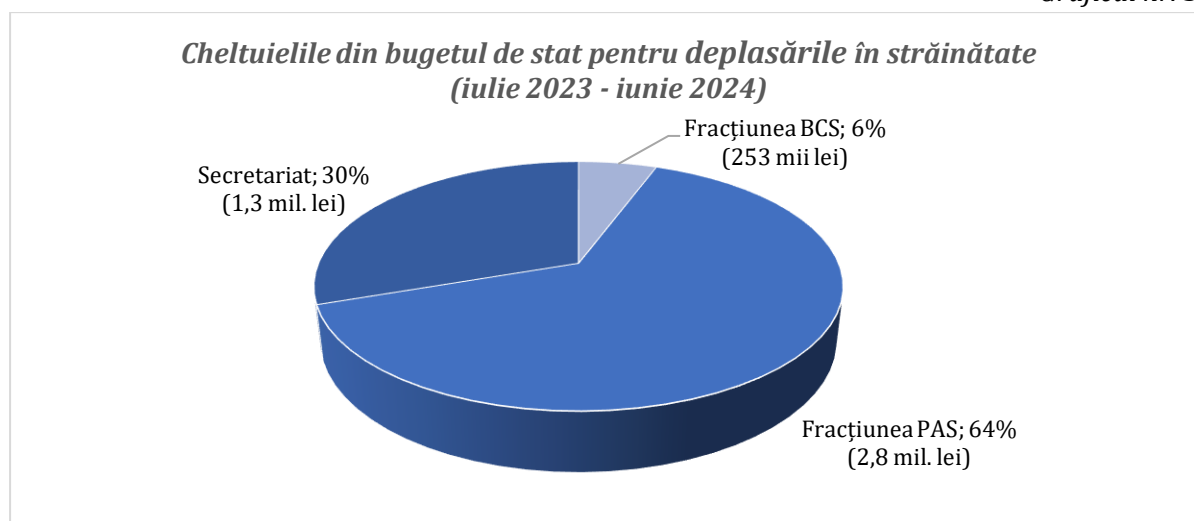
În funcție de destinația cheltuielilor suportate pentru deplasările în străinătate, cele mai multe au vizat achitarea diurnelor persoanelor delegate (45%) urmate de asigurarea transportului (32%), serviciile de cazare (23%) și asigurarea medicală (sub 1%).

În baza celor 191 dispoziții de delegare au fost nominalizați 70 de deputați (PAS – 60 și BCS – 10), și 77 angajați ai Secretariatului Parlamentului. Și de această dată, constatăm că deputații independenți și cei neafiliați nu au fost delegați în deplasări în interes de serviciu în străinătate.

¹⁸⁷ [Hotărârea](#) de Guvern nr. 10 din 5.12.2023 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la delegarea personalului entităților din Republica Moldova.

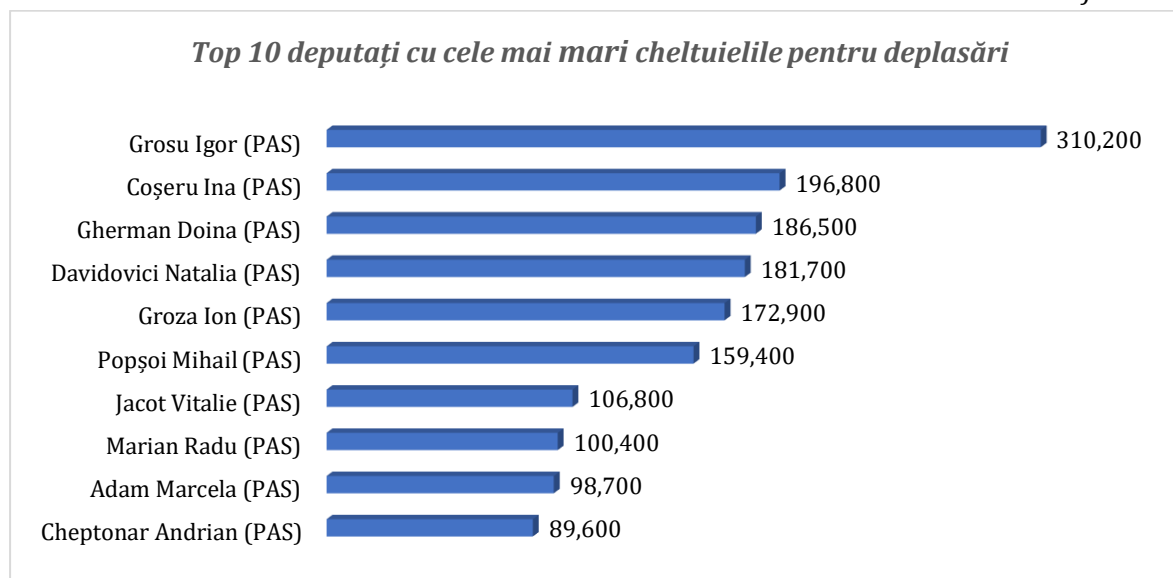
Informația privind deplasările în interes de serviciu efectuate în străinătate este disponibilă pe pagina oficială a autorității. Similar perioadei anterioare de monitorizare, lider la capitolul cheltuieli a rămas fracțiunea PAS menținând aceeași rată a cheltuielilor (a se vedea graficul nr. 30).

Graficul nr. 30

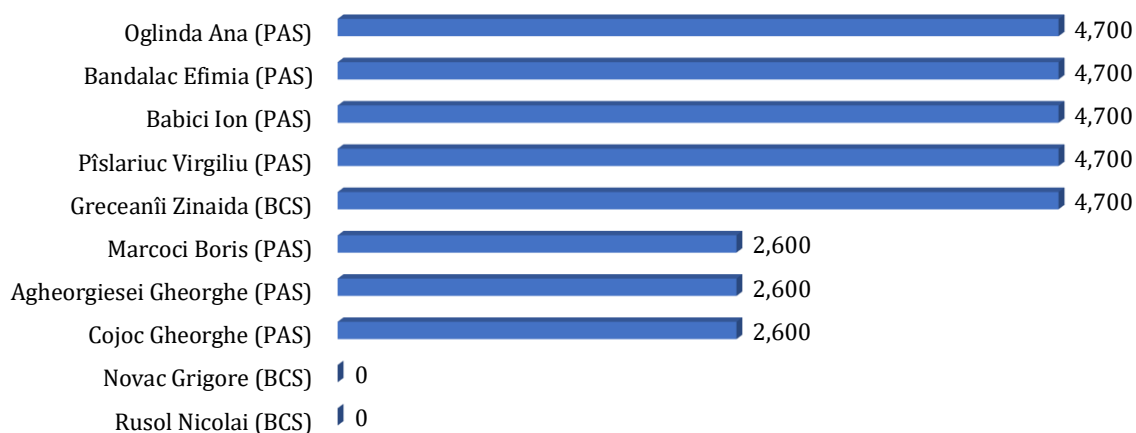
Mai jos se prezintă tabloul deputaților pentru care au fost înregistrate cele mai mari versus cele mai mici cheltuieli pentru deplasările în interes de serviciu. Exercițiul se bazează pe datele disponibile pe pagina Parlamentului. Așadar, cele mai mari cheltuieli pentru deplasări revin deputaților din fracțiunea PAS. Constatăm că, în linii generale, topul cuprinde aceiași deputați ca și cel din perioada anterioară de monitorizare¹⁸⁸, urcând sau coborând anumite poziții. La polul opus cele mai mici cheltuieli au avut deputații fracțiunii BCS (Grigore Novac și Nicolai Rusol).

Graficul nr. 31

¹⁸⁸ [Raportul](#) anual: Monitorizarea activității Parlamentului de legislatura a XI-a, în perioada august 2022 – iulie 2023, p. 106.

Top 10 deputați cu cele mai mici cheltuielile pentru deplasări

În total deputații și angajații Secretariatului Parlamentului au fost delegați pentru participare în 39 de state. Cele mai multe au fost efectuate în România (19), Belgia (18), Franța (12), SUA (11), Austria (9), Italia (8) și Germania (6). Câte patru deplasări au fost înregistrate pentru Norvegia și Lituania, iar câte trei deplasări pentru Cehia, Danemarca, Georgia, Macedonia de Nord, Polonia, Spania și Ucraina. În alte nouă state¹⁸⁹ au fost înregistrate câte două deplasări, iar în 14 state¹⁹⁰ – câte o deplasare de serviciu.

5.4. Transparența achizițiilor publice efectuate

Organizarea și desfășurarea procesului achizițiilor publice este asigurat de Secretariatul Parlamentului.

5.4.1. Aprobarea și publicarea Planului anual de achiziții publice

Planul de achiziții pentru anul 2024 a fost aprobat de către Secretariatul Parlamentului la 10 ianuarie 2024, după aprobarea bugetului autorității publice. Documentul, modificat și completat pe parcursul anului în funcție de necesitățile apărute, este disponibil pe pagina legislativului¹⁹¹. Și la acest capitol, subliniem ignorarea, în continuare, a principiilor datelor deschise, documentele fiind publicate în format pdf., fără posibilitatea reutilizării datelor.

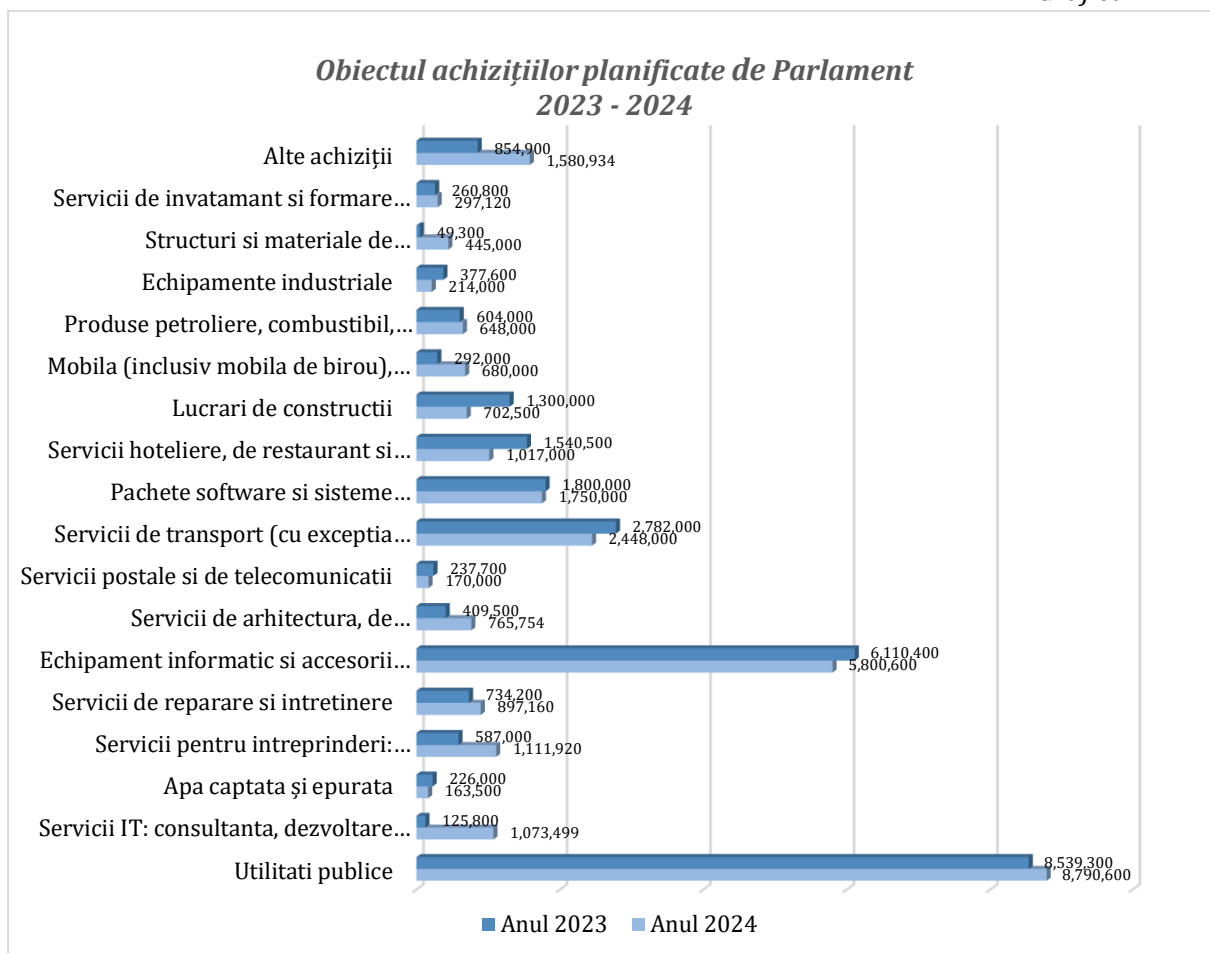
Astfel, pentru anul 2024 au fost planificate achiziții publice în sumă de 28,5 mil. de lei (cu TVA inclus)¹⁹², cu 1,7 mil. de lei mai mult comparativ cu anul 2023 (26,8 mil. de lei). Volumul bunurilor, serviciilor și lucrărilor planificate și/sau achiziționate de legislativ în anii supuși analizei se prezintă în graficul de mai jos.

¹⁸⁹ Azerbaidjan, Estonia, Finlanda, Grecia, Israel, Serbia, Suedia, Turcia, Țările de Jos.

¹⁹⁰ Albania, Bulgaria, Croația, India, Irlanda, Japonia, Letonia, Marea Britanie, Muntenegru, Portugalia, Slovacia, Tadjikistan, Ungaria, Uzbekistan.

¹⁹¹ [Planul](#) de achiziții publice pentru anul 2024.

¹⁹² Informația se bazează pe datele disponibile pe pagina Parlamentului la data de 8 august 2024.

Constatăm că, deși mai mici comparativ cu anul precedent, achizițiile planificate pentru utilități publice (distribuție de apă, gaze, energie etc.) rămân cele mai valoroase (31%), urmate de cele pentru echipamentul informatic și accesorii de birou (20%), și achiziționarea serviciilor de transport (8%).

În același context, menționăm că 82% din achizițiile publice planificate de autoritate au fost prevăzute a fi efectuate ca achiziții de valoare mică (până la 300 000 lei, fără TVA, pentru contractele de achiziții publice de bunuri și servicii, și până la 375 000 lei, fără TVA, pentru contractele de achiziții publice de lucrări).

5.4.2. Executarea Planului anual de achiziții publice

Asociația Promo-LEX constată și salută transparența procesului de achiziții publice și accesibilitatea acestuia pentru agenții economici calificați. În procesul de documentare s-a observat că Secretariatul Parlamentului a asigurat publicarea pe pagina sa oficială¹⁹³, cât și în SIA „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender)¹⁹⁴ a anunțurilor de participare la procedurile de achiziții inițiate.

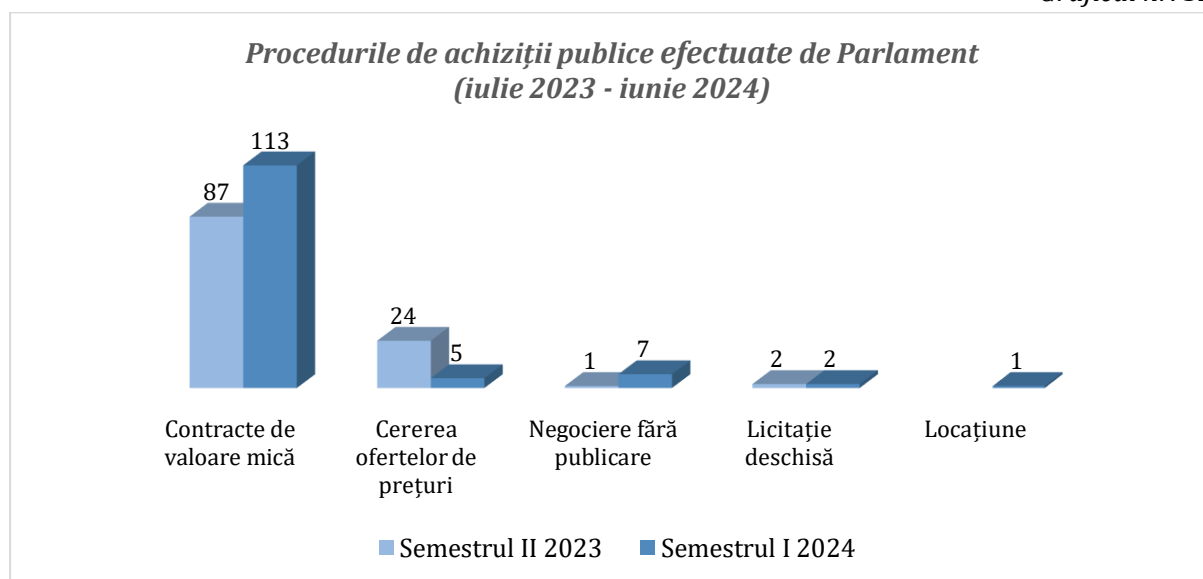
În baza informațiilor accesibile pe pagina legislativului constatăm că ponderea contractelor de valoare mică s-a diminuat cu 3%, comparativ cu perioada precedentă de monitorizare. Așadar, în

¹⁹³ [Pagina](#) care conține datele privind anunțurile de participare a procedurilor de achiziții publice efectuate de Secretariatul Parlamentului.

¹⁹⁴ [Registrul](#) de stat al achizițiilor publice SIA „Registrul de stat al achizițiilor publice”.

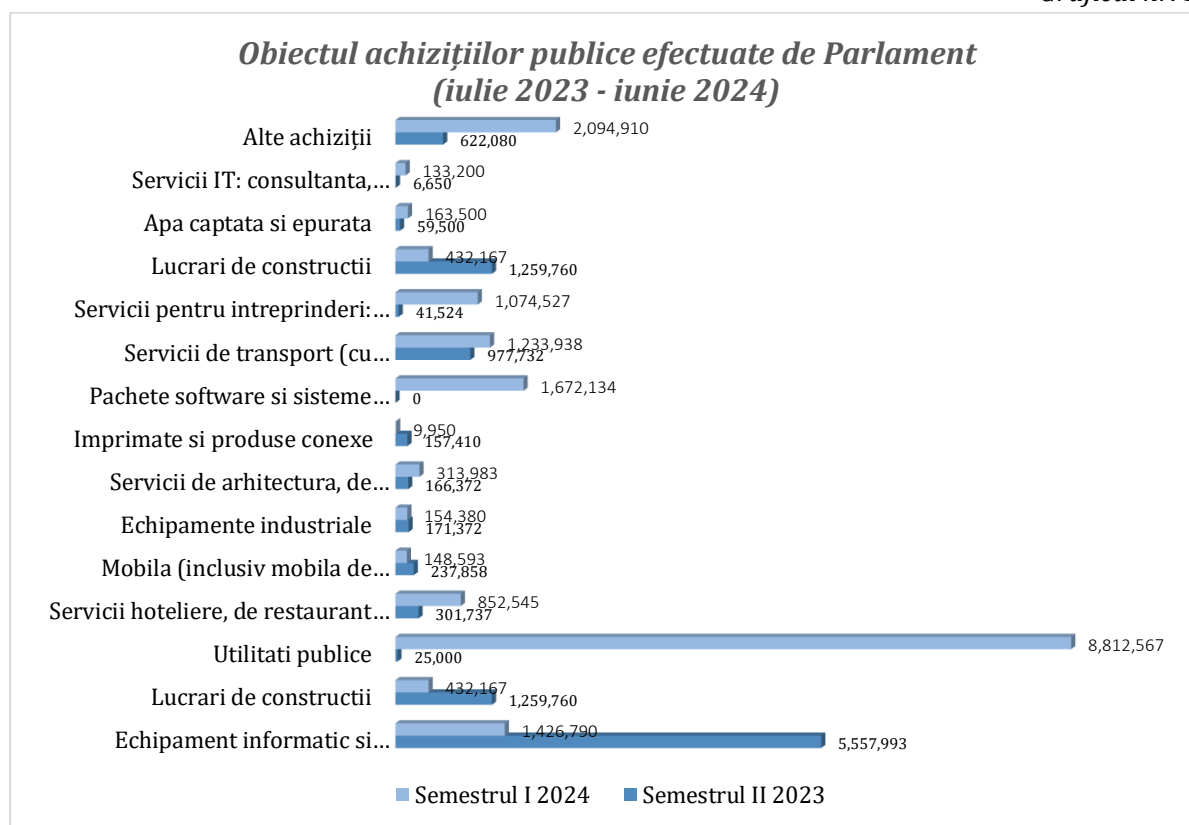
perioada iulie 2023 – iunie 2024, Secretariatul Parlamentului a încheiat 244 contracte de achiziții publice, dintre care 200 (82%) au fost contracte de valoare mică (a se vedea graficul nr. 32).

Graficul nr. 32

Valoarea totală a contractelor de achiziții publice semnate de Secretariatul Parlamentului în semestrul II 2023 a constituit 9,5 mil. lei, iar în semestrul I 2024 – 18,5 mil. de lei. În funcție de obiectul achizițiilor efectuate, pentru semestrul II 2023 cele mai mari achiziții au vizat echipamentul informatic și accesoriile de birou (58% din valoarea totală a achizițiilor efectuate), urmate de cele pentru lucrări și construcții (13%). Cu referire la semestrul I 2024, cele mai mari achiziții au fost pentru utilitățile publice (47% din valoarea totală a achizițiilor efectuate), urmate de cele pentru pachetele software și sistemele informatice (9%).

Graficul nr. 33

5.4.3. Componenta grupului de lucru pentru achizițiile publice

În pofida recomandării, Asociația Promo-LEX remarcă că componenta actuală a Grupului de lucru responsabil de efectuarea achizițiilor publice pentru necesitățile Parlamentului continuă să fie neconformă cerințelor legale, aceasta include un deputat (Victor Spînu - reprezentant al fracțiunii parlamentare PAS).

Subliniem că, persoanele care exercită funcții de demnitate publică nu sunt funcționari publici¹⁹⁵, iar grupul de lucru este format din funcționari și specialiști cu experiență profesională în domeniul achizițiilor publice, din cadrul autorității contractante, în limitele personalului scriptic¹⁹⁶. Drept urmare, un deputat nu poate fi parte a unui Grup de lucru pentru efectuarea achizițiilor publice în cadrul unei autorități contractante. Reiterăm recomandarea privind excluderea deputatului din componenta Grupului de lucru.

¹⁹⁵ [Legea](#) nr. 158 din 04 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, art. 4, alin. (3), lit. a).

¹⁹⁶ [Legea](#) nr. 131 din 03 iulie 2015 privind achizițiile publice, art. 14, alin. (1).

RECOMANDĂRI

RECOMANDĂRI

Analizând gradul de implementare a recomandărilor formulate în raportul precedent de monitorizare a activității Parlamentului, observăm că cea mai mare parte a recomandărilor nu au fost implementate.

Astfel, recomandările neimplementate, implementate parțial, dar și recomandările noi sunt prezentate în continuare.

Capitolul I: Respectarea procedurii legislative

Recomandări Parlamentului:

1. Revizuirea de ansamblu și sistemică a Regulamentului Parlamentului sau adoptarea unui nou act normativ care ar asigura funcționarea legislativului într-un mod transparent și previzibil pentru public și pentru părțile interesate.
2. Ajustarea normelor Regulamentului Parlamentului privind pregătirea și prezentarea proiectului de lege, avizarea, expertizarea și consultarea publică la normele Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și la normele Legii privind transparența în procesul decizional.
3. Aprobarea și implementarea Programului legislativ, publicarea periodică a informației despre gradul de implementare.
4. Prioritizarea proiectelor de armonizare a legislației la aquis-ul comunitar, pentru a fi adoptate.
5. Uniformizarea procedurilor de anunțare, organizare și desfășurare a consultărilor publice de către comisiile parlamentare.
6. Asigurarea publicării informațiilor privind consultările publice desfășurate și rezultatele acestora (inclusiv a proceselor-verbale privind consultarea cetățenilor) sau privind decizia de nedeșfășurare a consultărilor, inclusiv la compartimentul privind proiectul de lege corespunzător.
7. Instituirea unui mecanism clar și transparent care ar asigura examinarea eficientă a obiecțiilor și recomandărilor Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului, ale Guvernului, ale expertizei anticorupție, dar și ale altor entități care au oferit avize sau expertize.
8. Examinarea posibilității de revizuire a procedurilor de declarare a regimului de urgență sau de examinare în mod prioritar prin ajustarea normelor la prevederile Legii privind transparența în procesul decizional.
9. Publicarea ordinii de zi a ședințelor Parlamentului pe pagina oficială a instituției la începutul săptămânii de lucru, conform prevederilor legale.

Recomandări Biroului permanent:

10. Neadmiterea includerii pe ordinea de zi a ședințelor plenare a proiectelor pentru care lipsesc sau nu sunt publicate expertiza anticorupție, avizele autorităților responsabile de implementarea proiectelor de acte normative, după caz, alte avize și expertize necesare proiectelor respective.
11. Includerea pe ordinea de zi a ședinței plenare doar a proiectelor asupra cărora comisiile permanente au emis și au publicat raportul cu suficient timp înainte de votarea în ședința plenară (de exemplu, cel puțin trei zile).
12. Organizarea și desfășurarea ședințelor dedicate proiectelor opoziției pentru prima ședință în plen din fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare.

Recomandări comisiilor parlamentare permanente sesizate în fond:

13. Întocmirea și publicarea în termen rezonabil a sintezei obiecțiilor și recomandărilor, cu suficient timp înainte de votarea proiectului de act normativ.

14. Argumentarea de fiecare dată a refuzului acceptării amendamentelor, obiecțiilor sau recomandărilor.
15. Asigurarea respectării termenelor de dezbatere a proiectelor de acte normative.
16. Urmărirea diligentă a cazurilor de modificare a proiectului de act normativ în mod conceptual sau în proporție mai mare de 30%, caz în care se va organiza avizarea și consultarea publică repetată.

Capitolul II: Activitatea unor comisii parlamentare permanente

Recomandări Parlamentului:

17. Completarea Regulamentului Parlamentului cu norme care ar reglementa explicit situațiile de convocare a ședințelor comisiilor permanente în timpul desfășurării ședinței plenare.
18. Completarea Regulamentului Parlamentului cu norme care ar obliga comisiile permanente să elaboreze, să aprobe și să publice planuri de activități pe sesiuni și/sau anuale.
19. Examinarea oportunității publicării în mod proactiv a informației privind prezența și absențele deputaților de la ședințele comisiilor, cu detalierea caracterului motivat sau nemotivat al absențelor.

Recomandări comisiilor parlamentare permanente:

20. Publicarea de către comisii a informației aferente procesului de implementare a planurilor de acțiuni aprobate.
21. Asigurarea transmisiunilor online/live ale tuturor ședințelor publice ale comisiilor permanente.
22. Elaborarea și publicarea în termen rezonabil a proceselor-verbale ale ședințelor Comisiei juridice, numiri și imunități.
23. Consolidarea conținutului proceselor-verbale cu scopul reflectării tuturor categoriilor de activități desfășurate pe parcursul ședinței privind: deputații absenți; subiectul care a convocat ședința; detalii despre prezența altor deputați sau persoane invitate; indicarea informației despre înregistrarea video a ședinței; desfășurarea consultărilor, audierilor sau dezbaterilor publice.

Capitolul III: Exercițarea de către Parlament a funcției de control parlamentar

Recomandări Parlamentului:

24. Reglementarea explicită a mecanismelor de adresare a întrebărilor și înaintare a interpelărilor pentru a se evita confuziile în aplicarea acestora.
25. Elaborarea și publicarea unei liste exhaustive a tuturor subiecților responsabili de prezentarea rapoartelor, includerea acestora în Regulamentul Parlamentului sau în proiectul actului normativ cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului.
26. Instituționalizarea unui mecanism de monitorizare a implementării recomandărilor comisiilor de anchetă/speciale.
27. Asigurarea funcționalității/completării rubricii „Control parlamentar” pe pagina oficială a legislativului.
28. Instituirea dreptului opoziției parlamentare de a organiza concursuri de selectare pentru autoritățile formate de Parlament.
29. Elaborarea unei Instrucțiuni prin care comisiile parlamentare permanente sau cele speciale responsabile de organizarea concursurilor publice să fie obligate să asigure publicarea informației despre toate etapele concursului.
30. Asigurarea publicării informației plenare despre concursurile publice într-o singură secțiune dedicată procedurilor de pe pagina web a Parlamentului – rubrica „Concursuri publice”.

Recomandări comisiilor parlamentare permanente:

31. Consolidarea capacităților comisiilor permanente de realizare a evaluării *ex post* de impact.
32. Uniformizarea practicilor în activitatea comisiilor în ceea ce privește planificarea acțiunilor, modalitatea de comunicare și plasare a informației privind rezultatele activității.
33. Asigurarea activității subcomisiilor din cadrul unor comisii permanente și publicarea informației privind rezultatele activității acestora.
34. Asigurarea transparenței activității comisiei prin publicarea pe pagina web a planurilor de activitate și a celor de control parlamentar, precum și a rezultatelor exercitării controlului (decizii, note informative, rapoarte etc.).

Capitolul IV: Comunicarea Parlamentului cu cetățenii și părțile interesate

Recomandări Parlamentului:

35. Lansarea noii pagini oficiale a Parlamentului în termene cât mai restrânse.
36. Informarea plenară și în format accesibil a cetățenilor privind activitatea instituției.
37. Asigurarea unui mecanism instituționalizat și unificat de informare a cetățenilor privind programul de audiențe și vizitele în teritoriu ale deputaților (deputații care au planificat vizite/audiențe cu cetățenii pentru ziua respectivă, localitățile în care aceștia merg).
38. Documentarea și comunicarea proactivă a gradului de realizare de către aleșii poporului a programului de audiență.
39. Reflectarea în materialele elaborate de instituție (Raportul anual de activitate al Secretariatului Parlamentului, Raportul statistic privind activitatea Parlamentului, buletinele informative lunare și anuale, comunicatele, postările pe rețelele de socializare) a informației privind audiențele cu cetățenii organizate atât în sediul legislativului, cât și în teritoriu, precum și a informației privind cooperarea cu organizațiile societății civile, inclusiv cele din teritoriu.
40. Informarea în timp util și în modul corespunzător (detaliat) de către deputați (fracțiuni parlamentare) a cetățenilor privind programul de audiențe și vizitele în teritoriu.
41. Respectarea termenului general în care o procedură administrativă trebuie finalizată (art. 60, alin. (1), Codul administrativ) pentru cazurile de oferire a răspunsurilor la petiții.
42. Respectarea termenului de satisfacere a cererilor de acces la informațiile de interes public (art. 19, Legea nr. 148 din 09.06.2023).
43. Educarea și informarea, în comun cu APL, a cetățenilor privind întocmirea și depunerea petițiilor, care ar exclude costurile pentru deplasarea la Chișinău și ar economisi timpul cetățenilor (inclusiv cu participarea altor instituții, organizații nonguvernamentale).
44. Promovarea mai intensă a sistemului de e-petiții.
45. Asigurarea caracterului permanent, continuu și eficient, bazat pe necesități și priorități, al platformei de dialog și participare civică în procesul decizional al Parlamentului.
46. Implicarea mai activă a societății civile în etapa elaborării conceptului actelor normative.
47. Organizarea, în cadrul vizitelor în teritoriu ale comisiilor parlamentare de profil, a ședințelor cu organizațiile societății civile din teritoriu în vederea abordării unor subiecte și problematice cu care se confruntă acestea.

Recomandări autorităților administrației publice locale:

48. Acordarea sprijinului necesar pentru lucrul deputatului cu cetățenii: asigurarea accesului în încăperi, furnizarea echipamentului și a informațiilor necesare, anunțarea alegătorilor despre locul și timpul întâlnirii cu deputatul.

Capitolul V: Monitorizarea managementului bugetar și administrativ

Recomandări Parlamentului:

49. Publicarea rapoartelor ce țin de activitatea instituției (informații privind deplasările de serviciu peste hotare, planul anual de achiziții, monitorizarea achizițiilor etc.) în format deschis, reutilizabil (de exemplu, în format Excel).
50. Aprobarea pentru fiecare fracțiune parlamentară a bugetului, cu detalierea destinațiilor de cheltuieli pentru care poate fi utilizat acest buget.
51. Instituirea/implementarea unor instrumente/mecanisme eficiente de evidență și control al documentelor justificative în baza cărora sunt efectuate plățile compensatorii neimpozabile.
52. Revizuirea componenței grupului de lucru pentru achizițiile publice, astfel încât în acesta să nu existe persoane care exercită funcții de demnitate publică.

ANEXE

Anexa nr. 1. Proiectele de lege care urmează să devină nule până la sfârșitul anului 2024

Nr. ord	Nr. proiect	Data înregistrării proiectului	Denumirea proiectului	Autor	Fracțiunea
1	342	29.08.2022	Proiectul de lege pentru modificarea articolului 134 din Codul educației al Republicii Moldova 152/2014	Adunarea Populară a UTAG	
2	343	29.08.2022	Proiectul de lege privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2022 nr. 205/2021 (art.1, 4, 10, ș.a.)	Adunarea Populară a UTAG	
3	362	23.09.2022	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul fiscal – art.8, 134, 216 ș.a.)	Adrian Băluțel, Dumitru Alaiba, Galina Sajin, Igor Chiriac, Ion Șpac	PAS
4	372	04.10.2022	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul de executare – art.235; Codul fiscal – art.53`4)	Adrian Albu, Grigore Novac	BCS
5	375	06.10.2022	Proiectul de lege privind moratoriul asupra deconectărilor de la servicii locativ-comunale în perioada rece a anului	Alla Pilipețcaia, Bogdat Țirdea, Corneliu Furculiță, Grigore Novac, Petru Burduja, Radu Mudreac, Tatiana Cunețchi, Valeriu Muduc, Vasile Bolea, Vlad Batrîncea, Vladimir Odnostalco	BCS
6	385	21.10.2022	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.60/2012 cu privire la incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități – 49; Codul vamal al Republicii Moldova nr.95/2021 – art.324; ș.a.)	Dorian Istratii, Sergiu Lazarencu	PAS
7	386	25.10.2022	Proiectul de lege pentru completarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (art.20`2)	Marina Tauber	independent
8	394	27.10.2022	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul fiscal nr.1163/1997 – art.90`1; Legea nr.62/2008 privind reglementarea valutară – art.4, 6, 9, ș.a.; ș.a.)	Adrian Băluțel, Dumitru Alaiba, Ion Șpac, Marina Morozova, Veronica Roșca	PAS
9	409	09.11.2022	Proiectul de lege pentru modificarea articolului 49 din Codul transporturilor rutiere nr.150/2014	Dumitru Alaiba, Galina Sajin, Gheorghe Agheorghiesei, Ion Șpac, Iurie Păsat	PAS
10	412	10.11.2022	Proiectul de lege privind modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova (art.90`2, 400)	Alexandr Nesterovschi, Alla Darovannaia, Alla Pilipețcaia, Diana Caraman, Elena Beleacova,	BCCS

Nr. ord	Nr. proiect	Data înregistrării proiectului	Denumirea proiectului	Autor	Fracțiunea
				Inga Sibova, Irina Lozovan, Nicolai Rusol, Valeriu Muduc	
11	415	16.11.2022	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice	Dumitru Alaiba, Galina Sajin, Ion Șpac, Marina Morozova	PAS
12	441	01.12.2022	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.192/1998 privind Comisia Națională a Pieței Financiare – art.9, 27; Legea nr.92/2002 privind activitatea de asigurare sau de reasigurare – art.35, 50; ș.a.)	Ana Calinici, Boris Marcoci, Igor Chiriac, Iulia Dascălu, Maria Gonța, Maria Pancu, Marina Morozova, Petru Frunze, Roman Roșca, Valentina Manic, Vasile Grădinaru, Vasile Porțevschi, Vitali Gavrouc, Vitalie Jacot	PAS
13	442	01.12.2022	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.1530/1993 privind ocrotirea monumentelor (art.5, 7, 8, ș.a.)	Ana Calinici, Boris Marcoci, Igor Chiriac, Iulia Dascălu, Maria Gonța, Maria Pancu, Marina Morozova, Petru Frunze, Roman Roșca, Valentina Manic, Vasile Grădinaru, Vasile Porțevschi, Virgiliu Pâslariuc, Vitali Gavrouc, Vitalie Jacot	PAS
14	457	08.12.2022	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.289/2004 privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale (art.4, 6, 7, 9, 13)	Gheorghe Ichim	PAS
15	458	08.12.2022	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.190/2003 cu privire la veterani (art.14)	Alexandr Nesterovschi, Irina Lozovan	BCS

Anexa nr. 2. Proiectele supuse consultărilor publice, care au fost înregistrate sau se aflau în etapa de examinare în perioada monitorizată

Nr.	Denumirea proiectului	Numărul și data înregistrării proiectului	Statutul proiectului	Autor	Organizatorul consultărilor publice	Forma consultărilor publice	Data consultărilor publice
1	Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 1056/2000 pentru punerea în aplicare a Titlului VI din Codul fiscal (art. 4, anexa nr. 1, anexa nr. 2)	351 din 15.11.2021	Declarat nul	Deputați PAS	Autorii proiectelor	Solicitarea opiniilor experților în domeniu	28.10.2021
2	Proiectul de lege privind statutul municipiului Bălți	257 din 30.09.2021	În examinare	Deputați PAS	Comisia administrație publică și dezvoltare regională	Dezbateri publice	10.11.2021
3	Proiectul de lege cu privire la amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale	152 din 24.05.2023	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	22.03.2023
4	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (conex Legii cu privire la amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale)	153 din 24.05.2023	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	16.08.2023
5	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 436/2006 privind administrația publică locală (art. 43, 49)	187 din 15.06.2023	Retras	Deputați PAS		Audieri publice	28.06.2023
6	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.457/2003 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind constituirea și funcționarea consiliilor locale și raionale – anexa, art.45, ș.a.; Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală)	195 din 21.06.2023	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice	10.10.2023
7	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (perfecționarea guvernantei și reglementării sectorului de alimentare cu apă și de canalizare)	40 din 14.02.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	09.04.2024
8	Proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (privind ajustarea cadrului normativ ce vizează politica în domeniul urbanismului, amenajării teritoriului și al construcțiilor)	193 din 25.06.2024	Adoptat	Deputați PAS		Audieri publice	03.07.2024
9	Proiectul de lege privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice	483 din 22.12.2022	Adoptat	Guvernul		Comisia agricultură și industrie alimentară	Crearea grupurilor ad-hoc cu participarea reprezentanților societății civile

10	Proiectul de lege privind protecția animalelor	189 din 19.06.2023	În examinare	Deputați PAS		Dezbateri publice	05.07.2023
11	Proiectul de lege privind activitatea sanitară veterinară	293 din 28.08.2023	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	16.02.2024
12	Proiectul de lege privind organizarea și funcționarea camerelor agricole	69 din 06.03.2024	În examinare	Guvernul		consultari publice	14.07.2024
13	Proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (Legea viei și vinului nr. 57/2006 – art.7; Legea nr. 39/2008 privind protecția soiurilor de plante – art.5, 24, 41, ș.a.; ș.a.)	92 din 21.03.2024	Adoptat	Deputați PAS		Solicitarea opiniilor experților în domeniu	11.06.2024
14	Proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 119/2018 cu privire la medicamentele de uz veterinar (art.2, 4, 9, ș.a.)	93 din 21.03.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice	18.04.2024
15	Proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (Legea nr. 299/2022 privind prevenirea pierderii și risipei de alimente – art.3, 7, 10, ș.a.; Codul Fiscal al Republicii Moldova Nr. 1163/1997 – art.24, 102)	94 din 22.03.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice	18.04.2024
16	Proiectul de lege privind interpretarea articolului 36 alineatul al doilea litera b) din Codul funciar nr.828/1991	128 din 23.04.2024	În examinare	Deputați PAS		solicitarea opiniilor experților în domeniu	15.06.2024
17	Proiectul de lege privind exceptarea de la controlul Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor a unor mărfuri transportate în regim de tranzit prin teritoriul Republicii Moldova	151 din 20.05.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice Solicitarea opiniilor experților în domeniu	14.06.2024
18	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.306/2018 privind siguranța alimentelor (art.2, 7, 13, ș.a.)	152 din 20.05.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice Solicitarea opiniilor experților în domeniu	14.06.2024
19	Proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr.237/2023 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice (art.16, 35, 42)	153 din 20.05.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice Solicitarea opiniilor experților în domeniu	14.06.2024
20	Proiectul de lege pentru modificarea Codului educației al Republicii Moldova nr. 152.2014 și abrogarea Legii nr. 1070.2000 privind aprobarea Nomenclatorului	126 din 04.05.2023	Adoptat	Guvernul	Comisia cultură, educație, cercetare,	Audieri publice	19.05.2023

	specialităților pentru pregătirea cadrelor în instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate				tineret, sport și mass-media	
21	Proiectul de lege pentru modificarea Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr.174/2018 (art.1, 4, 15, ș.a.)	218 din 04.07.2023	Adoptat	Deputați PAS		Audieri publice 11.07.2023
22	Proiectul de lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259.2004 (art. 5, 6, 7 ș.a.)	219 din 05.07.2023	Adoptat	Guvernul		Audieri publice 18.07.2023
23	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.215/2016 cu privire la tineret (art.2, 4, 5, ș.a.)	237 din 11.07.2023	Adoptat	Deputați PAS		Audieri publice 18.07.2023
24	Proiectul de lege cu privire la Fondul de subvenționare în domeniul mass-media	306 din 14.09.2023	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice 27.06.2023
25	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul fiscal nr.1163/1997 – art.15`2, 35`2; Codul educației al RM nr.152/2014 – art.135, 138, 140 ș.a.; Legea nr.100/2017 – art.56)	333 din 28.09.2023	În examinare	Deputați PAS		Dezbateri publice 17.10.2023
26	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației)	70 din 06.03.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice 29.03.2024
27	Proiectul de lege pentru modificarea Legii monumentelor de for public nr. 192/2011 (art.5, 7, 7'1, ș.a.)	138 din 02.05.2024	Adoptat	Guvernul		Solicitarea opiniilor experților în domeniu 26.06.2024
28	Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului Educației al Republicii Moldova nr.152/2014 (cu privire la învățământul artistic)	187 din 20.06.2024	În examinare	Deputați PAS		consultări publice 19.06.2024
29	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 202.2013 privind contractele de credit pentru consumatori – art. 4, 13, 15; Codul civil nr. 1107.2002 – art. 17641, 1767 ș.a.)	393 din 14.12.2021	În examinare	Deputați PAS		Dezbateri publice feb.22
30	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr.1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului – art.11; Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218/2008 – art.272`2)	171 din 05.05.2022	Declarat nul	Deputați PAS	Comisia economie, buget și finanțe	Dezbateri publice 17.05.2022
31	Proiectul de lege pentru modificarea articolului 15 din Legea nr. 202.2017 privind activitatea băncilor	226 din 08.06.2022	Declarat nul	Deputați PAS		Dezbateri publice 19.07.2022
32	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 28.2016 privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a	261 din 29.06.2022	În examinare	Deputați PAS		Audieri publice 12.10.2022

	infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice (art. 9)					
33	Proiectul de lege pentru modificarea Legii concurenței nr.183/2012 (clauza de armonizare, art.3, 4, ș.a.)	99 din 12.04.2023	Adoptat	Guvernul	Audieri publice	14.06.2023
34	Proiectul de lege pentru abrogarea articolului 108 din Legea cooperăției de consum nr.1252/2000	194 din 21.06.2023	Adoptat	Deputați PAS	Dezbateri publice	08.04.2024
35	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative ce vizează politica bugetar-fiscală	205 din 22.06.2023	Adoptat	Guvernul	Dezbateri publice	10.07.2023
36	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (reglementarea relațiilor între asociații/fondatorii societăților comerciale)	242 din 12.07.2023	Adoptat	Guvernul	Dezbateri publice	24.07.2023
37	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul Transporturilor Rutiere nr. 150/2014 – art.5, 45, 80, ș.a.; Codul Contravențional nr. 218/2008 – art.197)	252 din 13.07.2023	Adoptat	Deputați PAS	Dezbateri publice	22.09.2023
38	Proiectul de lege pentru modificarea art. 6 din Codul fiscal nr. 1163/1997	255 din 18.07.2023	Adoptat	Deputați PAS	Dezbateri publice	14.08.2023
39	Codul urbanismului și construcțiilor	321 din 26.09.2023	Adoptat	Guvernul	Solicitarea opiniilor experților în domeniu Crearea grupurilor de lucru permanente	12.10.2023
40	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile	323 din 26.09.2023	Adoptat	Guvernul	Solicitarea opiniilor experților în domeniu	23.10.2023
41	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 108/2016 cu privire la gazele naturale	389 din 01.11.2023	Adoptat	Guvernul	Audieri publice	20.11.2023
42	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (ajustarea legislației în domeniul transportului rutier)	398 din 09.11.2023	Adoptat	Guvernul	Audieri publice	01.12.2023
43	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 106/2022 privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto pentru pagube produse de vehicule – art.8, 9, 12, ș.a.; Legea nr. 92/2022 cu privire la privind activitatea de asigurare	409 din 20.11.2023	În examinare	Deputați PAS	Dezbateri publice	22.03.2024
44	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (facilitarea activității mediului de afaceri IV)	3 din 15.01.2024	Adoptat	Guvernul	Dezbateri publice	12.02.2024

45	Proiectul de lege pentru modificarea articolului 43 din Legea insolvenței nr. 149/2012	51 din 20.02.2024	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice	07.03.2024
46	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (în domeniul controlului de stat asupra activității de întreprinzător)	77 din 07.03.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	03.04.2024
47	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind eficientizarea parcurilor industriale)	122 din 18.04.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	20.05.2024
48	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (consolidarea cadrului de activitate al Băncii Naționale a Moldovei)	168 din 29.05.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	19.06.2024
49	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală și vamală pentru anul 2025)	222 din 09.07.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	16.07.2024
50	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 293/2017 privind unele măsuri în vederea implementării Programului de stat „Prima Casă” (art.4, 6, 7, 8)	248 din 17.07.2024	Adoptat	Guvernul		consultări publice	23.07.2024
51	Proiectul legii taxei de stat	484 din 27.12.2022	Adoptat	Deputați PAS		Comisia juridică, numiri și imunități	Audieri publice
52	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (îmbunătățirea mecanismului de selecție, evaluare și răspundere disciplinară a procurorilor)	116 din 26.04.2023	Adoptat	Guvernul	Audieri publice		05.05.2023
53	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și Codului contravențional)	175 din 07.06.2023	Adoptat	Guvernul	Audieri publice		10.07.2023
54	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului de procedură penală și Codului contravențional)	197 din 21.06.2023	Adoptat	Guvernul	Solicitarea opiniilor experților în domeniu		11.07.2023
55	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (implementarea unor considerente conținute în Hotărârea Curții Constituționale nr.10/2023 privind controlul constituționalității Partidului Politic „Șor”)	232 din 10.07.2023	Adoptat	Deputați PAS	Audieri publice		18.07.2023
56	Proiectul de lege cu privire la sistemul judecătoresc anticorupție și modificarea unor acte normative	275 din 28.07.2023	În examinare	Președintele RM	Dezbateri publice		12.03.2024
57	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul penal al Republicii Moldova nr. 985/2002 – art.57, 58, 59, ș.a.; Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003 – art.510; ș.a.)	366 din 13.10.2023	Comasat	Deputați PAS	Dezbateri publice		08.09.2023

58	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul administrativ al Republicii Moldova nr.116/2018 – art.2, 3, 6, ș.a.; Codul de executare nr.443/2004 – art.11, 15, 16; ș.a.)	390 din 02.11.2023	În examinare	Deputați PAS		Audieri publice	17.11.2023
59	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (procesul de elaborare și promovare a proiectelor actelor normative)	435 din 30.11.2023	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	16.02.2024
60	Proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (sporirea celerității procedurilor de expropriere)	42 din 14.02.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	11.03.2024
61	Proiectul de lege privind pilotarea votului prin corespondență	65 din 01.03.2024	Adoptat	Deputați PAS		Audieri publice	07.03.2024
62	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind revizuirea hărții judiciare)	103 din 03.04.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	22.05.2024
63	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (declararea averii și a intereselor personale)	156 din 28.05.2024	În examinare	Deputați PAS		Dezbateri publice	12.07.2024
64	Proiectul de lege privind modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr.218/2008 (art.47`1, 401)	235 din 09.07.2024	Adoptat	Deputați PAS		consultări publice	16.07.2024
65	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului (art.3, 3`1, 11, ș.a.)	160 din 30.05.2023	Adoptat	Deputați PAS	Comisia mediu, climă și tranziție verde	Dezbateri publice	20.06.2023
66	Proiectul legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic	234 din 10.07.2023	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice Solicitarea opiniilor experților în domeniu	23.01.2024
67	Proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr. 209/2016 privind deșeurile (art.1.20.3, ș.a.)	413 din 23.11.2023	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	06.12.2023
68	Proiectul Codului silvic	74 din 07.03.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	22.03.2024
69	Proiectul de lege privind acțiunile climatice	75 din 07.03.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	22.03.2024
70	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (art.10, 11, 28, ș.a.)	172 din 03.06.2024	Adoptat	Deputați PAS		Audieri publice	20.06.2024

71	Proiectul Codului subsolului	174 din 05.06.2024	În examinare	Guvernul	Comisia securitate națională, apărare și ordine publică	Audieri publice	02.07.2024
72	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1540/1998 privind plata pentru poluarea mediului (art.3, 11, 14)	180 din 12.06.2024	În examinare	Deputați PAS		Audieri publice	25.06.2024
73	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul de executare – art. 235; Codul fiscal – art. 53`4)	372 din 04.10.2022	În examinare	Deputați BCS		Audieri publice	nov.22
74	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (privind activitatea specială de investigații)	451 din 08.12.2022	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	17.02.2023
75	Proiectul de lege privind Centrul pentru Comunicare Strategică și Combatere a Dezinformării și modificarea unor acte normative	223 din 05.07.2023	Adoptat	Președintele RM		Dezbateri publice	17.07.2023
76	Proiectul de lege pentru modificarea art. 5 alin. (8) din Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului	287 din 15.08.2023	În examinare	Deputați PAS		Dezbateri publice	03.09.2023
77	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Legea securității statului nr.618/1995 – art.13; Legea nr.619/1995 privind organele securității statului – art.13, 14`1)	439 din 01.12.2023	Adoptat	Deputați PAS		Dezbateri publice	22.01.2024
78	Proiectul de lege cu privire la frontiera de stat a Republicii Moldova	451 din 06.12.2023	Adoptat	Guvernul		Solicitarea opiniilor experților în domeniu	08.01.2024
79	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale (art.7, 8, 10, ș.a.)	474 din 15.12.2023	Adoptat	Deputați PAS		Solicitarea opiniilor experților în domeniu	22.01.2024
80	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.1104/ 2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție (art.1, 2`1, 3, ș.a.)	476 din 19.12.2023	Adoptat	Deputați PAS		Solicitarea opiniilor experților în domeniu	22.01.2024
81	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 130/2012 privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă (art.2, 5, anexa nr.1)	4 din 15.01.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	22.02.2024
82	Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului legal în conformitate cu Legea nr. 48/2023 privind securitatea cibernetică)	41 din 14.02.2024	Adoptat	Guvernul		Dezbateri publice	27.02.2024
83	Proiectul de lege privind regimul explozivilor de uz civil	56 din 21.02.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	28.03.2024

84	Proiectul de lege privind protecția datelor cu caracter personal	139 din 08.05.2024	Adoptat	Guvernul		solicitarea opiniilor scrise	03.06.2024
85	Proiectul de lege pentru modificarea Art. I din Legea nr.170/2018 cu privire la înmatricularea unor mijloace de transport și modificarea unor acte legislative.	179 din 06.06.2024	Adoptat	Deputați PAS		solicitarea opiniilor scrise	25.07.2024
86	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 283/2011 cu privire la Poliția de Frontieră (art.5, 5'2, 6, ș.a.)	190 din 21.06.2024	Adoptat	Guvernul		solicitarea opiniilor scrise	25.07.2024
87	Proiectul de lege cu privire la veteranii de război	194 din 25.06.2024	În examinare	Deputați PAS		consultari publice	03.07.2024
88	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 20/2009 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice (art.4, 4'1, 4'2, ș.a.)	199 din 26.06.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	15.07.2024
89	Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 104/2020 cu privire la rezervele de stat și de mobilizare (art.2, 4, 5, ș.a.)	200 din 26.06.2024	Adoptat	Guvernul		Audieri publice	01.08.2024
90	Proiectul de lege cu privire la modificarea unor acte normative (Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154.2003 – art. 111; Hotărârea Parlamentului nr. 433.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova)	145 din 24.05.2023	În examinare	Deputați PAS	Fracțiunea BCS	Dezbateri publice	07.06.2023

Anexa nr. 3. Numărul proiectelor de legi înregistrate de deputați în perioada de monitorizare și cele adoptate în aceeași perioadă

Nr.	Numele, prenumele deputaților	Fracțiunea	Numărul proiectelor de legi înregistrate	Numărul proiectelor de legi semnate în mod individual	Numărul proiectelor de legi adoptate
1.	Adam Marcela	PAS	8	0	4
2.	Agheorghiesei Gheorghe*	PAS	0	0	0
3.	Albu Adrian	BCS	7	1	0
4.	Amaev Said-Muhmat	BCS	0	0	0
5.	Apostolova Reghina	independent	3	0	0
6.	Babici Ion	PAS	5	0	3
7.	Bandalac Efimia	PAS	4	0	2
8.	Barda Viorel	PAS	3	0	2
9.	Batrîncea Vlad	BCS	7	0	0
10.	Beleacova Elena	BCS	6	0	0
11.	Belfi Adrian	PAS	8	2	3
12.	Bolea Vasile	neafiliat	1	0	0
13.	Briceag Veronica	PAS	3	0	2
14.	Burduja Petru	BCS	13	0	0
15.	Calinici Ana*	PAS	0	0	0
16.	Canațui Oleg	PAS	6	0	3
17.	Caraman Diana	BCS	3	0	0
18.	Carp Lilian	PAS	17	1	11
19.	Cătănoi Artemie	PAS	12	0	9
20.	Cazacu Victoria	PAS. neafiliat	5	0	4
21.	Cheptonar Andrian	PAS	6	0	3
22.	Chiriac Igor	PAS	19	3	13
23.	Cojoc Gheorghe	PAS	5	0	2
24.	Cojocari Evghenia	PAS	5	0	2
25.	Coșeru Ina	PAS	6	0	3
26.	Cunețchi Tatiana	BCS	12	0	0
27.	Cușnir Mariana	PAS	7	0	3
28.	Dandara Alina	PAS	2	0	1
29.	Darovannaia Alla	BCS	6	0	0
30.	Dascălu Iulia	PAS	10	1	5
31.	Davidovici Natalia	PAS	5	0	4
32.	Druță Mihail	PAS	4	0	1
33.	Fotescu Vadim	independent	3	0	0
34.	Frunze Petru	PAS	2	0	1
35.	Furculiță Corneliu	BCS	6	0	0
36.	Gagauz Fiodor	BCS	10	0	0
37.	Gavrouc Vitali	PAS	4	0	2
38.	Gherman Doina	PAS	9	1	5
39.	Ghețu Valentina*	PAS	2	0	2

Nr.	Numele, prenumele deputaților	Fracțiunea	Numărul proiectelor de legi înregistrate	Numărul proiectelor de legi semnate în mod individual	Numărul proiectelor de legi adoptate
40.	Gonța Maria	PAS	5	1	3
41.	Grădinaru Grigore*	PAS	3	0	2
42.	Grădinaru Vasile	PAS	11	1	8
43.	Greceanți Zinaida	BCS	4	0	0
44.	Grosu Igor	PAS	6	0	3
45.	Grosu Liliana	PAS	5	1	3
46.	Groza Ion	PAS	9	0	6
47.	Ichim Gheorghe	PAS	4	0	1
48.	Istratii Dorian	PAS	11	3	7
49.	Jacot Vitalie	PAS	7	0	7
50.	Jardan Petru	independent	2	0	0
51.	Koksal Ivanna	BCS	5	0	0
52.	Lazarencu Sergiu*	PAS	5	0	3
53.	Leahu Mihail	PAS	5	0	2
54.	Lebedinschi Adrian*	BCS	0	0	0
55.	Lozovan Irina	neafiliat	3	0	0
56.	Lucrețeanu Mariana	PAS	3	0	2
57.	Manic Valentina	PAS	7	1	4
58.	Marcoci Boris	PAS	13	0	9
59.	Marian Radu	PAS	11	2	7
60.	Morozova Marina	PAS	10	1	2
61.	Mudreac Radu	BCS	6	0	0
62.	Muduc Valeriu	BCS	3	0	0
63.	Munteanu-Pojoga Angela	PAS	4	0	3
64.	Nantoi Oazu	PAS	3	0	1
65.	Nesterovschi Alexandr	neafiliat	0	0	0
66.	Nicolaescu-Onofrei Liliana	PAS	7	0	1
67.	Nigai Veaceslav	BCS. neafiliat	0	0	0
68.	Nistor Marcela	PAS	4	0	0
69.	Novac Grigore	BCS	2	0	0
70.	Novac Larisa	PAS	11	0	6
71.	Odnostalco Vladimir	BCS	11	0	0
72.	Oglinda Ana	PAS	8	1	5
73.	Pancu Maria	PAS	14	1	9
74.	Păsat Iurie	PAS	3	0	1
75.	Pâslariuc Virgiliu	PAS	3	1	2
76.	Pilipețcaia Alla	BCS	5	0	0
77.	Poia Ion*	PAS	3	0	2
78.	Popa Boris	PAS	7	0	4
79.	Popșoi Mihail*	PAS	4	0	1
80.	Porțevschi Vasile	PAS	5	0	3

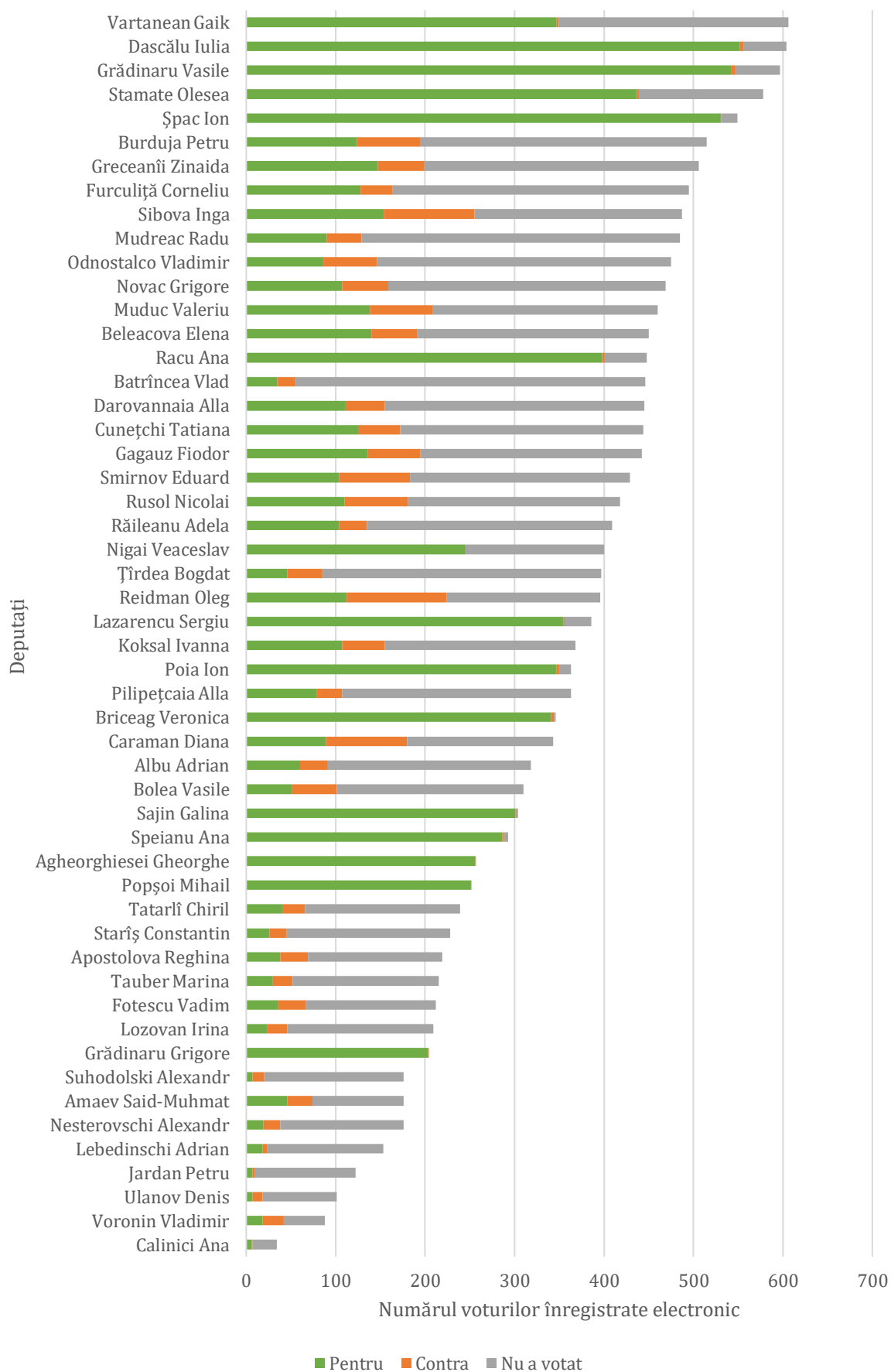
Nr.	Numele, prenumele deputaților	Fracțiunea	Numărul proiectelor de legi înregistrate	Numărul proiectelor de legi semnate în mod individual	Numărul proiectelor de legi adoptate
81.	Qatrawi Ersilia	PAS	7	1	6
82.	Racu Ana	PAS	3	0	1
83.	Răileanu Adela	BCS	8	0	0
84.	Reidman Oleg	BCS	4	0	0
85.	Roșca Roman	PAS	14	0	8
86.	Roșca Veronica	PAS	18	0	12
87.	Rusol Nicolai	BCS	4	0	0
88.	Sajin Galina*	PAS	2	0	0
89.	Sibova Inga	BCS	5	0	0
90.	Sinchevici Eugeniu	PAS	3	0	1
91.	Smirnov Eduard	BCS	1	0	0
92.	Speianu Ana*	PAS	2	0	1
93.	Spînu Victor	PAS	5	1	3
94.	Stamate Olesea	PAS	12	7	6
95.	Starîș Constantin	BCS	4	0	0
96.	Suhodolski Alexandr	neafiliat	0	0	0
97.	Șoimaru Vasile	PAS	2	0	1
98.	Șpac Ion	PAS	8	0	4
99.	Tatarlî Chiril	BCS	1	0	0
100.	Tauber Marina	independent	4	0	0
101.	Țîrdea Bogdat	BCS	5	0	0
102.	Trubca Alexandr	PAS	15	11	14
103.	Ulanov Denis	independent	2	0	0
104.	Vartanean Gaik	neafiliat	4	0	4

*Deputați ale căror mandate au încetat înainte de termen sau ale căror mandate au început mai târziu.

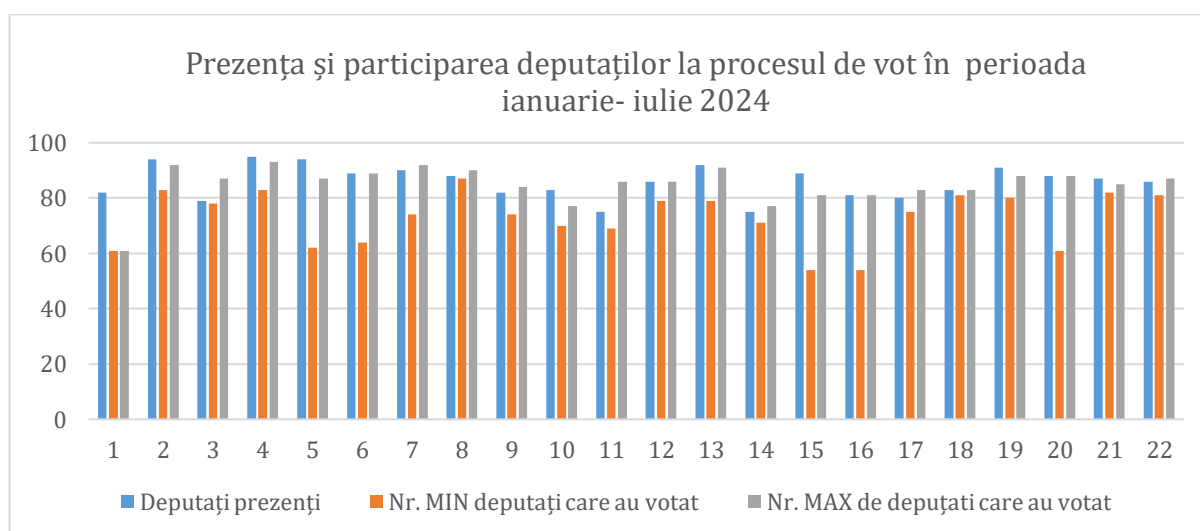
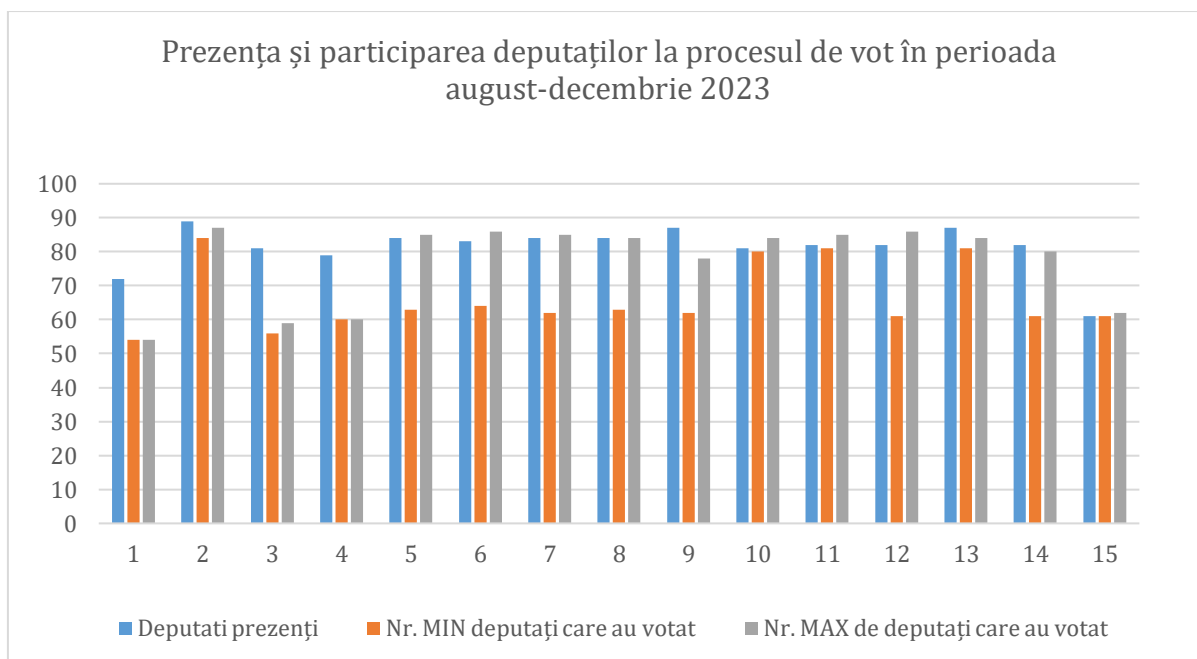
Anexa nr. 4. Votul deputaților asupra actelor normative și actelor politice (inclusiv voturile din prima, a doua și a treia lectură și reexaminare)

Votul deputaților în perioada august 2023- iulie 2024

Anexa nr. 5. Prezența și participarea la procesul de vot a deputaților în perioada august 2023- iulie 2024

Anexa nr. 6. Gradul de realizare a planurilor de acțiuni ale comisiilor parlamentare permanente conform informațiilor disponibile public

Tabelul nr. 6.1. Realizarea planului de acțiuni ale CAPDR conform informațiilor disponibile public (sesiunea de toamnă 2023)

Comisia administrație publică și dezvoltare regională			
Obiectivul nr. 1 Activitatea legislativă a comisiei			
Nr.	Activitatea planificată	Indicatorii de rezultat	Gradul de realizare
1.1	Examinarea proiectelor de acte normative remise pentru examinare în fond	Rapoarte elaborate	23 rapoarte
1.2	Examinarea proiectelor de acte legislative la care Comisia este sesizată în fond	Rapoarte elaborate	6 rapoarte
1.3	Elaborarea rapoartelor privind reexaminarea legilor nepromulgate de către Președintele Republicii Moldova	Rapoarte elaborate	2 rapoarte
1.4	Examinarea proiectelor de acte legislative parvenite în Comisie pentru avizare	Avize elaborate	96 avize
1.5	Elaborarea proiectelor de acte normative pentru înaintare cu titlu de inițiativă legislativă.	Inițiative legislative	5 proiecte
1.6	Organizarea ședințelor de lucru pe platforma Comisiei permanente cu participarea organelor centrale de specialitate ale statului	Ședințe de lucru	2 ședințe
1.7	Exercitarea controlului parlamentar privind executarea legilor (inclusiv, evaluarea ex-post de impact	Activități	2 activități
1.8	Executarea hotărârilor și adreselor Curții Constituționale în domeniu.	Hotărâri executate	0 hotărâri
1.9	Organizarea dezbaterilor, consultărilor și audierilor publice pe platforma Comisiei permanente	Consultări/audieri publice	2 audieri/consultări publice
1.10	Promovarea Platformei de comunicare pentru „Accelerarea reformei administrației publice în Republica Moldova”	Mese rotunde	2 activități
1.11	Perfectarea ordinii de zi a ședințelor	Ordini de zi perfectate ale ședințelor Comisiei	11 proiecte de ordine de zi
1.12	Perfectarea proceselor-verbale ale ședințelor Comisiei	Procese-verbale perfectate	10 de procese-verbale (primite/accesate)
1.13	Studierea stenogramelor ședințelor Parlamentului și includerea amendamentelor adoptate în textul actului normativ	Elaborarea Sintezei amendamentelor,	Permanent
Obiectivul nr. 2. Cooperarea între comisie și autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și asociațiile reprezentative, organizațiile nonguvernamentale, comisiile permanente și subdiviziunile structurale ale Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova, precum și comisiile de profil din alte state (permanent, deputații și consultanții comisiei)			
2.1	Colaborarea cu alte comisii permanente privind organizarea ședințelor comune, audierilor publice la examinarea proiectelor de legi	Ședințe comune realizate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
2.2	Cooperarea cu Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) și cu alte asociații reprezentative ale APL privind diverse aspecte de activitate ale administrației publice locale	Activități organizate și desfășurate la acest subiect	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate

2.3	Participarea la procesul de elaborare a Buletinului informativ al Parlamentului	Numărul de activități elaborate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate.
2.4	Stabilirea parteneriatelor pentru cooperare la nivel bilateral pe dimensiunea administrației publice.	Parteneriate stabilite	4 parteneriate
2.5	Cooperarea în domeniul administrației publice dintre Comisia permanentă și Comisia pentru administrație publică și amenajarea teritoriului din Camera Deputaților, Parlamentul României	Activități	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
Obiectivul nr. 3. Examinarea corespondenței parvenite pe adresa comisiei			
3.1	Efectuarea activităților de audiere și consultare a cetățenilor în teritoriu. Recepționarea și examinarea petițiilor	Numărul de activități realizate	9 ședințe în raioane
3.2	Evidența petițiilor adresate Comisiei permanente, după Registrul de intrare, precum și a celor expediate de Comisie în urma examinării, după Registrul de ieșire	Petiții examinate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
3.3	Examinarea corespondenței parvenite pe adresa comisiei	Corespondența înregistrată și examinată	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate.
3.4	Conlucrarea comisiei permanente cu Direcția petiții și audiențe a Parlamentului privind eficientizarea activității cu petițiile	Numărul de ședințe/activități	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate.
3.5	Întocmirea demersurilor către organele de resort, implicând autoritățile publice competente în vederea examinării, soluționării obiectului petiției – secretariatul comisiei	Demersuri întocmite	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate.

Tabelul nr. 6.2. Realizarea planului de acțiuni ale CAPDR conform informațiilor disponibile public (sesiunea de primăvară 2024)

Comisia administrație publică și dezvoltare regională			
Obiectivul nr. 1 Realizarea funcției legislative			
Nr.	Activitatea planificată	Indicatorii de rezultat	Gradul de realizare
1.1	Examinarea proiectelor de acte normative la care Comisia permanentă este sesizată în fond	Acte examinate	20 rapoarte
1.2	Examinarea proiectelor de acte normative la care Comisia permanentă este sesizată în fond reieșind din Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2024 și prioritățile legislative stabilite de Parlamentul Republicii Moldova	Proiecte examinate	5 proiecte
1.3	Examinarea proiectelor de acte normative la care Comisia permanentă este sesizată în fond reieșind din Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027	Proiecte examinate	2 proiecte
1.4	Examinarea proiectelor de acte normative pentru executarea hotărârilor Curții Constituționale și a unor adrese ale ei	Proiecte examinate	2 proiecte
1.5	Examinarea proiectelor de acte normative primite spre avizare în Comisie	Avize examinate	89 avize
1.6	Reexaminarea actelor normative nepromulgate de către Președintele Republicii Moldova	Acte normative	2 acte

1.7	Elaborarea proiectelor de acte normative pentru înaintare cu titlu de inițiativă legislativă	Acte normative	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
1.8	Pregătirea ordinii de zi a ședinței Comisiei permanente	Proiecte de ordine de zi	24 de proiecte de ordine de zi
1.9	Întocmirea proceselor verbale ale ședinței Comisiei permanente	Procese verbale	19 de procese verbale
1.10	Analiza stenogramelor de la ședințele plenare ale Parlamentului și includerea amendamentelor adoptate în textul actului normativ	Sinteza amendamentelor întocmită	Permanent
Obiectivul nr. 2. Realizarea funcției de control parlamentar asupra executării legilor Activitatea de analiză ex-post a legislației			
2.1	Efectuarea evaluării ex-post de impact Organizarea audierilor publice ca modalitate de consultare a implementatorilor, a părților interesate și a grupurilor țintă, etc.	Audieri publice	3 audieri publice
2.2	Efectuarea controlului asupra executării legilor	Audieri/consultări publice	13 activități
2.3	Organizarea ședințelor de lucru privind efectuarea controlului asupra executării legilor	Ședințe de lucru organizate și desfășurate	După necesitate
2.4	Organizarea audierilor publice asupra rapoartelor semestriale/anuale ale Cancelariei de Stat privind stadiul de implementare a Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030, aprobată prin HG. Nr. 126/2023	Anunțuri publicate Audieri organizate și desfășurate Rapoarte/Decizii elaborate și aprobate/adoptate Constatări, concluzii și recomandări prezentate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate.
Obiectivul nr. 3. Realizarea procedurilor de consultări publice			
3.1	Organizarea de consultări și audieri publice asupra proiectelor de acte normative și altor subiecte aferente domeniilor de activitate (alte proceduri stabilite de legislația cu privire la transparenta în procesul decizional)	Consultări, audieri publice	11 activități
3.2	Organizarea de ședințe și vizite de lucru (ședințe de lucru în teritoriu) privind examinarea chestiunilor solicitate de autoritățile publice ce țin de domeniile de activitate	Vizite de lucru	4 vizite
OBIECTIVUL nr. 4. Crearea consiliilor de experți pe lângă Comisia administrație publică și dezvoltare regională corespunzător domeniilor sale de activitate			
4.1	Elaborarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea consiliilor de experți pe lângă Comisia permanentă	Domenii de activitate identificate	6 domenii
4.2	Organizarea ședințelor de lucru sau a ședințelor publice cu participarea membrilor consiliilor de experți	Ședințe de lucru, după caz, publice organizate și desfășurate	4 ședințe
4.3	Promovarea Platformei de comunicare pentru „Accelerarea reformei administrației publice în Republica Moldova”	Anunțuri publicate Ședințe publice organizate și desfășurate Membri ai Platformei și părți interesate invitați Concluzii	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate

		sistematizate Recomandări prezentate	
OBIECTIVUL nr. 5. Cooperarea Comisiei permanente cu autoritățile publice centrale, autoritățile publice locale și asociațiile reprezentative, societatea civilă, comisiile permanente, subdiviziunile structurale ale Secretariatului Parlamentului Republicii Moldova și comisiile de profil din alte state			
5.1	Organizarea ședințelor de lucru pe platforma Comisiei permanente cu participarea reprezentanților autorităților publice centrale și locale	Ședințe organizate și desfășurate	2 ședințe
5.2	Organizarea ședințelor publice comune cu comisiile permanente sesizate în fond privind examinarea proiectelor de acte normative	Ședințe publice organizate și desfășurate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
5.3	Colaborarea cu societatea civilă conform Hotărârii Parlamentului nr. 149/2023 privind aprobarea Platformei de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului, CALM și alte asociații reprezentative ale APL, etc.	Anunțuri publicate Ședințe organizate și desfășurate Propuneri recepționate, înregistrate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
5.4	Cooperarea și stabilirea parteneriatelor pentru cooperare la nivel bilateral pe dimensiunea administrației publice cu comisiile de profil din alte state	Cooperare la nivel bilateral	6 comisii
OBIECTIVUL nr. 6. Examinarea corespondenței parvenite în adresa Comisiei permanente, audiența cetățenilor			
6.1	Înregistrarea petițiilor, altor documente depuse conform Codului administrativ nr. 116/2018	Petiții, documente înregistrate Petiționari informați	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
6.2	Examinarea petițiilor, altor documente depuse	Petiții examinate Răspunsuri elaborate, remise Avize consultative emise cu titlu de recomandare Petiții readresate după competențe	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate
6.3	Primirea în audiență a cetățenilor	Cetățeni înscriși Audiență organizată și desfășurată Demersuri elaborate, remise autorităților Consultații oferite Răspunsuri elaborate, remise Cetățeni informați	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate

Tabelul nr. 6.3. Realizarea planurilor de acțiuni al CDORI conform informațiilor disponibile public (sesiunea toamnă 2023 și primăvară 2024)

Comisia drepturile omului și relații interetnice			
Obiectivul nr. 1 Realizarea funcției legislative			
Nr.	Activitatea planificată	Indicatorii de rezultat	Gradul de realizare
1.1	Examinarea proiectelor de acte legislative la care comisia este sesizată în fond	Rapoarte elaborate	6 rapoarte
1.2	Examinarea proiectelor de acte legislative parvenite în comisie pentru avizare	Avize elaborate	84 avize <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI- 95 avize.</i>
1.3	Elaborarea notelor informative pe marginea proiectelor de acte legislative	Note informative elaborate	90 note informative <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI-358 note informative</i>

1.4	Perfectarea ordinii de zi a ședințelor	Ordini de zi perfectate ale ședințelor comisiei	25 de proiecte de ordine de zi <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI-28 proiecte de zi</i>
1.5	Perfectarea proceselor-verbale ale ședințelor comisiei	Procese-verbale perfectate	25 procese-verbale <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 28 procese-verbale</i>
1.6	Cooperarea cu autoritățile administrației publice centrale	Numărul de activități	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI-12 acțiuni.</i>
1.7	Colaborarea cu societatea civilă	Numărul de activități/concluzii	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI-26 activități</i>
1.8	Întrevederi cu organizații internaționale, donatori, mediul academic, precum și cu alte părți interesate	Întrevederi organizate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 37 întrevederi.</i>
1.9	Celebrarea Zilei pentru Drepturile Omului	Eveniment organizat/desfășurat	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI la data de 06.12.23, în contextul Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, membrii Comisiei drepturile omului și relații interetnice au participat la Forumul Drepturilor Omului și Egalității 2023.</i>
1.10	Organizarea și desfășurarea concursului privind selectarea candidaților la funcția de membru al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității	Concurs organizat	Proiect de Hotărâre elaborat
Obiectivul nr. 2. Realizarea funcției de control parlamentar			
2.1	Vizite inopinate la penitenciarele din țară și alte vizite opționale la diverse instituții publice.	Vizite realizate	3 vizite <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 4 vizite</i>
2.2	Organizarea audierilor publice la nivel de comisie. Evaluarea ex-post impact. Examinarea rapoartelor anumitor instituții.	Ședințe organizate	5 ședințe
2.3	Întrevederi tematice cu reprezentanții autorităților publice cu participarea părților interesate	Întrevederi organizate	2 ședințe <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 7 ședințe.</i>
Obiectivul nr. 3. Examinarea corespondenței parvenite pe adresa comisiei			
3.1	Înregistrarea petițiilor	Petiții înregistrate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 139 petiții înregistrate.</i>
3.2	Elaborarea răspusurilor pe marginea petițiilor parvenite pe adresa comisiei	Răspunsuri elaborate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 213 răspunsuri.</i>

3.3	Examinarea eficientizării corespondenței	Petiții examinate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 139 petiții examinate</i>
Obiectivul nr. 4. Efectuarea audienței cetățenilor			
4.1	Primirea în audiență a cetățenilor	Solicitanți primiți	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 32 solicitanți primiți în audiență.</i>
4.2	Elaborarea demersurilor pe adresa autorităților publice ca urmare a problemelor invocate de cetățeni în urma audienței	Demersuri elaborate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 120 demersuri elaborate.</i>
4.3	Studierea răspunsurilor venite pe adresa comisiei în urma examinării demersurilor în problemele invocate de cetățeni în procesul de audiență a acestora	Corespondența examinată	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate. <i>*Potrivit informațiilor furnizate de CDORI 155 demersuri examinate.</i>

Tabelul nr 6.4. Realizarea activității legislative a CJNI (sesiunea toamnă 2023 și sesiunea primăvară 2024)

Comisia juridică, numiri și imunități			
Obiectivul nr.1. Realizarea funcției legislative			
Nr.	Activitatea planificată	Indicatorii de rezultat	Gradul de realizare
1.1	Examinarea proiectelor de acte legislative la care comisia este sesizată în fond	Rapoarte elaborate	143 rapoarte
1.2	Examinarea proiectelor de acte legislative parvenite în comisie pentru avizare	Avize elaborate	24 de avize
1.3.	Perfectarea ordinii de zi a ședințelor	Ordini de zi perfectate ale ședințelor comisiei	66 de proiecte de ordine de zi
1.4	Perfectarea proceselor-verbale ale ședințelor comisiei	Procese-verbale perfectate	66 de procese-verbale (<i>primate</i>)
1.5	Organizarea consultărilor/audierilor publice la nivel de comisie	Consultări publice organizate și desfășurate	17 consultări/audieri publice
1.6	Audierea rapoartelor	Rapoarte examinate	3 audieri
1.7	Examinarea actelor legislative privind ridicarea imunității deputaților	Decizii aprobate	1 decizie
1.8	Organizarea și desfășurarea concursurilor	Concursuri organizate	În perioada de referință nu au fost publicate informații despre respectiva activitate

Anexa nr. 7. Obligativitatea prezentării rapoartelor anuale ale autorităților în plenul legislativului

Nr. d/o	Autoritatea publică	Tipul raportului	Prevederi legale	Termenul de prezentare	Anul raportării		
					2021	2022	2023
					Data prezentării în plen		
1.	Guvernul	Raport de activitate	Art. 42, alin. (10), Legea nr. 136/2017	Aprilie	-	-	14 martie 2024
2.	Agentul guvernamental	Raportul pentru anul precedent cu privire la măsurile întreprinse în vederea executării hotărârilor și a deciziilor Curții Europene, precum și privind corespondența cu Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei asupra executării hotărârilor și deciziilor Curții Europene	Art.22, alin. (2), Legea nr. 151/2015	31 martie	-	-	-
3.	Curtea de Conturi	Raportul anual de activitate	Art. 6 alin. (1), Legea nr. 260/2017	1 mai	2 martie 2023	-	-
		Raportul auditorului asupra raportului anual al Guvernului privind executarea bugetului de stat		-	-	-	13 iunie 2024
		Raportul auditorului asupra raportului anual al Guvernului privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat		1 iunie	23 iunie 2022	9 iunie 2023	
		Raportul auditorului asupra raportului anual al Guvernului privind executarea fondurilor obligatorii de asistență medicală		15 septembrie	2 martie 2023	2 martie 2023	
		Raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și patrimoniului public		-	-	-	
4.	Comisia Națională a Pieței Financiare	Raportul privind funcționarea pieței financiare nebankare	Art. 2, alin. (2), Legea nr. 192/1998	1 iunie	9 septembrie 2021	15 februarie 2024	-
6.	Oficiul Avocatului Poporului	Raportul anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova.	Art. 29, alin. (30), Legea nr. 52/2014	Timp de 60 de zile de la prezentarea raportului (15 martie)	16 iunie 2022	14 iulie 2023	27 iunie 2024

Nr. d/o	Autoritatea publică	Tipul raportului	Prevederi legale	Termenul de prezentare	Anul raportării		
					2021	2022	2023
					Data prezentării în plen		
7.	Consiliul Audiovizualului	Raportul de activitate	Art. 87, alin. (1), Codul nr. 174/2018	1 martie	11 noiembrie 2021	14 aprilie 2023	11 aprilie 2024
8.	Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică	Raportul de activitate	Art. 12, alin. (7), Legea nr. 174/2017	30 iunie	-	-	-
9.	Consiliul Concurenței	Raportul de activitate	Art. 33, alin. (5), Legea nr. 183/2012	1 iunie	-	8 iunie 2023	18 iulie 2024
10.	Agencia Națională pentru Soluționarea Contestațiilor	Raportul anual de performanță care include date și analize cu privire la cazurile de soluționare a contestațiilor	Art. 80, alin. (4), Legea nr. 131/2015	15 martie	11 mai 2023	11 mai 2023	30 mai 2024
11.	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal	Raportul de activitate	Art. 21, alin. (3), Legea nr. 133/2011	15 martie	-	28 aprilie 2023	12 aprilie 2024
12.	Autoritatea Națională de Integritate	Raportul de activitate	Art. 7, alin. (3), Legea nr. 132/2016	31 martie	1 iulie 2022	-	16 mai 2024
13.	Centrul Național Anticorupție	Raportul de activitate	Art. 44 ¹ , alin. (2), Legea nr. 1104/2002 (la solicitarea deputaților)	31 martie	18 noiembrie 2021 21 iulie 2022	12 mai 2023	11 aprilie 2024
14.	Consiliul pentru egalitate	Raportul de activitate	Art. 28, Legea nr. 298/2012	În termen de cel mult 3 luni de la data prezentării (15 martie)	26 mai 2022	23 iunie 2023	11 iulie 2024

Anexa nr. 8. Rapoartele autorităților publice depuse în Parlament în perioada 2021 - 2024

Nr. d/o	Autoritatea responsabilă	Termenul prevăzut	Data prezentării				Tipul raportului	Prevederi legale
			2021	2022	2023	2024		
1.	Procuratura Generală	31 martie	17 martie	21 martie	20 martie	7 martie	Raportul de activitate	Art. 11 alin. (3), Legea nr. 3/2016
2.	Curtea Constituțională	Anual	2 februarie	28 ianuarie	9 februarie	24 ianuarie	Raportul privind exercitarea jurisdicției constituționale	Art. 10, Legea nr. 317/1994, Art. 80, Codul jurisdicției constituționale
3.	Avocatul Poporului	15 martie	2 aprilie	21 martie	15 martie	19 martie	Raportul privind respectarea drepturilor și libertăților omului	Art. 29, alin. (1), Legea nr. 52/2014
4.	Guvernul	15 septembrie	22 septembrie	26 septembrie	15 septembrie	Raportul semianual privind executarea bugetului public național	Art. 47, alin. (1), lit. c), Legea nr. 181/2014
		Aprilie	19 martie	-	17 februarie	13 martie	Raportul anual de activitate	Art. 42 alin. (10), Legea nr. 136/2017
5.	Centrul Național Anticorupție	31 martie	1 martie	4 martie, 21 iulie (rectificat)	6 martie	6 martie	Raportul de activitate	Art. 44 ¹ , legea nr. 1104/2002
		31 martie	28 martie	28 martie	21 martie	25 martie	Raport privind integritatea instituțională	Art. 24, Legea nr. 325/2013
6.	Consiliul Concurenței	1 iunie	21 mai	31 mai	23 mai	3 iunie	Raportul de activitate	Art. 33, Legea nr. 183/2012
		31 decembrie	10 decembrie	27 decembrie	29 decembrie	Raportul privind ajutoarele de stat acordate în RM	Art. 21, alin. (3), Legea nr. 139/2012
7.	Agenția Națională de Reglementare în Energetică	Anual	25 mai	27 aprilie	12 aprilie	5 aprilie	Raportul de audit	Art. 11 alin. (7), art. 12, Legea nr. 174/2017
		30 iunie	28 iunie	30 iunie	30 iunie	28 iunie	Raportul privind activitatea ANRE de acțiuni	Art. 12 alin. (7), Legea nr. 174/2017
		15 martie	12 martie	15 martie	14 martie	13 martie	Raportul privind monitorizarea pieței produselor petroliere	Art. 9, alin. (1), Legea nr. 461/2001
8.	Serviciul de Informații și Securitate	31 martie	-	30 martie	-	8 aprilie	Raport privind realizarea planului de acțiuni	Art. 3, HP nr. 257/2018;
		31 martie	-	-	-	-	Raport privind integritatea profesională	Art. 24, Legea nr. 325/2013

9.	Comisia Electorală Centrală	1 iunie	1 iunie	1 iunie	9 iunie	31 mai	Raportul privind finanțarea partidelor politice	Art. 26, alin. (1), lit. j), Codul electoral nr. 325/2022
10.	Consiliul Superior al Magistraturii	1 aprilie	2 aprilie	-	27 martie	9 aprilie	Raport asupra modului de organizare și funcționare a instanțelor judecătorești Raport de activitate	Art. 4, alin. (3), lit. d), Legea 947/1996 Art. 29, alin. (1), Legea 947/1996
11.	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal	15 martie	11 martie	11 martie	15 martie	13 martie	Raportul de activitate	Art. 21 alin. (3), Legea nr. 133/2011
12.	Fondul de Garantare a depozitelor în Sistemul Bancar	4 luni de la încheierea anului financiar	29 aprilie	29 aprilie	28 aprilie	30 aprilie	Raportul de activitate	Art. 29, Legea nr. 575/2003
13.	Autoritatea Națională de Integritate	1 martie	28 aprilie	28 martie	29 martie	22 martie	Raportul de activitate	Art. 14, Legea nr. 132/2016
14.	Consiliul pentru egalitate	15 martie	15 martie	15 martie	17 martie	15 martie	Raportul privind situația în domeniul prevenirii și combaterii discriminării	Art. 28, Legea nr. 298/2012
15.	Consiliul Audiovizualului	1 martie	9 noiembrie	28 februarie	24 februarie	29 februarie	Raportul de activitate	Art. 87, alin. (2), Cod nr. 174/2018
16.	Consiliul de supraveghere și dezvoltare al IP Compania „Teleradio-Moldova”	1 februarie	-	-	30 ianuarie	1 februarie 1 februarie 9 februarie	Raportul de activitate Raportul de executare al bugetului	Art. 45, lit. m), Cod nr. 174/2018
17.	Banca Națională a Moldovei	Trimestrial	-	1 iulie	5 ianuarie 3 iulie	4 aprilie	Publicație privind datele statistice a balanței de plăți și statistica datoriei externe	Art. 69 alin. (5), Legea nr. 548/1995
		1 iulie	31 mai	31 mai	16 iunie	31 mai	Raport anual	Art. 69, Legea nr. 548/1995
		-trimestrial, în termen de 3 luni de la sfârșitul trimestrului de gestiune - în termen de 9 luni de la sfârșitul anului de gestiune	29 octombrie	31 mai	30 mai	31 mai	Raportul auditului independent pentru exercițiul financiar încheiat Raportul conducerii consolidat anual	Art. 69, Legea nr. 548/1995

18.	Curtea de Conturi	1 mai- raport de activitate; 1 iunie- executarea bugetelor de stat 15 septembrie – administrarea patrimoniului public (28 aprilie 15 septembrie	29 aprilie 15 iunie 26 mai 14 septembrie	28 aprilie 30 mai	10 mai 27 mai 31 mai 31 mai	Raportul de activitate Rapoartele de executare a bugetelor de stat (3) Raportul anual asupra administrării și întrebuințării resurselor financiare publice și a patrimoniului public	Art. 6, 34, Legea nr. 260/2017
19.	Ministerul Finanțelor	Trimestrial Anual (90 zile de la încheierea anului)	9 septembrie 2 aprilie	2 iunie 7 aprilie 12 decembrie	27 martie 13 iunie	10 iunie 8 aprilie	Raportul privind situația în domeniul datoriei de stat	Art. 12 alin. (6). Legea nr. 419/2006
20.	Agentul guvernamental	31 martie	31 martie	-	-	11 aprilie	Raport privind hotărârile și deciziile Curții Europene	Art. 22, Legea nr. 151/2015
21.	Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	Semestrial	10 septembrie 14 aprilie	22 martie	-	-	Raportul privind modul de implementare a prezentei legi de către autoritățile de licențiere	Art. 12 ³ , alin. (2), Legea nr. 160/2011
22.	Comisia Națională a Pieței Financiare	1 iunie	28 mai	27 mai	30 mai	31 mai	Raport privind funcționarea pieței nebankare	Art. 2, alin. (2), Legea nr. 192/1998
23.	Agencia Națională pentru Proprietate Intelectuală	Cu titlu informativ	-	27 iunie	14 iunie	-	Raport cu privire la activitate	Cu titlu informativ
24.	Agencia Națională pentru Soluționarea Contestațiilor	15 martie	12 martie	15 martie	14 martie	15 martie	Raport anual de performanță	Art. 80, Legea nr. 131/2015
25.	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	Anual	26 februarie	23 februarie	24 februarie	20 februarie	Raportul de activitate	Art. 12, alin. (1), Legea nr. 198/2007

Anexa nr. 9. Erori de funcționare a paginii web

Data	Durata	Problema/ Eroarea identificată
08.08.2023	începând cu 10:09	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>This site can't be reached www.parlament. took too long to respond</i>)
30.08.2023	ora 18:00	Imposibilitatea de descărcare a documentelor atașate (<i>Eroarea: Unable to connect to the remote server</i>)
31.08.2023	ora 13:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>Eroarea: 504 Gateway Time-out</i>)
21.09.2023	ora 16:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>Eroarea: 504 Gateway Time-out</i>)
11.10.2023	ora 13:13	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>This page isn't working www.parlament.md redirected you too many times</i>)
19.10.2023	ora 15:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>502 Bad Gateway nginx/1.18.0</i>)
03.11.2023	ora 13:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>502 Bad Gateway nginx/1.18.0</i>)
14.12.2023	ora 09:56	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>Eroarea: 504 Gateway Time-out</i>)
14.01.2024	5 ore (12.00- 17.00)	Pagina nu funcționează
19.01.2024	ora 12:50	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>This page isn't working www.parlament.md redirected you too many times</i>)
03.02.2024	ora 20:50	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>502 Bad Gateway nginx/1.18.0</i>)
05.02.2024	4 ore (09.00- 12.30)	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>504 Gateway Time-out nginx/1.18.0</i>)
09.02.2024	ora 13:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>504 Gateway Time-out nginx/1.18.0</i>)
21.02.2024	ora 09:40	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>504 Gateway Time-out nginx/1.18.0</i>)
06.03.2024	ora 15:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>Confirm Form Resubmission, The service is unavailable</i>)
19.04.2024	6 ore (11.00- 17.00)	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>502 Bad Gateway</i>)
23.04.2024	ora 14:00	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>500 Internal Server Error nginx/1.18.0</i>)
24.06.2024	ora 10:09	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>504 Gateway Time-out nginx/1.18.0</i>)
10.07.2024	ora 22:19	Imposibilitatea de accesare a documentelor (<i>proiectul nr. 223, Aviz CNA - Unable to find the specified file</i>)
09.08.2024	1 oră începând cu 10:06	Imposibilitatea de accesare a paginii (<i>502 Bad Gateway nginx/1.18.0</i>)

Anexa nr. 10. Respectarea obligativității publicării informației pe pagina-web a Parlamentului

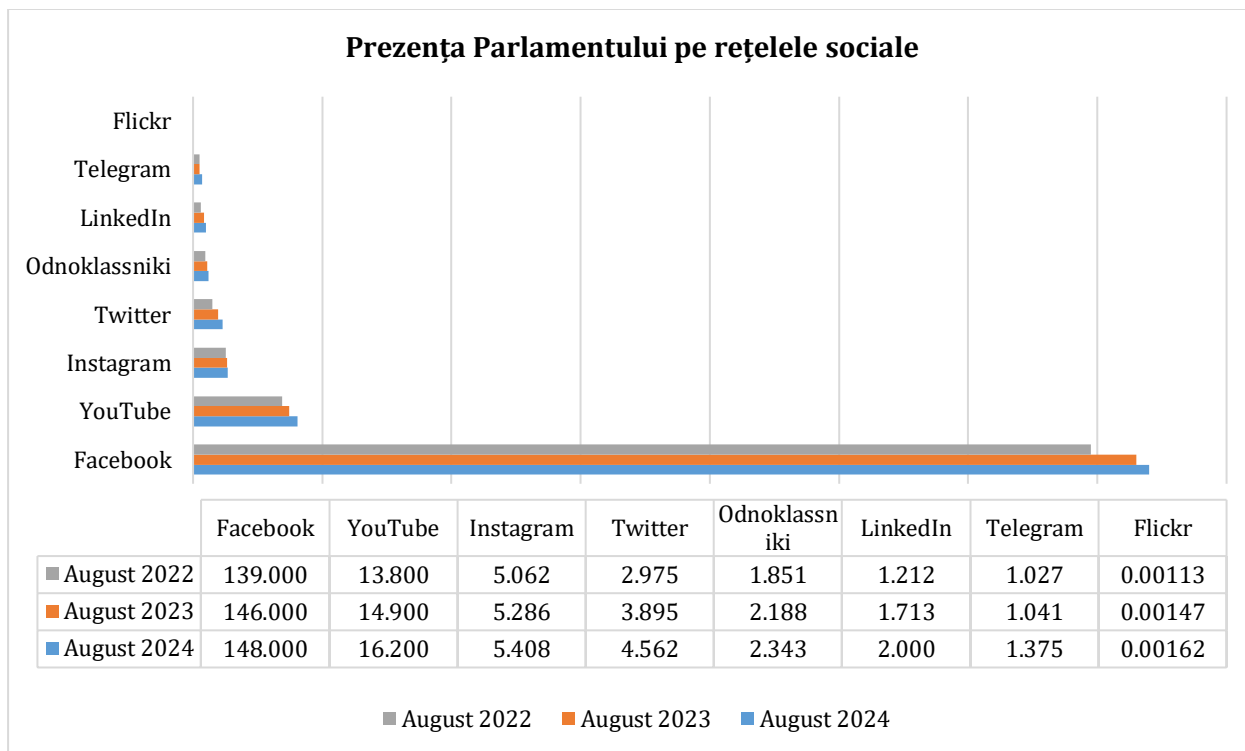
Informațiile care trebuie publicate, din oficiu, pe pagina web oficială	Februarie 2024	Mai 2024	August 2024
Datele privind structura organizatorică și bugetul autorității publice, numărul angajaților/ membrilor, obiectivele, domeniile de competență și funcțiile sale, adresele poștale, numerele de telefon și alte date privind adresa autorității publice.	Parțial	Parțial	Parțial
Datele privind conducerea autorității publice, privind membrii organelor colegiale, inclusiv studiile, experiența profesională, modul de accedere în funcția deținută, adresa poștei electronice și numărul de telefon	Parțial	Parțial	Parțial
Actele normative care reglementează organizarea și funcționarea autorității publice	Integral	Integral	Integral
Raportul anual privind activitatea autorității publice	Integral	Integral	Integral
Datele privind achizițiile publice planificate, privind achizițiile publice efectuate, rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice, alte informații relevante	Integral	Integral	Integral
Datele privind evenimentele publice organizate ¹⁹⁷ de autoritatea publică și privind deciziile adoptate la aceste evenimente.	Parțial	Parțial	Parțial
Datele privind vizitele oficiale și deplasările de serviciu în străinătate ale personalului autorității publice, inclusiv costul și sursa de finanțare a cheltuielilor	Integral	Integral	Integral
Datele privind programele și proiectele, inclusiv de asistență tehnică, al căror beneficiar sau executant este autoritatea publică (denumirea, scopurile și sarcinile de bază, beneficiarii și executorii principali de program, termenele și rezultatele de realizare scontate, volumul și sursele de finanțare).	Nu este publicat	Nu este publicat	Nu este publicat
Zilele și orele de primire în audiență, precum și datele privind modul depunerii petițiilor și cererilor de comunicare a informațiilor de interes public.	Parțial	Parțial	Parțial
Datele privind planificarea și executarea bugetelor de către autoritatea publică	Parțial	Parțial	Integral
Datele privind încadrarea persoanelor în serviciul public ¹⁹⁸	Integral	Integral	Integral
Datele privind desfășurarea procesului decizional	Parțial	Parțial	Parțial
Informațiile de interes public prevăzute de alte acte normative ¹⁹⁹	Parțial	Parțial	Parțial

¹⁹⁷ Ședințe, întâlniri, conferințe de presă, colegii etc.

¹⁹⁸ Lista concursurilor pentru funcțiile vacante existente, datele de contact ale persoanei responsabile de organizarea concursurilor, cerințele de calificare față de candidații la funcțiile vacante, formularul de participare la concurs, lista actelor care urmează a fi depuse și termenul-limită pentru depunerea acestora, lista persoanelor admise la concurs, precum și lista persoanelor care au promovat și au câștigat concursul.

¹⁹⁹ Ordinea de zi, hotărârile organelor de lucru, procesele-verbale ale ședințelor comisiilor permanente.

Anexa nr. 11. Numărul de urmăritori/abonați ai Parlamentului pe social-media

Anexa nr. 12. Informația privind remunerarea deputaților efectuată în perioada august 2023 – iunie 2024

<i>N/O</i>	<i>Deputat</i>	<i>Salariul achitat</i>	<i>Indemnizația pentru transport</i>	<i>Indemnizație pentru spațiu locativ</i>	<i>Indemnizația pentru atribuțiile de serviciu și promovare</i>	<i>Total</i>
1	Adam Marcela	227.462	97.100	0	143.000	467.562
2	Agheorghiesei Gheorghe	153.391	37.909	0	61.100	252.400
3	Albu Adrian	224.207	97.100	0	143.000	464.307
4	Amaev Said-Muhmat	76.713	36.000	10.000	50.700	173.413
5	Apostolova Reghina	98.528	49.000	0	63.700	211.228
6	Babici Ion	224.392	97.100	0	143.000	464.492
7	Bandalac Efimia	233.232	101.147	0	143.000	477.379
8	Barda Viorel	224.765	97.100	0	143.000	464.865
9	Batrîncea Vlad	233.704	0	0	130.000	363.704
10	Beleacova Elena	226.413	97.100	0	143.000	466.513
11	Bellii Adrian	230.170	97.100	0	143.000	470.270
12	Bolea Vasile	186.486	79.963	0	141.700	408.149
13	Briceag Veronica	101.459	46.667	0	65.000	213.126
14	Burduja Petru	224.384	97.100	0	143.000	464.484
15	Calinici Ana	69.934	1.385	0	13.000	84.319
16	Canațui Oleg	220.980	96.645	120.000	143.000	580.625
17	Caraman Diana	226.230	20.000	0	143.000	389.230
18	Carp Lilian	229.541	97.100	0	143.000	469.641
19	Cătănoi Artemie	224.465	97.100	0	143.000	464.565
20	Cazacu Victoria	217.432	91.190	0	143.000	451.622
21	Cheptonar Andrian	225.169	97.100	110.000	143.000	575.269
22	Chiriac Igor	224.673	97.100	0	143.000	464.773
23	Cojoc Gheorghe	208.862	93.645	88.000	143.000	533.507
24	Cojocari Evghenia	226.479	97.100	96.000	143.000	562.579
25	Coșeru Ina	228.398	97.100	0	143.000	468.498
26	Cunețchi Tatiana	230.628	0	0	143.000	373.628
27	Cușnir Mariana	226.320	97.100	88.000	143.000	554.420
28	Dandara Alina	225.363	101.190	0	143.000	469.553
29	Darovannaia Alla	225.496	93.391	0	143.000	461.887
30	Dascalu Iulia	221.143	94.784	0	143.000	458.927
31	Davidovici Natalia	227.369	97.100	0	143.000	467.469
32	Druța Mihail	218.969	98.463	0	23.000	340.432
33	Fotescu Vadim	98.618	49.000	0	63.700	211.318
34	Frunze Petru	224.454	97.100	0	143.000	464.554
35	Furculița Corneliu	229.126	97.100	0	143.000	469.226
36	Gagauz Fiodor	224.430	97.100	0	143.000	464.530
37	Gavrouc Vitali	222.756	97.100	89.000	143.000	551.856
38	Gherman Doina	233.510	97.100	0	143.000	473.610
39	Ghețu Valentina	167.698	80.282	56.533	109.000	413.513
40	Gonța Maria	226.314	97.100	0	143.000	466.414
41	Grădinaru Grigore	44.364	11.579	0	29.500	85.443
42	Grădinaru Vasile	224.011	96.600	0	143.000	463.611
43	Greceanii Zinaida	226.392	0	0	143.000	369.392
44	Grosu Igor	241.300	0	0	11.000	252.300
45	Grosu Liliana	226.687	97.100	0	143.000	466.787
46	Groza Ion	227.849	97.100	0	143.000	467.949
47	Ichim Gheorghe	224.527	97.100	110.000	143.000	574.627
48	Istratii Dorian	224.430	97.100	0	143.000	464.530
49	Jacot Vitalie	225.674	101.190	0	143.000	469.864
50	Jardan Petru	102.514	50.000	0	65.000	217.514
51	Koksal Ivanna	226.676	97.100	0	130.000	453.776
52	Lazarencu Sergiu	109.217	61.100	0	96.200	266.517
53	Leahu Mihail	219.305	97.468	0	0	316.773
54	Lebedinschi Adrian	150.470	6.500	0	60.450	217.420
55	Lozovan Irina	99.450	43.474	0	63.700	206.624
56	Lucrețeanu Mariana	212.216	102.028	75.467	131.000	520.711

57	Manic Valentina	226.546	97.100	96.000	143.000	562.646
58	Marcoci Boris	224.517	97.100	0	143.000	464.617
59	Marian Radu	229.373	101.190	0	143.000	473.563
60	Morozova Marina	226.300	97.100	0	143.000	466.400
61	Mudreac Radu	224.031	97.100	0	143.000	464.131
62	Muduc Valeriu	228.566	97.100	0	143.000	468.666
63	Munteanu-Pojoga Angela	225.238	96.623	0	143.000	464.861
64	Nantoi Oazu	219.863	94.827	0	143.000	457.690
65	Nesterovschi Alexandr	88.934	41.500	40.000	63.700	234.134
66	Nicolaescu-Onofrei Liliana	227.340	0	0	129.082	356.422
67	Nigai Veaceslav	224.333	97.100	0	143.000	464.433
68	Nistor Marcela	227.299	99.827	0	143.000	470.126
69	Novac Grigore	228.632	97.100	99.000	143.000	567.732
70	Novac Larisa	226.584	97.100	103.840	143.000	570.524
71	Odnostalco Vladimir	228.999	97.100	64.000	143.000	533.099
72	Oglinda Ana	229.700	97.100	0	143.000	469.800
73	Pancu Maria	216.862	96.645	0	143.000	456.507
74	Păsat Iurie	224.413	97.100	99.000	143.000	563.513
75	Pâslariuc Virgiliu	227.734	97.100	0	65.000	389.834
76	Pilipețcaia Alla	224.013	97.100	0	143.000	464.113
77	Poia Ion	108.754	52.857	50.000	71.190	282.801
78	Popa Boris	222.376	97.896	0	130.000	450.272
79	Popșoi Mihail	121.675	54.892	0	78.000	254.567
80	Porțevschi Vasile	223.763	97.100	110.000	143.000	573.863
81	Qatrawi Ersilia	226.158	97.100	110.000	143.000	576.258
82	Racu Ana	208.867	89.486	0	97.000	395.353
83	Raileanu Adela	222.724	94.021	0	143.000	459.745
84	Reidman Oleg	222.306	96.100	0	0	318.406
85	Roșca Roman	223.729	97.100	0	143.000	463.829
86	Roșca Veronica	231.772	97.100	0	143.000	471.872
87	Rusol Nicolai	224.590	97.100	0	143.000	464.690
88	Sajin Galina	101.631	40.909	48.000	65.000	255.540
89	Sibova Inga	226.413	97.100	0	143.000	466.513
90	Sinchevici Eugeniu	225.355	99.827	0	143.000	468.182
91	Smirnov Eduard	226.957	96.190	0	143.000	466.147
92	Șoimaru Vasile	227.683	93.333	0	117.000	438.016
93	Șpac Ion	224.772	97.100	0	143.000	464.872
94	Speianu Ana	76.128	38.500	0	50.700	165.328
95	Spînu Victor	223.642	98.009	0	143.000	464.651
96	Stamate Olesia	228.771	98.918	0	143.000	470.689
97	Stariș Constantin	212.575	88.236	0	143.000	443.811
98	Suhodolski Alexandr	70.667	30.909	0	65.000	166.576
99	Tatarli Chiril	215.437	93.100	40.000	143.000	491.537
100	Tauber Marina	99.077	49.000	0	63.700	211.777
101	Țîrdea Bogdat	222.005	94.695	0	143.000	459.700
102	Trubca Alexandr	229.491	97.100	0	143.000	469.591
103	Ulanov Denis	100.831	48.474	0	63.700	213.005
104	Vartanean Gaik	223.852	97.100	0	143.000	463.952
105	Voloh Larisa	230.038	96.600	96.000	143.000	565.638
106	Voronin Vladimir	123.416	72.760	0	143.000	339.176
	TOTAL	21.305.815	8.591.950	1.798.840	12.892.272	44.588.877

Deputații care au fost numiți în alte funcții publice sau care au plecat din funcția deținută din diverse motive pe parcursul perioadei monitorizate (august 2023 - iunie 2024)

Deputații noi care au suplinit funcțiile vacante, rezultate după plecarea deputaților vechi pe parcursul perioadei monitorizate (august 2023 - iunie 2024).